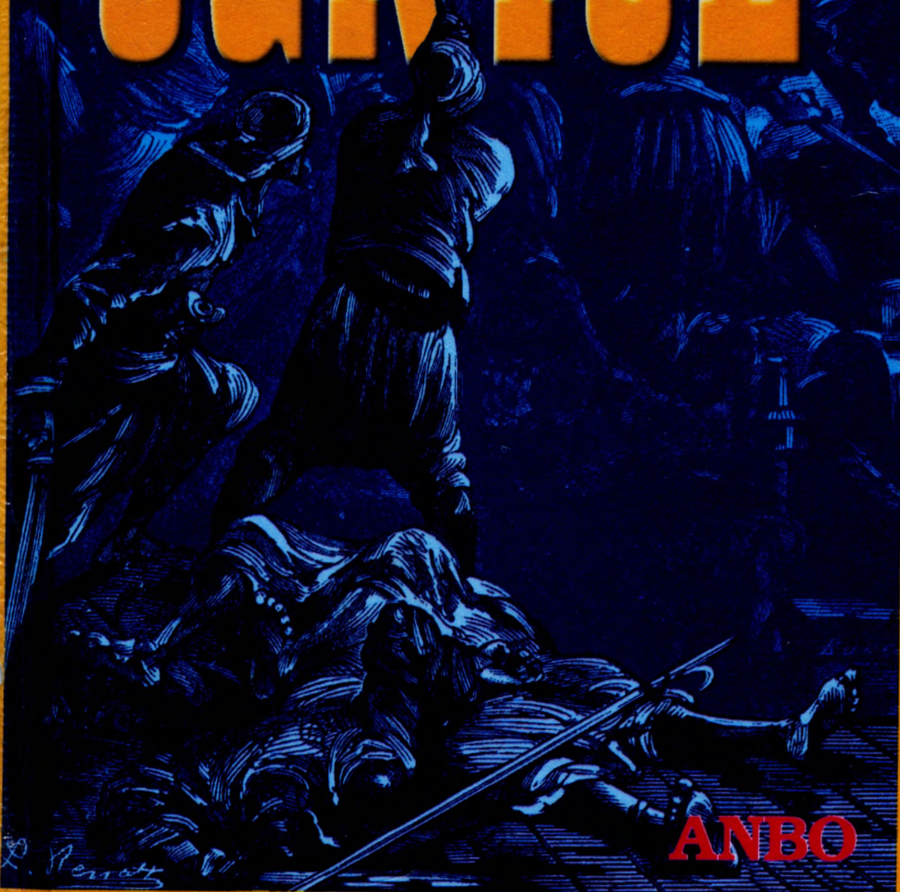
Žiulis Vernas

ARCHIPELAGAS UGNYJE

ANBO

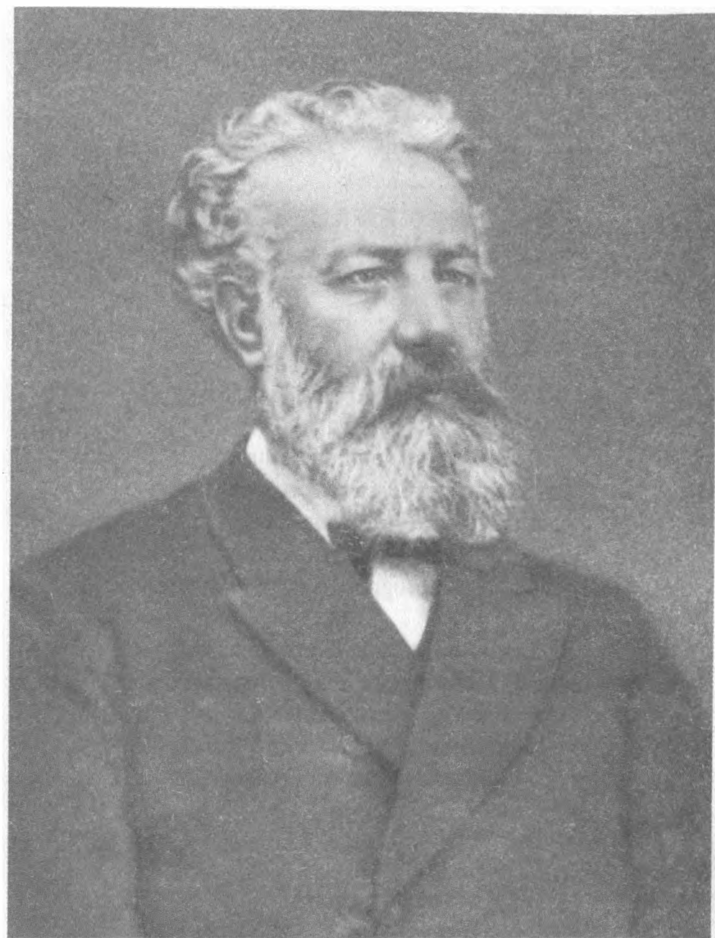
Žiulis Vernas

ARCHIPELAGAS UGNYJE

Knygos leidimą remia
Prancūzijos užsienio reikalų ministerija,
Prancūzijos ambasada Lietuvoje,
Prancūzų kultūros centras
(Oskaro Milašiaus programa knygų leidybai remti)

Cet ouvrage, publié dans le cadre
du Programme de Participation à la Publication Oscar Milosz,
bénéficie du soutien du Ministère des Affaires Etrangères,
de l'Ambassade de France en Lituanie et
du Centre Culturel Français

ANBO
KAUNAS 1999

Jules Verne

Žiulis Vernas

ARCHIPELAGAS UGNYJE

ROMANAS

ANBO
KAUNAS 1999

Verne, Jules

Ve-177 Archipelagas ugnyje: romanas / Žiulis Vernas; [vertė Vytautas Venclovas; panaudotos Leono Beneto iliustracijos]. - Kaunas: ANBO, 1999.- 223 p.: iliustr., portr.

Kn. taip pat: „Archipelagas ugnyje" / parengė Vytautas Venclovas, p. 5-8.

ISBN 9986-507-10-3

Kupiname nuotykių romane vaizduojama nelengva ir reikalaujanti daug jėgų bei narsos dviejų jaunuolių – Hadžinos ir Anri – meilė. Veiksmas vyksta 1829 metais kovojančioje už savo nepriklausomybę Graikijoje, kai Archipelago salyno jūrose labai išplinta piratai, kurie ne tik plėšia prekybos laivus, bet ir prekiauja vergais – graikais belaisviais. Abu jaunuoliai ir grumiasi su blogiu, kurį įkūnija piratas Nikolas Starkas.

Lietuvių kalba „Archipelagas ugnyje" leidžiamas pirmą kartą.

UDK 840-3

Vertė Vytautas Venclovas

Leidinyje panaudotos Leono Beneto iliustracijos

Kaina 12,75 Lt

„Archipelagas ugnyje"

Pirmą kartą romanas buvo išleistas 1884 metais su Leono Beneto iliustracijomis.

„Archipelagas ugnyje" – vienas iš geriausių Žiulio Verno istorinių romanų. Šio kūrinio siužetą sudaro dramatiški graikų išsivaduojamojo karo iš turkų jungo įvykiai XIX amžiaus trečiajame dešimtmetyje.

Nuo pat XIV šimtmečio vidurio Turkija dalimis užkariavo žemyninę Graikiją, tik kai kurie kalnuoti Peloponeso rajonai ir Jonijos jūros salos išvengė priespaudos.

Ilgaamžis turkų jungas pakirto gyvybines Graikijos galias, slopino gamybines jėgas, smukdė žemdirbystę, skurdino visą tautą. Tačiau, kita vertus, stiprino pavergtųjų neapykantą ir troškimą išsivaduoti. Norėdama susilpninti šį pasipriešinimą ir supriešinti prispaustųjų interesus, Porta mielai priimdavo tarnauti turtingus ir išsilavinusius graikus, vadinamuosius fanariočius, taip pat globojo graikų pirklius ir laivų savininkus, skatino juos prekiauti su Europos šalimis. Todėl palyginti palankias sąlygas turėjo graikų prekybos laivynas, kuriame karo pradžioje buvo beveik 600 laivų.

Elados žemėje nuolatos kildavo įvairūs sukilimai, tačiau juos žiauriai numalšindavo turkų policija ir janyčarai.

Bene labiausiai paplitusi pasipriešinimo forma buvo kleftų judėjimas. Kleftai – tai tautos keršytojai, gyvenę miestuose laisvomis bendruomenėmis ir drąsiais išpuoliais vertę drebėti iš baimės turkų vietininkus, feodalus ir valdininkus.

Iš kleftų kilo tokie narsūs išsivadavimo kovos didvyriai kaip garsusis sukilimo vadas Kolokotronis. Bet kai kurie kleftai ne-

vengė plėšikauti jūrose ir prekiauti vergais. Archipelago piratai, garsėję kaip be galo žiaurūs ir negailestingi, dažnai neturėdavo jokių patriotinių jausmų ar tautinių interesų: jie ne sykį atvirai palaikė turkus, tapdami savo tautos pikčiausiais išdavikais. Štai kodėl Porta, pati kentusi jūrų plėšikų antpuolius, nesiėmė energingų veiksmų likviduoti šiems piratų lizdams. Taigi Nikolas Starkas, piratų vadas, veikiantis „Archipelagas ugnyje" puslapiuose, atspindėjo istorinę tiesą.

Stiprų postūmį graikų siekiams išsivaduoti padarė prancūzų Didžioji revoliucija ir po jos prasidėjusi išsivadavimo kova daugelyje Europos šalių. Pirmieji Graikijoje į kovą stojo ir ją organizavo fanariočiai.

XIX a. trečiajame dešimtmetyje Graikijoje ir už jos ribų susikūrė daug slaptų politinių bendrijų, vadinamųjų heterijų.

Pirmoji aktyvių veiksmų ėmėsi slaptoji revoliucinė bendrija „Felike Heterija", kurią 1814 m. Odesoje įkūrė broliai Aleksandras ir Demetrijus Ipsilantai, rusų armijos karininkai. 1821 metais Aleksandras Ipsilantas su heteriečių būriu įsibrovė į Valachiją ir pradėjo sukilimą, kuris nors ir baigėsi nesėkmingai, tačiau davė ženklą masiniam sukilimui, netrukus apėmusiam visą Graikiją. Ypač sėkmingai sukilėliai kovėsi pietinėse provincijose, kur Kolokotronis, laimėjęs keletą mūšių su turkais, išlaisvino didesniąją Morėjos dalį.

Karas sausumoje ir jūrose suliepsnojo taip sparčiai ir sėkmingai, kad 1822 metais pavergėjai buvo išvyti bemaž iš visos Graikijos. Tačiau netrukus turkai, atsigavę po šių netikėtų pralaimėjimų, ėmėsi žiauriausių represijų. Baisias skerdynes jie organizavo iš pradžių Kipre ir Kretoje, o vėliau – 1822 metų balandį – Chijo saloje. Pavergėjai tiesiog nusiaubė Beotiją, Atiką ir Vakarų Graikiją.

1823 metų pradžioje sukilėliai kleftai, susibūrę apie Kolokotronį, vėl užėmė Nafpliją, Korintą ir Atėnus. Sukilimas pasiekė aukščiausią fazę. Jis pažadino jausmus pažangiausių europiečių, vadinamų filhelenais, kurie graikų išsivadavimo kovą traktavo

kaip įkvepiantį pavyzdį, kuriuo vėliau ar anksčiau turės sekti ir kitos tautos, dar kenčiančios svetimtaučių jungą. Petys į petį su graikų sukilėliais kovėsi ir savanoriai, atvykę iš įvairių šalių. Svarbų vaidmenį suvaidino trijų tūkstančių prancūzų volontierių būrys priešakyje su pulkininku Šarliu Favjė, kurio vardas ne sykį minimas Ž. Verno romane. Bairono mirtis 1824 metų balandžio 19 dieną apsiaustame Meselongione irgi labai sustiprino europiečių užuojautą ir paramą graikams.

Graikų sukilimas visose Europos šalyse pagimdė vadinamąją filheleniškąją poeziją, kurios geriausius kūrinius parašė Baironas, Puškinas ir Hugo. Stiprų įspūdį šis sukilimas paliko ir įžymiajam prancūzų dailininkui romantikui Eženui Delakrua, nutapiusiam „Chijo skerdynes".

Deja, patys graikai neparodė vienybės: netrukus buvo sudarytos dvi vyriausybės – turtingo laivų savininko Konduriočio ir valstiečių vado Kolokotronio. Abiejų vyriausybių šalininkai pradėjo tarpusavio pilietinį karą, kurį pralaimėjo ir buvo areštuotas Kolokotronis.

Tuo pasinaudojo turkų sultonas Machmudas, pasikvietęs į pagalbą egiptiečių kariuomenę ir vėl pradėjęs puolimą. Užėmęs centrinę Graikiją, egiptiečių vadas Ibrahimas pasiekė Atėnus ir 1826 metų balandžio 22 dieną apgulė Akropolį. Po vienuolikos mėnesių apsupties turkai įsiveržė į Mesolongioną ir išžudė beveik visus gyventojus. Šitaip baigėsi ir Akropolio apgultis. Graikija buvo apiplėšta, nuniokota ir sužlugdyta. Vergų turguose pasirodė tūkstančiai belaisvių graikų.

Tik po šių įvykių didžiosios valstybės, nenorėdamos leisti sustiprėti Turkijai, pagaliau ryžosi aktyviai įsikišti. 1827 m. spalio 20 dieną jungtinė Rusijos, Anglijos ir Prancūzijos eskadra įplaukė į Navarino įlanką, kur stovėjo turkų ir egiptiečių laivynas ir jį sutriuškino.

Galutinai Graikijos likimą lėmė 1828–1829 metų rusų-turkų karas. Pagal Adrianopolio taikos sutartį, pasirašytą 1829 metų rugsėjo 14 dieną, Graikija gavo nepriklausomybę.

Žiulio Verno romano veiksmas prasideda, kai turkams nebeilgai buvo lemta valdyti graikus, ir tęsiasi trumpiau negu metus (nuo 1827 metų spalio 18 dienos iki 1828 metų rugsėjo 7 dienos).

Bene daugiausia dėmesio autorius skiria pavaizduoti graikų laivyno kovos veiksmams Archipelago vandenyse. Ž. Vernas sukuria gana įtikinamą ir teisingą graikų patriotų ir pulkininko Favjė prancūzų savanorių kovų su Archipelago jūrų plėšikais paveikslą, kupiną įvairių negandų ir netikėtų nuotykių. Kaip tik 1827 ir 1828 metais, kai valstybėje jau nebedaug buvo likę turkų kariuomenės, graikai ypač aktyviai ėmė kovoti prieš piratus, kurie vis dar siautėjo Archipelago jūrose.

Nė kiek istorinei tikrovei neprieštarauja ir svarbiausių romano veikėjų paveikslai, žmonių, kuriuos įtraukė įvykių verpetas, lėmęs ne tik jų gerovę, bet ir gyvybę. Siužeto pagrindą sudaro mirtina kova, taip sakant, ilga ir atkakli prancūzų savanorio Anri d'Albarė ir grėsmingo pirato Nikolo Starko, vadinamo Sakratifu, dvikova.

Nikolas Starkas, išgama ir išdavikas, prakeiktas net motinos, nesustoja nė prieš jokias kliūtis ir negailestingai siekia užvaldyti slystančius iš rankų bankininko Elizundo milijonus.

Anri d'Albarė – vienas iš tų filhelenų, kurie narsiai kovėsi sukilėlių kariuomenėje ir padėjo graikų tautai atgauti nepriklausomybę.

Anri d'Albarė pavesta vadovauti operacijoms, kurių tikslas – išnaikinti Archipelago piratus. Be to, jis turi rimtą pagrindą nekęsti Nikolo Starko – pastarasis pagrobė jo sužadėtinę. Bet ne tik asmeninė neapykanta skatina Anri d'Albarė veikti, – jis jaučia dorovinę pareigą padėti nuskriaustiems ir pavergtiems; o svarbiausia – žino, jog jo pusėje istorinis teisingumas.

Žiulis Vernas „Archipelagą ugnyje" parašė prabėgus daugeliui metų po nepamirštamų įvykių Graikijoje, tačiau puikūs graikų sukilimo didvyrių paveikslai neišblėsta ir gyvena romane, kupiname karštos užuojautos ir pritarimo pavergtosios tautos išsivadavimo siekiams.

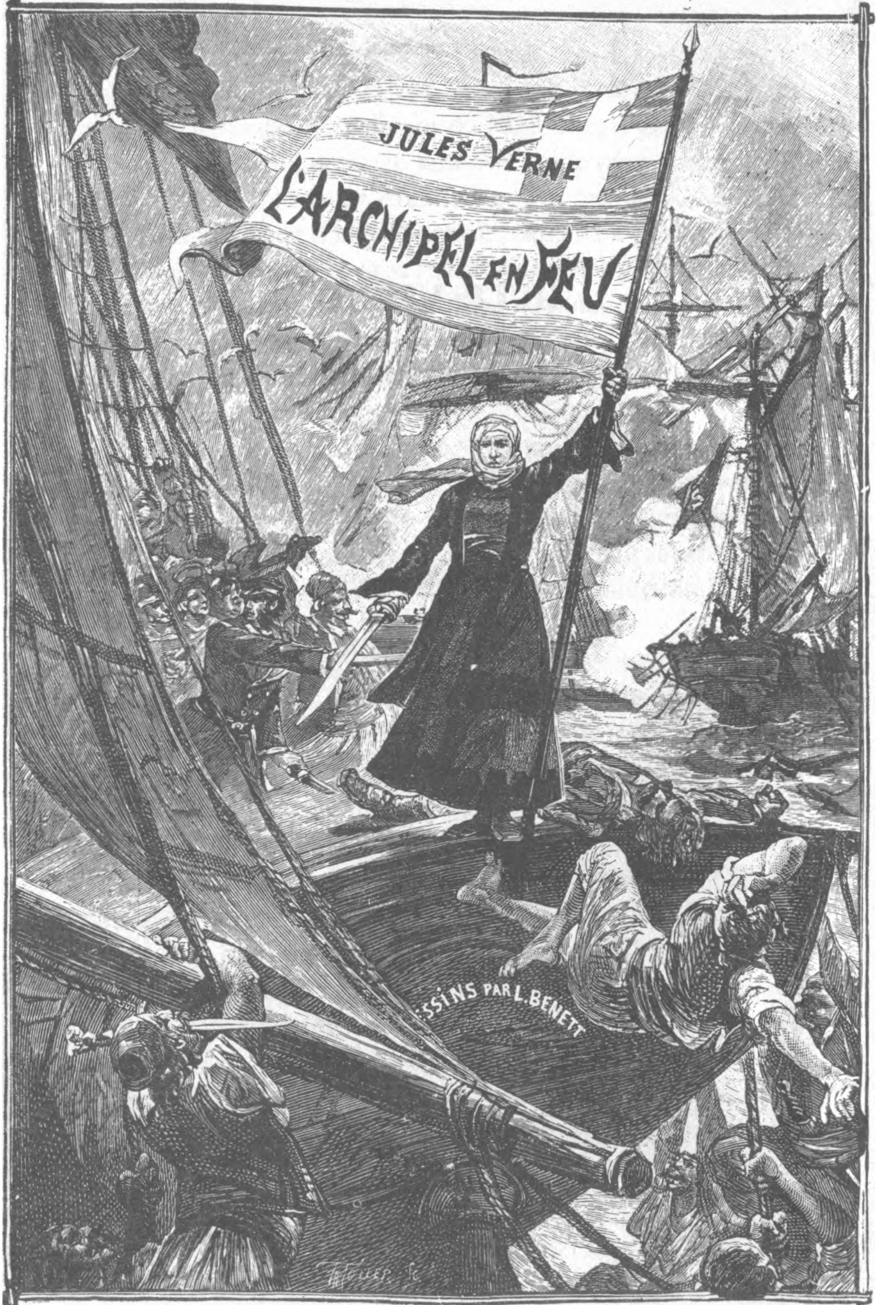
ŽIULIS VERNAS

ARCHIPELAGAS UGNYJE

ROMANAS

JULES VERNE

L'ARCHIPEL EN FEU

JULES VERNE
L'ARCHIPEL EN FEU
SSINS PAR L. BENETT

Pirmasis skyrius

Laivas atviroje jūroje

1827 metų spalio aštuonioliktąją apie penktą valandą po pietų nedidelis Levanto laivas, plaukdamas stačiai prieš vėją, stengėsi iki sutemų pasiekti Itilono uostą, išsidriekusį prie Koronio įlankos.

Šis uostas – jį Homeras vadino Etilu – stūksojo vienos iš trijų įraižų, sudarančių Jonijos ir Egėjo jūras, pakrantėje; beje, dėl šių įraižų Pietų Graikija savo kontūrais primena platano lapą. Jo karpytoje dalyje ir plytėjo senasis Peloponesas – dabartinė Morėja. Pirmoji įraiža – Koronio įlanka – įsiterpusi tarp Mesenijos ir Mani; antroji įlanka – Maratono – plačiu pusračiu įsirėžia į rūsčiosios Lakonijos pakrantę; trečioji – Nafplio – atskiria Lakoniją nuo Argolidės.

Prie vakarinės – Koronio – įlankos ir glaudžiasi Itilono uostas. Jis įsitaisė gan giliai tarp Taigeto, šio Mani krašto kalvagūbrio, atšakų uolų, kurios supa rytinį netaisyklingos formos užutėkio krantą. Patogios laivų stovėjimo vietos, gilus farvateris, iš šiaurės supančios aukštumos daro Itilono uostą vienu iš geriausių prieglobsčių pakrantėje, kur amžinai siaučia Viduržemio jūros vėjai.

Nuo Itilono prieplaukos buvo neįmanoma įžiūrėti artėjančio laivo, kuris plaukė stačiu beidevindu prieš gan stiproką nord nordvestą. (*Beidevindas – burinio laivo kursas, kai laivo nosis ir vėjo kryptis sudaro mažiau kaip 90°. – Čia ir toliau – Vert. past.*)

Iki kranto dar buvo likę apie šešias ar septynias mylias. Nors oras išsigiedrijo, tačiau net pačios aukščiausios burės vos vos matėsi saulės nušviestame horizonte.

Bet jeigu nuo prieplaukos niekas negalėjo išvysti laivo, tai jis puikiausiai matėsi iš viršaus – nuo dantytų uolų, stūkstančių virš gyvenvietės. Itilonas pusračiu stūkso ant stačių skardžių – senovės Kelatės akropolio neprieinamoje papėdėje. Virš gyvenvietės styro keli seni bokštai – tikri griuvėsiai, bet ne tokie seni kaip tos susidomėjimą keliančios griuvenos Serapio šventyklos, kurios joniškos kolonos ir kapiteliai dar ir dabar puošia Itilono cerkvę. Netoli nuo šių bokštų dunkso dvi ar trys bemaž visų užmirštos varpinės, kur pamaldas laiko paprasti vienuoliai.

Čia kaip tik dera paaiškinti, kaip reikia suprasti žodžius „pamaldas laiko", taip pat, kas tokie yra Mesenės vienuoliai, vadinami „kaluheriais". Beje, štai vienas iš jų ką tik išėjo iš varpinės, todėl galime jį gan tikroviškai aprašyti.

Tais laikais religija Graikijoje dar tebebuvo pagoniškų legendų ir krikščioniškų dogmų mišinys. Dažnai tikintieji Antikos dievus garbino kaip naujosios religijos šventuosius. Net dabar, kaip pabrėžia ponas Anri Belis, jie „tapatina pusdievius su apaštalais, lygumų dvasias su rojaus angelais ir nedaro jokio skirtumo tarp sirenų, furijų ir Dievo Motinos". Čia ir formuojasi kai kurios keistos apeigos ir kvaili papročiai, o dvasininkija dažnai tik trukdo tikintiesiems susigaudyti pusiau pagoniškų, pusiau krikščioniškų pažiūrų chaose.

Pirmajame XIX amžiaus ketvirtyje, – mūsų pasakojimo veiksmas prasideda prieš penkiasdešimt metų, – helenų pusiasalio dvasininkai buvo tikri tamsuoliai, o vienuoliai, tingūs, siaurapročiai ir pataikūniški, be jokios abejonės, negalėjo teigiamai paveikti prietaringų gyventojų, su kuriais elgėsi ir bičiuliavosi kaip su lygiais.

Kad šie kaluheriai būtų buvę tik tamsuoliai! Kai kuriose Graikijos srityse, ypač atkampiose Mani vietovėse, šie vienuoliai – išeiviai iš žemųjų sluoksnių – garsėjo kaip pasiutę elgetos iš pri-

gimties ir iš reikalo, tikri meistrai išvilioti drachmas iš jautriaširdžių keliautojų, dykaduoniai, kurie be didelio vargo gebėjo įbrukti maldininkams kokių nors prastų paveikslėlių ir prižiūrėti nišose lampadas, uždegtas prieš ikonas; beviltiškai nuskurdę dėl pasigailėtinų lėšų, gaunamų iš dešimtinės, išpažinčių, laidotuvių ir krikštynų, jie nesibjaurėjo vykdyti patrulių – ir kokių! – priedermių; už tai juos šelpė pakrantės gyventojai.

Štai kodėl Itilono jūreiviai, tingiai drybsoję kaip buvo įpratę ant kranto tarsi beturčiai lacaroniai, kurie valandą triūsia, o visą pusdienį ilsisi, bemat pašoko, išvydę, kad jų bičiulis kaluheris, nirtulingai mojuodamas rankomis, skubiai leidžiasi į gyvenvietę.

Tai buvo penkiasdešimt ar penkiasdešimt penkerių metų vyriškis, labai storas, tiksliau, tuklus kaip ir visi dykaduoniai; jo klastinga fizionomija nekėlė nė menkiausio pasitikėjimo.

– Ei, tėve, kas ten atsitiko? – šūktelėjo vienas jūreivis, kicendamas prie vienuolio.

Itilonietis gan stipriai sniaukrojo (matyt, jis savo rizika nusilenkė Venerai taip pat nuoširdžiai kaip ir meilės dainius Ovidijus Nazonas); jis šnekėjo Mani krašto tarme – tokia graikų, turkų, italų ir albanų kalbų mišraine, kuri galėjo atsirasti tik statant Babelio bokštą.

– Ar tik Ibrahimo kareiviai neužgrobė Taigeto viršukalnių? – paklausė kitas jūreivis, palydėjęs savo žodžius nerūpestingu mostu, liudijančiu ganėtinai santūrų patriotiškumą.

– Kad tik ne prancūzai, iš jų menka nauda! – atsiliepė pirmasis itilonietis.

– Vieni kitų verti, – įsikišo trečiasis.

Ši replika parodė, kad išsivadavimo kova, netgi pačiu sunkiausiu jos laikotarpiu, ne itin jaudino nuošalaus Peloponeso gyventojus, kurie gerokai skyrėsi nuo šiaurinio Mani žmonių, didvyriškai kovojančių už tėvynės nepriklausomybę.

Tačiau kaluheris nieko negalėjo atsakyti, nes leisdamasis nuo skardžio uždusо. Jį smaugė astma, bet žmogelis mėgino prašnekti. Tiesa, vienas iš jo protėvių, Maratono karys, akimirką prieš

mirtį vis dėlto rado jėgų pranešti apie Miltiado pergalę. Beje, dabar kalba sukosi ne apie Miltiadą ir ne apie graikų bei persų karą. Vargu ar šiuos Mani pusiasalio umarius gyventojus galima apskritai laikyti Elados sūnumis.

– Nagi, tėve, netempk, greičiau klok! – suriko senis, vardu Godzo, labai nekantrus žmogėnas, tarytum būtų pajutęs, kokią žinią atnešė vienuolis.

Storulis pagaliau atgavo kvapą. Rodydamas ranka į horizontą, garsiai sušvokštė:

– Netoliese laivas!

Išgirdę šiuos žodžius, dykaduoniai bemat pašoko, suplojo delnais ir nuskubėjo prie uolos, iškilusios virš uosto. Nuo jos toli matėsi jūros platybės.

Šiaip koks prašalaitis šį triukšmingą jų entuziazmą laikytų natūraliu susidomėjimu, kurį pakrantės gyventojams – tikriems fanatikams – kelia visa, kas siejasi su jūra, – šįsyk pasirodęs horizonte laivas. Bet šiuo konkrečiu atveju ne tai sudrumstė gyvenvietės ramybę, tiksliau – vietinius gyventojus išjudino ypatingos rūšies susidomėjimas.

Net mūsų dienomis, kai rašoma ši istorija (jau nekalbu apie aną laiką, kai ji vyko), Mani užima ypatingą vietą tarp visų Graikijos provincijų, naujosios Graikijos, kuri Europos valstybių, pasirašiusių 1829 metų Adrianopolio sutartį, valia tapo nepriklausoma karalyste. Maniečiai arba tie, kurie jų vardu savinasi šias aštrias išsikišusias į jūrą žemes, raižomas įlankų, kaip ir anksčiau tebėra pusiau barbarai ir labiau brangina asmeninę laisvę negu nepriklausomą tėvynę. Štai kodėl visais laikais mėginimai nukariauti Žemutinės Morėjos pakrantės juostą nedavė jokių rezultatų. Nepavyko jos pavergti nei turkų janyčarams, nei graikų žandarams. Vaidingi, kerštingi, kaip ir korsikiečiai perduodantys iš kartos į kartą kraujo kerštą, apsigimę plėšikai, beje, šventai gerbią svetingumo paprotį, pasirengę užmušti, jeigu kitaip nepasiseka pavogti, šie rūstūs kalniečiai, šiaip ar taip, laiko save tiesioginiais spartiečių palikuonimis; tvirtai įsikūrę tarp Taigeto atšakų, kur

stūkso šimtai „pirgosų" – mažų, beveik neprieinamų tvirtovių, – jie mielai vaidina viduramžiškų pilių prie kelių valdytojus, kurie savo feodalines teises gina durklais ir muškietomis.

Taigi, jeigu maniečiai ir dabar dar beveik laukiniai, tai lengva suprasti, kas jie tokie buvo prieš pusšimtį metų. Iki to laiko, kai buvo pradėti reguliarūs garlaivių reisai, kurie gan ryžtingai nutraukė jūrų plėšikavimus XIX amžiaus pirmajame trečdalyje, maniečiai buvo patys įžūliausi piratai – tikra grėsmė prekybos laivams visose Levanto pakrantėse.

Dėl savo padėties Peloponeso pakraštyje, prie įėjimo į dvi jūras, netoli nuo Čerigoto salos, kurią ypač mėgo korsarai, Itilono uostas buvo pati tinkamiausia vieta jūrų plėšikams, šeimininkavusiems Archipelago vandenyse ir kaimynystėje – Viduržemio jūros pakrantėje. Ypač jie brangino Matapano smailų kyšulį, užbaigiantį labiausiai apgyvendintą Mani dalį, tada vadintą Kakovonijos kraštu. Užgrobę šį kyšulį, jie arba puldavo laivus tiesiog jūroje, arba melagingais signalais priviliodavo prie kranto. Paskui jau grobdavo ir degindavo. O laivo įgulą, nepriklausomai nuo to, kas ją sudarydavo – turkai, maltiečiai, egiptiečiai ar net graikai, – piratai be gailesčio žudydavo arba parduodavo į vergiją Afrikos pakrantėse. Jeigu pasitaikydavo priverstinio dykinėjimo dienų, jeigu kabotažiniai laivai retai pasirodydavo netoli nuo Koronio ir Maratono įlankų arba atviroje jūroje prie Čerigo salų ir Halo kyšulio, tai visi itiloniečiai – nuo mažo iki didelio – maldaudavo Dievą atsiųsti audrą kartu su kokiu nors ganėtinos talpos laivu ir turtingu kroviniu. (*Kabotažinis – pakrančių.*) Kaluheriai dėl bendro reikalo irgi niekada neatsisakydavo padėti tikintiesiems savo maldomis.

Štai jau keletą savaičių itiloniečiams nepasitaikė progos pasimėgauti svetimu geru, – per visą šį laiką nė vienas laivas nepriplaukė prie Mani kranto. Todėl nenuostabu, kad vienuolio žodžiai, šiaip ne taip išspausti tarp dviejų priepuolių, sukėlė audringą džiūgavimą.

Tuoj pat pasigirdo dusliai gaudžiančios simandros – medinio

varpo su geležies šerdimi (juos turėjo žmonės tose Graikijos provincijose, kuriose pavergėjai turkai uždraudė skelbti aliarmą). Bet šio gailaus dundesio pakako, kad prie kranto subėgtų vyrai ir moterys – visi, kuriuos kamavo grobio troškulys, vertęs plėšti bei žudyti; net vaikai ir tingūs šunys čia pat susibūrė.

Tuo metu jūreiviai ant aukštos uolos garsiai ir įnirtingai ginčijosi. Jie stengėsi atspėti, koks čia laivas artėja prie kranto.

Genamas švelnaus nord nordvesto, kuris artėjant nakčiai vis stiprėjo, laivas sparčiai plaukė kairiuoju halsu. (*Halsas – burlaivio padėtis vėjo atžvilgiu.*) Buvo galima tikėtis, kad jis pasuks prie Matapano kyšulio. Sprendžiant iš visko, jis plaukė iš Kretos. Stebėtojai jau galėjo įžiūrėti korpusą laivo, skrodžiančio vandenį ir už savęs paliekančio putotą pėdsaką, bet jo burės vis dar liejosi į neaiškią dėmę. Todėl buvo sunku nustatyti, kuriam laivų tipui jis priklauso, – stebėtojai kas valandėlę reiškė pačias prieštaringiausias nuomones.

– Tai šebeka, – tikino vienas jūreivis. – Antai šmėkštelėjo fokstiebio tiesiosios burės. (*Fokstiebis – priekinis stiebas.*)

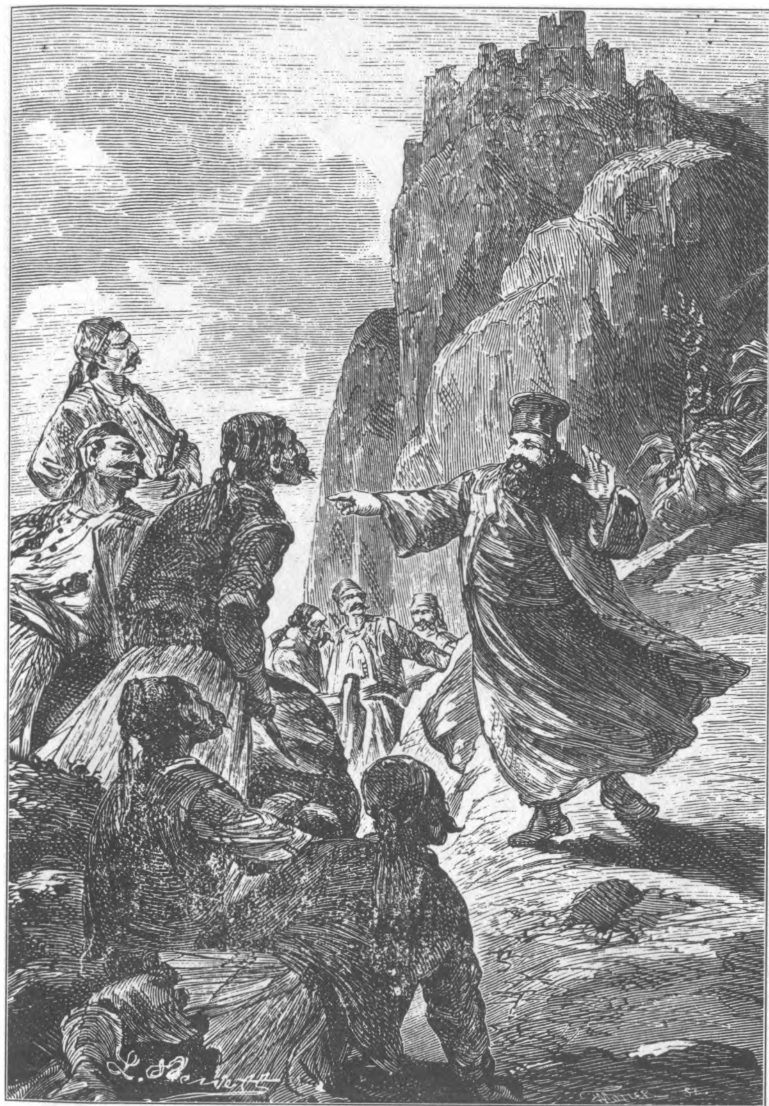
– Na jau, ne! – paprieštaravo kitas. – Tai pinka. Pažiūrėk tik į pakeltą laivagalį ir išlenktą forštevenį! (*Forštevenis – laivo priekio sija, jungianti abi šonines apkalas.*)

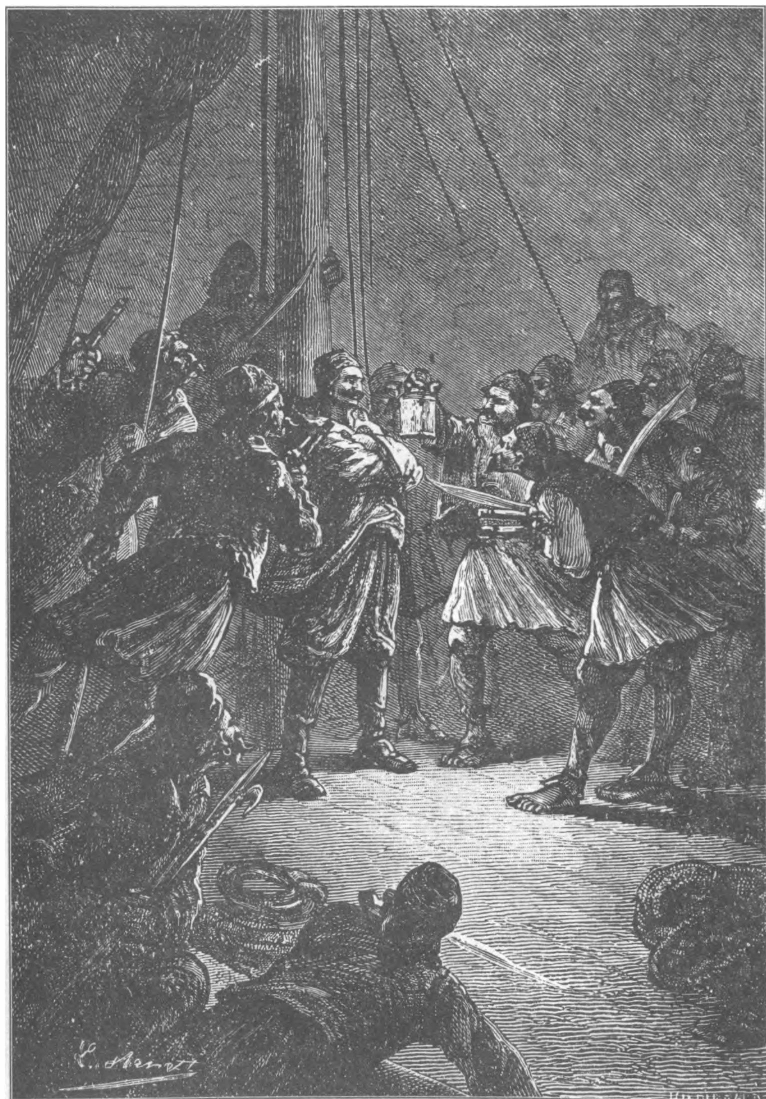
– Šebeka, pinka! Tarytum būtų galima jas atpažinti iš tokio nuotolio! – nesutiko trečiasis.

– Su tiesiosiomis burėmis gali plaukti ir polakra! – pareiškė kažkuris jūreivis, prisidėjęs prie akių abu pusiau sugniaužtus kumščius tarsi kokius žiūronus.

– Duok Dieve! – atsiliepė senasis Godzo. – Ir polakra, ir šebekas, ir pinka – visi jie yra tristiebiai laivai, o kiekvienam aišku, kad trys stiebai geriau negu du, jeigu norima gabenti padorų Kandijos vyno arba Smirno audinių krovinį.

Ši išmintinga pastaba paskatino visus dar akyliau įsmeigti akis į tolį. O laivas vis artėjo ir palengva didėjo; bet jis stačiai yrėsi prieš vėją, todėl jūreiviai ant kranto negalėjo jo gerai įžiūrėti iš traverso; taigi niekas nesumojo pasakyti, kiek jis turi stiebų – du

ar tris, pagaliau kokias gėrybes žada jo triumas. (*Traversas – laivo kursui statmena kryptis.*)

– Kur velnias maišosi, gerumo nesitikėk! – sumurmėjo Godzo, pagardindavo savo kalbą keiksmais, pasiskolintais iš įvairių tautų. – Čia gi viso labo tik feliuga...

– Dar blogiau – speronara! – sušuko kaluheris, nusivylęs nė kiek ne mažiau negu jo ganomieji.

Nėra ko ir sakyti, jog šias dvi spėliones minia sutiko apmaudo šūksniais. Bet kad ir kokiam laivų tipui priklausytų artėjantis laivas, jo vandentalpa aiškiai neviršijo šimto ar šimto dvidešimties tonų. Tačiau, be abejonės, svarbiausia krovinio vertė, o ne svoris. Dažnai paprastos feliugos ir net speronaros gabena brangų vyną, aromatingas medžiagas, brangius audinius. Šiuo atveju antpuolis pasiteisina – rūpesčių nedaug, o pelnas dideliausias! Vadinasi, dar per anksti nuleisti rankas. Be to, pakrantėje susibūrusios gaujos vadeivos, puikiai išmanantys jūreivišką amatą, pareiškė, kad laivas plaukia labai jau grakščiai, o tai esąs geras ženklas.

Tuo metu vakaruose saulė jau pasislėpė už horizonto; bet Jonijos jūroje spalio sutemos tęsiasi visą valandą – taigi gana ilgą laiko tarpą, kad pakaktų įsižiūrėti į laivą kaip reikiant, kol atslinks visiška tamsa. Beje, rengdamasis įplaukti į įlanką, laivas aplenkė Matapano kyšulį, pasisuko per du rumbus ir prieš stebėtojų akis stojosi visu savo gražumu. (*Rumbas – plokščiasis kampas, lygus 1/8 stačiojo kampo.*)

Ir bemat senajam Godzo nejučiom išsprūdo: sakoleva!

– Sakoleva! – pakartojo visi choru ir prapliupo keiktis.

Tačiau ginčytis niekas nepuolė, nes tai buvo gryna teisybė. Laivas, manevravęs prie Koronio įlankos pradžios, iš tikrųjų buvo sakoleva. Tačiau Itilono gyventojai be reikalo nusiminė: ir šie laivai gan dažnai gabeno vertingus krovinius.

Artimuosiuose Rytuose sakoleva vadinamas vidutinio tonažo laivas, kurio denis šiek tiek pakeltas laivagalyje, todėl atrodo truputį įgaubtas. Toks laivas turi tris medinius stiebus su tiesiosiomis ir įstrižosiomis burėmis. Centre stovintis grotstiebis stipriai

palenktas į priekį. Jis laiko vieną lotynišką burę. (*Grotstiebis – vidurinis stiebas.*) Fokas, formarselis su judančiu bombramseliu, du kliveriai priekyje ir dvi smailiakampės burės laivagalyje, pritvirtintos prie dviejų skirtingo aukščio stiebų, sudaro sakolevos burių sistemą, kuri laivui teikia tam tikrą savitumą. (*Fokas – priekinio stiebo žemutinė tiesioji burė. Formarselis – tiesioji burė, tvirtinama prie priekinio stiebo. Bombramselis – burė, tvirtinama prie stiebo IV aukšto. Kliveriai – įstrižosios trikampės burės, tvirtinamos laivo priekyje prieš fokstiebį.*) Ryškūs korpuso dažai, išdidus forštevenio išlinkis, įvairiopi rangautai, nuostabiai plazdančios burės – visa tai daro sakolevą vienu iš dailiausių pavyzdžių tų grakščių laivų, kurių šimtai laviruoja siauruose Archipelago sąsiauriuose. (*Rangautas – laivo įranga: stiebai, skersiniai, krovinių kėlimo strėlės.*) Kas gali dailiau atrodyti už šį lengvą laivą, kuris, nugalėdamas besipriešinančias bangas, supančias jį putomis, pakyla aukštyn, krenta žemyn, o paskui, laisvai šokinėdamas nuo bangos ant bangos, atrodo lyg didžiulis paukštis, kurio sparnai vos vos liečia jūros paviršių, nužertą sėdančios saulės spindulių.

Nors vėjas ir stiprėjo, o dangų aptraukė grėsmingi debesys (Artimuosiuose Rytuose jie vadinami viesulais), sakoleva kaip ir anksčiau plaukė iškėlusi visas bures. Laivo įgula net nenuleido judamojo bramselio, ką šiaip jau bet kuris save gerbiantis jūreivis būtinai padarytų. (*Bramselis – III aukšto burė.*) Matyt, kapitonas skubinosi kuo greičiau pasiekti krantą, nes nepageidavo praleisti naktį atviroje jūroje, kur stiprėjo bangavimas ir galėjo įsisiautėti štormas.

Nors itiloniečiai galutinai įsitikino, jog sakoleva plaukia į įlanką, vis dėlto nebuvo tikri, ar ji pasuks į jų uostą.

– Ech! – suriko vienas iš jų. – Galima pamanyti, kad sakoleva pasiilgo ne užutėkio, o palankaus vėjo!

– Nors ir pats velnias ją imtų tempti! – suburbuliavo kitas. – Ar tik ji negalvoja vėl pasukti į jūrą?

– Žiū, ar tik neplaukia į Koronį?

– Arba į Kalamą?

Abi šios spėlionės galėjo būti teisingos. Mat į Koronį, įsikūrusį Mani pakrantėje ir svarbiausiąjį alyvų aliejaus išvežimo punktą Pietų Graikijoje, neretai užsukdavo Levanto pirklių laivai. O Kalamos miestas, stūksantis įlankos gilumoje, garsėjo turgumis, į kuriuos žmonės atgabendavo įvairiausių prekių – audinių ir puodų – iš visų Vakarų Europos kampų. Taigi galbūt sakoleva ir traukė į vieną iš šių uostų, vadinasi, galas visoms itiloniečių, šių mėgėjų lengvai pasipelnyti, viltims!

O sakoleva, lydima godžių žvilgsnių, sparčiai lėkė pirmyn. Štai ji susilygino su Itilonu. Atėjo lemiama valandėlė. Jeigu laivas ir toliau plauks į įlankos gilumą, Godzo ir jo bendrininkai turės atsisveikinti net su menkiausia viltimi jį sučiupti. Iš tikrųjų net pačios greičiausios valtys negalėtų pasivyti laivo, kuris iškėlęs milžiniškas bures lėkė pašėlusiu greičiu.

– Ji gręžiasi! – ūmai suriko senasis jūreivis, ir jo ranka lenktais pirštais pakilo rodydama į laivą – tarsi koks abordažo kobinys.

Godzo neapsiriko. Paklusdama vairui sakoleva lėkė tiesiai į Itiloną. Tuo metu laivo įgula nuleido judomąjį bramselį ir antrąjį kliverį, o vėliau gitovais suglaudė marselį. (*Gitovai – virvės burėms suglausti prie stiebo ar rėjos.*) Dabar laivas, iš dalies netekęs burių, labiau priklausė nuo vairininko.

Temo. Šviesaus laiko liko tiek, kad laivas dar spėtų įplaukti į Itilono uosto farvaterį. Čia vietomis esama povandeninių uolų, kurios ne juokais gresia laivams. Tačiau mažasis laivas neiškėlė grotstiebyje locmano vėliavėlės: matyt, drąsusis kapitonas puikiausiai pažinojo šias ganėtinai pavojingas vietas, jeigu nepageidavo palydovo. O greičiausiai jis – ir visai pagrįstai – nepasitikėjo pernelyg patyrusiais itiloniečiais, kurie nepasidrovėtų užplukdyti laivą ant uolų, jau pražudžiusių nemažai laivų.

Beje, tuo laiku nė vienas švyturys neapšvietė šios Mani pakrantės dalies. Tiktai paprastas uosto žibintas rodė laivams kelią siaurame farvateryje.

O sakoleva vis artėjo. Dar truputį, ir ji atsidurs už pusės my-

lios nuo Itilono. Laivas drąsiai plaukė prie kranto. Matėsi, kad jį veda sumani ranka.

Itilono piktadariai trypė iš nekantrumo ir keikėsi. Jie baisiai norėjo, kad trokštamasis laivas užšoktų ant kokios nors povandeninės uolos, – mat pastarosios visada tenkindavo jų lūkesčius. Uolos pradėdavo darbą, o piratams likdavo tik jį baigti. Pirmiau – laivas sudūžta, paskiau – prasideda plėšimas, – šitaip paprastai ir vykdavo. Plėšikai išvengdavo ginkluotų susidūrimų, nesivargindavo tiesiogiai pulti, nes, šiaip ar taip, galėtų patirti nuostolių. Tiesa, ne sykį pasitaikė, kad narsūs jūreiviai žiauriai pasipriešindavo.

Štai piktadariai priešakyje su Godzo paliko stebėjimo postą ir, negaišdami nė valandėlės, vėl nusileido prie jūros. Jie rengėsi įvilioti į spąstus laivą, – šią gudrybę žinojo visi Vakarų ir Rytų jūrų plėšikai.

Užplukdyti sakolevą ant seklumos, nurodžius jai klaidingą kryptį siaurose įlankos protakose ir dar tamsoje, tiesa, šiek tiek įžiūrimoje, bet jau trukdančioje orientuotis įlankoje, nesudarė didelio vargo.

– Prie žibinto! – trumpai nurodė Godzo, kurio klausyti jau seniai įprato pakrantėje besišlaistanti gauja.

Senojo jūreivio įsakymą visi suprato. Po valandėlės signalinė ugnis – paprasčiausias žibintas, degęs ant ilgos karties, įbestos į neaukštą dambą, – netikėtai užgeso.

Tuoj pat jos vietoje užsidegė kita; bet jeigu pirmoji nejudėjo ir įprastai rodė laivams tikrąjį kelią, tai antroji, visą laiką keitusi savo vietą, siekė priešingo tikslo: priversti laivą išklysti iš kelio ir užlėkti ant kokios nors povandeninės uolos.

Tai irgi buvo lygiai toks pat žibintas, tiktai piratai pririšo jį prie ragų ožkai, kurią vienas vyriškis lėtai vedžiojo po pakrantę. Ugnis, klaidžiodama kartu su gyvuliu, turėjo klaidinti artėjančios sakolevos jūreivius.

Žinia, vietos gyventojai jau ne sykį krėtė šį pokštą. Šios jų nusikalstamos šunybės bemaž visada baigdavosi sėkmingai.

Sakoleva vis dėlto pataikė į farvaterį. Ji jau nuleido grotą ir

dabar plaukė iškėlusi tik kliverį ir lotyniškas bures laivagalyje. (*Grotas – vidurinio stiebo žemutinė burė.*) Daugiau jų ir nebereikėjo pasiekti krantui ir nuleisti inkarui.

Didžiausiai itiloniečių, stebėjusių mažąjį laivą, nuostabai, sakoleva ramiai ir pasitikėdama įslinko į vingiuotąją protaką tarp uolų. Atrodė, kad laivas visiškai nepaiso nešiojamo žibinto, kurį vis dar ant ragų tampė ožka. Net dienos metu sakoleva negalėtų tiksliau manevruoti. Matyt, laivo kapitonas jau ne kartą gebėjo nugalėti kliūtis į Itilono uostą ir prisiminė jas taip puikiai, kad net visiškoje tamsoje neprarado galvos.

Nuo kranto itiloniečiai jau galėjo įžiūrėti šį narsų jūreivį, stovintį laivo priekyje. Jo siluetas aiškiai išsiskyrė tamsoje. Kapitonas nuo galvos iki kojų buvo susisupęs aba – vilnoniu plačiomis klostėmis apsiaustu su gobtuvu. Tiesa, vyriškis visai nepanėšėjo į kuklų kabotažinio laivo šeimininką, kuris, vesdamas savo sakolevą tarp uolų, pamaldžiai rankose varsto didelį rožančių; be jo neišsiverčia nė vienas jūreivis, plaukiojantis Archipelago vandenyse. Bet šis, net nepakeldamas balso, kuo ramiausiai komandavo vairininkui. Netikėtai klajojanti po krantą ugnis užgeso. Tačiau ir tai nesutrukdė sakolevai tiesiai plaukti prie kranto. Štai laivas ūmai pasisuko, akimirką kilo pavojus, jog neįžvelgiamoje tamsoje jis tuoj užšoks ant uolos, išsikišusios virš vandens per kabeltovą nuo uosto įeigos. (*Kabeltovas – 185,2 m.*) Vos pastebimas vairo posūkis – ir sakoleva, pakeitusi kryptį, aplenkė uolą, tiesa, vos jos nekliudžiusi.

Taip pat mikliai vairininkas praslydo ir pro kitą povandeninį akmenį, kuris gulėjo farvateryje, palikęs tik siaurą praėjimą; čia, jau nebetoli nuo švartavimosi vietos, sudužo ne vienas laivas, nepriklausomai nuo to, ar jo locmanas buvo susimokęs su itiloniečiais ar ne.

Taigi piratai jau nebegalėjo tikėtis, kad likimas atiduos jiems į rankas bejėgę sakolevą. Dar kelios minutės, ir ji nuleis inkarą uoste. Norėdami užgrobti laivą, piratai būtinai turėjo jį paimti abordažu. (*Abordažas – taktinis burinių laivų kautynių būdas:*

laivai sukibdavo bortais, o kariai grumdavosi.)

Pasitarę tarpusavyje, apgavikai ilgiau nebegaišo ir griebėsi darbo. Gūdi tamsa labai tiko jų planams.

– Į valtis! – sukomandavo senasis Godzo, kurio įsakymams niekas niekada neprieštaraudavo, ypač kai pastarasis ragindavo plėšikauti.

Gal trisdešimt žaliūkų galvažudžių, apsiginklavusių pistoletais, durklais ir kirviais, sušoko į valtis, plūduriavusias čia pat prieplaukoje, ir nusiyrė prie laivo; piratų, be abejonės, buvo kur kas daugiau negu laivo įgulos narių.

Tą pat valandėlę sakolevoje pasigirdo kapota komanda. Laivas, išsukęs iš farvaterio, atsidūrė vidury uosto. Netrukus įgula nuleido lyną, paskui išmetė inkarą; laivas, virptelėjęs nuo atsitrenkusio inkaro, sustingo vandenyje.

Dabar valtys jau yrėsi tik per keletą sieksnių nuo sakolevos. Netgi pati nerūpestingiausia įgula, žinodama apie negirtiną itiloniečių įprotį, būtų griebusis ginklų ir dėl visa ko pasirengusi duoti atkirtį.

Tačiau šiame laive nesimatė jokio subruzdimo. Vos tik tekštelėjo į vandenį išmestas inkaras, kai kapitonas perėjo iš laivapriekio į laivagalį, o jūreiviai, nekreipdami nė menkiausio dėmesio į artėjančias valtis, kuo ramiausiai ėmėsi rišti bures, skubėdami įvesti tvarką denyje.

Tačiau kiek buvo galima pastebėti, jie ne itin stipriai rišo bures, todėl pakaktų tik trūktelėti lynus, ir laivas bemat vėl pakeltų bures.

Pirmoji valtis priplaukė prie sakolevos iš kairės. Paskui ir visos kitos apspito laivą. Kadangi laivo falšbortas buvo neaukštas, tai puolantieji nesunkiai peržengė jį ir griausmingai rėkaudami pasipylė ant denio. (*Falšbortas – ištisinis denio aptvaras.*)

Patys siutingiausi nušuoliavo į laivagalį. Vienas iš jų čiupo žibintą ir atsuko į kapitoną.

Kapitonas staigiu judesiu nusismaukė nuo galvos gobtuvą, ir jo ryškiai apšviestas veidas išniro iš tamsos.

– Ei jūs, itiloniečiai! – priekaištingai riktelėjo jis. – Ar jau

nebepažįstate savo tėviškėno Nikolo Starko?

Ir vyriškis ramiai sukryžiavo rankas ant krūtinės. Nepraėjo nė valandėlė, kai valtys paskubom atitolo nuo laivo ir nusiyrė į krantą.

Antrasis skyrius

Akis į akį

Po dešimties minučių nuo sakolevos atsiskyrė lengva irklinė valtis, vadinama gička, iš kurios netrukus prie molo išlipo niekieno nelydimas ir neginkluotas jūreivis, ką tik privertęs sprukti itiloniečius.

Tai buvo „Karistos" – šitaip vadinosi burinis laivas, neseniai išmetęs inkarą uoste, – kapitonas.

Nikolas Starkas buvo vidutinio ūgio, galingos krūtinės, raumeningų rankų ir kojų vyriškis. Ant galvos nešiojo glaudžią jūreivišką kepurę, iš po kurios matėsi aukšta ir atkakli kakta; juodi jo plaukai raitėsi ant pečių. Žvitrios akys žvelgė rūsčiai. Ne taip kaip kiti kleftai, jis neraitė savo ilgų ir styrančių ūsų galų, kurie buvo tankūs ir puošnūs. (*Kleftai – liaudies keršytojai, gyvenę Graikijos miestuose ir sudarę ginkluotus būrius. Jie dažnai puldinėjo turkų vietininkus, valdininkus ir turtuolius.)* Kapitonui Starkui buvo galima duoti trisdešimt penkerius su trupučiu. Tačiau vėjų nugairinta oda, žiauri veido išraiška, gili raukšlė kaktoje, – niūri ir nemaloni, liudijusi apie nepadorius polinkius, – stipriai jį sendino.

Kapitonas nevilkėjo nei striukės, nei liemenės, nei fustanelos – tradicinių palikaro drabužių. Jo švarkas su tamsiai rudos spalvos gobtuvu ir išsiuvinėtas tamsia pynele, plačios žalsvos kelnės, sukištos į aukštus batus, greičiau priminė jūreivio iš Berberų pakrantės rūbus.

Bet Nikolas Starkas buvo grynakraujis graikas, gimęs Itilone. Čia jis praleido vaikystę. Tarp šių uolų ir paauglystėje, ir jaunystėje tyrinėjo jūros gyvenimą. Šioje pakrantėje plaukiojo atsiduodamas srovių ir vėjų valiai. Aplinkui nebuvo nė vieno užutėkio, kuriame jis nebūtų mėginęs matuoti vandens gilumos ir pakriaušių statumo, nė vieno rifo, akmenuoto dugno ar povandeninės uolos, kurios nebūtų pažinęs. Nerastum nė vieno posūkio vingiuotame farvateryje, kuriuo jis be kompaso ir nepasigedęs locmano pagalbos nepravestų bet kokio laivo. Todėl nieko nuostabaus, jog klaidinantys tėviškėnų signalai nesutrukdė kapitonui užtikrintai valdyti sakolevą. Beje, jis puikiausiai žinojo, kad itiloniečiai – nepatikimi žmonės: ne sykį matė juos plėšikaujančius. Iš esmės jie buvo apsigimę grobuonys, bet Starkas jų nesmerkė – juk jo nelietė!

Jeigu Starkas pažinojo itiloniečius, tai ir pastarieji jį puikiai prisiminė. Po to, kai jo tėvas, kaip ir tūkstančiai kitų patriotų, tapo turkų žiaurumų auka, Nikolo motina, kamuojama keršto troškimo, tik ir laukė progos, kad galėtų pulti į pirmąsias sukilėlių prieš Otomanų jungą gretas. Pats Nikolas, vos tik sulaukęs aštuoniolikos metų, paliko Mani, – pirmosios kelionės jūromis, daugiausia Archipelago vandenyse, virto jam rūsčia ne tik jūreivystės meno, bet ir piratavimo mokykla. Kokiuose laivuose tuo savo gyvenimo laikotarpiu jis tarnavo, kas iš įžymiųjų flibustjerų ir korsarų buvo jo vadeivomis, po kokia vėliava jis pirmą sykį kovėsi, kieno kraują praliejo – Graikijos priešų ar savo tėvynainių, – į visus šiuos klausimus, išskyrus patį Starką, niekas neatsakytų. (*Flibustjerai, korsarai – piratai ir kontrabandininkai.*) Jaunuolį ne kartą matė įvairiuose Koronio įlankos uostuose. Tiesa, kai kurie Starko tėviškėnai galėtų kai ką paporinti apie jo plėšikavimo žygius, įvykdytus ne be jų pagalbos ir dalyvavimo, apie užgrobtus ir paskandintus prekybinius laivus, apie gausų grobį, patekusį jiems į rankas. Tačiau tam tikra paslaptis visada gaubė Nikolo Starko vardą. Bet vyrukas vis dėlto buvo taip išgarsėjęs, jog visa Mani lenkė prieš jį galvą.

Štai kaip galėtume paaiškinti, kodėl šitaip pagarbiai jį sutiko itiloniečiai, štai kodėl jį išvydę jie taip išsigando, jog bemat prarado bet kokį norą apiplėšti sakolevą, kai tik paaiškėjo, kas jai vadovauja.

Vos tik „Karistos" kapitonas pasiekė krantą truputį toliau už molo, kai ten sugužėjo daugelis vyrų ir moterų ir jį sutikdami pagarbiai išsirikiavo. Kai kapitonas išlipo ant prieplaukos, minia tylėjo lyg burnas vandens prisisėmusi. Atrodė, Starkas turėjo magišką valdžią: jam pasirodžius viskas aplinkui nuščiuvo. Itiloniečiai laukė kapitono žodžių, bet jis kaip buvo įpratęs tylėjo, ir niekas nedrįso pirmasis jį prašnekinti.

Nikolas Starkas įsakė savo jūreiviams grįžti į sakolevą, o pats patraukė į prieplaukos galą, ten, kur ji sukosi nuo jūros. Nužengęs gal dvidešimt žingsnių, kapitonas sustojo. Įkandin jo tarsi laukdamas įsakymų sekė senasis jūreivis; pažinęs jį, Starkas tarė:

– Godzo, man reikia papildyti komandą dešimčia stiprių vyrų.

– Tu juos gausi, Nikolai Starkai, – atsakė Godzo.

Jeigu „Karistos" kapitonas pageidautų ir šimto žmonių, galėtų ramiai juos pasirinkti šioje pajūrio gyvenvietėje. Ir visi jie nesiginčydami ir nepaklausę, kur vedami, kokiam darbui skiriami, kieno sąskaita turės plaukioti, kieno interesus ginti, – sektų paskui savo tėviškėną, pasirengę dalytis su juo likimu, nes gerai žinojo, jog, šiaip ar taip, nebus nuskriausti.

– Po valandos žmonės turi būti „Karistoje"!

– Jie ten bus, – užtikrino Godzo.

Parodęs, kad nebenori būti lydimas, Nikolas Starkas nupėdino aukštyn prieplauka, pasibaigusia molo gale, ir netrukus dingo vienoje siauroje uosto gatvelėje.

Senis Godzo, paklusęs kapitono valiai, grįžo prie savųjų ir tuoj pat ėmė atrinkinėti sakolevai jūreivius.

O tuo tarpu Nikolas Starkas lėtai kilo pakrantės šlaitais, ant kurių kūpsojo Itilonas. Čia, viršuje, girdėjosi tik įnirtingai lojantys šunys – ir plačiasnukiai dogai, ir šiaip įvairūs bjaurybės; šių šunų, nuo kurių nebuvo kur dėtis, keleiviai saugojosi ne mažiau

už šakalus ir vilkus. Dvi ar trys žuvėdros, skubiai plasnodamos plačiais sparnais, greitai sukosi ore, besirengdamos tūpti į savo lizdus tarp pakrantės uolų.

Netrukus paskutinieji Itilono namai liko užpakalyje. Nikolas Starkas pasiekė statų taką, kuris vinguriavo apie Kerafo akropolį. Praėjęs pro griuvėsius tvirtovės, kurią pastatė Vil Arduenas dar toje tolimoje epochoje, kai kryžiuočiai buvo užvaldę įvairias Peloponeso vietoves, jis nesidairydamas paliko užpakalyje ir sugriautus senuosius bokštus, kurie vis dar čia tebestūkso. Netrukus kapitonas sustojo ir apsidairė.

Artėjo valanda, kai mėnulio pjautuvas, nusileidęs padange už Halo kyšulio, rengėsi nuskęsti Jonijos jūros vandenyse. Kelios retos žvaigždės mirgėjo pro siauras properšas debesų, kuriuos ginė stiprokas nakties vėjas. Kai vėjas aprimdavo, apie akropolį įsivyraudavo mirtina tyla. Dvi ar trys mažytės, vos įžiūrimos burės rėžė įlankos paviršių, kirsdamos jį Koronio kryptimi, o gal kildamos į Kalamą. Jeigu ne besisupančios stiebuose įtaisytų žibintų šviesos, laivai susilietų su tamsa. Apačioje, pačiame pajūryje, tai šen, tai ten mirguliavo septynios ar aštuonios liepsnelės; atsispindėjusios vandenyje, jos virpuliavo ir dvejinosi. Ar ten buvo žvejų valčių žibintai, ar pakrantės namų langų šviesos? Kas žino.

Nikolas Starkas apžvelgė prie tamsos pripratusiomis akimis bekraštę erdvę. Jūreivis paprastai būna labai akylas: jis mato tai, ko negali įžvelgti kiti. Bet šią valandėlę aplinka tarsi neegzistavo „Karistos" kapitonui, – prieš jo akis neabejotinai kilo kitokie vaizdai. Taip, dabar jis giliai susimąstė ir užsidarė savyje. Kapitonas tiesiog svaigo nuo gimtinės oro – jis kvėpavo tėvyne. Sukryžiavęs rankas ir susimąstęs, ilgai stovėjo nejudėdamas, todėl jo galva, nuo kurios nuslydo gobtuvas, atrodė tarsi iškalta iš akmens.

Praslinko ketvirtis valandos. Nikolas Starkas nenuleisdamas akių žvelgė į vakarus, ten, kur tolumoje, horizonte, dangus susiliejo su jūra. Paskui jis žengė keletą žingsnių į šalį ir pradėjo įstrižai kopti į gan statų skardį. Neatsitiktinai kapitonas išsuko iš tako. Jį vedė slapta mintis; tačiau vyriškis, regėjosi, nedrįso žvilg-

telėti ten, dėl ko kopė ant Itilono uolų.

Tarp kitko, sunku rasti tokią tuščią vietą kaip Matapano kyšulio pakrantė iki pat paskutinio įlankos užutėkio. Čia neauga nei apelsinų, nei citrinų giraitės, čia neaptiksi nei erškėčių, nei oleandrų, nei Argolidės jazminų, čia neišvysi nei meškauogių, nei figmedžių, nei šilkmedžių – žodžiu, tos sodrios augmenijos, kuri taip puošia kai kurias Graikijos sritis. Niekur akis neužtiks nei skaistenio, nei platano, nei granatų medžių tamsios kiparisų ir kedrų sienos fone. Visur tik vulkaninės kilmės uolos, kurios tuoj pat nukristų į įlankos vandenis vos tik trinktelėtų pirmasis požeminis smūgis. Visur neprieinama ir šykšti ši savotiška Mani žemė, pusbadžiu maitinanti savo sūnus. Tik keliolika aukštų ir plikų pušų, keistai išsikreivinusių ir nusakintų – iš jų nusakinti visi sakai, – rodo gilias savo kamienų žaizdas. Tai šen, tai ten tarsi spygliuoti dagiai styro nuskurdę kaktusai, pašėlusiai panašūs į mažus pusiau nusišėrusius ežius. Užskurdę krūmokšniai ir beveik nuplikusi žemė, kurioje daugiau smėlio negu trąšaus sluoksnio, negali išmaitinti net ožkų, kurios tikrai nelepios ir nereiklios.

Nužingsniavęs dar dešimtį kitą žingsnių, Nikolas Starkas vėl sustojo. Paskui atsigręžė į šiaurės rytus, – ten, šviesesnio dangaus fone, brėžėsi tolimojo Taigeto viršūnių siluetas. Dvi ar trys žvaigždės, pakilusios šiuo laiku, dar kybojo virš horizonto tarsi milžiniški jonvabaliai.

Nikolas Starkas sustingo vietoje. Jis nenuleido akių nuo žemos medinės trobos, už kokių penkiasdešimties žingsnių prisiglaudusios prie atsikišusios uolos. Tik statūs takai vedė į aukštai virš gyvenvietės užkopusią kuklią sodybą, vienišai stūksančią tarp beveik belapių medžių aikštelėje, kurią supo dygliųjų slyvų aptvaras. Viskas čia bylojo, jog trobelėje senų seniausiai nebegyvenama. Aptvaras jau gerokai apnykęs, vietomis pernelyg išsikerojęs, o vietomis išretėjęs ir jau nebegalįs apsaugoti nuo pašalinės akies. Benamiai šunys ir šakalai, kai kada čia pasirodantys, ne kartą nusiaubė šį Mani žemės sulaukėjusį kampelį. Piktžolės ir žemi krūmokšniai – štai viskas, kuo gamta apdovanojo šią dykynę nuo

to laiko, kai jos nebegloboja žmogaus ranka.

Bet kodėl čia viskas taip apleista? Todėl, kad jau daug metų nebesilanko miręs šeimininkas. Todėl, kad jo našlė Andronika Starkas paliko gimtąjį kraštą ir stojo į narsiųjų moterų – šlovingų kovotojų už nepriklausomybę – gretas. Todėl, kad jo sūnus išėjo iš tėvų namų ir nė sykio nesugrįžo.

Beje, po šia pastoge Nikolas Starkas ir gimė. Čia praleido vaikystę. Po ilgų jūreiviško gyvenimo metų jo tėvas, garbingas žmogus, rado čia prieglobstį, – tiesa, jis laikėsi nuošaly nuo itiloniečių, kurių piratiški įpročiai jam kėlė pasibjaurėjimą. Be to, skirdamasis nuo itiloniečių protu ir gabumais, vyresnysis Starkas sugebėjo sukurti sau, žmonai ir sūnui kitokį, ypatingą gyvenimą. Šitaip visų pamirštas, jis leido dienas supamas gilios ir taikios vienumos iki tos valandos, kai, pagautas pasipiktinimo, išdrįso pasipriešinti priespaudai ir užmokėjo gyvybe už savo drąsą. Nuo Portos tarnų buvo sunku pasislėpti net nuošaliausiame pusiasalio užkampyje. (*Porta – Turkijos valdžia.*)

Po tėvo mirties Nikolas liko be jokios priežiūros – motina nepajėgė pažaboti sūnaus. Jis pabėgo iš namų ir klajojo po jūras, atiduodamas plėšikams ir galvažudžiams savo nuostabų apsigimusio jūreivio talentą.

Prabėgo dešimt metų nuo to laiko, kai sūnus paliko gimtuosius namus, ir šešeri, kai šią trobelę apleido ir motina. Tačiau Itilone retsykiais kalbėta, jog Androniką kažkas keletą kartų matė netoli nuo gyvenvietės. Šiaip ar taip, jeigu tikėtume gandais, ji vis dėlto labai retai ir trumpam pasirodydavo čia, tačiau nė su vienu itiloniečiu nebendraudavo.

O Nikolas Starkas, kurį kelionės retsykiais atblokšdavo į Mani kraštą, iki šios dienos nerodė jokio noro vėl išvysti savo kuklią trobelę ant stataus skardžio. Jis niekada nesidomėjo, ar dar tebestovi gimtoji troba. Niekada nemėgino, nors netiesiogiai, sužinoti, ar motina aplanko apleistąją sodybą. Bet galbūt grėsmingi įvykiai, užlieję krauju Graikiją, atnešė iki jo Andronikos vardą – vienintelį vardą, kuris galėjo pažadinti sūnaus sąžinę, jeigu ją

turėjo.

Tačiau šį kartą Nikolas Starkas atplaukė į Itiloną ne tik papildyti savo įgulą dešimčia vyrų. Troškimas, netgi labiau negu troškimas, – o valdingas postūmis, kurio jis, galimas dalykas, sąmoningai ir nesuvokė, paskatino šitaip padaryti. Starkas juto nenugalimą norą vėl pamatyti, be jokios abejonės, paskutinį sykį gimtąją gūžtą, vėl atsistoti ant tos žemės, kur mokėsi vaikščioti, įkvėpti kvapus trobos, kurioje pirmąsyk nuskambėjo jo balsas ir pasigirdo pirmasis kūdikiškas lemenimas. Taip! Štai kas privertė šį vyriškį kopti stačiu taku į pažįstamą uolyną, štai kodėl jis tokią vėlyvą valandą stovėjo prie mažosios sodybos apleistų pinučių.

Stovėdamas čia, Starkas pajuto, jog praranda sau įprastą šaltumą. Ar atsirastų tokia sudiržusi širdis, kuri nesuvirpėtų užlieta vaikystės prisiminimų? Nėra pasaulyje žmogaus, kuris pajėgtų stovėti abejingu veidu, žvelgdamas į trobelę, kur gimė, kur jį nešiojo ant rankų motina. Siela negali taip sušiurkštėti, kad nė viena jos styga neatsilieptų į praeities balsą.

Visa tai dabar jautė Nikolas Starkas, stovėdamas priešais apleistą gimtinę – be galo niūrią ir nebylią, be gyvybės ženklų ir viduje, ir lauke.

– Įžengti?.. Taip!.. Įžengti!

Šiuos žodžius Nikolas Starkas po ilgos tylos ištarė pašnibždomis, tarsi baimindamasis, kad prieš akis išnirs kokia nors praeities šmėkla.

O įžengti, atrodo, taip lengva ir paprasta! Aptvaras perpus jau sunykęs, kuolai guli ant žemės. Taigi nebėra reikalo net atidaryti vartelių ir atšauti skląsčio.

Nikolas Starkas įėjo į kiemelį ir sustojo prie pat trobos, kurios stogas, pusiau sutrūnijęs nuo lietaus, vos laikėsi vien tik ant aplūžusių gegnių.

Tą akimirką iš tankios lapijos medžio, augusio prie pat durų, piktai klyktelėjusi pakilo pelėda.

Čia Starkas vėl sudvejojo. Jis tvirtai nutarė apžiūrėti viską iki paskutinio užkaborio. Tačiau tai, kas dėjosi vyriškio širdyje, –

skaudi ir nesutramdoma atgaila, – sukėlė aklą įniršį. Kapitonas pasijuto susijaudinęs ir tuo pat metu susierzinęs. Jam atrodė, kad gimtoji pastogė jį atstumia, siunčia jam baisiausius prakeiksmus!

Todėl prieš įžengdamas į trobą, Starkas nutarė apžiūrėti ją iš išorės. Naktis tvyrojo tamsi. Aklinėdamas slankiojo Starkas aplinkui ir nieko negalėjo įžiūrėti. Tačiau dieną tikriausiai čia ir nebūtų atėjęs! Tamsoje kur kas lengviau atsikratyti prisiminimų.

Ir štai tarsi koks piktadarys, ieškantis, kaip geriau įsibrauti į namus, kad galėtų juos apiplėšti, Nikolas Starkas dabar grabinėja sutrešusias sienas, apeina aplūžusias kertes, tirštai apaugusias samanomis, apčiupinėja judančius pamatų akmenis, tarsi norėdamas įsitikinti, ar dar tebesama kokių nors gyvybės ženklų šioje apleistoje lūšnoje, stengiasi pajusti bent menkiausią jos širdies plakimą! Kieme už trobos viešpatauja visiška tamsa. Jaunatis jau baigia leistis, todėl jo spinduliai nebepasiekia sodybos.

Lėtai apėjo Nikolas gimtąją trobą. Tamsus pastatas buvo kupinas kažkokios šiurpulingos tylos, regėjosi, jame slėpėsi dvasios arba vaiduokliai. Kapitonas vėl atsidūrė priekinėje trobelės, atsuktos į vakarus, pusėje ir žengė prie durų, pasirengęs stipriu kumščio smūgiu jas atidaryti, jeigu jos tik užsklęstos velke, arba išlaužti, jeigu užrakintos.

Netikėtai kraujas plūstelėjo jam į galvą. Kaip sakoma, pasijuto tarsi nuplikytas – viduje išvydo ugnį. Dabar kapitonas jau nebedrįso žengti į gimtąją trobą, nors trokšte troško ten bent trumpam pabūti. Vyriškiui pasivaideno, kad tuoj pat ant slenksčio pasirodys tėvas ir motina ir, parodę jam duris, prakeiks jį – šeimos ir tėvynės išdaviką, pamiršusį sūnaus ir piliečio pareigą!

Tą akimirką durys iš tikrųjų lėtai atsivėrė. Ant slenksčio pasirodė moteris. Ji vilkėjo įprastus manietės drabužius – sijoną iš juodos medvilninės medžiagos su siauru raudonu apvadu, tamsų įliemenuotą berankovį, o ant galvos – rudą gobtuvo formos kepurėlę, tarytum čalma apvyniotą šilkine Graikijos vėliavos spalvos skarele.

Juodbruvas jos veidas, vėjų nugairintas kaip ir visų pajūrio

žvejų moterų, stebino savo vidine galia, jos didelės juodos akys degė gyva, truputį niūria ugnimi. Žvelgdamas į šią aukštą ir lieknąą moterį, niekas nebūtų patikėjęs, kad ji turi daugiau kaip šešiasdešimt metų.

Tai buvo Andronika Starkas. Motina ir sūnus po ilgų išsiskyrimo ir visiško susvetimėjimo metų dabar susidūrė akis į akį.

Nikolas Starkas tikrai nesitikėjo susitikti motiną... Jos pasirodymas tiesiog jį apstulbino.

Andronika valdingu gestu užtvėrė sūnui kelią, o keletas šykščių žodžių, nusprūdusių nuo jos lūpų, nuskambėjo grėsmingai, taip, kaip ji viena ištardavo:

– Niekada Nikolas Starkas neperžengs tėvų namų slenksčio!.. Niekada!

Ir sūnus, sulinkęs nuo šio draudimo svorio, žingsnis po žingsnio atsitraukė. Ta, kuri kažkada nešiojo jį savo įsčiose, dabar varė jį šalin kaip vejami išdavikai. Ne, jis vis dėlto prieis prie motinos... Bet dar ryžtingesnis jos mostas, nebylus prakeikimas sustabdė vyriškį.

Nikolas Starkas atšlijo. Paskui išbėgo iš aptvaro ir neatsigręždamas plačiais žingsniais nusileido taku nuo skardžio, tarsi kažkieno nematoma ranka būtų stūmusi žemyn.

Andronika nejudėdama stovėjo ant slenksčio ir žvelgė įkandin sūnaus, kol jis neišnyko nakties tamsoje.

Po keletos minučių Nikolas Starkas atsigavo nuo išgyvento jaudulio ir susivaldė; pasiekęs uostą, šūktelėjo, ir atplaukusi valtis nugabeno jį į sakolevą. Dešimt Godzo užverbuotų jūreivių jau laukė savo kapitono.

Tylėdamas Starkas užlipo ant „Karistos" denio ir liepė kelti inkarą.

Įsakymą įgula įvykdė žaibiškai. Beliko tik kuo skubiau iškelti bures, – laivas jau buvo pasirengęs išplaukti. Nuo kranto pučiantis vėjas padėjo sakolevai greičiau išnirti iš uosto.

Neprabėgo nė penkios minutės, kai „Karista" užtikrintai ir visiškoje tyloje nugalėjo vingiuotą farvaterį; laivo įgula ir Itilono

gyventojai neištarė vieni kitiems nė trumpiausių atsisveikinimo žodžių.

Sakoleva nenuplaukė dar nė mylios atviroje jūroje, kai ryški ugnis apšvietė pakrantės uolyną.

Tai visa ugnies apimta liepsnojo Andronikos Starkas troba: ją padegė jos pačios ranka. Andronika norėjo be pėdsakų sunaikinti namą, kur gimė jos sūnus.

Jau trys mylios skyrė Mani žemę nuo „Karistos", bet kapitonas vis dar negalėjo atitraukti akių nuo tos pašvaistės: sekė ją tol, kol tamsoje neužgeso net menkiausias gaisro pliūpsnis.

Andronika vėl tarė:

– Niekada Nikolas Starkas neperžengs tėvų namų slenksčio!.. Niekada!..

Trečiasis skyrius

Graikai prieš turkus

Priešistoriniais laikais, kai veikiamas vidinių Neptūno ar Plutono jėgų Žemės rutulys pasidengė kieta pluta, galingas kataklizmas iškėlė į vandens paviršių šiek tiek sausumos, dabar vadinamos Graikija, bet kartu jis, tasai kataklizmas, prarijo dalį Archipelago žemių, kurių aukštumos virto salomis. Graikija ir iš tiesų išsidėsčiusi ant ugnikalnių linijos, einančios nuo Kipro iki Toskanos. (*Pradedant tais laikais, kai užsimezga mūsų pasakojimo veiksmas, Santorino sala keletą kartų buvo sukrėsta požeminių smūgių. 1661 metais žemės drebėjimas suniokojo Vostecą ir Tėbus, o vėliau ir Sen Morą. – Aut.*)

Matyt, iš neramios savo tėvynės žemė helenai paveldėjo tą įgimtą fizinį ir moralinį jaudrumą, kuris vėliau nesunkiai išugdė jų beribį didvyriškumą. Ši mintis taip pat teisinga kaip ir ta, jog dėl įgimtų savybių – nesuvaldomos narsos, gilaus patriotiškumo ir meilės laisvei – graikams pavyko sutelkti į nepriklausomą valstybę atskiras provincijas, daugelį šimtmečių buvusias turkų valdžioje.

Neatmenamais laikais Graikijoje gyveno azijiečių gentys – pelazgai; bemaž mitologiniu laikotarpiu, Argonautų, Heraklitų ir Trojos karo epochoje – nuo XVI–XIV amžių iki mūsų eros – Graikija, pasirodžius helenams, tapo heleniška, beje, viena jų gentis – graijai – vėliau davė šiai žemei savo vardą; paskui po pusiau legendinio Likurgo, Miltiadas, Temistoklas, Aristidas, Leonidas,

Eschilas, Sofoklis, Aristofanas, Herodotas, Tukididas, Pitagoras, Sokratas, Platonas, Aristotelis, Hipokratas, Fidijas, Periklis, Alkibiadas, Pelopidas, Epaminondas, Demostenas pamažu pavertė šalį grynai graikiška valstybe; dar vėliau Pilypas ir Aleksandras šią valstybę padarė makedonietiška, kol galų gale likus šimtui keturiasdešimt šešeriems metams iki krikščionybės eros Graikija tapo Romos provincija Achėja ir jos valdžioje išbuvo keturis šimtus metų.

Nuo to laiko į Graikiją paeiliui įsiverždavo vestgotai, vandalai, ostgotai, bulgarai, slavai, arabai, normanai, siciliečiai, o tryliktojo amžiaus pradžioje ją nukariavo kryžiuočiai; penkioliktajame šimtmetyje suskilusi į daugybę feodalinių valdų, šalis, atlaikiusi šitiek išmėginimų Antikos laikais ir viduramžiais, galų gale pateko į turkų rankas, ir ją visu svoriu prislėgė musulmonų jungas.

Galima sakyti, kad beveik du amžius politinis gyvenimas Graikijoje visiškai nutrūko. Ją valdžiusių otomanų despotiškumas buvo beribis. Savo padėtimi graikai negalėjo prilygti nei prijungtosioms, nei užkariautosioms, nei pagaliau nugalėtosioms tautoms: jie virto vergais, kuriuos negailestingai engė paša su imamu dešinėje ir dželachu (budeliu) kairėje. (*Imamas – aukštas musulmonų dvasininkas.)*

Tačiau gyvybė dar ne visai buvo palikusi šią mirštančią šalį. Stiprus skausmas pažadino ją gyvenimui ir būčiai. Iš pradžių juodkalniečiai Epyre (1766 metais) ir maniečiai (1769 metais), o paskui albanai suliotai sukilo ir paskelbė savo nepriklausomybę; bet 1804 metais šį maištą galutinai numalšino Ali Tepelinietis, Janinos paša.

Tada išmušė valanda Europos valstybėms įsikišti į įvykių eigą, jeigu, žinia, jos nenorėjo tapti galutinio Graikijos sunaikinimo liudininkėmis. Palikta vienui viena, Graikija galėjo tik mirti, beviltiškai grumdamasi už savo nepriklausomybę.

1821 metais Ali Tepelinietis savo ruožtu sukilo prieš sultoną Machmudą ir pasikvietė į pagalbą graikus, pažadėjęs už tai jiems

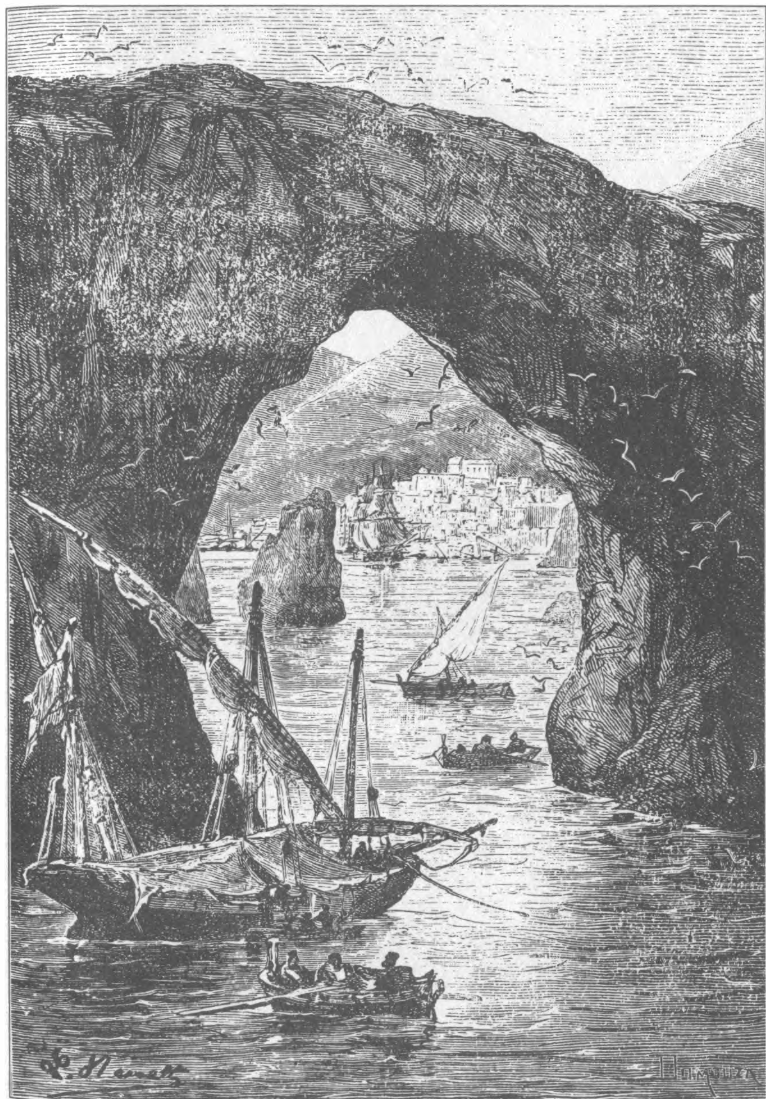
laisvę. Graikai pakilo kaip vienas. Iš visų Europos kraštų graikams į pagalbą skubėjo filhelenai. Italai, lenkai, vokiečiai ir gausiausiai prancūzai dėjosi prie kovotojų prieš engėjus. Gi de Sent–Elenas, Gajaras, Šovasenas, kapitonai Balestas ir Žurdenas, pulkininkas Favjė, eskadrono vadas Renjo den Sen Žanas d'Anželis, generolas Mezonas, taip pat trys anglai – lordas Kokrenas, lordas Baironas ir pulkininkas Hastingsas – paliko apie save neišdildomą atmintį šalyje, į kurią atvyko kovoti ir mirti.

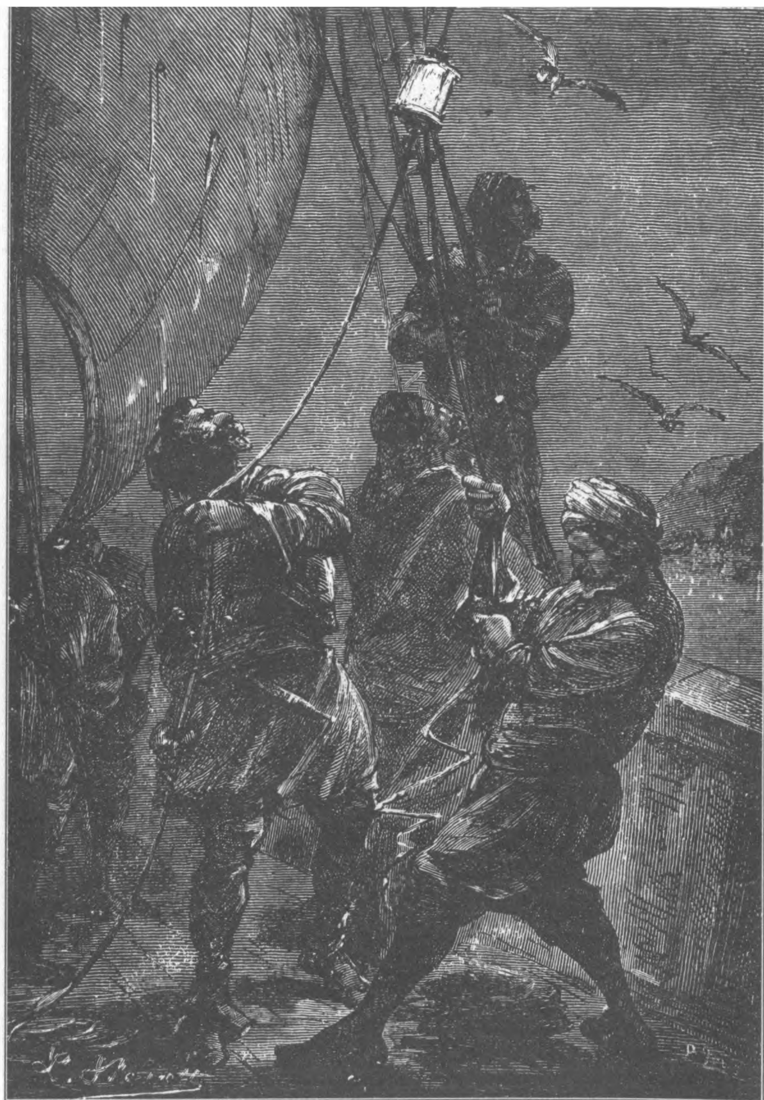
Į šių žmonių žygdarbius, į jų begalinę ištikimybę pavergtųjų išlaisvinimo reikalui Graikija irgi atsakė savo nacionalinių didvyrių, senųjų giminių atstovų narsumu: tai Tombazis, Camadas, Miaulis, vėliau Kolokotronis, Markas Bocaris, Maurokordatas, Mauromichalis, Konstantinas Kanaris, Negris, Konstantinas ir Demetrijus Ipsilantai, Odisėjas ir daugelis kitų. Nuo pirmų dienų maištas virto karu ne dėl gyvybės, o dėl mirties; jo devizas – akis už akį, dantis už dantį – sukėlė baisius abiejų kariaujančių pusių žiaurumus.

1821 metais sukilo maniečiai ir suliečiai. Patruose vyskupas Germanas su kryžiumi rankose pirmasis metė kovos iššūkį. Morėja, Moldavija, Archipelagas stojo po nepriklausomybės vėliava. Helenams, įpratusiems laimėti jūrų mūšius, pasisekė paimti Tripolicą. Į pirmuosius graikų laimėjimus turkai atsakė išžudydami jų tėvynainius, tuo metu buvusius Konstantinopolyje.

1822 metais Ali Tepelinietis, apsuptas Janinos tvirtovėje, buvo išdavikiškai nužudytas per derybas, kurias jam pasiūlė turkų generolas Kuršidas. Netrukus po to Maurokordatas ir filhelenai pralaimėjo mūšį prie Artės, užtat privertė Omer–Vriono armiją nutraukti pirmąją Misolongio apsiaustį, beje, patyrusią nemenkus nuostolius.

1823 metais užsienio valstybės sustiprina kišimąsi į Graikijos reikalus. Jos siūlosi sultonui tarpininkauti. Tačiau sultonas atmeta šiuos pasiūlymus ir išlaipina Eubojoje dešimt tūkstančių azijiečių kareivių. Paskui paskiria Turkijos armijos vyriausiuoju vadu savo vasalą Egipto pašą Muchamedą Ali. Viename mūšyje

tais pat metais žuvo patriotas Markas Bocaris, apie kurį galima sakyti: jis gyveno lyg Aristidas, ir mirė kaip Leonidas.

1824 metais, labai nesėkmingais kovotojams už nepriklausomybę, sausio 24 dieną į Misolongį atvyko didysis anglų poetas Baironas, o per Velykas mirė netoli nuo Lepanto, taip ir nesulaukęs įsikūnijant savo vilčių. Ipsariečius išžudė turkai, o Kandijos miestas Kretoje pats atvėrė vartus Muchamedo Ali kareiviams. Vien tik pergalės jūrose galėjo šiek tiek paguosti graikus, prislėgtus sunkių nelaimių.

1825 metais Ibrahim-paša, Muchamedo Ali sūnus, su vienuolikos tūkstančių kareivių armija išsilaipina prie Modono Morėjoje. Jis užima Navariną ir sumuša Tripolicoje Kolokotronį. Tuomet Graikijos vyriausybė savo reguliariosios kariuomenės korpusams vadovauti paskiria du prancūzus – Favjė ir Renjo de Sen Žaną d'Anželį; bet kol jie kariuomenę parengė kovai, Ibrahimas nusiaubė Mesiniją ir Mani. Ir jeigu jis nutraukė savo išpuolius, tai vien dėl to, jog panoro dalyvauti antrojoje Misolongio apsuptyje ir prisidėti prie generolo Kiutagio, kuriam nesisekė užimti šio miesto, nors sultonas jam ir pasakė: „Misolongis arba tavo galva!"

1826 metų sausio penktąją Ibrahimas, sudeginęs Pirgą, priėjo prie Misolongio. Per tris dienas – nuo sausio 25 iki 28 dienos – jis paleido į miestą aštuonis tūkstančius sviedinių, tris kartus stengėsi jį paimti antpuoliais, bet nepajėgė įžengti, nors apgultąjį miestą gynė viso labo tik du su puse tūkstančio bado iškamuotų karių. Tačiau vis dėlto jėgų persvarą turėjo turkai, ypač po to, kai jiems pasisekė nublokšti Miaulio eskadrą, kuri gabeno pagalbą apsiaustiesiems. Tiktai balandžio 23 dieną po atkaklios apsiausties, kainavusios tūkstančiui devyniems šimtams graikų gyvybes, Ibrahimas paėmė Misolongį ir atidavė plėšti bei niokoti savo kareiviams, kurie nesirinkdami žudė vyrus, moteris ir vaikus – visus, kas dar buvo likęs gyvas iš devynių tūkstančių miesto gyventojų. Tais pačiais metais turkai, vadovaujami Kiutagio, nuniokoję Tokidą ir Beotiją, prislinko prie Tėbų, o liepos 10 dieną įsiveržė į Atiką,

apgulė Atėnus ir, čia įsikūrę, apsiautė Akropolį, kurio įgulą sudarė tik pusantro tūkstančio žmonių. Padėti šiai tvirtovei – raktui į Graikiją – naujoji vyriausybė pasiuntė vieną iš Misolongio didvyrių Karaiskakį ir pulkininką Favjė su jo reguliarios kariuomenės korpusu. Jie susirėmė su turkais prie Chaidario ir pralaimėjo; po mūšio Kiutagis vėl tęsė Akropolio apsiaustį. Tuo metu Karaiskakis, prasiveržęs per Parnaso tarpeklius, gruodžio 5 dieną sumušė turkus prie Arachovės ir kovos lauke sukrovė piramidę iš trijų šimtų nukirstų priešų galvų. Beveik visa Šiaurės Graikija vėl išsilaisvino.

Nelaimei, ši kova sudarė sąlygas patekti į Archipelagą patiems baisiausiems korsarams, kurie kada nors siautėjo jo jūrose. Iš jų bene pats kraugeriškiausias ir, galimas dalykas, įžūliausias piratas buvo Sakratifas, kurio vien vardas kėlė siaubą visai Levanto pakrantei.

Prieš septynis mėnesius iki mūsų pasakojimo pradžios turkai buvo priversti užsidaryti kai kuriose Šiaurės Graikijos tvirtovėse. 1827 m. vasario mėnesį graikai iškovojo nepriklausomybę visoje savo teritorijoje nuo Ambrakijos įlankos iki Atikos sienų. Turkų vėliava dabar tebeplevėsavo tik Misolongyje, Vonicoje ir Lepante. Kovo 31 dieną tarpininkaujant lordui Kokrenui Šiaurės Graikija ir Peloponesas nutraukė tarpusavio kovą, ir tautos atstovai, išrinkti į vieningą nacionalinį susirinkimą Trezene, nutarė sutelkti aukščiausiąją valdžią vienose rankose: šalies prezidentu buvo išrinktas Kapodistrija, rusų diplomatas, graikas, gimęs Korfu saloje.

Tačiau Atėnai vis dar priklausė turkams. Birželio 5 dieną pasidavė ir Akropolis. Šiaurės Graikija buvo priversta vėl paklusti Turkijai. Tiesa, liepos 6 dieną Prancūzija, Anglija, Rusija ir Austrija pasirašė sutartį, kuri pripažinusi Portos suverenitetą paskelbė apie graikų tautos egzistavimą. Be to, slaptame straipsnyje valstybės, pasirašiusios sutartį, įsipareigojo susivienyti prieš sultoną, jeigu jis atsisakys taikiai išspręsti graikų klausimą.

Tokios buvo svarbiausios šio kruvino karo gairės; skaitytojui patartina jas prisiminti, nes jos turi tiesioginį ryšį su tuo, apie ką

bus toliau pasakojama.

Dabar nuo istorinių įvykių pereikime prie su jais susijusių veikėjų, tų, kurie jau pasirodė, ir tų, kurie dar tik pasirodys mūsų dramatiškos istorijos puslapiuose.

Pirmiausia pakalbėkime apie Androniką, patrioto Starko našlę.

Kova dėl Graikijos nepriklausomybės pagimdė ne tik didvyrius, bet ir herojes, kurių šlovingi vardai skamba tų dienų įvykiuose.

Štai prieš mus Bobolina – gimusi mažoje saloje, stūksančioje prie Nafplio (Argolidės) įlankos. 1812 metais turkai suėmė jos vyrą, išvežė į Konstantinopolį ir ten, sultonui įsakius, pasodino ant kuolo. Pasigirdo pirmasis kvietimas kovoti prieš turkų jungą. 1821 metais Bobolina savo lėšomis nupirko ir apginklavo tris laivus ir, kaip pasakoja Anri Belis pagal vieno seno klefto žodžius, ji, iškėlusi juose vėliavas su spartiečių moterų šūkiu – „Su skydu arba ant skydo" – nuplaukė prie Mažosios Azijos krantų ir ten pašėlusiai narsiai, taip kaip Camadas arba Kanaris, grobė ir degino turkų laivus; vėliau, kilniai padovanojusi savo laivus naujajai vyriausybei, ji dalyvauja Tripolicos apsiaustyje, organizuoja keturiolikos mėnesių Nafplio blokadą ir galų gale priverčia tvirtovę pasiduoti. Deja, šiai moteriai, kurios visas gyvenimas panašus į legendą, buvo lemta žūti nuo rankos brolio, nudūrusio ją durklu įprasto šeimos ginčo įkarštyje!

Didingas kitos Graikijos dukters paveikslas irgi vertas būti šalia šios narsios idrietės. Vienodos priežastys sukelia vienodus padarinius. Sultono įsakymu Konstantinopolyje buvo pasmaugtas Modenos tėvas Mavroeinis, moters, kurios grožis jungėsi su aukšta kilme. Modena tuoj pat žengia į sukilimo ugnį, kviečia Mikono gyventojus sukilti, apginkluoja laivus ir pati jais plaukioja, rengia ir vadovauja partizanų išpuoliams, sustabdo Selimpašos armiją siauruose Peliono tarpekliuose ir narsiai kaunasi iki karo pabaigos, neduodama turkams ramybės Ftiotidės kalnų tarpekliuose.

Taip pat turime paminėti Kaidas, susprogdinusią Vilijos sie-

nas ir beprotiškai narsiai kovojusią Šv.Venerandos vienuolyne; Moskas, jos motiną, kovojusią kartu su vyru, po uolų skeveldromis laidojusią turkus; Despo, kuri, nenorėdama patekti į musulmonų rankas, susisprogdino kartu su dukterimis, marčiomis ir vaikaičiais. O Sulioto moterys, o naujosios vyriausybės, įsikūrusios Salamine, gynėjos, ėmusios vadovauti flotilei, o Konstancija Zacharijas, kuri, davusi ženklą sukilti Lakonijos lygumoje, penkių šimtų valstiečių priešakyje puolė Leondarį! Visos jos, kaip ir daugelis kitų graikių – šio karo dalyvių, savo krauju įrodė, ko vertos kilniosios Elados dukros!

Kaip ir jos, taip pasielgė ir Starko našlė. Atsisakiusi sūnaus suterštos pavardės, Andronika, genama nenugalimo troškimo keršyti ir grumtis už laisvę, visiškai pasiaukojo kovai dėl nepriklausomybės. Savo lėšomis ji negalėjo įsigyti laivų ir apginkluoti būrių kaip tai padarė kankinio patrioto žmona Bobolina, Modena arba Konstancija Zacharijas, – ne, ji galėjo tik paaukoti savo gyvybę, dalyvaudama didžiojoje šio sukilimo dramoje!

1821 metais Andronika prisidėjo prie tų maniečių, kuriuos Kolokotronis, turkų nuteistas mirties bausme ir pasislėpęs Jonijos salose, pakvietė grumtis po savo vėliava, kai sausio aštuonioliktąją išsilaipino Skardamulyje. Ji dalyvavo pirmosiose didelėse kautynėse Tesalijoje, kur Kolokotronis užpuolė Fonario ir Karitenos gyventojus, prisidėjusius prie turkų Rufijos pakrantėse. Gegužės 17 dieną prie Valtezijos ji grūmėsi tarp karių, sutriuškinusių Mustafa-bėjaus armiją. Ypač ji pasižymėjo Tripolicos apgulties metu, kur spartiečiai turkus vadindavo „niekšingais persais", o šie juos – „bailiais Lakonijos kiškiais"! Tačiau šį sykį kiškiai laimėjo. Spalio 5 dieną Peloponeso sostinė pasidavė, nes turkų laivynas nepajėgė pralaužti apgulties žiedo. Priešingai negu sutarta, Tripolica buvo atiduota trims dienoms ugniai ir kardui, o tai mieste ir už miesto sienų gyvenusiems turkams kainavo dešimt tūkstančių gyvybių; krito abiejų lyčių ir įvairaus amžiaus žmonės.

Kitų metų kovo ketvirtąją Andronika, buvusi viename admirolo Miaulio vadovaujamo laivyno laive, matė, kaip po penkių

valandų mūšio turkų laivai puolė bėgti, ieškodami prieglobsčio Zantės uoste. Bet čia ji netikėtai išvydo ir savo sūnų, tarnaujantį priešo laivų locmanu; tai jis vedė Otomanų eskadrą per Patrų įlanką!.. Tą dieną prislėgta gėdos ji ieškojo mirties pačiose pavojingiausiose grumtynėse... Bet mirtis jos pasigailėjo.

Beje, Nikolas Starkas šiuo nusikaltimo keliu žengė dar toliau. Po kelių savaičių jis prisidėjo prie Kara-Ali, kuris apšaudė iš artilerijos Chijo miestą to paties pavadinimo saloje. Tai jis dalyvavo tose žvėriškose žudynėse, kurių metu žuvo dvidešimt trys tūkstančiai krikščionių, neskaičiuojant keturiasdešimt septynių tūkstančių, parduotų vergų turguose Smirnoje. Tai jis vadovavo vienam iš laivų, nugabenusių nelaiminguosius į Berberijos pakrantę; jis, graikas, Andronikos sūnus, pardavinėjo į nelaisvę savo brolius!

Vėliau, kai helenams teko kovoti su jungtinėmis turkų ir egiptiečių armijomis, Andronika kovėsi taip pat didvyriškai kaip ir tos herojės, apie kurias jau skaitytojas žino.

Atėjo sunkūs laikai, ypač Morėjai. Ibrahimas ką tik atidavė ją savo kraujo ištroškusiems arabams, dar klastingesniems už pačius turkus. Kai Kolokotronis, paskirtas vyriausiuoju Peloponeso kariuomenės vadu, subūrė apie save viso labo keturis tūkstančius karių, Andronika irgi buvo tarp jų. Ibrahimas, išlaipinęs į Mesinijos krantą vienuolikos tūkstančių kareivių desantą, pirmiausia stengėsi išlaisvinti graikų apsuptus Koronį ir Patrus, o tik vėliau užėmė Navariną, kurio tvirtovė turėjo virsti turkų atramos baze, o uostas priimti jų laivyną. Paskui Ibrahimas sudegino Argą ir iš graikų atėmė Tripolicą, todėl iki pat žiemos galėjo organizuoti kruvinus antpuolius į gretimas provincijas. Labiausiai nuo turkų antplūdžio nukentėjo Mesinija. Štai kodėl Andronika, nenorėdama patekti arabams į rankas, dažnai slapstėsi Mani gilumoje. Tačiau niekada net negalvojo apie ramybę. Argi galima ramiai gyventi, kai gimtoji žemė pavergta? Andronika dalyvauja 1825 ir 1826 metų žygiuose, ji kaunasi Vergos tarpekliuose, grumiasi mūšyje, po kurio Ibrahimas pasitraukė į Poliaravą, iš kur

Šiaurės Mani gyventojams pasisekė jį nublokšti dar toliau. Vėliau, prisidėjusi prie reguliariosios pulkininko Favjė kariuomenės, Andronika 1826 metų liepos mėnesį dalyvavo mūšyje prie Chaidario. Ten ją sunkiai sužeistą iš Kiutagio negailestingų kareivių rankų išplėšė narsuolis jaunas prancūzas, kovojęs po filhelenų vėliava.

Keletą mėnesių Andronika grūmėsi su mirtimi. Stipri prigimtis išgelbėjo ją; bet 1826 metai seniai baigėsi, o moteris vis dar nepajėgė grįžti į kovą su turkais.

Štai kokiomis aplinkybėmis ji 1827 metų rugpjūtį sugrįžo į Mani. Panoro vėl pamatyti savo židinį Itilone. Keistas atsitiktinumas tą pačią dieną ten atvedė ir jos sūnų... Mes jau žinome, kaip baigėsi Andronikos susitikimas su Nikolu Starku, kokį baisų prakeikimą ji sviedė sūnui nuo savo namų slenksčio.

Todėl dabar, kai daugiau niekas jos nebelaikė gimtinėje, Andronika nutarė kovoti tol, kol Graikija vėl atgaus nepriklausomybę.

Štai kaip viskas vyko, kai 1827 metų rudenį Starko našlė vėl traukė Mani keliais, kad prisidėtų prie Peloponeso gyventojų, kurie žingsnis po žingsnio atkovojo savo žemę iš Ibrahimo kareivių.

Ketvirtasis skyrius

Niūrūs turtuolio namai

Kol „Karista" plaukė į šiaurę, į paskyrimo vietą, žinomą tik jos kapitonui, vienas paprastas įvykis, atsitikęs Korfu, atkreipė visuotinį dėmesį į mūsų pasakojimo svarbiausius veikėjus.

Turime priminti, kad pagal 1815 metų sutartį grupė Jonijos salų, kurios iki 1814 metų priklausė Prancūzijos protektoratui, atiteko Anglijai. (*Jonijos salos, atgavusios savo nepriklausomybę ir išskirstytos į tris apygardas, 1864 metais buvo prijungtos prie helenų karalystės. – Aut.*)

Kalbame apie Čerigo, Zantės, Itakės, Kefalinijos, Leukadės, Paksio ir Korfu salas, beje, pati šiauriausia ir pati svarbiausia iš jų – Korfu, kuri senovėje buvo vadinama Kerkyra. Sala, kurią valdė karalius Alkinojus, kuri svetingai priėmė Jasoną ir Medėją, po Trojos karo priglaudė gudragalvį Odisėją, teisėtai vaidino svarbų vaidmenį Antikos istorijoje. Atlaikiusi frankų antpuolius, kovojusi su bulgarais, saracėnais, neapoliečiais, XVI amžiuje apiplėšta Barbarosos, XVIII amžiuje globota grafo fon Šulenburgo, o Pirmosios imperijos pabaigoje ginta generolo Donzelo, Korfu sala galiausiai tapo vyriausiojo anglų komisaro rezidencija.

Tuo metu vyriausiuoju Jonijos salų komisaru ir gubernatoriumi buvo seras Frederikas Adamas. Kadangi graikų kovoje prieš turkus pasitaikydavo įvairiausių netikėtumų, jis savo žinioje nuolatos turėjo keletą fregatų, kurios vykdė policijos pareigas Archipelago jūrose. Tiktai linijiniai laivai ir galėjo palaikyti tvarką van-

denyse, atviruose graikų ir turkų laivynams, taip pat turėjusiems kaperių liudijimus kapitonams, jau nekalbant apie piratus, kurie savo pareiga ir teise laikė grobti ir plėšti visus laivus.

Tuo laiku Korfu gyveno nemažai užsieniečių; jie čia vyko vedami išsivaduojamojo karo peripetijų, ypač per pastaruosius trejus ar ketverius metus. Vieni jų čia plaukė dalyvauti kovos veiksmuose. Kiti gi tikėjosi pailsėti po kautynių.

Atgauti jėgų į Korfu atsibeldė ir vienas jaunas prancūzas. Sužavėtas aukšto tikslo, jis jau penkerius metus drąsiai ir pasiaukojamai dalyvavo svarbiausiuose karo, apėmusio visą Graikijos pusiasalį, įvykiuose.

Anri d'Albarė, vienas iš pačių jauniausių prancūzų karališkojo laivyno leitenantų, tada buvo gavęs neterminuotų atostogų. Kai sukilo Graikija, jis paliko tėvynę ir stojo po filhelenų vėliava. Vidutinio ūgio ir stiprus, jis, atrodė, buvo gimęs pakelti pačius didžiausius jūrų tarnybos sunkumus; šio puikiai išauklėto trisdešimtmečio karininko lipšnumas, daili išvaizda, protingas atviras žvilgsnis, priedo – puikiausi ryšiai visuomenėje net pirmojo susitikimo metu jam pelnydavo palankumą; kuo artimiau žmonės jį pažindavo, tuo labiau jis patikdavo.

Anri d'Albarė priklausė turtingai paryžiečių giminei. Savo motinos jis bemaž neprisiminė, tėvo neteko vos sulaukęs pilnametystės, prabėgus porai metų po jūrų mokyklos baigimo. Paveldėjęs gana didelį palikimą, Anri net nepagalvojo atsisakyti savo profesijos. Priešingai. Jis neišdavė savo pašaukimo – bene nuostabiausio pasaulyje – ir jau buvo jūrų laivyno leitenantas, kai Šiaurės Graikija ir Peloponesas pakilo su graikiška vėliava prieš turkų pusmėnulį.

Anri d'Albarė nesvyravo. Kaip ir dauguma jaunų drąsuolių, nesulaikomai besiveržusių į išsivadavimo kovą, jis prisidėjo prie volontierių, kurie, vadovaujami karininkų, vyko prie Rytų Europos sienų; jis buvo tarp tų pirmųjų filhelenų, praliejusių savo kraują už Graikijos nepriklausomybę. 1822 metais Anri dalyvavo garsiajame mūšyje prie Artės ir atsidūrė tarp nugalėtų Maurokorda-

to didvyrių, užtat pirmąsyk apgulus Misolongį – tarp nugalėtojų. Dalyvavo kovose ir kitais metais, kai žuvo Markas Bocaris. 1824 metais jaunuolis keletą kartų pasižymėjo jūrų kautynėse, kurių metu graikai atsiskaitė su turkais už Muchamedo Ali pergales. 1825 metais po Tripolicos paėmimo Anri d'Albarė vadovavo būriui reguliariosios kariuomenės, kurios vadu buvo paskirtas pulkininkas Favjė. 1826 metų liepos mėnesį kruviname mūšyje prie Chaidario, kur filhelenai patyrė baisių nuostolių, leitenantas išgelbėjo gyvybę Andronikai Starkas: jos vos nesutrypė Kiutagio kavalerija.

Anri d'Albarė liko ištikimas savo viršininkui ir netrukus vėl prie jo prisidėjo Metenuose.

Tuo metu Atėnų Akropolį gynė komendantas Guras, vadovavęs pusantro tūkstančio karių įgulai. Tvirtovėje rado prieglobstį penki šimtai moterų ir vaikų, kurie nesuspėjo pabėgti iki turkams užimant miestą. Guras turėjo maisto atsargų metams, keturiolika patrankų, tris haubicas, bet stokojo šaudmenų ir parako.

Favjė nutarė aprūpinti paraku Akropolio gynėjus. Jis kreipėsi į savo kareivius, kviesdamas padėti įgyvendinti drąsų sumanymą. Atsiliepė penki šimtai trisdešimt savanorių; tarp jų – keturiasdešimt užsieniečių priešaky su Anri d'Albarė. Favjė vadovaujami narsieji kariai su parako maišais ant pečių Metenuose sulipo į laivą.

Gruodžio tryliktąją būrys išsilaipina beveik prie pat Akropolio papėdės. Šviesi mėnesėta naktis padeda priešams. Turkai sutinka narsuolius šautuvų papliūpomis. Favjė įsako: „Pirmyn!" Nė vienas karys nenusviedžia maišo nuo pečių, o rizikuodami kiekvieną akimirką išlėkti į orą, peršliaužia per griovį ir žengia pro atvertus tvirtovės vartus. Apgultieji pergalingai atmuša turkus. Tačiau Favjė sužeidžiamas, jo padėjėjas užmušamas, Anri d'Albarė irgi neišvengia priešo kulkos. Atėniečiai nebepaleidžia drąsiųjų išgelbėtojų, todėl būrys kartu su vadais lieka tvirtovėje.

Jaunasis karininkas, kentėdamas, laimei, ne itin sunkios žaizdos skausmus, buvo priverstas dalytis visais sunkumais ir bėdo-

mis·su apgultaisiais, gavusiais per dieną tik keletą saujų miežių. Šitaip praėjo pusmetis, kol kapituliavus Akropoliui leitenantas pagaliau atgavo laisvę. Tik 1827 metų birželio 5 dieną Favjė, jo volontieriai ir apsuptieji graikai, susitarus su Kiutagiu, galėjo palikti Atėnų tvirtovę ir lipti į laivus, kurie nugabeno juos į Salaminą.

Jausdamasis dar gana silpnai, Anri d'Albarė nepanoro pasilikti šiame mieste ir išvyko į Korfu. Čia jis gyveno du mėnesius, pailsėjo, galutinai išsigydė žaizdą ir jau buvo pasirengęs grįžti į priešakines pozicijas, kai netikėta aplinkybė apvertė visą jo gyvenimą, kuris iki tol buvo tik kario gyvenimas.

Korfu, pačioje Strada Reale pabaigoje stūksojo seni neišvaizdūs namai, lyg tai graikų, lyg tai italų architektūros. Juose gyveno žmogus, kurį mažai kas matė, bet apie kurį daug kalbėjo. Tai buvo bankininkas Elizundas. Niekas negalėtų pasakyti, kiek jis turėjo metų – šešiasdešimt ar septyniasdešimt. Jau dvidešimt metų tūnojo jis savo niūriuose namuose, iš kurių beveik niekada neišeidavo. Bet jeigu jis pats niekur nesirodydavo, tai į jo kontorą prigūžėdavo daugybė lankytojų – įvairių tautybių ir luomų žmonių, – tai buvo jo klientai. Žinia, bankininkas, turintis nepriekaištingą reputaciją, sudarinėjo ganėtinai stambius sandorius. Tarp kitko, sklido gandai, jog Elizundas labai turtingas. Nė vienas bankas ne tiktai Jonijos salose, bet netgi jo verslo brolių bankai Dalmatijos Zare ir Raguze negalėjo lenktyniauti kreditiniais ištekliais. Elizundo diskontuoti vekseliai prilygo aukso kainai. Savaime aišku, senis nepasitikėjo pirmuoju pasitaikiusiu. Jis buvo itin apdairus ir visada reikalaudavo nepriekaištingų rekomendacijų, visiškų garantijų, bet jeigu jau bankininko kasa atsiverdavo, tai atrodydavo neišsemiama. Dar reikia pasakyti, kad visus savo reikalus, išskyrus retus atvejus, Elizundas tvarkė pats ir tik gan nereikšmingus popierius pavesdavo perrašyti ir tvarkyti vienam iš namiškių, apie kurį papasakosime vėliau. Senis savo banke dirbo ir kasininku, ir sąskaitininku. Jis pats asmeniškai pasirašydavo kiekvieną vekselį, kiekvieną laišką pats padiktuodavo. Todėl jo kontoroje ir nesimatė pašalinių tarnautojų. Ir nenuostabu, kad Eli-

zundo operacijų niekas nežinojo ir neišmanė.

Iš kur buvo kilęs šis bankininkas? Vieni kalbėjo – iš Ilirijos, kiti – iš Dalmatijos, tačiau tiksliai niekas negalėjo pasakyti. Pats Elizundas nė žodžiu neužsimindavo nei apie savo praeitį, nei apie dabartį; jis šalinosi miesto visuomenės. Kai Jonijos salų grupė virto Anglijos protektoratu, senojo bankininko gyvenimo būdas liko toks pat kaip ir prancūzų valdymo metais. Be abejonės, gandai apie jo turtus, vertinamus šimtais milijonų, buvo itin perdėti, bet vis dėlto jis turėjo valdyti ir, žinia, valdė didelius pinigus, nors ir gyveno ganėtinai kukliai.

Elizundas tapo našliu dar prieš dvidešimt metų – iki atvykdamas į Korfu salą, kur įsikūrė su dviejų metų dukrele. Dabar Hadžinai, šitaip buvo vadinama jo duktė, jau suėjo dvidešimt dveji; ji jautėsi esanti savarankiška namų šeimininkė.

Netgi čia, Rytuose, kur moterys tikrai puikios, Hadžina Elizundo išsiskyrė retu grožiu; jo negadino net gan rūsti ir liūdnoka veido išraiška. Ar galėjo merginai nepalikti kokių nors pėdsakų našlaitės vaikystė, gyvenimas be mielos auklėtojos motinos, be draugės, kuriai galima patikėti pirmąsias mergaitiškas svajas? Hadžina buvo vidutinio ūgio ir pasižymėjo nepaprastu grakštumu. Graikė pagal motiną, ji priklausė tam Lakonijos jaunų moterų tipui, kurių išvaizda laikoma pavyzdžiu visame Peloponese.

Tėvas ir dukra nebuvo, o ir negalėjo būti labai artimi. Tylus ir užsidaręs bankininkas gyveno nuo visų atsiskyręs, nuo visų nusigręžęs, į nieką nežiūrėdamas, tarsi žmogus, kurį akina ryški šviesa. Nemėgęs plačiau bendrauti nei dalykiniais, nei asmeniniais reikalais, senis elgėsi sausai ir oficialiai netgi su nuolatiniais savo klientais. Kaip jautėsi šitaip gyvendama Hadžina, uždaryta tarp keturių sienų, kur ji niekaip negalėjo rasti rakto į tėvo širdį? Ar galėjo džiaugtis savo būtimi?

Laimei, šalia jos buvo šaunus, ištikimas, mylintis draugas, pasirengęs pasiaukoti dėl jaunosios panelės, draugas, kuris liūdėjo, kai nuliūsdavo Hadžina, ir džiaugėsi kiekviena jos šypsena. Jis tiesiog gyveno Hadžinos gyvenimu. Galimas daiktas, perskaitęs

šiuos žodžius, skaitytojas gali pagalvoti, jog kalbame apie gerą ir ištikimą šunį, apie vieną iš tų, kuriuos Mišlė vadino „beveik žmogumi", o Lamartinas – „nuolankiu draugu". Ne, kalbame viso labo apie žmogų, nors ir šuo negalėtų labiau pasiaukoti! Hadžina gimė jo akivaizdoje, jis niekada nebuvo išsiskyręs su mergaite, prižiūrėjo ją, kai ji buvo vaikas, ir tarnavo, kai ji suaugo.

Tai buvo graikas, vardu Ksaris, – Hadžinos motinos pieno brolis; jis niekada nepasitraukdavo nuo įseserės, todėl kartu atvyko į jos vyro namus Korfu saloje. Ksaris beveik ketvirtį amžiaus praleido Elizundo namuose, buvo laikomas daugiau negu paprastu tarnu, todėl kartais net perrašydavo bankininkui kai kuriuos popierius.

Augalotas, plačiapetis, apdovanotas galiūno jėga, Ksaris įkūnijo klasikinį lakoniečio tipą. Gražus veidas, nuostabios akys, atviras žvilgsnis, ilga nosis su kuprele, burna, apriesta puikių juodų ūsų... Ant galvos šis graikas nešiojo tamsią vilnonę kepurę, vilkėjo dailią tautinę fustanelą.

Kai Hadžinai Elizundo tekdavo išeiti iš namų pirkinių arba aplankyti Šv.Spiridiono bažnyčią, arba apskritai pakvėpuoti gaiviu jūros oru, nepasiekusiu namų Strada Reale, Ksaris būtinai ją lydėdavo. Jaunieji korfujiečiai ne sykį matė, kaip Hadžina su juo vaikščiodavo esplanada arba gatvėmis Kastradeso priemiesčio, kuris driekėsi palei to paties pavadinimo užutėkį. (*Esplanada – aikštė prieš rūmus.*) Daugelis jų mėgino patekti į jos tėvo namus. Kurio gi jaunuolio galėjo nežavėti merginos grožis, o galbūt ir bankininko Elizundo milijonai? Bet Hadžina negailestingai nutraukdavo šiuos mėginimus, o tėvas niekada nesistengė paveikti jos norų. Ksaris dėl savo jaunosios šeimininkės laimės šioje žemėje nedvejodamas būtų paaukojęs savo palaimą danguje, palaimą, į kurią jam teisę davė beribė ištikimybė!

Tokie tai buvo šie niūrūs ir uždari namai, nuošaliai stūksantys senosios Korkyros sostinės pakraštyje; toks buvo siauras jo gyventojų šeimos ratas, į kurį likimui lėmus įžengė Anri d'Albarė.

Iš pradžių tarp bankininko ir prancūzo karininko užsimezgė

grynai dalykiniai santykiai. Palikdamas Paryžių, jaunuolis nepamiršo stambių čekių, su kuriais galėjo paimti pinigus Elizundo banke. Pasiimti atplaukdavo į Korfu salą. Filhelenų žygių metu jis čia gaudavo reikalingų lėšų. Taigi jaunuoliui teko keletą sykių lankytis saloje; vieno tokio atvykimo metu susipažino su Hadžina Elizundo. Merginos grožis sužavėjo jaunuolį. Jos vaizdas persekiojo karininką net kovos laukuose Morėjoje ir Atikoje.

Po Akropolio kapituliacijos Anri d'Albarė manė, kad dabar geriausia grįžti į Korfu. Žaizda vis priminė save. Nežmoniškai sunkūs apsiausties mėnesiai išsekino jaunuolio jėgas. Apsigyvenęs saloje, Anri kasdien po keletą valandų svečiuodavosi bankininko namuose, kur būdavo taip vaišingai priimamas, kaip nė vienas pašalinis žmogus.

Šitaip praslinko gal trys mėnesiai. Prancūzų karininko vizitai pas Elizundą, iš pradžių griežtai dalykiški, kasdien darėsi vis draugiškesni. Hadžina tiesiog pribloškė Anri d'Albarė. Ji negalėjo nepajusti, kad jaunuolis ją įsimylėjęs, matydama, kaip susižavėjęs jis žvelgia į ją, kaip klausosi jos! Ir mergina daug nedvejodama ėmė rūpintis prancūzo sumenkusia sveikata. Jos globa darė stebuklus.

O čia dar ir Ksaris nesislėpdamas rodė palankumą Anri d'Albarė, kurio atviras ir nuoširdus elgesys vis labiau jam patiko.

– Tu teisingai elgiesi, Hadžina, – ne sykį sakė Ksaris. – Graikija – mūsų tėvynė, todėl mes visi privalome prisiminti, ką išgyveno šis karininkas kovodamas už ją!

– Jis myli mane! – prasitarė kartą mergina Ksariui.

Jaunosios merginos prisipažinimas nuskambėjo labai paprastai, kaip ir viskas, ką ji darė ir kalbėjo.

– Na, ką gi! Priimk jo meilę! – atsakė Ksaris.– Tavo tėvas jau sensta, Hadžina! Aš irgi neamžinas!.. Kur tu rasi patikimesnį gynėją už Anri d'Albarė?

Hadžina nutylėjo. Mergina norėjo pasakyti, kad ir ji neabejinga jaunuoliui. Bet visiškai suprantamas santūrumas neleido atvirai prisipažinti netgi Ksariui.

Beje, Hadžina ir Anri iš tikrųjų mylėjo vienas kitą. Ir visuomenėje jų abipusis prieraišumas jau nebebuvo paslaptis. Dar nieko nebuvo paskelbta, o apie jų vedybas jau kalbėta kaip apie tikrą faktą.

Reikia pastebėti, kad ir bankininkas palankiai vertino jaunuolio ketinimus. Kaip sakė Ksaris, senis jautė, jog sparčiai karšta. Kad ir kokia sudiržusi buvo jo širdis, bankininko negalėjo nejaudinti mintis, kas bus su Hadžina, kai ji, paveldėjusi didžiulį palikimą, liks viena pasaulyje. Kas be ko, reikia pasakyti, kad turtinė reikalo pusė nė kiek nedomino Anri d'Albarė. Jis nė valandėlei nesusimąstė, ar labai turtinga bankininko duktė, ar ne. Jo meilė merginai kilo iš nuoširdžiai susižavėjusios širdies, o ne iš niekingų apskaičiavimų. Jaunuolis kamavosi matydamas, kaip nelinksmai slenka jos gyvenimas tėvo namuose. Anri pavergė merginos sielos grožis ne mažiau kaip ir puiki išvaizda. Jaunuolis mylėjo Hadžiną už kilnias mintis, už plačias pažiūras, už stiprų charakterį ir neegoistišką sielą, gebančią bet ką paaukoti, jeigu pareikalaus aplinkybės.

Tuo buvo nesunku įsitikinti: reikėjo tik pasiklausyti, kaip karštai Hadžina kalbėjo apie pavergtą Graikiją ir apie nežmoniškas pastangas jos sūnų, siekiančių grąžinti laisvę tėvynei; Anri visiškai pritarė jaunajai merginai.

Kiek valandų juodu praleido karštai kalbėdamiesi gimtąja Hadžinos kalba, kurią Anri tobulai išmoko! Kokį didžiulį džiaugsmą juodu patyrė, kai graikai laimėjo daug mūšių jūroje, tarsi kompensuodami pralaimėjimus Morėjoje ir Atikoje! Anri d'Albarė nieko nepraleisdamas turėjo papasakoti apie nepamirštamus mūšius, kuriuose jis pats dalyvavo; privalėjo be galo kartoti vardus graikų ir užsieniečių, pasižymėjusių kruvinose grumtynėse, vardus visų moterų, kurių dalią Hadžina, jeigu turėtų savo valią, būtų mielai pati prisiėmusi; jaunuolis be perstojo vis pasakojo apie Boboliną, Modeną, Zacharijas, Kaidas, apie narsiąją Androniką, kurią jis išgelbėjo Chaidario žudynėse.

Sykį Anri d'Albarė šios moters vardą paminėjo dalyvaujant

Elizundui, todėl nevalingas judesys, kurį padarė bankininkas, nustebino jo dukterį.

– Kas jums atsitiko, tėve? – paklausė ji.

– Nieko, – atsakė bankininkas.

Paskui apsimetęs abejingu kreipėsi į karininką:

– Jūs tą moterį vadinote Andronika? – paklausė.

– Taip, pone.

– Ir žinote, kas jai nutiko?

– Ne, – atsakė Anri d'Albarė. – Man regis, po mūšio prie Chaidario ji grįžo į Mani, į gimtinę. Bet viliuosi, kad anksčiau ar vėliau vėl ją sutiksiu kur nors kovos laukuose...

– Ten, kur ir mums visiems vieta! – karštai pritarė Hadžina.

Kodėl gi Elizundas klausinėjo apie Androniką? Niekas jo šito nepaklausė. Beje, bankininkas tikriausiai nebūtų tiesiai ir atsakęs. Hadžina apie tai nesusimąstė, nes nežinojo, kokių pažinčių turėjo jos tėvas. Beje, kas galėjo sieti bankininką su Andronika, kuria mergina šitaip žavėjosi?

Reikia pasakyti, kad Elizundas nė karto ir nė vienu žodžiu neužsiminė apie išsivaduojamąjį karą. Kieno pusę jis palaikė – engiamųjų ar engėjų, – niekas nežinojo; beje, vargu ar šis žmogus galėjo ką nors palaikyti. Tiksliai žinotas tik vienas dalykas: bankininkas gaudavo tiek pat laiškų iš Turkijos, kiek ir iš Graikijos.

Ne pro šalį būtų prisiminti, kad nors jaunasis karininkas ir ištikimai tarnavo helenų laisvei, Elizundas gan draugiškai jį sutiko.

Tarp kitko, Anri d'Albarė nebegalėjo ilgiau pasilikti Korfu. Išsigydęs sužeidimą, jaunuolis nutarė baigti iki galo tai, ką laikė savo pareiga. Jis dažnai kalbėjosi su jaunąja mergina apie savo planus.

– Jūs sakote teisybę, Anri, – pareiga aukščiau visko! – sutikdavo Hadžina. – Nors man bus labai sunku be jūsų, bet suprantu, jog turite grįžti pas savo ginklo draugus! Taip! Kol Graikija neatgaus laisvės, turite kautis už ją!

– Hadžina, po kelių dienų išvykstu! – kartą pasakė Anri. – Nuraminkite mane ir atsisveikindama pasakykite, kad esu jums brangus kaip ir jūs man...

– Anri, – nutraukė jį Hadžina, – neturiu ko slėpti nuo jūsų savo jausmų. Aš jau tikrai suaugusi ir gana rimtai žiūriu į ateitį. Aš tikiu jumis, – pridūrė ištiesdama jaunuoliui ranką, – tikėkite ir jūs manimi! Grįžęs rasite mano širdį vis tokią pat!

Anri d'Albarė paspaudė Hadžinos ranką, ištiestą jam lyg meilės laidą.

– Dėkoju jums iš visos širdies, – atsakė prancūzas. – Taip! Mudu... jau priklausome vienas kitam. Nors dabar išsiskyrimas apkartins mūsų dienas, užtat žinau – jūs mylite mane!.. Bet prieš išvykdamas noriu pasikalbėti su jūsų tėvu, Hadžina!.. Noriu įsitikinti, jog jis laimina mudviejų meilę ir nesipriešins...

– Sutinku, Anri, – atsakė mergina. – Gaukite jo žodį, kaip gavote manąjį!

Anri d'Albarė nebegalėjo daugiau gaišti nė dienos, nes jau buvo nusprendęs vėl stoti į pulkininko Favjė dalinį.

Nepriklausomybės kovotojų reikalai vis prastėjo. Londono sutartis kol kas nedavė jokios apčiuopiamos naudos, todėl nejučiomis atklysdavo mintys, jog prieš sultono norą Europos valstybės nedrįs toliau žengti, o pasitenkins tik gerais ir visiškai platoniškais palinkėjimais.

Be to, turkai, apsvaigę nuo savo pergalių, regis, nė negalvojo daryti kokių nors nuolaidų. Nors tuo metu Egėjo jūroje bazavosi dvi eskadros – viena anglų, vadovaujama admirolo Kodringtono, kita prancūzų, vadovaujama admirolo de Rinji, o Graikijos vyriausybė veikė Eginos saloje, kur visiškai saugiai tarėsi kiauras dienas, turkai demonstravo užsispyrimą, kuris kėlė aiškų pavojų.

Beje, viskas paaiškėjo rugsėjo 7 dieną, kai ištisa armada, susidedanti iš devyniasdešimt dviejų turkų, egiptiečių ir tunisiečių laivų, įplaukė į platų Navarino reidą. Šis laivynas gabeno milžiniškas atsargas – visa, ko reikėjo ekspedicijai, kurią Ibrahimas organizavo prieš idriečius.

Taigi Anri d'Albarė nutarė prisidėti prie savanorių korpuso kaip tik Idroje. Ši sala, stūksanti prie pat Argolidės kyšulio, buvo viena iš turtingiausių Archipelage. Gan gausiai paaukoję ir kraujo, ir pinigų bendram helenų reikalui, iškėlę tokius narsius, turkams kėlusius siaubą jūrininkus kaip Tombazis, Miaulis, Camadas, Idros gyventojai galų gale patys atsidūrė po baisaus keršto kardu.

Štai kodėl Anri d'Albarė nebegalėjo ilgiau gaišti Korfu mieste, jeigu norėjo patekti į Idrą anksčiau už Ibrahimo kareivius. Ir jaunuolis galutinai nutarė iškeliauti spalio 21 dieną.

Likus kelioms dienoms iki kelionės, jaunasis karininkas, kaip ir buvo pažadėjęs, atvyko pas Elizundą ir paprašė dukters rankos. Prancūzas neslėpė nuo bankininko, kad apie tai jau kalbėjęsis su Hadžina, todėl jam likę tik gauti tėvo susitikimą. Hadžina būsianti laiminga, jeigu tėvas pritarsiąs jos pasirinkimui, pridūrė Anri, o vestuves iškelsią, kai jis, Anri, grįšiąs iš karo. Beje, reikia tikėtis, jog išsiskyrimas nebūsiąs ilgas.

Bankininkas gerai išmanė Anri d'Albarė turtinę padėtį; žinojo apie jo šeimos padorumą. Jokių papildomų aiškinimų jis nepasigedo. Antra vertus, ir senis turėjo nepriekaištingą reputaciją, niekada kvaili plepalai nesklido apie jo namus. Kadangi karininkas neužsiminė apie Hadžinos kraitį, bankininkas irgi apie jį nepratarė nė žodžio. Kai dėl karininko prašymo, tai Elizundas nesipriešino ir davė sutikimą. Jis esą džiaugiąsis šia santuoka, kuri, be abejonių, padarysianti jo dukterį laimingą.

Visa tai bankininkas pareiškė gan šaltu tonu, bet, šiaip ar taip, vis dėlto sutiko. Elizundas prižadėjo Anri d'Albarė Hadžinos ranką ir sau būdinga santūria maniera priėmė dukters padėką.

Regėjosi, viskas klostėsi taip, kaip jaunieji įsimylėjėliai galėjo tik svajoti ir, turime pridurti, kaip galėjo trokšti Ksaris. Sužinojęs visą šią istoriją, gerasis žmogus apsiverkė kaip vaikas ir meiliai priglaudė prie krūtinės jaunąjį karininką!

Taigi Anri d'Albarė jau nebe daug liko matytis su sužadėtine. Jaunuolis nutarė iškeliauti Levanto brigu, išplaukiančiu iš Korfu

salos į Idrą spalio 21 dieną. (*Brigas – dvistiebis XVII–XIX a. burlaivis su tiesiosiomis burėmis.*)

Kaip Anri ir Hadžina praleido paskutines dienas namuose Strada Reale, nesunku spėti be žodžių. Karininkas ir mergina nesiskyrė nė vienai valandai. Ilgai juodu šnekučiuodavosi niūriųjų namų pirmojo aukšto žemoje svetainėje. Kilni meilė šiems nelinksmiems pokalbiams teikė jaudinančio žavesio, šviesių vilties ir džiaugsmo gaidų. Sužadėtiniai guodėsi bent tuo, jog nors dabartis ir sprūsta iš jų rankų, užtat ateitis garantuota. Apie dabartį stengėsi ramiai galvoti. Smagiai ir kupini vilčių juodu svarstė ir gerus, ir blogus dalykus, kurie galėtų lemti jų likimą. Ir kaip ir anksčiau karštai kalbėjosi apie kilnųjį tikslą, vėl kviečiantį Anri d'Albarė į žygį.

Atėjo spalio 20 dienos vakaras; sužadėtiniai paskutinį sykį pakartojo vienas kitam tai, apie ką jau daugybę kartų kalbėjo, tačiau kas dabar jaudino kur kas labiau negu paprastai: juk rytoj Anri iškeliauja į nežinią.

Netikėtai į svetainę įgriuvo Ksaris. Vyriškis negalėjo išspausti nė žodžio. Jis tiesiog duso. Matyt, Ksaris bėgo iš paskutiniųjų jėgų! Per keletą minučių stiprios kojos jį atnešė iš tvirtovės į Strada Reale – į kitą miesto galą.

– Kas atsitiko?.. Kas tau yra, Ksari?.. Kas taip sujaudino?.. – puolė prie jo Hadžina.

– Aš ką tiktai... sužinojau! Naujieną... svarbią... be galo svarbią naujieną!

– Sakykite!.. Greičiau sakykite!.. Ksari! – savo ruožtu sušuko d'Albarė, nežinodamas, ar džiaugtis, ar baimintis.

– Negaliu!.. Negaliu! – sumurmėjo Ksaris, gaudydamas kvapą iš susijaudinimo.

– Kokia nors karinė žinia? – paklausė Hadžina, paimdama vyriškio ranką.

– Taip!.. Taip!..

– Sakykite pagaliau!.. Nebetylėkite, mielasis Ksari! – maldavo mergina. – Kas gi atsitiko?

– Turkai... šiandien sumušti... prie Navarino!

Štai kaip Anri ir Hadžina sužinojo apie spalio dvidešimtosios jūrų mūšį.

Išgirdęs triukšmingai grįžusį Ksarį, į svetainę atėjo ir senasis bankininkas. Sužinojęs naujieną, jis neparodė nei pasitenkinimo, nei apmaudo, tiktai nevalingai sučiaupė lūpas ir suraukė kaktą. O tuo metu abu jaunuoliai iš visos širdies audringai džiūgavo.

Žinia apie Navarino mūšį ką tik pasiekė Korfu. Dar nespėjo ji pasklisti po miestą, kai oro telegrafu iš Albanijos buvo praneštos šių jūros kautynių smulkmenos.

Anglų, prancūzų ir prisidėjusi prie jų rusų eskadros – viso labo dvidešimt septyni laivai, tūkstantis du šimtai septyniasdešimt šešios patrankos, – uždariusios įėjimą į Navarino reidą, atakavo otomanų laivyną. Turkai, nepaisant jų kiekybinio pranašumo (jie turėjo šešiasdešimt įvairaus dydžio laivų, apginkluotų tūkstančiu devyniais šimtais devyniasdešimt keturiomis patrankomis), buvo sumušti. Daugelis jų laivų nuskendo, kiti išlėkė į orą kartu su įgulomis. Dabar žygyje į Idrą Ibrahimas nebegalėjo tikėtis sultono pagalbos iš jūros.

Tai buvo didelės svarbos įvykis. Navarino mūšis tapo Graikijos istorijos naujojo laikotarpio posūkio punktu. Trys sąjungininkės valstybės iš anksto įsipareigojo nereikalauti sau jokios teritorinės naudos iš Portos sutriuškinimo, todėl reikėjo tikėtis, kad jų suderinti veiksmai galų gale išvaduos graikus iš turkų jungo, taigi po kurio laiko bus įtvirtinta Graikijos karalystės nepriklausomybė.

Tokia nuomonė vyravo bankininko Elizundo namuose. Hadžina, Anri ir Ksaris džiūgavo. Kartu su jais džiaugėsi ir visi korfujiečiai. Navarino patrankų gaudesys skelbė laisvę Graikijos sūnums.

Sąjungininkių valstybių pergalė – tikriau pasakius, turkų laivyno pralaimėjimas – visiškai pakeitė Anri d'Albarė planus. Dabar Ibrahimas turėjo atsisakyti sumanyto savo žygio į Idrą. Nuo šiol apie tai nebegalėjo būti net kalbos.

Taigi Anri d'Albarė galėjo imtis kitų reikalų. Nebebuvo priežasties dėtis prie savanorių, skubėjusių padėti idriečiams. Todėl jaunuolis nutarė pasilikti Korfu ir čia laukti natūralios įvykių eigos.

Kad ir kaip ten būtų, tačiau Graikijos likimas nuo šiol įgavo logišką prasmę: Europa nebeleis jos sunaikinti! Netrukus visame helenų pusiasalyje nepriklausomybės vėliavos išstums pusmėnulį! Ibrahimas dabar išlaikė tik Peloponeso centrą ir pakrantės miestus, bet anksčiau ar vėliau jam teks apleisti ir paskutinius atramos punktus.

Kurioje pusiasalio dalyje dabar reikėjo Anri d'Albarė paslaugų? Pulkininkas Favjė, matyt, rengėsi palikti Mitilinį, kad galėtų pulti turkus, įsitvirtinusius Chijo saloje, tačiau nebuvo dar galutinai pasirengęs žygiui, taigi veikiausiai sugaiš nemažai laiko. Vadinasi, Anri irgi nėra ko labai skubintis.

Šitaip manė Anri d'Albarė. Savaime suprantama, Hadžina visiškai jam pritarė. Taigi nutarė nebeatidėti vestuvių. Beje, ir Elizundas neprieštaravo. Jungtuves paskyrė po dešimties dienų, tai yra pačioje spalio pabaigoje.

Sunku papasakoti, ką jautė įsimylėjėliai prieš jungtuves. Dabar nebuvo net ko kalbėti apie vykimą į karą, kur Anri galėjo netekti gyvybės! Nebesikalbėjo juodu ir apie skaudų išsiskyrimą, kai Hadžina turėtų skaičiuoti dienas ir valandas! Bet pats laimingiausias namuose, – jeigu, žinia, kas nors gali būti laimingesnis už jaunikį ir nuotaką, – buvo Ksaris. Jis taip džiaugėsi, tarsi rengtųsi savo vedyboms! Žodžiu, visi buvo patenkinti, netgi bankininkas, kurio veidas, šiaip jau paprastai šaltas, dabar spindėjo aiškiai patenkintas. Jo dukters ateitis perduodama į patikimas rankas.

Jungtuves nutarė surengti kuo kuklesnes, todėl net nemanė sukviesti viso miesto. Hadžinos ir Anri laimei nereikėjo daugybės liudininkų. Bet vis dėlto iškilmės reikalavo šiek tiek pasirengti, taigi buvo tvarkomasi ir triūsiama be didelės pompos.

Atėjo spalio 23 diena. Iki vestuvių liko viso labo tik savaitė.

Atrodė, jau pats laikas atsikratyti visų abejonių ir baimės. Bet atsitiko vienas įvykis, kuris būtų stipriai sujaudinęs bei sukėlęs didelį nerimą Hadžinai ir Anri, jeigu juodu būtų apie jį sužinoję.

Tą dieną Elizundas rytiniame savo pašte rado laišką, smogusį jam netikėtą smūgį. Bankininkas suglamžė laišką, paskui suplėšė ir net sudegino, – tai rodė, kaip baisiai sukrėstas pasijuto tasai žmogus, kuris niekada neprarasdavo savitvardos.

Po visko senis vos girdimai sušnibždėjo:

– Kodėl laiškas negalėjo ateiti po savaitės! Tebūna prakeiktas tas, kuris jį parašė!

Penktasis skyrius

Mesenės krantas

Išplaukusi iš Itilono uosto, „Karista" visą naktį traukė į pietvakarius, kirsdama Koronio įlanką. Nikolas Starkas nusileido į savo kajutę ir liko ten iki rytmečio.

Pūtė palankus vėjas – vienas iš tų gaivių pietryčių brizų, kurie šiose jūrose dažniausiai vyrauja baigiantis vasarai ir prasidedant pavasariui, – kai Viduržemio jūros garai virsta lietumi.

Auštant „Karista" apiplaukė Mesenės kyšulį, o netrukus paskutinės Taigeto viršūnės, kaitaliodamosi su siaurais tarpekliais, ištirpo priešaušrio ūkanose.

Kai kyšulys liko užpakalyje, Nikolas Starkas vėl pasirodė ant denio. Pirmiausia jis sviedė žvilgsnį į rytus.

Mani žemė jau buvo dingusi iš akiračio. Dabar jos vietoje, truputį toliau už kyšulio, į dangų kilo galingas Agijo kalno Dimitrijo gūbrys.

Kapitonas ištiesė ranką į Mani pusę. Ar jis grasino šiai žemei? O gal visiems laikams atsisveikino su gimtuoju kraštu? Kas žino! Tačiau tą valandą Nikolo Starko žvilgsnis nieko gera nežadėjo!

Sakoleva, iškėlusi tiesiąsias ir lotynų bures, spėriai lėkė pirmyn, – dešiniuoju halsu plaukė į žiemvakarius. Vėjas pūtė nuo kranto, todėl ir jūra padėjo laivui – sakoleva skriejo tarsi su sparnais.

„Karista" kairėje paliko Enio, Kabreros, Sapiencos ir Venetikso salas, pranėrė per siaurą Sapiencos sąsiaurį ir išlindo prie

Modono.

Dabar prieš „Karistą" atsivėrė Mesenės krantas su nuostabia aiškiai vulkaninės kilmės kalnų panorama. Vėliau, jau po karalystės paskelbimo, Mesenė įėjo į trylikos nomų – apskričių, arba provincijų, sudėtį, nomų, kurie sudaro šių laikų Graikiją, įskaitant ir Jonijos salas. Bet mūsų aprašomuoju laikotarpiu Mesenė priklausė nuo karinės laimės – pereidavo tai į Ibrahimo rankas, tai į graikų ir buvo vienas iš daugybės karo veiksmų teatrų, panašiai kaip kažkada buvo virtusi arena trijų karų, kuriuos kariavo prieš Spartą, kai išgarsėjo Aristomeno ir Epaminondo vardai.

Tylėdamas, pagal kompasą patikrinęs laivo kursą ir įsitikinęs, kad niekas nežada oro kaitos, Nikolas Starkas įsitaisė sakolevos gale.

Tuo metu laivo priekyje, pusbalsiu tarp savęs šnekučiuodamiesi, susirinko visi „Karistos" įgulos nariai, kurių iš viso kartu su išvakarėse užverbuotais dešimčia itiloniečių buvo dvidešimt; jiems vadovavo paprastas bocmanas. Kapitono padėjėjas šį kartą liko krante.

Vyrai kalbėjosi apie tai, kur traukia jų mažasis laivas, kokiu tikslu jis slenka palei Graikijos krantus. Savaime aišku, klausinėjo naujokai, o atsakinėjo veteranai.

– Ne itin jau šnekus jūsų kapitonas Starkas!

– Taip, jis žodžių vėjais nemėto; bet jeigu jau prašneks, tai tik laikykis, spėk tiktai sukiotis.

– O kur dabar plaukia „Karista"?

– Šito, brolau, niekas nežino!

– Ką gi! Mes nusisamdėme be ilgų kalbų, todėl esame pasirengę plaukti nors ir pas patį velnią!

– Kas teisybė, tas teisybė! Kur kapitonas, ten ir mes!

– Bet kur tau „Karistai" su dviem mažom patrankėlėm puldinėti Archipelago prekybos laivus!

– Ji ir nepuldinėja! Jūrų medžioklei kapitonas Starkas turi kitų laivų, o juose visko, ko tik reikia, – ir ginklų, ir įrangos. O „Karista", kaip čia pasakius, tik pramogų laivas. Todėl ir jos iš-

vaizda nekelia įtarimų: šitaip lengviau apšauti prancūzų, anglų, graikų ir turkų kreiserius!

– O kaip grobis?..

– Grobį gauna tas, kuris jį paima. Ir jūs nebūsite nuskriausti kampanijos pabaigoje! Nebijokite, darbo visiems užteks, o kur pavojai, ten ir pelnas!

– Aha, vadinasi, kol mes plaukiosime Archipelago vandenyse, darbo nebus?

– Nebus... Taip pat kaip ir Adrijos jūroje, jeigu kapitonui šaus į galvą mus ten nuvesti! Tai žinokite, iki naujo įsakymo – mes garbingi jūreiviai, plaukiantys garbinga sakoleva, garbingai keliaujantys po Jonijos jūrą! Bet visa tai bemat pasikeis!

– Kuo greičiau, tuo geriau!

Taigi naujieji „Karistos" jūreiviai niekuo nesiskyrė nuo senųjų – jų irgi niekas nesulaikys. Atgaila, gailestis, net paprasčiausi prietarai neslėgė šių Žemutinės Mani pakrančių gyventojų nei pečių, nei širdžių. Tiesa sakant, jie buvo verti to, kuris jiems vadovavo, o jis puikiai žinojo, jog gali ir jais pasikliauti.

Jeigu itiloniečiai gerai pažinojo kapitoną Starką, tai ne kažką galėjo pasakyti apie jo padėjėją, atsidavusį Starkui kūnu ir siela, vienu metu ir jūrininką, ir pirklį. Jį vadino Skopelu; padėjėjas gimė Čerigote – prastos reputacijos mažoje salelėje, stūksančioje Archipelago pietinėje dalyje tarp Čerigo ir Kretos. Vienas naujokas, kreipdamasis į „Karistos" bocmaną, paklausė:

– O kur kapitono padėjėjas?

– Jo laive nėra, – atsakė bocmanas.

– Tai jo taip ir nepamatysime?

– Pamatysite.

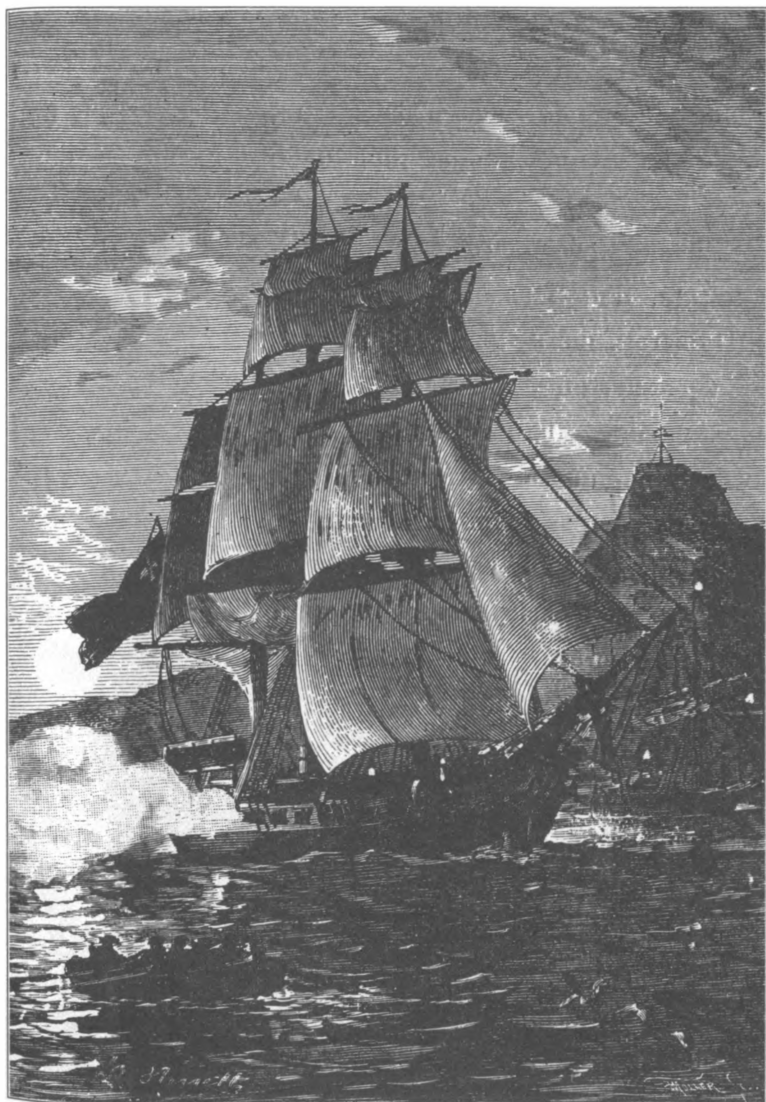
– O kada?

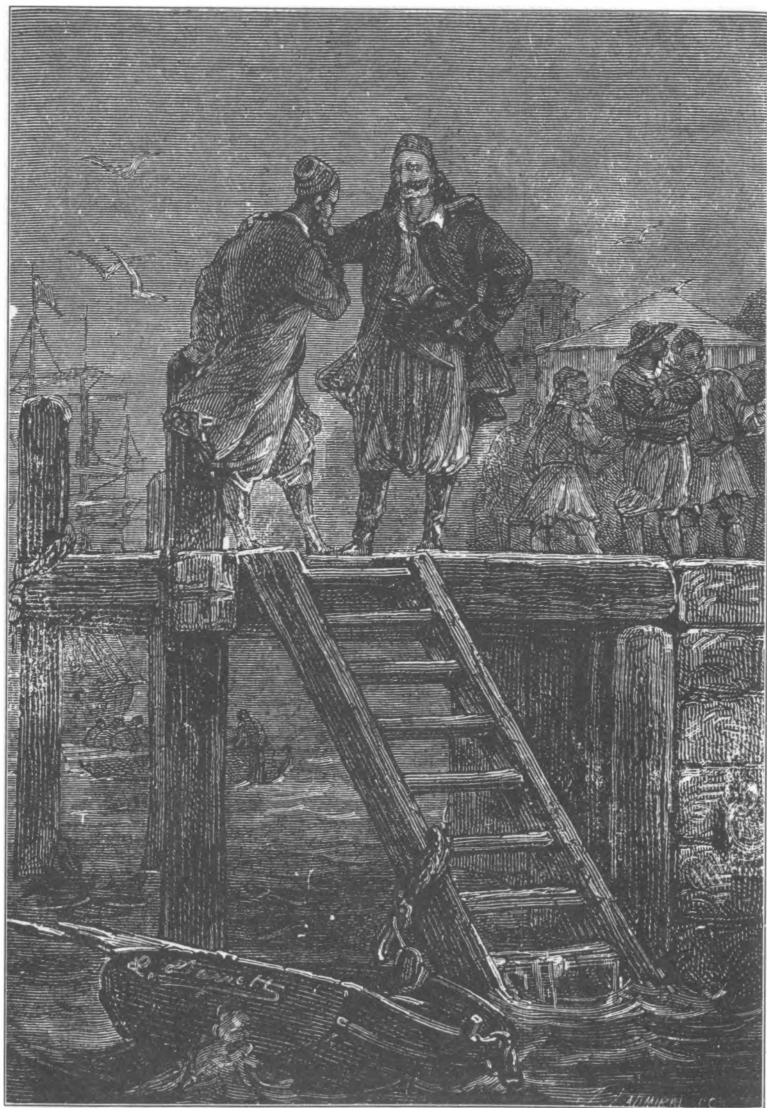
– Kai reikės!

– Tai kur jis?

– Ten, kur jam ir priklauso būti.

Jūreiviams teko tenkintis tik šiuo gan miglotu atsakymu. Beje, tą pačią akimirką bocmano švilpukas paragino visą įgulą rink-

L. Benett

tis viršuje – įtempti škotų. (*Škotas – laivavirvė žemutiniam burės kampui įtempti, pačioms burėms valdyti.*) Smalsusis naujokas turėjo liautis klausinėti ir griebtis darbo.

Mat dabar sakoleva turėjo dar stačiau laikytis prieš vėją, kad galėtų ir toliau plaukti palei krantą mylios atstumu. Apie vidurdienį „Karista" praplaukė pro Modoną. Tačiau jos tikslas buvo kitas. Laivas net nesustojo prie miestelio, pastatyto iš senovės Metanos griuvėsių gale kyšulio, kuris tęsiasi bemaž iki pat Sapiencos salos. Netrukus švyturys, stovintis prie uosto prieigų, dingo už pakrantės uolų.

Tuo metu sakoleva davė ženklą: ant grotrėjos suplevėsavo juoda vėliavėlė su raudonu pusmėnuliu. Bet iš kranto niekas neatsakė. „Karista" toliau nuplaukė į šiaurę.

Vakarop laivas įplaukė į Navarino reidą – savotišką didelį jūrinį ežerą, supamą aukštų kalnų. Akimirką už milžiniškos uolos šmėkštelėjo miestas, virš jo neaiškiai dūlavo didžiulė tvirtovė. Čia baigėsi natūralus pylimas, sulaikantis įnirtingus žiemvakarių vėjus: Adrijos jūra sėmė juos tarsi iš maišo ir svaidė į Jonijos jūrą.

Paskutiniai besileidžiančios saulės spinduliai dar apšvietė kalnų viršūnes rytuose; tačiau platus reidas jau niro į tamsą.

Šį kartą „Karistos" įgula galėjo pagalvoti, jog jų laivas rengiasi įplaukti į Navarino uostą. Iš tikrųjų sakoleva pasuko tiesiai į Megalo-Turo sąsiaurį, į pietus nuo siauros Sfakterijos salos, ištįsusios beveik keturis tūkstančius metrų. Joje jau dunksojo du paminklai, pastatyti ant dviejų kilniausių karo aukų kapų: prancūzų kapitono Malė, žuvusio 1825 metais, ir grotos gilumoje – grafo de Santa Rozo, italo filheleno, buvusio Pjemonto ministro, paaukojusio savo gyvybę tais pačiais metais ir už tą patį reikalą.

Kai sakoleva jau buvo per dešimtį kabeltovų nuo miesto, iškėlė kliverį ir pradėjo dreifuoti. (*Dreifuoti – plaukti pavėjui, kai inkaras velkasi dugnu.*) Dabar jūreiviai ant jos grotrėjos iškėlė žibintą – šį kartą signalas buvo ne juodas, o raudonas. Tačiau nuo kranto niekas neatsakė.

Todėl „Karistai" nebuvo ko likti reide, kur tuo metu stovėjo daugybė turkų laivų. Vikriai laviruodama ji apiplaukė beveik reido viduryje stūksančią mažytę Kuloneskio salelę. Paskui, bocmanui įsakius, įgula truputį atlaisvino škotus, vairininkas pasuko vairą į dešinę, ir laivas nulingavo link Sfakterijos kranto.

Šioje Kuloneskio salelėje karo pradžioje, 1821 metais, graikai pasmerkė bado mirčiai kelis šimtus turkų, nors pastarieji ir pasidavė į nelaisvę po to, kai jiems buvo pažadėta, jog bus nugabenti į tėvynę.

Vėliau, 1825 metais, kai turkai apsiautė Sfakterijos salą, kurią gynė pats Maurokordatas, Ibrahimo kariuomenė keršydama papjovė aštuonis šimtus graikų.

Dabar sakoleva pasuko į Sikio sąsiaurį, kurio plotis tik du šimtai metrų, suspaustą tarp Kuloneskio salelės šiaurinio kranto ir Korifaziono kyšulio. Tiktai tas, kuris puikiai išmanė farvalterį, į kurį iš esmės negalėjo įplaukti giliavandeniai laivai, galėjo rizikuoti lįsti į šį sąsiaurį. Bet Nikolas Starkas drąsiai ir vikriai tarsi patyręs locmanas apiplaukė uolėtus salos pakrantės skardžius ir aplenkė Korifaziono kyšulį. Paskui, išvydęs atviroje jūroje su nuleistais inkarais stovinčių daugybę užsienio laivų eskadrą – apie trisdešimt prancūzų, anglų ir rusų laivų, – jis atsargiai praslinko pro ją ir, prisidengęs nakties tamsa, vėl praplaukė palei Mesenės krantą, prasmukdamas tarp žemyno ir Prodano salos; auštant „Karista", genama stiproko pietryčių vėjo, nuskubėjo palei vingiuotą ramios Arkadijos įlankos pakrantę.

Saulė jau pakilo iš už Itomo viršūnės, iš kur akiai atsiveria senovės Mesenės teritorija, taip pat Koronio įlankos ir kitõs, pavadintos Arkadijos įlanka – pagal Arkadijos miesto, įsikūrusio jos pakrantėje, pavadinimą, bekraštės platybės. Nuo prasidedančios dienos skaisčių spindulių jūroje mirguliavo ilgi blyksniai, kurie įsiplieksdavo kas sykį, kai tik rytmečio vėjelis pašiaušdavo bangas.

Išaušus Nikolas Starkas jau manevravo, stengdamasis kaip galima aiškiau pasirodyti miestui, įsikūrusiam viename kranto įlin-

kyje, kuris platėdamas sudarė erdvų ir atvirą reidą.

Dešimtą valandą ryto sakolevos laivagalyje pasirodė bocmanas ir sustingo priešais kapitoną laukdamas įsakymų.

Rytuose tuo metu ėmė ryškėti milžiniški Arkadijos kalnų kontūrai. Ant nuožulnių kalvų įsikūrusios gyvenvietės skendo soduose, slėpėsi tirštuose alyvmedžių ir migdolų giraičių šešėliuose; upokšniai čiurleno tarp mirtų gojų ir oleandrų krūmų, skindamiesi kelią į upę; garsieji Korinto vynuogynai, įsikabinę į kiekvieną kauburį, šliaužė į visas puses, o nesuskaičiuojami jų vynuogienojai dengė skardžius, nepalikdami nė pėdos tuščios žemės; žemiau, prie pat jūros, švietė raudoni miesto namai – ryškios dėmės tamsiai žalioje kiparisų skraistėje: šitaip atrodė vieno iš vaizdingiausių Peloponeso kampelių puikioji panorama.

Bet kuo labiau artėjai prie Arkadijos – senovės Kiparisijos, kuri Epaminondo laikais buvo svarbiausias Mesenės uostas, o po kryžiaus žygių – prancūzo Vil Ardueno feodalinė valda, tuo ryškiau prieš akis vėrėsi neaprašomai liūdnas vaizdas, kuris sugraudintų šventai gerbiantį praeities prisiminimus ir žadintų širdyje kartų gailestį.

Prieš dvejus metus Ibrahimas sugriovė miestą, išžudė vaikus, moteris ir senius! Tik nykūs griuvėsiai liko iš senovinės pilies, sumūrytos vietoje antikinio Akropolio; tik griuvėsiai stūkso ir ten, kur buvo Šv.Georgo cerkvė; tik visur sugriauti gyvenamieji namai ir visuomeniniai statiniai!

– Iš karto matosi, kad čia lankėsi mūsų draugai egiptiečiai! – sumurmėjo Nikolo Starkas, kurio širdis net nekrūptelėjo matant šiuos griuvėsius.

– O dabar čia turkai šeimininkauja! – atsiliepė bocmanas.

– Taip... ilgam... reikia tikėtis, visam laikui! – pridūrė kapitonas.

– Švartuosimės čia ar plauksime toliau?

Nikolas Starkas atidžiai pažvelgė į uosto pusę, nuo kurio jo laivas buvo tik už kelių kabeltovų. Paskui nukreipė žvilgsnį į patį miestą, stūksantį už mylios Psichro kalno papėdėje. Artėdamas

prie Arkadijos, kapitonas, matyt, dar nenusprendė, ko imtis: švartuotis prie molo ar vėl leistis į atvirą jūrą.

Bocmanas nepasitraukdamas laukė atsakymo.

– Duok signalą! – pagaliau sukomandavo Nikolas Starkas.

Raudona vėliavėlė su sidabriniu pusmėnuliu suplevėsavo ant grotrėjos.

Po kelių minučių stiebe, iškeltame ant molo, suplazdėjo tokia pat vėliavėlė.

– Vairą dešinėn! – įsakė kapitonas.

Staigus vairo pasukimas, ir sakoleva pasigręžė pavėjui. Kai tiktai kelias į uostą pasidarė laisvas, „Karista" ramiai į jį įplaukė. Nuleido bures – pirmiausia nuo fokstiebio, paskui suglaudė grotą, – ir sakoleva tik su kliveriu ir liseliu nuslinko pirmyn. (*Liselis – pagalbinė burė, iškeliama pučiant silpnam vėjui.*) Nedideliu greičiu pasiekė uosto vidurį. Čia nuleido inkarą; jūreiviai ėmėsi darbo, kurio visada atsiranda įplaukus į uostą.

Kapitonui nuleido valtį; genama dviejų porų irklų, ji netrukus priplaukė prie nedidelių laiptų, iškirstų akmeninėje krantinėje. Ten lukūriuodamas stovėjo kažkoks žmogus, kuris, užuot pasisveikinęs, tarė:

– Skopelas Nikolo Starko paslaugoms!

Kapitonas atsakė draugišku gestu. Jis pirmasis užlipo laiptais ir patraukė prie netoliese stūksančių namų – miesto prieigos. Aplenkęs griuvėsius – paskutinės apsiausties pėdsakus – ir nužingsniavęs gatvėmis, pilnomis turkų bei arabų kareivių, Starkas sustojo prie likusios sveikos smuklės, pasipuošusios iškaba „Minevra", ir, lydimas savo palydovo, įžengė į vidų.

Po valandėlės kapitonas Starkas ir Skopelas jau sėdėjo atskirame kambaryje prie staliuko, ant kurio stovėjo dvi stiklinės ir rakijos – stipriausio spirito, išvaryto iš skaistenio, – butelis. Pašnekovai susisuko, užsidegė ir užsirūkė aromatingas cigaretes iš auksaspalvio Miselongio tabako; paskui užsimezgė pašnekesys, kurio metu vienas iš jų mielai vaidino nuolankų antrojo tarną.

Atstumiančią, bjauriai niekingą ir klastingą, bet sykiu ir nuo-

vokią fizionomiją turėjo tasai Skopelas. Vyras tikriausiai jau buvo sulaukęs penkiasdešimties metų, bet atrodė vyresnis. Įsivaizduokite sau palūkininko veidą, gudrias ir žvalias akis, trumpai kirptus plaukus, kumpą nosį, kreivus pirštus ir tokias didžiules pėdas, apie kokias Albanijoje sakoma: „Didysis pirštas jau Makedonijoje, nors kulnas dar tik Beotijoje". Galiausiai šis neaukštas ir geibus žmogelis turėjo didžiulę nuplikusią galvą ir apvalų veidą su pražilusia barzda; ūsų nenešiojo. Skopelas – arabų žydas pagal išvaizdą ir krikščionis pagal gimimą – vilkėjo labai paprastai: buvo užsitempęs Levanto jūreivio striukę ir kelnes, o ant viršaus – platų kelioninį apsiaustą.

Skopelas buvo kaip tik toks verteiva, kokio tik galėjo trokšti Archipelago piratai: niekas geriau už jį neparduodavo grobio, niekas pigiau nesupirkdavo vergų turkų turguose ir pelningiau jų neperparduodavo Berberijos pakrantėse.

Nesunku suprasti, apie ką šnekučiavosi Nikolas Starkas ir Skopelas, ką juodu aptarinėjo, kaip vertino tuo laiku siautėjusio karo įvykius, kokią naudą numatė gauti.

– Kas dabar vyksta Graikijoje? – paklausė kapitonas.

– Po jūsų išplaukimo beveik niekas nepasikeitė, – atsakė Skopelas. – Turbūt per tą mėnesį be trupučio, kai „Karista" sukiojosi prie Tripolitanijos krantų, jūs negavote jokių žinių?

– Iš tikrųjų jokių.

– Taigi pranešu jums, kapitone, kad turkų laivai jau visiškai pasirengę nugabenti Ibrahimo kareivius į Idrą.

– Aš ir pats žinau, – atsakė Starkas. – Vakar vakare mačiau juos Navarino reide.

– Ar niekur nebuvote užsukęs po to, kai išplaukėte iš Tripolio? – susidomėjo Skopelas.

– Buvau sustojęs... sykį! Viso labo keletą valandų Itilone... kad papildyčiau „Karistos" įgulą. Bet po to, kai man iš akių išnyko Mani krantai, iki pat Arkadijos niekas man neatsakė į signalus.

– Matyt, neturėjo ko pranešti, – gūžtelėjo pečiais Skopelas.

– Sakyk, – tęsė Nikolas Starkas, – ką dabar veikia Miaulis ir

Kanaris?

– Svarbiausia jų veikla buvo netikėti išpuoliai, davę tik šiokią tokią naudą, bet neatnešę tikros pergalės! Ir kol jie medžioja turkų laivus, piratai laisvai jaučiasi Archipelago vandenyse.

– O kas kalbama apie...

– Apie Sakratifą? – nutraukė Skopelas, truputį pritildęs balsą. – Taip!.. visur ir kur tik nori, Nikolai Starkai! Ir tiktai nuo jo paties priklauso, kad visi prabiltų kuo garsiau!

– Ir prabils!

Nikolas Starkas vienu mostu ištuštino stiklinę, kurią Skopelas tuoj pat vėl pripylė, ir atsistojo. Keletą sykių perėjo pirmyn ir atgal per kambarį; paskui žengė prie lango ir sukryžiavęs rankas ilgai klausėsi iš toli atsklindančio šiurkštaus turkų kareivių dainavimo.

Pagaliau grįžęs prie stalo vėl atsisėdo priešais Skopelą ir, ūmai pakeitęs pokalbio temą, paklausė:

– Iš tavo signalo supratau, jog čia turi sukaupęs vergų?

– Taip, Nikolai Starkai, ir tiek, jog jų galėčiau prigrūsti ir keturių šimtų tonų vandentalpos laivą! Čia visi, kurie liko po žudynių užimtame Kremidyje! Prisiekiu velniu! Turkai šį kartą persistengė! Būtų jų valia, jie nebūtų palikę gyvo nė vieno belaisvio!

– Ten ir vyrai, ir moterys?

– Taip, ir vaikai... žodžiu, visų po truputį!

– O kur jie?

– Arkadijos pilyje.

– Ar brangiai už juos sumokėjai?

– Na, taip! Paša buvo ne per daug sušnekamas, – atsakė Skopelas. – Jis mano, kad kova dėl graikų nepriklausomybės jau baigiasi... nelaimei! O jeigu baigsis karas, liausis ir kautynės! Kaip sakoma Berberijoje: nėra karo – nėra antpuolių, nėra antpuolių – nėra gyvųjų ir visokių kitokių prekių. Jeigu vergų nedaug, tai jų kaina pakyla! Vienas dalykas padengia kitą, kapitone! Iš patikimo šaltinio žinau, kad dabar Afrikos turguose labai reikia vergų, taigi mes sėkmingai parduosime savuosius!

– Šaunu! – atsakė Nikolas Starkas. – Ar tu viską esi paruošęs? Ar gali tuoj pat vykti į „Karistą”?

– Taip, viskas paruošta, manęs čia jau niekas nebelaiko.

– Gerai, Skopelai! Po savaitės, daugiausia po dešimties dienų, iš Skarpanto atsiųstas laivas paims mūsų prekę. Ar jam nebus kliūčių išplaukti?

– Nebus. Aš tvirtai susitariau, – užtikrino Skopelas. – Kai tiktai sumokėsime pinigus. Galbūt iš anksto reikia susisiekti su bankininku Elizundu, kad jis diskontuotų mūsų vekselius. Jo parašas daug reiškia – paša jį paims lyg tikrą monetą.

– Aš tuoj pat parašysiu Elizundui, jog greitai atplauksiu į Korfu ir ten sutvarkysiu šį reikalą...

– Ir šį... ir kitą, taip sakant, ne mažiau svarbų, ar ne taip, Starkai? – prisimerkė Skopelas.

– Galimas daiktas, – atsakė kapitonas.

– Tiesą sakant, to reikalauja pats teisingumas! Elizundas turtingas... nežmoniškai turtingas, anot gandų!.. O kas sukrovė jam tuos turtus, jei ne mūsų prekyba?.. Taip, rizikuojant pakibti ant stiebo sušvilpus bocmanui!.. Ak, šiais laikais velniškai naudinga būti Archipelago piratų bankininku! Taigi kartoju, Nikolai Starkai, to reikalauja teisingumas!

– Ko reikalauja teisingumas? – paklausė Starkas, įdėmiai žvelgdamas savo padėjėjui į akis

– Nejaugi jūs pats nežinote? – pakraipė galvą Skopelas. – Prisipažinkite, kapitone, pridėjęs ranką prie širdies, juk jūs mane spaudžiate pasakyti tai, ką norite gal šimtąjį kartą išgirsti.

– Galbūt!

– Tai štai, bankininko Elizundo duktė...

– Kas teisinga, tas ir bus padaryta!.. – nutraukė jį Starkas pakildamas nuo stalo.

Paskui kapitonas išėjo iš smuklės ir, lydimas Skopelo, patraukė prie prieplaukos, kur jo jau laukė valtis.

– Sėsk, – tarė jis Skopelui. – Atplaukęs į Korfu, mes susitarsime su Elizundu dėl vekselių. O kai šį reikalą sutvarkysime, tu

grįši į Arkadiją ir išpirksi krovinį.

– Klausau! – atsakė Skopelas.

Po valandos „Karista" jau plaukė iš įlankos. Dar iki saulėlydžio Nikolas Starkas išgirdo tolimą dundėjimą. Jis sklido iš pietų.

Ten dundėjo sąjungininkų eskadrų patrankos Navarino reide.

Šeštasis skyrius

Archipelago piratų gaudynės

Nenukrypstamai laikydamasi nord nordvest kurso, sakoleva plaukė pro viena kitą keičiančias vaizdingas Jonijos jūros salas.

„Karistos" laimei, atrodydama kaip padorus Levanto laivas, – ar tai pramoginė jachta, ar tai prekybinis laivas, – ji sumaniai slėpė tikrąjį savo pobūdį. Priešingu atveju jos kapitonas labai rizikuotų atsidurti prieš britų tvirtovių patrankas arba atsiduotų Jungtinės Karalystės fregatų valiai.

Tiktai penkiolika jūros ljė skiria Arkadiją nuo Zantės salos – „Levanto žiedo", kaip poetiškai ją vadina italai. (*Ljė – 5,556 km.*) Tolumoje už įlankos, kurios vandenimis skubinosi „Karista", matėsi žaliuojančios Skopo kalno viršūnės; jo šlaitais kabarojosi tankios alyvmedžių ir apelsinmedžių giraitės, pakeitusios snaudžiančius miškus, kadaise apdainuotus Homero ir Vergilijaus.

Nuo kranto, iš pietryčių, pūtė lygus ir palankus vėjas, todėl sakoleva su liseliais sparčiai rėžė tą valandą ramios kaip ežeras jūros prie Zantės vandenis.

Vakarėjant „Karista" praplaukė pro pat salos sostinę, irgi taip pat vadinamą. Tai buvo gražus itališkas miestukas, įsikūręs Zakinto, trojiečio Dardano sūnaus, žemėje. Nuo laivo denio matėsi tik miestelio ugnys, miestelio, besidriekiančio gerą pusę ljė apvalaus užutėkio krante. Šios ugnys, švietusios skirtingame aukštyje, – nuo uosto krantinės iki stogo venecijietiškos pilies, stūksančios apie tris šimtus pėdų virš jūros lygio, sudarė tarsi milži-

nišką žvaigždyną, beje, kurio patys ryškiausi šviesuliai ženklino Renesanso epochos rūmus, dunksančius pagrindinėje gatvėje, ir Šv.Dionisijo Zakintiečio soborą.

Zantės gyventojai išgyveno stiprius pokyčius, bendraudami su venecijiečiais, prancūzais, anglais ir rusais; jie, skirtingai negu turkai, įsikūrusieji Peloponese, neprekiavo vergais su Nikolu Starku. Štai kodėl „Karistos" kapitonui nebuvo jokio reikalo siųsti signalus uosto stebėtojui, nebuvo ko ir artintis prie salos – dviejų įžymių poetų tėvynės: italo Ugo Foskolo, pradėjusio rašyti XVIII amžiaus pabaigoje, ir Salomo – šiuolaikinės Graikijos šlovės.

„Karista" perkirto siaurą jūros protaką, skiriančią Zantę nuo Achėjos ir Elidės. Be abejo, kai kuriems sakolevoje labai nepatiko dainos, atnešamos vėjo, kaip ir barkarolės, dainuojamos Lide! Bet teko su tuo susitaikyti. Kitą dieną laivas, ištrūkęs iš italų priedainių, jau plaukė pro Patrų įlanką, giliai įsirėžusią į žemyną; ją pratęsia Lepanto įlanka, kuri pasiekia net Korinto sąsmauką.

Nikolas Starkas, stovėdamas „Karistos" priekyje, apžiūrinėjo Akarnanijos, dunksančios į šiaurę nuo įlankos, pakrantę. Čia glūdėjo didžiųjų ir nemirtingųjų atsiminimų šaltinis, – tie atsiminimai galėtų sujaudinti tikro Graikijos sūnaus širdį, bet ne atskalūno, jau seniai pardavusio savo motiną tėvynę.

– Misolongis! – sušuko Skopelas, mostelėjęs į šiaurės rytus. – Bjaurūs žmonės! Sutinka geriau išlėkti į orą, bet nepasiduoti priešui!

Prieš dvejus metus jam čia velniškai nepasisekė su vergų pirkimu ir pardavimu. Po dešimties mėnesių kovos Misolongio gynėjai, palaužti nuovargio, išsekinti bado, bet nenorėdami kapituliuoti prieš Ibrahimą, susprogdino miestą ir tvirtovę. Vyrai, moterys, vaikai – visi žuvo, neišsigelbėjo ir nugalėtojai.

O dar prieš metus į šias vietas, kur neseniai prieš minėtus įvykius buvo palaidotas Markas Bocaris, atvyko vienas iš kovos dėl nepriklausomybės didvyrių – mirštantis, nusivylęs, praradęs tikėjimą poetas Baironas, kurio palaikai dabar ilsisi Vestminsteryje. Vien tik jo širdis liko mylimojoje Graikijoje, išlaisvintoje jau po poeto mirties!

Nikolas Starkas tik piktai mostelėjo, išgirdęs Skopelo žodžius. O sakoleva, aplenkusi Patrų įlanką, nuskubėjo į Kefaliniją.

Pučiant palankiam vėjui pakanka kelių valandų nuplaukti nuo Zantės iki Kefalinijos. Beje, „Karista" neįplaukė į jos sostinę Argostolioną – puikų uostą, tiesa, tinkantį tik vidutinio tonažo laivams, nes dideliems jis truputį per mažas; „Karista", drąsiai nerdama siauru farvateriu, aplenkė salą iš rytų ir šeštą valandą vakaro jau artėjo prie aštraus Biakio kyšulio – senosios Itakės.

Ši sala, kurios ilgis – aštuonios ljė, o pločio – pusantros ljė, be galo akmenuota ir savotiškai puiki savo pirmykščiu atšiaurumu; čia labai gausu aliejaus ir vyno, o gyventojų priskaičiuojama iki dešimties tūkstančių. (*Sausumos ljė – 4,452 km.*) Nesuvaidinusi jokio vaidmens istorijoje, Itakė vis dėlto paliko gana didelę šlovę, turėtą Antikos laikais. Itakė buvo Odisėjo ir Penelopės tėvynė; apie juos dar tebegyvi prisiminimai ir Anogio viršūnėse, ir gilioje Šv.Stefano kalno oloje, ir Eto kalno nuolaužose, ir Eumijos laukuose, ir Korbo uolos papėdėje, kur pagal poetišką legendą trykšta Aretūzos šaltinis.

Artėjant nakčiai Laerto sūnaus žemė, nutolusi per penkiolika ljė, palengva dingo tamsoje už paskutiniojo Kefalinijos kyšulio. Naktį „Karista", truputį pasitraukusi į atvirą jūrą, kad išvengtų siauro sąsiaurio tarp Itakės šiaurinio kyšulio ir Sen Moro salos pietinės iškyšos, praplaukė dviejų mylių atstumu pro šios salos rytinę pakrantę.

Mėnulio šviesoje buvo galima šiaip ne taip įžiūrėti kažką panašaus į statų skardį, kybantį virš jūros šimto aštuoniasdešimties pėdų aukštyje: ten bolavo Leukido uola, apdainuota Sapfo ir Artemisės. Tačiau patekėjus saulei sala, irgi senovėje pavadinta Leukidu, jau be žymės dingo pietuose, nes sakoleva, iškėlusi visas bures, nuskriejo į Korfu, laikydamasi arti albanų kranto.

Tą dieną laivui liko įveikti dar apie dvidešimt ljė, nes Nikolas Starkas pageidavo iki sutemų įplaukti į salos sostinės uostą.

Norėdama greičiau nuplaukti šį atstumą, „Karistos" įgula drąsiai iškėlė visas bures, todėl sakoleva lėkte lėkė į priekį. Vėjas

gerokai sustiprėjo. Vairininkas turėjo žiūrėti itin atidžiai, kad neleistų laivui, genamam visų burių, apsivožti. Laimei, stiebai buvo labai tvirti, takelažas beveik naujas ir ganėtinai kokybiškas. Nė vienas rifas nebuvo sutrauktas, nė vienas liselis atleistas. (*Rifas – skersinė eilė išvertų pro burę raiščių, kuriais sutraukiamos ir surišamos burių žemutinės dalys.*)

Sakoleva lėkė taip, tarsi dalyvautų tarptautinėse lenktynėse.

Šitokiu greičiu ji praskriejo pro Paksio salelę. Šiaurėje jau ryškėjo pirmosios Korfu viršukalnės. Iš dešinės horizonte – albanų kranto pusėje – iškilo dantytas Akrokeronieno kalnų siluetas. Šioje gana judrioje Jonijos jūros dalyje „Karista" keletą sykių buvo sutikusi karo laivus, plaukusius su anglų arba turkų vėliava. Sakoleva nevengė nei vienų, nei kitų. Pamačiusi pirmąjį signalą „dreifuoti", ji nesvyruodama būtų paklususi reikalavimui, nes neturėjo nei krovinio, nei dokumentų, kurie galėtų ją išduoti.

Ketvirtą valandą po pietų sakoleva pradėjo laikytis stačiau prieš vėją, rengdamasi įplaukti į įlanką, skiriančią Korfu salą nuo žemyno. Jūreiviai atleido škotus, o vairininkas pasuko per vieną rumbą, kad laivas aplenktų pietinę salos iškyšą – Bianko kyšulį.

Šiauriau sąsiaurio farvateris ne itin patogus. Tačiau pietinė jo dalis džiugina akį ir laimingai kontrastuoja su albanų krantu, anais laikais beveik negyvenamu ir pustuščiu. Po kelių mylių sąsiauris praplatėja, sudarydamas užutėkį, kuris pusračiu įsirėžia į salos krantą. Sakoleva vėl padidino greitį ir perkirto užutėkį. Dėl labai raižytų krantų Korfu sala turi šešiasdešimt penkių ljė perimetrą, nors ilgis siekia dvidešimt ljė, o plotis – ne daugiau šešias ljė.

Apie penktą valandą „Karista" praplaukė pro pat Uliso salelę sąsiauriu, jungiančiu Kalikiopulo ežerą – senovinį Ilaiko uostą – su jūra. Paskui ji pralingavo pro puikųjį „kanjoną" – siaurą lygumą, kurioje tarp alojės ir agavų sąvašynų jau važinėjo ekipažais ir raiti lėkė miestiečiai, paprastai susirenkantys čia – už ljė į pietus nuo miesto pakvėpuoti gaiviu jūros oru ir pasigrožėti nuostabia panorama, kurią anoje sąsiaurio pusėje užsklendžia Albanijos kalnai. „Karista" prašoko pro Kardakijo užutėkį ir jo krantus

nusėjusius griuvėsius, pro aukščiausiojo lordo komisaro vasaros rūmus, palikusi kairėje Kastradžio užutėkį ir to paties pavadinimo priemiestį, pusračiu jį supantį, vėliau Strada Mariną – greičiau plačią alėją negu gatvę, paskui kalėjimą, senovinę Salvadoro tvirtovę ir pirmuosius salos sostinės namus. Ji praslinko pro Sidero kyšulį, kuriame stūkso tvirtovė – savotiškas karinis miestelis, toks erdvus, jog čia telpa komendantūra, karininkų butai, ligoninė ir buvusi graikų cerkvė, anglų paversta protestantų bažnyčia. Pagaliau, plaukdamas tiesiai į vakarus, kapitonas Starkas aplenkė San Nikolo iškyšą ir, laviruodamas palei šiaurinę miesto dalį, nuleido inkarą per pusę kabeltovo nuo molo.

Jūreiviai nuleido valtį, Nikolas Starkas ir Skopelas įlipo į ją, beje, kapitonas nepamiršo už juostos užsikišti trumpų ir plačių ašmenų peilio – ginklo, paplitusio įvairiose Mesenės srityse. Išlipę iš valties, juodu patraukė į karantino biurą, ten pateikė laivo dokumentus, kurie buvo visiškai tvarkingi. Dabar jau kiekvienas galėjo keliauti, kur tik širdis geidė, todėl juodu išsiskyrė, susitarę susitikti vienuoliktą valandą nakties ir kartu grįžti į sakolevą.

Skopelas, kaip ir visada užsiėmęs „Karistos" reikalais, nužingsniavo į prekybinę miesto dalį, savo kreivomis gatvelėmis ir itališkais pavadinimais priminusią Neapolio kvartalą, kur taip pat gausu skliautėtų krautuvėlių ir spūsties.

Nikolas Starkas šį vakarą nutarė, kaip sakoma, „ištempti ausis". Šiuo tikslu jis patraukė į esplanadą – pačią aristokratiškiausią vietą Korfu salos sostinėje.

Esplanada – paradinė aikštė, iš šonų apsodinta puikiais medžiais, – stūksojo tarp miesto ir tvirtovės, nuo kurios ją skyrė platus griovys. Nors buvo paprasta diena, esplanada dviem nesibaigiančiais priešpriešiniais srautais plūdo vietos gyventojai ir užsieniečiai. Pro Šv.Georgo ir Šv.Mykolo vartus, išeinančius abipus baltaplyčio fasado rūmų, pastatytų generolo Metlando šiaurinėje aikštės dalyje, nuolatos siuvo kurjeriai. Šitaip nenutrūkstamą ryšį palaikė gubernatoriaus rūmai ir tvirtovė; jos pakeliamasis tiltas priešais feldmaršalo Šulenburgo statulą visą laiką stūk-

sojo nuleistas.

Nikolas Starkas įsimaišė į minią, kuri atrodė neįprastai susijaudinusi. Starkas buvo ne iš tų, kurie puola klausinėti, ne, jis nutarė pasiklausyti. Jį nustebino, kaip dažnai žmonės kartojo tą pačią pavardę, tik pridėdami pačius nepalankiausius epitetus, – Sakratifo pavardę.

Pirmąją akimirką Starkas pajuto kylantį smalsumą; bet po to gūžtelėjęs pečiais palengva ėmė leistis esplanada į terasą, išsikišusią į jūrą.

Nedidelė grupė žioplių susirinko prie apvalios varpinės, neseniai pastatytos pagerbti serui Tomui Metlandui. Čia po kelių metų pagerbiant vieną jo įpėdinį – serą Hovardą Duglą, buvo pastatytas obeliskas prie anuometinio aukščiausiojo komisaro Frederiko Adamo statulos, stūksojusios priešais gubernatoriaus rūmus. Tikriausiai, jeigu anglų protektoratas būtų gyvavęs dar kurį laiką ir Jonijos salos nebūtų įėjusius į helenų karalystės sudėtį, visos Korfu gatvės būtų buvusios pristatytos šių salų gubernatorių statulų. Tačiau retai kuriam korfujiečiui šaudavo į galvą smerkti šią gausybę bronzinių ir marmurinių paminklų, todėl, galimas daiktas, dabar, kai ankstesnioji tvarka jau praeityje, apie žavėjimąsi monumentais prisimenama taip pat smagiai, kaip ir apie kitas įvairiausias Jungtinės Karalystės administracijos iniciatyvas.

Bet jeigu nuomonės šiuo klausimu kaip ir daugeliu kitų skyrėsi, nes septyniasdešimt tūkstančių senosios Korkyros gyventojų (iš kurių dvidešimt tūkstančių gyveno sostinėje) sudarė ir katalikai, ir stačiatikiai, ir gausybė žydų, toje epochoje gyvenusių izoliuotai, tai yra savotiškuose getuose, jeigu įvairiausi interesai, būdingi skirtingų rasių ir tikėjimų atstovams, ryškėjo sunkiai suderinamų idėjų grumtynėse, – tai tą vakarą visus šiuos nesutarimus, regėjosi, į antrąjį planą nustūmė viena bendra mintis, plevenusi vieninguose prakeiksmuose, adresuojamuose žmogui, kurio vardą linksniavo kaip kas sugebėjo:

– Sakratifas! Sakratifas! Mirtis piratui Sakratifui!

Kad ir kokia kalba buvo tariamas šis niekingas vardas – ar

anglų, ar prancūzų, ar graikų, – visi vieningai jį smerkė.

Nikolas Starkas kaip ir pirma klausėsi ir tylėjo. Nuo aukštos terasos jis galėjo patogiai stebėti bemaž visą įlanką, dabar plytėjusią ramiai lyg kokia lagūna nuo Korfu salos iki pat ją juosiančių Albanijos kalnų, kurių viršūnes nuauksino besileidžiančios saulės spinduliai.

Paskui, atsigręžęs į uosto pusę, kapitonas atkreipė dėmesį į jame viešpatavusį pagyvėjimą. Daugybė valčių plaukė prie stovinčių prieplaukoje karo laivų. Atsakomieji signalai nuolatos švysčiojo laivų stiebuose ir vėliavkotyje tvirtovės, kurios baterijos ir kareivinės slėpėsi už gigantiškų alavijų sienos.

Iš visko aiškiai matėsi, – o patyrusio jūrininko neapšausi, – kad vienas, o gal ir keli laivai rengėsi palikti uostą; bet, kita vertus, kapitonas stengėsi suprasti, kodėl korfujiečiai šitaip neįprastai elgiasi.

Bet štai saulė jau pasislėpė už salos kalnų viršūnių, todėl po neilgos šiose platumose prieblandos netrukus turėjo atslinkti naktis.

Nikolas Starkas nutarė, kad jau laikas iš čia keliauti. Jis vėl sugrįžo į esplanadą, palikęs terasoje minią smalsuolių. Paskui neskubriu žingsniu patraukė prie namų su arkadomis, nusitęsusiomis palei vakarinę aikštės pusę.

Čia netrūko nei ryškiai apšviestų kavinių, nei staliukų, pastatytų eilėmis tiesiai ant šaligatvio ir jau užimtų daugybės „vartotojų". Reikia pabrėžti, kad visi jie daugiau kalbėjo, negu „vartojo", jeigu šis šiuolaikinis žodis gali būti taikomas korfujiečiams, gyvenusiems prieš pusšimtį metų.

Nikolas Starkas atsisėdo prie vieno tokio staliuko, tvirtai ketindamas nepraleisti nė vieno žodžio iš šnekų, kurios aidėjo aplinkui.

– Teisybė, jau pasidarė pavojinga prekiauti, – skundėsi kažkoks laivo savininkas iš Strada Marinos. – Netrukus niekas nebesiryš siųsti laivų su vertingu kroviniu palei Levanto pakrantę!

– Greitai, – pritarė jo pašnekovas, atstovas tos nutukusių anglų padermės, kurie visada atrodo sėdintys ant vilnos ryšulio tarsi jų bendruomenių rūmų spikeris, – greitai neberasime nė vieno jū-

reivio, kuris sutiktų tarnauti laivuose, plaukiojančiuose Archipelago vandenyse.

– Ak, tasai Sakratifas!.. Bjaurusis Sakratifas! – aidėjo aplinkui piktai ir tūžmai.

– Nuostabus vardelis! – džiaugėsi vienas sau kavinės savininkas. – Nuo jo peršti gerklę ir visą laiką norisi gerti.

– Kurią valandą išplaukia „Sifanta"? – paklausė negociantas. (*Negociantas – pirklys didmenininkas.*)

– Aštuntą valandą, – atsakė jam vienas korfujietis. – Bet, – pridūrė gerokai abejodamas, – nepakanka išplaukti, dar reikia tikslą pasiekti!

– Ė, pasieks! – sušuko kitas korfujietis. – Niekas juk neims teigti, kad kažkoks ten piratas sutrukdė veikti britų laivynui...

– Ir graikų, ir prancūzų, ir italų! – abejingai išskaičiavo netoliese sėdėjęs anglų karininkas, tarsi norėdamas, kad visos valstybės gautų savo nemalonumų dalį.

– Tačiau, – tęsė negociantas, atsistodamas ir apsidairydamas, – laikas eina, taigi jeigu norime išleisti į kelionę „Sifantą", tai pats metas grįžti į esplanadą!

– Ne, – paprieštaravo jo pašnekovas, – nėra ko skubėti. Juk apie laivo išplaukimą praneš patrankos šūvis!

Ir juodu vėl įsijungė į balsų chorą, siuntusį prakeiksmus ant Sakratifo galvos.

Nusprendęs, kad dabar pats laikas užmegzti pokalbį, Nikolas Starkas kreipėsi į savo staliuko kaimynus; beje, kapitono tarsena niekuo nepriminė jį esant iš Pietų Graikijos.

– Leiskite man, ponai, paklausti, kas tokia yra „Sifanta", kad apie ją šiandien visi tik ir šneka?

– Tai korvetė, pone, – atsakė vienas vyriškis. – Ją savo sąskaita nusipirko, įrengė ir apginklavo anglų, prancūzų ir graikų negociantų kompanija; laivo įgulą irgi sudaro tų pačių tautų jūreiviai, o jiems vadovauja drąsus kapitonas Stradena! Galbūt korvetei pasiseks padaryti tai, ko iki šiol nesugebėjo nei anglų, nei prancūzų karo laivai!

– Ak, štai kas, – ramiai atsakė Nikolas Starkas, – vadinasi, išplaukia korvetė!.. O kur, leiskite sužinoti?

– Ten, kur ji galės aptikti, sučiupti ir sutvarkyti garsųjį Sakratifą!

– Tokiu atveju paprašysiu man pasakyti, kas yra tasai visiems žinomas Sakratifas?

– Ak, jūs klausiate, kas toks Sakratifas? – apstulbęs sušuko korfujietis, prie kurio prisidėjo anglas, savo nuostabą išreiškęs vien tik keistu žioptelėjimu: – O!

Vyrams buvo sunku ramiai klausytis, jog Korfu ūmai atsirado žmogus, nieko negirdėjęs apie Sakratifą, kai aplinkui visi tik ir šneka apie jį.

„Karistos" kapitonas tuoj pat pastebėjo, kokį įspūdį visiems padarė jo nežinojimas. Todėl paskubėjo pridurti:

– Aš čia esu pakeleivis, ponai. Ką tik atvykau iš Zarės, taip sakant, iš Adrijos jūros pačios širdies, todėl ir supratimo neturiu, kas čia vyksta Jonijos salose...

– Geriau sakykite, kas vyksta visame Archipelage! – sušuko korfujietis. – Mat Sakratifas iš tikrųjų pavertė Archipelagą savo plėšikavimo zona.

– A! – sumurmėjo Nikolas Starkas. – Turbūt kalbate apie piratą?

– Apie piratą, apie korsarą, apie jūrų plėšiką! – susinervino storasis anglas. – Taip! Sakratifas nusipelnė visų šių vardų ir dar daug baisesnių! Trūksta žodžių papasakoti apie jo piktadarybes!

Visa tai išrėkęs anglas valandėlę giliai alsavo, paskui atgavęs kvapą tęsė:

– Mane stebina, pone, kad dar esama europiečių, nieko negirdėjusių apie Sakratifą!

– Neimsiu neigti, malonusis pone, – atsakė Nikolas Starkas, – šį vardą esu girdėjęs, bet nežinojau, kad kaip tik jis šiandien šitaip sujaudino miestą. Nejaugi piratas nori išsilaipinti Korfu?

– Pamėgintų tiktai! – suriko negociantas. – Jis niekada neišdrįs pastatyti kojos šioje saloje!

– Iš tikrųjų? – suabejojo „Karistos" kapitonas.

– Be jokios abejonės, pone, o jeigu vis dėlto ryžtųsi, tai kartuvės, girdite, kartuvės pačios išdygtų jo kelyje, o kilpa pati užsinertų jam ant kaklo kuriame nors skersgatvyje.

– Na jeigu šitaip, tai kodėl visi jaudinasi ir nerimauja? – vėl paklausė Nikolas Starkas. – Čia esu jau apie valandą ir niekaip negaliu suprasti, kas sukėlė visuotinį nerimą...

– Aš jums bemat viską paaiškinsiu, – atsakė anglas. – Prieš mėnesį Sakratifas užgrobė du prekybinius laivus: „Three brothers" ir „Carnatic", dar daugiau – Tripolitanijos turguose pardavė abiejų laivų jūreivius, likusius gyvus po kautynių.

– O! – šūktelėjo Nikolas Starkas. – Tai iš tiesų tamsus reikalas, todėl Sakratifas, galimas daiktas, kada nors dėl to bus priverstas labai gailėtis.

– Tuomet, – tęsė korfujietis, – keletas negociantų susivienijo ir bendromis jėgomis įsigijo ir apginklavo puikią karo korvetę – labai greitą, turinčią rinktinę įgulą, vadovaujamą narsaus jūrininko kapitono Stradenos, kuris netrukus pradės medžioti Sakratifą, todėl dabar jau galime viltis, jog piratas neišvengs pelnytos bausmės ir pagaliau liausis trukdyti prekybą Archipelage.

– Na, pagauti jį nebus taip jau lengva! – sumurmėjo sau Nikolas Starkas.

– Visas miestas virte verda, – vėl prabilo anglų pirklys, – visi gyventojai susirinko esplanadoje, kad entuziastingais šūksniais palydėtų „Sifantą", kai ji išplauks žemyn Korfu sąsiauriu.

Nikolas Starkas, matyt, sužinojo viską, ko pageidavo. Santūriai padėkojo savo pašnekovams; paskui pakilęs nuo stalo vėl įsimaišė į minią, užplūdusią esplanadą.

Anglas ir korfujiečiai nieko neperdėjo. Jie pasakė gryną teisybę! Štai jau keleri metai, kai plėšikiški Sakratifo veiksmai darėsi vis įžūlesni. Daug prekybos laivų, plaukiojusių su įvairiomis vėliavomis, pateko į šio įžūlaus ir kraugeriško pirato rankas. Iš kur jis atsirado? Kur gimė? Ar priklausė jis korsarams – išeiviams nuo Berberijos pakrančių? Sunku buvo pasakyti! Niekas jo nepažinojo. Niekas niekada jo nematė. Tie, kurie pakliūdavo po jo

patrankų ugnimi, nebesugrįždavo, – arba žūdavo, arba būdavo parduoti į vergiją. Kaip atpažinti jo laivą? Mat Sakratifas kas sykį plaukdavo vis kitu. Jis visada puldavo iškėlęs grotstiebyje juodą vėliavą, – tai greitu Levanto brigu, tai viena iš tų lengvųjų korvečių, kurioms nė vienas laivas neprilygsta greičiu. Jeigu susitikęs su grėsmingu priešininku – karo laivu, pamatydavo, kad jėga ne jo pusėje, piratas gelbėdavosi pabėgdamas ir netikėtai dingdamas. Kokioje slėptuvėje, kuriame niekam nežinomame Archipelago kampe reikėjo jo ieškoti? Jis puikiausiai žinojo pačius slapčiausius praplaukimus šioje anuomet dar menkai ištirtoje pakrantėje, kurioje hidrografija dar daug ko nebuvo atskleidusi.

Sakratifas buvo puikus jūrininkas ir negailestingas banditas. Jis vadovavo ištikimai įgulai, pasirengusiai bet kam, nes po mūšio ji visada gaudavo savo „juodąją dalį" – galėdavo keletą valandų žudyti ir plėšikauti. Todėl jo bendrai sekė paskui savo kapitoną visur, kur tik jis vedė. Įgula vykdė visus jo įsakymus, jūreiviai buvo pasirengę dėl jo net galvas padėti. Jokie grasinimai, jokie kankinimai nepriverstų korsarų išduoti savo vadeivą, turėjusį jiems iš tikrųjų stebuklingą valdžią. Retas laivas galėdavo atsilaikyti prieš šių galvažudžių, imančių abordažu, puolimą; ypač bejėgiai buvo prastai ginkluoti prekybos laivai.

Reikia pasakyti, kad jeigu Sakratifą, nepaisant jo vikrumo, vis dėlto užkluptų koks nors karo laivas, piratas greičiau susprogdintų savo laivą, negu pasiduotų. Net buvo pasakojama, jog sykį, kai jis pačiame mūšio įkarštyje pritrūko sviedinių, tai esą užtaisinėjo galvomis, nukirstomis nuo lavonų, gulėjusių čia pat denyje.

Štai koks buvo žmogus, kurio neapkenčiamas vardas sukėlė šitiek aistrų Korfu mieste, – tasai rūstus piratas, kurį sugauti susiruošė „Sifanta".

Netrukus nuaidėjo patrankos šūvis. Ryškus blyksnis – ir virš tvirtovės žemės pylimo pakilo dūmų debesis. Tai buvo signalas išplaukti. „Sifanta" pakėlė inkarą ir įplaukė į Korfu sąsiaurį, pasukdama į Jonijos jūros pietinę dalį.

Visa minia puolė prie esplanados krašto, į terasą, papuoštą

sero Metlando skulptūra.

Starkas, valdingai pagautas jausmo, galimas daiktas, stipresnio negu paprastas smalsumas, netrukus atsidūrė pirmose žiūrovų gretose.

Korvetė su uždegtomis skiriamosiomis ugnimis lėtai išplaukė į mėnesieną. Ji slinko stačiai prieš vėją, laikydamasi kurso į pietinę salos iškyšą – Bianko kyšulį. Tvirtovėje pasigirdo antrasis šūvis, paskui trečiasis, „Sifanta" irgi atsakė trim šūviais, apšvietusiais jos patrankų portus. (*Portai – angos laivo bòrte patrankų vamzdžiams.*) Patrankų dundesiui pritarė tūkstantbalsis „valio", kurio paskutiniai garsai pasiekė korvetę tą akimirką, kai ji jau lenkė Kardakio užutėkį.

Paskui viskas vėl nugrimzdo į tylą. Minia pamažu tirpo, skirstydamasi po Kostradžio priemiesčio gatves; dabar čia skubėjo tik reti praeiviai, kuriuos reikalai ar malonumai sulaikė esplanadoje.

Dar bemaž visą valandą susimąstęs stovėjo Nikolas Starkas erdvioje ir beveik tuščioje aikštėje. Tačiau nei galvoje, nei širdyje kapitonas nejautė ramybės. Jo akys liepsnote liepsnojo, – jų ugnies nepajėgė paslėpti net nuleisti vokai. Jo žvilgsnis nevalingai sekė korvetę, kuri ką tik dingo už vos įžiūrimos salos kontūrų.

Kai Šv.Spiridiono cerkvės varpinė išmušė vienuolika valandų, Nikolas Starkas prisiminė, jog šią valandą susitarė susitikti prie karantino biuro su Skopelu. Jis nužingsniavo gatve, vedančia į Naująją tvirtovę, ir netrukus atsidūrė krantinėje.

Skopelas jau laukė kapitono.

Priėjęs prie jo, Nikolas Starkas tarė:

– Ką tik išplaukė korvetė „Sifanta"!

– A! – murmtelėjo Skopelas.

– Taip... sugauti Sakratifą!

– Ar korvetė, ar kitas laivas – mums tas pat!.. – trumpai atsakė Skopelas ir mostelėjo į valtį, siūbuojančią apačioje šalia laiptų.

Po kelių minučių ta valtis priplaukė prie „Karistos", ir Nikolas Starkas užlipo ant denio pusbalsiu ištaręs:

– Iki rytojaus pas Elizundą!

Septintasis skyrius

Netikėtumas

Kitą rytmetį apie dešimtą valandą Nikolas Starkas išlipo prie molo ir patraukė į bankininko namus. Jau ne sykį jis lankėsi Elizundo kontoroje, kurios šeimininkas visada jį priimdavo kaip klientą, į kurio reikalus nevalia numoti ranka.

Elizundas gerai pažinojo Starką. Tikriausiai galėtų daug ką papasakoti apie jo gyvenimą. Bankininkas net žinojo, kad Nikolas – herojės, patriotės, kurią išgelbėjo Anri d'Albarė, sūnus. Tačiau mieste daugiau niekas nenumanė, beje, ir negalėjo žinoti, kas iš tikrųjų yra „Karistos" kapitonas.

Aišku, Starko jau buvo laukiama. Svečią bemat priėmė, vos tik jis peržengė namų slenkstį. Mat tą laišką, kurį Elizundas prieš dvi dienas gavo iš Arkadijos, parašė Nikolas. Klientas be gaišaties buvo įvestas į kabinetą bankininko, kuris tuoj pat įžvalgiai užrakino duris. Dabar Elizundas ir Starkas atsidūrė akis į akį. Niekas negalėjo jiems sutrukdyti. Niekas negalėjo pasiklausyti, apie ką juodu kalbėjosi.

– Laba diena, Elizundai, – tarė „Karistos" kapitonas, nerūpestingai sėsdamasis į krėslą ir jausdamasis tarsi savo namuose. – Netrukus bus pusmetis, kai mudu nesimatėme; tiesa, jūs dažnai gaudavote iš manęs žinučių! Todėl praplaukdamas pro pat Korfu, neiškenčiau ir nutariau čia užsukti: labai troškau paspausti jums ranką!

– Ne, ne todėl, kad įsigeidėte pasimatyti su manimi ir pasakyti

man keletą malonių žodžių, jūs čia atplaukėte, Nikolai Starkai! – kimiu balsu paprieštaravo bankininkas. – Ko pagaliau norite?

– Ak, – sušuko kapitonas, – pažįstu savo seną bičiulį Elizundą! Kuo mažiau jausmų, kuo daugiau reikalų! Matyt, jau senų seniausiai jūs uždarėte širdį į patį slapčiausią savo kasos stalčių, o raktą kažkur pametėte.

– Prašau pasakyti, ko čia atvykote ir kuriam galui man rašėte? – nenusileido Elizundas.

– Iš tikrųjų sakote gryną teisybę, Elizundai! Nėra ko juokauti! Kalbėkime rimtai! Taigi šiandien mudu turime pasišnekučiuoti apie labai svarbius ir neatidėliotinus dalykus!

– Savo laiške rašote apie du reikalus, – tęsė bankininkas, – vienas iš jų tėra paprasčiausias sandėris, kokių nemažai turėjome, antrasis jus liečia asmeniškai.

– Visiškai teisingai, Elizundai!

– Na, ką gi, dėstykite, Nikolai Starkai! Ganėtinai nekantrauju, norėdamas žinoti, kas jus atvijo pas mane.

Bankininkas prabilo gana dalykiškai. Matyt, jis norėjo priversti savo lankytoją šnekėti atvirai, be jokių išsisukinėjimų. Tačiau jo kimus balsas kažkaip nesiderino su atvirai ištartais klausimais. Aiškiai jautėsi, kad šioje dvikovoje jėgų persvara buvo ne bankininko pusėje.

Todėl „Karistos" kapitonas net nemėgino slėpti gan pašaipios šypsenos, bet Elizundas nepakėlė akių ir jos nepastebėjo.

– Kurį reikalą apsvarstysime pirmiau? – paklausė Starkas.

– Tą, kuris jus domina asmeniškai, – skubiai pareiškė bankininkas.

– O aš pageidauju pradėti nuo antrojo, – kietai atrėžė kapitonas.

– Kaip malonėsite! Kalbėkite.

– Tai štai. Mes norime Arkadijoje nupirkti vergų transportą. Du šimtus trisdešimt septynis žmones – vyrus, moteris ir vaikus, – kurie pirmiau bus nuboginti į Skarpantą, iš kur aš imsiuosi juos nugabenti prie berberų pakrantės... Juk mudu jau ne sykį esame sudarę tokius sandėrius, todėl jūs, Elizundai, žinote, kad turkai

L. Benett
BURE

šią savo prekę perleidžia arba už grynuosius pinigus, arba pagal vekselius, garantuotus patikimo žmogaus parašu. Dėl to aš ir atplaukiau pas jus ir tikiuosi, jog kai pasirodys Skopelas su paruoštais vekseliais, jūs neatsisakysite jų pasirašyti. Jie tikriausiai nesukels jums didelių sunkumų, ar ne teisybė?

Bankininkas tylėjo, tačiau jo tylėjimas tegalėjo reikšti tik sutikimą. Tokios operacijos bankininkui nebuvo pirmiena, todėl jį savotiškai įpareigojo.

– Turiu pridurti, – šiurkštokai tęsė Starkas, – kad sandėris gana naudingas. Įvykiai Graikijoje klostosi Portai gan nepalankiai. Navarino mūšis ir Europos valstybių kišimasis grėsmingai atsilieps Otomanų imperijos padėčiai. Jeigu turkai bus priversti nutraukti karą, tai nebeturėsime daugiau belaisvių, vadinasi, nei vergų prekybos, nei pelno. Štai kodėl šias paskutines partijas, kurias dar gauname pakankamai palankiomis sąlygomis, parduosime Afrikoje už gerą kainą. Mes tikrai neprašausime, galimas dalykas, nenusiskriausite ir jūs. Taigi ar galiu tikėtis jūsų parašo?

– Aš diskontuosiu jūsų vekselius, – atsakė bankininkas, – todėl jums mano parašo nebereikės.

– Darykite, kaip jums patinka, Elizundai, – sutiko kapitonas, – bet mums pakaktų ir jūsų laidavimo. Anksčiau nė negalvodamas laiduodavote už mus.

– Maža kas buvo seniau, nes šiandien aš kitaip galvoju! – atrėžė Elizundas.

– Ak, štai kaip! – sušuko kapitonas. – Beje, jūsų valia! Girdėjau, jog rengiatės mesti visus reikalus? Ar teisybė?

– Taip, rengiuosi! – atsakė bankininkas kur kas tvirtesniu balsu. – O kai dėl jūsų, Nikolai Starkai, tai bus paskutinė operacija, kurią mudu kartu darome...jeigu jau spiriatės, kad aš ją padaryčiau!

–Taip, Elizundai, neabejodamas spiriuosi! – sausai pareiškė kapitonas.

Paskui jis atsistojo ir keletą sykių perėjo bankininko kabinetą, kas sykį nužvelgdamas Elizundą gan atšiauriu žvilgsniu. Pagaliau sustojęs priešais senį, Starkas pašaipiai iškošė:

– Vadinasi, garbusis Elizundai, esate labai turtingas, kad nutarėte atsisakyti reikalų.

Bankininkas nieko neatsakė.

– Ką gi veiksite su tais prigyventais milijonais, – paklausė kapitonas, – juk nenusinešite jų į aną pasaulį? Šitoks bagažas pernelyg jau sunkus paskutinėje kelionėje! Kam gi jie atiteks po jūsų mirties?

Tačiau Elizundas atkakliai tebetylėjo.

– Žinau, jie atiteks jūsų dukteriai, – po valandėlės tęsė Nikolas Starkas, – gražuolei Hadžinai Elizundo! Tai ji paveldės tėvo turtus! Visiškai teisingai! Bet ką ji su jais darys? Būdama visiškai vieniša, kaip ji valdys tuos milijonus?

Bankininkas atsitiesė ir susikaupęs kaip žmogus, rengdamasis daryti kažką labai nemalonaus, sunkiai išspaudė žodžius:

– Mano dukra nepasiliks vieniša!

– Jūs ją išleidžiate už vyro? – sukluso kapitonas. – O už ko, leiskite paklausti? Kas panorės vesti Hadžiną Elizundo, kai sužinos, kaip jos tėvas sukaupė didžiąją savo turtų dalį? Kas be ko, pridėsiu: kam ji pati, sužinojusi teisybę, išdrįs atiduoti ranką?

– O kaip ji sužinos? – paprieštaravo bankininkas. – Hadžina iki šiol absoliučiai nieko nenutuokia, tai kas gi jai atvers akis?

– Aš, jeigu jau taip išėjo.

– Jūs?

– Taip, aš! – įžūliai atrėžė „Karistos" kapitonas. – Klausykite, Elizundai, ir atidžiai įsidėmėkite mano žodžius, nes aš daugiau nebekartosiu to, ką dabar rengiuosi jums pasakyti. Jūs įsigijote didžiulį turtą pirmiausia mano dėka, mudviejų sandėrių dėka; beje, visą laiką tai aš rizikavau savo galva. Valdydamas prisigrobtus turtus, prekiaudamas vergais, kol Graikija grūmėsi dėl savo nepriklausomybės, jūs kimšte prisikimšote savo kišenes: juk jūsų pelnas skaičiuojamas milijonais! Ką gi, jeigu tie milijonai pereis į mano rankas, bus atstatyta teisybė! Juk žinote, kad Starkas nepaiso prietarų! Jis tikrai neklaus, iš kur šitokie turtai! Pasibaigus karui ir aš pats mesiu šį amatą! Tačiau manęs nežavi vieniša eg-

zistencija, todėl reikalauju, suprantate, reikalauju, kad Hadžina Elizundo taptų Nikolo Starko žmona!

Bankininkas atsilošė į krėslo atkaltę. Pajuto, kad atsidūrė pirato, seno bendrininko, rankose. Jis žinojo, kad „Karistos" kapitonas nesustos nė prieš nieką, kad tik savo pasiektų. Senis neabejojo, kad, siekdamas savo užmačių, Nikolas Starkas net nesuabejojęs atskleis jo, bankininko, paslaptį.

Kad ir kaip Elizundas bijojo supykdyti Starką, tačiau šiuo atveju neturėjo jokios galimybės atmesti pirato pretenzijų, todėl šiek tiek padvejojęs tarė:

– Mano dukra negali tapti jūsų žmona, Starkai! Ji išteka už kito!

– Už kito! – sušuko Nikolas Starkas. – Vadinasi, atvykau pačiu laiku! Ak štai kaip! Vadinasi, jūsų duktė, bankininke Elizundai, išteka?

– Taip, po penkių dienų!

– Ir kas gi tas jaunikis? – paklausė kapitonas virpančiu iš įsiūčio balsu.

– Prancūzas karininkas.

– Prancūzas karininkas! Be jokių abejonių, vienas iš tų filhelenų, Graikijos gelbėtojų?!

– Taip!

– Kokia jo pavardė?

– Kapitonas Anri d'Albarė.

– Štai ką, garbusis Elizundai, – suurzgė Nikolas Starkas, priėjęs prie pat bankininko ir žvelgdamas jam tiesiai į akis, – dar sykį kartoju: kai kapitonas Anri d'Albarė sužinos, kas jūs toks esate, jis ir pats nepanorės vesti jūsų dukters, o kai Hadžina gaus žinių apie savo tėvo turtų šaltinį, irgi nebedrįs net galvoti apie kapitoną Anri d'Albarė! Taigi, jeigu jūs šiandien neatsisakysite net minties apie šią santuoką, rytoj ji pati savaime iširs, nes rytoj jaunikis ir nuotaka sužinos viską!.. Taip!.. Taip!.. Prisiekiu velniu, jie viską sužinos!

Bankininkas pašoko iš vietos. Jis atidžiai pažvelgė į „Karistos" kapitoną ir kupinu nevilties, bet ryžtingu balsu tarė:

– Tokiu atveju... aš nusižudysiu, Nikolai Starkai, kad mano dukrai netektų gėdytis tėvo!

– Na, jau ne, – pasipriešino kapitonas, – jūs visada būsite jos gėda. Jūsų mirtis neištrins iš žmonių atminties, kad buvote Archipelago piratų bankininkas.

Elizundas, neturėdamas jėgų prieštarauti, bejėgiškai susmuko krėsle.

– Štai kodėl Hadžina Elizundo negali tapti Anri d'Albarė žmona, todėl jai norom nenorom teks tekėti už Nikolo Starko! – pridūrė „Karistos" kapitonas.

Dar pusvalandį tęsėsi pašnekesys, kurio metu vienas maldavo, o kitas grasino. Piratas atkakliai siekė savo tikslo toli gražu ne iš meilės merginai! Jis troško užvaldyti jos milijonus, ir niekas negalėjo priversti jį atsisakyti šios užmačios.

Hadžina nieko nežinojo apie laišką, pranešusį apie atvykstantį „Karistos" kapitoną, bet pastarosiomis dienomis tėvas jai atrodė dar liūdnesnis ir niūresnis negu paprastai, – tarsi jį graužė kažkokia slapta negalia. Todėl, kai Starkas pasirodė bankininko namuose, merginą apėmė stiprus nerimas. Tiesa, Hadžina keletą sykių šio karo metu matė jį kontoroje, todėl prisiminė vyriškio veidą. Nikolas Starkas visada Hadžinai kėlė neaiškų bjaurėjimąsi. Kai jis retsykiais įsmeigdavo į ją akis, iš jo žvilgsnio mergina suvokdavo, kad jam patinkanti, tačiau Nikolas Starkas kalbėjosi su ja tik apie menkniekius kaip koks nors eilinis bankininko lankytojas. Tačiau mergina negalėjo nepastebėti, jog po kiekvieno „Karistos" kapitono apsilankymo jos tėvas kurį laiką atrodydavo labai nusiminęs ir tarsi kažko nusigandęs. Todėl Hadžina ir jautė šiam svečiui neprielankumą, nors iki šiol neturėjo jokio pagrindo.

Hadžina nė karto nesikalbėjo su Anri d'Albarė apie Nikolą Starką. Starko santykiai su bankininko namais galėjo būti tik dalykiški. Kita vertus, Elizundo reikalai, apie kuriuos duktė nieko nenumanė, niekada nedomino įsimylėjėlių. Taigi jaunasis karininkas, išgelbėjęs mūšyje prie Chaidario narsiąją Androniką, visiškai nieko nenutuokė nei apie kraujo ryšį, siejusį moterį su „Ka-

ristos" kapitonu, nei apie jo bendrininkavimą su bankininku.

Ksaris kaip ir Hadžina ne sykį matė Nikolą Starką Strada Reale kontoroje. Jis taip pat nejuto simpatijos tam vyriškiui. Tiktai Ksaris, stiprus ir ryžtingas žmogus, savo priešiškumą rodė visai kitaip. Jeigu Hadžina bet kuria proga stengėsi nesusitikti su kapitonu, tai Ksaris, priešingai, nė kiek nevengė susidurti su tuo žmogumi ir, kaip ne sykį sakė, „įlaužti jam bent vieną šonkaulį".

„Žinia, kol kas neturiu jokio preteksto – galvojo Ksaris, – bet, galimas daiktas, jis kada nors atsiras".

Todėl visiškai aišku, kad šis „Karistos" kapitono pasirodymas bankininko namuose nenudžiugino namiškių. Priešingai. Jie lengviau atsiduso, kai baigėsi slaptasis pokalbis, ir Nikolas Starkas, išėjęs iš kontoros, pasuko į uostą.

Dar ištisą valandą po jo išėjimo Elizundas sėdėjo užsirakinęs kabinete. Iš ten nesigirdėjo nė menkiausio garso. Tačiau senis visiems laikams buvo uždraudęs įeiti pas jį be kvietimo. Hadžina ir Ksaris labai sunerimo dėl tokio ilgo vizito.

Netikėtai nuaidėjo skambutis, bet taip silpnai, tarsi skambinančiojo ranka stipriai drebėtų.

Išgirdęs skambutį, Ksaris atvėrė duris – jos jau buvo atrakintos – ir įžengė į bankininko kabinetą.

Elizundas sėdėjo krėsle panarinęs galvą kaip žmogus, išgyvenęs sunkią vidinę kovą. Jis pakėlė akis, pažvelgė į Ksarį, sunkiai jį atpažino ir, persibraukęs ranką sau per kaktą, slopiu balsu paklausė:

– Kur Hadžina?

Ksaris linktelėjo ir išėjo. Po valandėlės mergina jau stovėjo prieš tėvą. Senis be ilgos įžangos ir nepakeldamas akių tarė jai pasikeitusiu iš jaudulio balsu:

– Hadžina...tau teks...teks atsisakyti santuokos su kapitonu Anri d'Albarė.

– Tėve, ką jūs sakote?.. – sušuko mergina, kuriai šis netikėtas smūgis trenkė tiesiai į širdį.

– Taip reikia, Hadžina! – piktokai tarė Elizundas.

– Tėve, pasakykite, kodėl atsiimate savo žodį? – paklausė mergina. – Juk puikiai žinote, jog aš esu įpratusi visur jums paklusti, todėl ir dabar nesipriešinsiu... Bet nejaugi man nepasakysite, kodėl privalau atsisakyti santuokos su Anri?

– Todėl, kad taip reikia, Hadžina... tu privalai ištekėti už kito! – neaiškiai sumurmėjo Elizundas.

Bet duktė išgirdo tėvo žodžius.

– Už kito! – riktelėjo ji, palaužta antrojo smūgio, nė kiek ne silpnesnio už pirmąjį. – Bet kas jis?..

– Kapitonas Starkas!

– Už jo!.. Už šito žmogaus! – nejučiomis ištrūdo šie žodžiai Hadžinai iš lūpų; ji griebėsi už stalo krašto, kad nesukniubtų.

Paskui, nebetramdydama savo pasipiktinimo ir protesto prieš šį žiaurų nuosprendį, ji tarė:

– Tėve, šis jūsų įsakymas, kurį galbūt ištarėte net prieš savo valią, man atrodo, yra neįsivaizduojamai baisus! Jūsų įsakyme glūdi mįslė, kurios jūs nenorite man atskleisti!

– Neklausinėk manęs daugiau apie nieką! – šūktelėjo Elizundas. – Girdi: apie nieką!

– Apie nieką?.. Gerai, tėve!.. Paklusdama jūsų valiai, aš atsisakysiu Anri d'Albarė, net jei toks poelgis man kainuos gyvybę, bet vis tiek netekėsiu už Nikolo Starko!.. Neverskite manęs to daryti!

– Taip reikia Hadžina! – vėl patvirtino Elizundas.

– Bet juk mes kalbame apie mano laimę! – nebesusivaldė mergina.

– Ir apie mano garbę!

– Nejaugi Elizundo garbė gali nuo ko nors priklausyti, išskyrus jus patį? – paklausė Hadžina.

– Taip, gali...tas kas nors – Nikolas Starkas!

Bankininkas pakilo iš krėslo, jo žvilgsnis keistai klajojo, veido raumenys mėšlungiškai trūkčiojo, tarsi jis lauktų dar vieno smūgio.

Išvydusi šitaip nusiminusį tėvą, Hadžina susitvardė ir, sukau-

pusi visas jėgas, sušuko:

– Gerai, tėve!.. Aš įvykdysiu jūsų valią!..

Ištarusi šiuos žodžius, mergina skubiai išėjo iš kambario.

Jos gyvenimas nuo šiol buvo amžiams sudaužytas, bet Hadžina suprato, kad kažkokia siaubinga paslaptis sieja jos tėvą ir „Karistos" kapitoną. Ji suvokė, kad bankininkas pakliuvo į to niekšo rankas!.. Ką gi, ji paklus, pasiaukos!.. Šios aukos reikalauja šeimos garbė!

Bemaž netekusi sąmonės mergina krito Ksariui ant rankų. Tarnas nunešė Hadžiną į jos kambarį. Ten ji papasakojo ištikimajam vyriškiui viską, kas atsitiko, ir kad jai teko sutikti!.. Ir Ksario neapykanta Nikolui Starkui padvigubėjo!

Po valandos Anri d'Albarė kaip paprastai pasirodė bankininko namuose. Viena tarnaitė, paprašyta pranešti Hadžinai apie svečią, pasakė, kad merginos nėra namuose. Tada Anri paprašė nuvesti jį pas bankininką... Bet ir Elizundas negalėjo jo priimti.

Tada panoro pamatyti Ksarį... Pastarasis irgi kažkur išėjęs.

Anri d'Albarė grįžo į viešbutį labai sunerimęs. Niekada nieko panašaus jam nebuvo atsitikę Elizundo namuose. Nutarė dar sykį apsilankyti ir, kamuojamas didelio nerimo, laukė vakaro.

Šeštą valandą viešbučio tarnas jam padavė laišką. Žvilgtelėjęs į voką, jaunuolis pažino paties Elizundo braižą. Laiške rado viso labo tik kelias eilutes:

Ponas Anri d'Albarė prašomas laikyti, kad jo sužadėtuvės su bankininko Elizundo dukterimi nebegalioja. Dėl priežasčių, kurios neturi nieko bendra su juo, santuoka negali įvykti, todėl ponas Anri d'Albarė tegu malonėja nutraukti savo vizitus į bankininko namus.

Elizundas

Pirmą akimirką jaunuolis nieko nesuprato. Dar sykį perskaitė laišką... Pasijuto pritrenktas. Kas ten atsitiko pas Elizundus? Kodėl tokia netikėta permaina? Jis svečiavosi pas juos dar vakar,

namuose jautėsi, jog rengiamasi vestuvėms! Bankininkas elgėsi su juo kaip paprastai! Nuotaka nerodė jokių atšalimo ženklų.

„Bet juk laišką pasirašė bankininkas, o ne Hadžina! – kartojo sau jaunuolis. – Jį juk atsiuntė Elizundas!.. Ne! Ji nežinojo ir nežino, ką nusprendė tėvas!.. Jis be Hadžinos žinios atsiėmė savo žodį!.. Kodėl? Aš nedaviau jokio preteksto... O, aš vis tiek išsiaiškinsiu, kokios kliūtys atsirado tarp manęs ir Hadžinos!"

Kadangi nuo šiol bankininko namai jam nebeprieinami, Anri parašė Elizundui, jog mano turintis teisę sužinoti, kokia yra šio atsakymo, pareikšto jam vos ne vestuvių išvakarėse, priežastis.

Jokio atsakymo. Jaunuolis pasiuntė antrąjį laišką, vėliau trečiąjį... Elizundas atkakliai tylėjo.

Tada Anri parašė Hadžinai. Jaunuolis abipusės meilės vardu maldavo duoti žinutę apie save, net jeigu ji ir nebenori jo daugiau matyti!.. Irgi jokio atsakymo.

Galimas daiktas, jo laiškas nepasiekė adresatės. Bent jau šitaip galvojo vargšas Anri d'Albarė. Gerai pažindamas Hadžiną, jaunuolis negalėjo net pamanyti, kad ji gali jam neatsakyti.

Pagautas nevilties, jaunasis karininkas ieškojo progos pasimatyti su Ksariu. Dieną ir naktį slankiojo po Strada Reale. Valandų valandas stoviniavo netoli nuo bankininko namų. Viskas veltui. Paklusdamas šeimininko įsakymui, o gal ir nusileisdamas Hadžinos prašymams, Ksaris nesirodė gatvėje.

Šitaip tuščiai laukdamas, jaunuolis nepastebėjo prabėgus dvi dienas – spalio 24 ir 25. Pagautas baisaus liūdesio, Anri manė, kad pasiekė paskutinę žmogiško skausmo ribą!

Jis apsiriko.

Spalio dvidešimt šeštąją mieste pasklido gandas, privertęs prancūzą dar labiau nusiminti.

Negana to, kad iširo jo vestuvės, apie ką jau šnekėjo visas miestas, – pasirodo, jog Hadžina Elizundo vis dėlto išteka!

Anri pasijuto sugniuždytas. Hadžina taps kito vyro žmona!

– Būtinai sužinosiu, kas jis toks! – sušuko Anri. – Kad ir kas jis būtų, jam nepavyks pasprukti nuo manęs... Aš jį visur pasiek-

siu!.. Pasišnekėsiu su juo!.. Turės vyrukas rimtai man atsakyti!

Netrukus karininkas sužinojo, kas jo varžovas. Anri užklupo jį prie Hadžinos namų durų; palaukė, kol anas vyriškis iš ten išeis; sekė įkandin varžovo iki pat uosto, kur prie molo pastarojo laukė valtis; jaunuolis matė, kaip valtis prisišliejo prie sakolevos, stovėjusios už pusės kabeltovo nuo kranto.

Tai buvo Nikolas Starkas, „Karistos" kapitonas.

Visa tai vyko spalio 27 dieną. Surinkęs gana tikslias žinias, Anri d'Albarė sužinojo, kad Hadžinos ir Nikolo Starko vestuvės įvyks artimiausiu laiku, nes joms labai jau skubiai rengiamasi. Jungtuvės turėjo įvykti šv. Spiridiono cerkvėje spalio trisdešimtąją, tai yra tą dieną, kuri iš pradžių ir buvo paskirta paties Anri vestuvėms. Tiktai jaunikis jau ne jis! Prie altoriaus eis tasai kapitonas, kuris dievažin iš kur atsibeldė ir nežinia kur rengiasi traukti!

Be galo įtūžęs Anri d'Albarė nutarė nieko nepaisydamas susitikti su varžovu net ir prie altoriaus ir iškviesti vyruką į dvikovą. Jų ginčą išspręs mirtis! O jeigu jam lemta kristi nuo Starko rankos, – ką gi! – jis nesiskųs, nes pagaliau baigsis šis nepakeliamas skausmas.

Veltui jaunuolis sau kartojo, kad šios vestuvės vyks Elizundo valia! Veltui sau įrodinėjo, jog tėvas turi teisę lemti Hadžinos likimą.

„Taip tai taip, bet ją prievarta leidžia už vyro!.. – prieštaravo jis pats sau. – Ji teka prieš savo valią!.. Ji aukojasi!"

Visą spalio 28 dieną Anri d'Albarė stengėsi susitikti su Nikolu Starku. Lūkuriavo varžovo prieplaukoje, paskui prie kontoros durų. Viskas veltui! Dar dvi dienos, ir baisiosios vestuvės įvyks! Todėl jaunasis karininkas, negaišdamas nė valandėlės, darė viską, kad kaip nors patektų pas Hadžiną arba bent jau susidurtų akis į akį su Nikolu Starku.

Tačiau dvidešimt devintąją apie šeštą valandą vakaro atsitiko absoliučiai netikėtas įvykis, pagreitinęs atomazgą.

Po pietų mieste pasklido gandas, kad bankininką ištiko apopleksija. Ir iš tikrųjų po dviejų valandų Elizundas mirė.

Aštuntasis skyrius

Atlygis – dvidešimt milijonų

Niekas iš anksto negalėjo numatyti, ką pakeis bankininko mirtis. Savaime aišku, kad sužinojęs apie ją Anri d'Albarė atgavo drąsą. Šiaip ar taip, Hadžinos vestuvės bus atidėtos.

Suprasdamas, kad tėvo mirtis turėjo labai nuliūdinti ir prislėgti merginą, karininkas bemat išlėkė į bankininko namus Strada Reale, tačiau nepamatė nei Hadžinos, nei Ksario. Nieko kita nebeliko, tik kantriai laukti.

„Jeigu sutikusi tekėti už Starko, – galvojo jaunuolis, – Hadžina pakluso tėvo valiai, tai dabar, kai jis mirė, vestuvių tikrai nebebus!"

Šis jo samprotavimas buvo gana logiškas. Todėl piršosi išvada: jeigu Anri d'Albarė šansai padidėjo, tai Nikolo Starko galimybė sumažėjo.

Taigi nieko nuostabaus, kad kitą dieną Skopelas nedelsdamas pasikvietė „Karistos" kapitoną atvirai pasikalbėti dėl šio svarbaus įvykio.

Žinią apie Elizundo mirtį, sukėlusią mieste daugybę gandų, Starkui atnešė jo padėjėjas, pasirodęs sakolevoje kaip paprastai devintą valandą ryto.

Atrodė labai tikėtina, kad, išgirdęs pirmuosius jo žodžius, Nikolas Starkas ne juokais pašėls. Bet nieko panašaus neatsitiko. Kapitonas gebėjo valdytis ir nemėgo grumtis su neišvengiamybe.

– Aha, tai Elizundas mirė? – perklausė kapitonas.

– Taip... mirė!

– Greičiau pats nusižudė, – pridūrė Starkas pusbalsiu, tarsi kalbėdamas pats su savimi.

– Ne, – atrėmė Skopelas, vis dėlto išgirdęs kapitono žodžius. – Ne! Gydytojai konstatavo širdies smūgį...

– Taip sakant, staigi mirtis?..

– Bemaž. Elizundas tuoj pat prarado sąmonę ir iki paskutinės akimirkos neišspaudė nė žodžio.

– Gerai, kad viskas taip baigėsi, Skopelai!

– Be abejo, kapitone, o svarbiausia, kad Arkadijos reikalas jau sutvarkytas!..

– Visiškai, – atsakė Starkas. – Vekselius senis diskontavo, todėl belaisvių transportas jau mūsų rankose.

– Velniai rautų, viską pačiu laiku sutvarkėme! – šūktelėjo Skopelas. – Vadinasi, kapitone, vienas reikalas jau sutvarkytas, o kitas?

– Kitas?.. – ramiai perklausė kapitonas. – Ką gi, ir jis baigsis taip, kaip reikia. Nematau jokių kliūčių! Hadžina Elizundo, be abejo, įvykdys mirusio tėvo valią taip pat, kaip ir būtų tą dariusi, jei bankininkas tebebūtų gyvas, be to, dėl tų pačių priežasčių!

– Vadinasi, kapitone, jūs nesirengiate trauktis?

– Trauktis! – suriko Starkas tokiu balsu, kuris rodė jį nė nemanant sustoti prieš bet kurias kliūtis. – Sakyk, Skopelai, nejaugi tu galvoji, jog atsiras pasaulyje žmogus, kuris sutiktų atitraukti ranką tą akimirką, kai į ją turi nukristi dvidešimt milijonų!

– Dvidešimt milijonų! – šypsodamasis ir linkčiodamas pakartojo Skopelas. – Taip! Lygiai tiek aš ir vertinau mūsų senojo bičiulio Elizundo turtus!

– Solidus kapitalas, be to, paverstas patikimomis vertybėmis, – tęsė Nikolas Starkas, – nors tuoj pat leisk į apyvartą...

– Nuo to momento, kai jis pereis į jūsų rankas, kapitone, – nutraukė jį Skopelas, – o kol kas jį valdo gražuolė Hadžina...

– O ji atiteks man! Būk dėl to tikras, Skopelai! Tik vienas mano žodis – ir velionio bankininko vardas bus sumaišytas su

purvais, o jo dukrai tėvo garbė ir dabar brangesnė už pinigus! Bet aš nepratarsiu nė pusės žodžio, nes nebus reikalo ką nors skelbti! Diktavau savo valią Elizundui, o nuo dabar diktuosiu Hadžinai. Ji su didžiausiu džiaugsmu atneš Nikolui Starkui savo dvidešimties milijonų kraitį, o jeigu tu tuo abejoji, Skopelai, vadinasi, menkai pažįsti „Karistos" kapitoną!

Nikolas Starkas kalbėjo taip pasitikėdamas, jog net jo niekuo netikintis padėjėjas linko manyti, kad šis nenumatytas įvykis ne išardys, o tik atidės sutartas vestuves.

Kuriam laikui jos bus atidėtos, – štai kas domino Skopelą, beje, ir patį Starką, nors jis niekam apie tai neprasitarė. Kitą dieną kapitonas nepraleido progos ir nuvyko į turtuolio bankininko laidotuves, kurios nebuvo labai prabangios, be to, dalyvavo nedaug žmonių. Ten jis susitiko su Anri d'Albarė; vyriškai tik keletą sykių pasikeitė žvilgsniais, ir tiek.

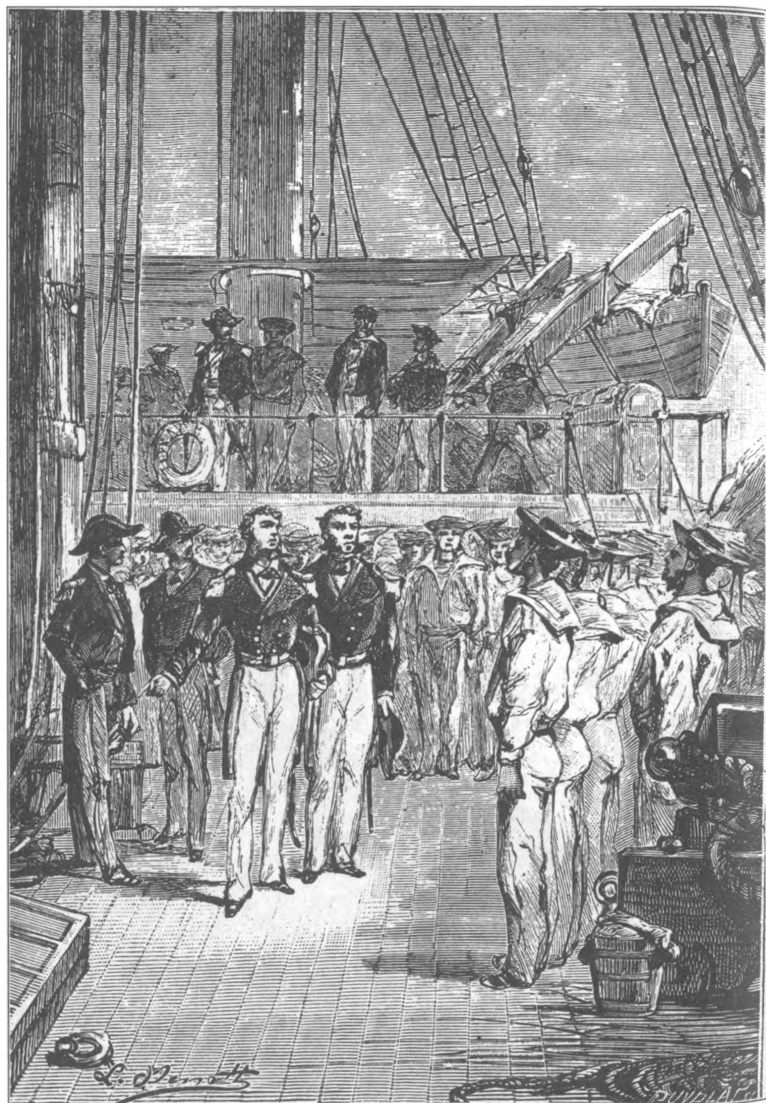
Penkias dienas, praėjusias po bankininko mirties, „Karistos" kapitonas kuo atkakliausiai mėgino patekti į Elizundo namus. Kontoros durys buvo uždarytos visiems klientams. Atrodė, išėjus į aną pasaulį Elizundui, išmirė ir visi namai.

Beje, Anri d'Albarė sekėsi ne geriau kaip ir jo varžovui. Prancūzui nepavyko gauti bent menkiausio atsakymo iš Hadžinos nei žodžiu, nei raštu. Ne sykį jaunuolis klausė savęs, ar tik mergina neišvyko iš Korfu su savo ištikimuoju gynėju Ksariu, kuris irgi niekur nesirodė.

Tačiau „Karistos" kapitonas net negalvojo atsisakyti savo planų ir visiems mielai kartojo, kad juos kol kas laikinai atidedąs. Todėl nė vienas žmogus, išgirdęs šiuos jo žodžius, be to, paveiktas Skopelo gudrybių – sumaniai skleidžiamų gandų, neabejojo, kad Hadžinos ir Nikolo Starko vestuvės tikrai įvyks. Reikia tik palaukti, kol baigsis gedulas, be to, sutvarkyti bankininko piniginius reikalus.

Visi žinojo, kad Elizundas valdė milžiniškus turtus. Žinia, viso kvartalo plepaluose, pagaliau net miesto apkalbose jie pagausėjo gal penkis sykius. Žmonės sakė, kad bankininkas pali-

P. Louis

kęs ne mažiau kaip šimtą milijonų. Kokia turtinga jaunoji Hadžina ir koks laimingas jos išrinktasis Nikolas Starkas! Apie tai tik ir sukosi visos kalbos Korfu mieste, abiejuose jo priemiesčiuose ir net nuošaliausiuose salos kaimeliuose! Strada Reale traukė visus miesto žioplius. Neturėdami kuo užsiimti, jie tenkinosi tuo, jog spoksojo į įžymiuosius namus, kur atitekėjo šitiek pinigų ir kur jie visi susikaupė, – juk bankininkas labai taupiai juos leido!

Po teisybei, turtai buvo tikrai milžiniški. Jie siekė dvidešimt milijonų ir juos sudarė, kaip savo padėjėjui ir sakė Nikolas Starkas, ne žemės nuosavybė, o lengvai realizuojamos vertybės.

Apie šiuos turtus pirmosiomis dienomis po Elizundo mirties sužinojo Ksaris, o netrukus ir Hadžina. Tačiau merginai teko sužinoti ir tai, kaip jos tėvas prigyveno šiuos turtus. Šiek tiek išmanydamas bankų operacijas, Ksaris, knisdamasis po velionio popierius ir sąskaitybos knygas, suprato, kodėl šitaip klestėjo Elizundo firma. Be abejonės, senis vėliau planavo sunaikinti šiuos dokumentus, tačiau jo mirtis, netikėtai jį užklupusi, aplenkė. Įrodymai buvo kuo aiškiausi. Jie patys už save bylojo!

Dabar Hadžina ir Ksaris kuo puikiausiai suprato, kokiais būdais bankininkas sukaupė milijonus! Už jų glūdėjo vergų prekyba ir tūkstančiai pražudytų gyvybių! Štai kodėl Nikolas Starkas laikė savo rankose Elizundą! Senis buvo jo bendrininkas! „Karistos" kapitonas galėjo jį demaskuoti vienut vienu žodžiu! O pats, aišku, dingtų be pėdsakų! Todėl už tylėjimą nusipirko bankininko dukterį!

– Niekšas!.. Niekšas!.. – šūkavo Ksaris.

– Tylėk! – tramdė jį Hadžina.

Vyriškis nutilo, jausdamas, kad jo žodžiai tinka ne vien tik Nikolui Starkui!

Šiaip ar taip, bet aplinkybės vertė Hadžiną nedelsiant ko nors griebtis. Visų labui ji privalėjo pagreitinti atomazgą.

Šeštą dieną po Elizundo mirties, septintą valandą vakaro, Nikolas Starkas sutiko Ksarį, laukusį jo prieplaukoje prie laiptų.

Vyriškis pasiūlė kapitonui be gaišaties žygiuoti paskui jį į bankininko namus.

Sunku teigti, kad šis Ksario kvietimas skambėjo maloniai. Vyriškio tonas nerodė nei svetingumo, nei bičiuliškumo. Tačiau Starkas buvo ne iš tų, kuriuos gali trikdyti tokia smulkmena, todėl jis ramiai patraukė paskui Ksarį.

Kaimynai, matę, kaip Starkas įžengė į bankininko namus, kur iki šiol veltui mėgindavo patekti pašaliniai, galutinai patikėjo, kad vyruką lydi sėkmė.

Nikolas Starkas buvo nuvestas į Elizundo kabinetą, kur išvydo Hadžiną. Mergina sėdėjo už stalo, apkrauto daugybe popierių ir sąskaitybos knygų. Kapitonas bemat suprato, kad ji jau susigaudė velionio tėvo reikaluose, ir neapsiriko. Bet ar ji žinojo apie bankininko ryšius su Archipelago piratais, – štai ko savęs klausė lankytojas.

Įėjus Starkui, Hadžina atsistojo, todėl išvengė pareigos pasiūlyti svečiui sėstis ir mostelėjo Ksariui, kad tas pasišalintų. Mergina vilkėjo gedulingais drabužiais. Nors alinanti nemiga ir paliko savo pėdsakus jos griežtame veide, tačiau pavargusios akys švietė valia ir ryžtu. Kapitonas pajuto, jog mergina geba visiškai susivaldyti, todėl ramiai kalbės apie reikalus, kurie be galo svarbūs jiems visiems.

– Esu jūsų paslaugoms, Hadžina Elizundo, – prabilo kapitonas. – Dėl ko mane kvietėte?

– Dėl dviejų priežasčių, Nikolai Starkai, – atsakė mergina. – Pirma, noriu jums pareikšti, kad atsisakau vedybų, kurias man, kaip puikiai žinote, primetė mano tėvas.

– O aš, – šaltai paprieštaravo Nikolas Starkas, – pasakysiu tik vieną dalyką: galimas daiktas, kad Hadžina Elizundo nepagalvojo apie šio atsisakymo padarinius.

– Pagalvojo, – atkirto mergina, – todėl jūs, Nikolai Starkai, tuoj suprasite, kaip ryžtingai aš nusprendžiau, jeigu pasakysiu, jog puikiai žinau, kokie ryšiai siejo Elizundo kontorą su jumis ir į jus panašiais!

Klausydamasis šių merginos žodžių, „Karistos" kapitonas bemat paniuro. Žinia, jis tikėjosi, jog Hadžina kuo mandagiausiai atsiims savo duotą žodį, tačiau manė palaužti jos priešinimąsi pasakęs tiesą apie tėvą, korsarų bendrininką. O pasirodo, Hadžina viską žino. Mergina išmušė jam iš rankų patikimiausią ginklą. Tačiau kapitonas nepasidavė.

– Taigi, – tęsė jis šiek tiek pašaipiai, – jūs jau žinote Elizundo banko paslaptį; ką gi, nejaugi ją žinodama vis dėlto ryžtatės kalbėti su manimi šitokiu tonu?

– Taip, ryžtuosi, nes tai mano pareiga, todėl niekada kitaip su jumis ir nekalbėsiu.

– Tokiu atveju ar galiu manyti, kad Anri d'Albarė...

– Nepainiokite čia Anri d'Albarė vardo! – karštai nutraukė jį Hadžina.

Paskui susivaldžiusi ir norėdama užgniaužti bet kokias šnekas šia tema, mergina pridūrė:

– Jūs puikiai žinote, kad kapitonas d'Albarė niekada nesutiks vesti bankininko Elizundo dukters!

– Koks išrankus!

– Ne, padorus!

– Ką norite tuo pasakyti?

– Kad padorus žmogus nesusies savo likimo su piratų bankininko dukterimi! Ne, jis atsisakys turtų, įgytų negarbingu būdu!

– Man regis, mudu nukrypome nuo to, ką privalome nuspręsti! – ūmai pareiškė Nikolas Starkas.

– Viskas jau nuspręsta!

– Leiskite jums priminti, jog Hadžina Elizundo rengėsi tekėti už kapitono Starko, o ne už kapitono d'Albarė! Tėvo mirtis neturėtų pakeisti jos ketinimų, kaip ji nepakeitė ir manųjų.

– Aš paklusau tėvo valiai, – atrėmė Hadžina, – nežinodama, dėl ko aukojuosi! Dabar supratau, kad paklusdama apgyniau jo garbę!

– O jeigu jau taip... – prasižiojo Starkas.

– Žinau, – neleido jam baigti Hadžina, – viskas prasidėjo nuo

jūsų, tai jūs įtraukėte tėvą į šiuos bjaurius reikalus, tai jums padedant purvini milijonai atėjo į jo banką, iki tol neturėjusį nė dėmelės! Žinau, kad jūs grasinote jam viešai apdrabstyti purvais, jeigu jis neišleis už jūsų savo dukters! Nejaugi, Nikolai Starkai, jūs ir iš tikrųjų galėjote pagalvoti, kad aš sutikau tapti jūsų žmona vien tik paklusdama tėvui?

– Sakykime, Hadžina Elizundo, kad neturiu ko nors pridėti prie to, ką jau žinote! Bet jeigu jūs saugojote garbingą tėvo vardą, kai jis dar buvo gyvas, tai tikriausiai jį branginsite ir po jo mirties; o jeigu drįsite sulaužyti man duotą žodį, tai...

– Tai jūs viską viešai atskleisite! – sušuko mergina taip paniekinamai ir pasibjaurėjusi, jog raudonis bemat išmušė niekšo veidą.

– Taip... Viską! – patvirtino Starkas.

– Jūs to nepadarysite, Nikolai Starkai!

– O kodėl gi?

– Tuo pačiu demaskuosite ir save!

– Save! Nejaugi jūs manote, kad sandėriai buvo sudaromi mano vardu? Nejaugi jūs įsivaizduojate, Hadžina Elizundo, kad Nikolas Starkas plėšikauja Archipelage ir pardavinėja į vergiją karo belaisvius? Ne! Aš nė kiek sau nepakenksiu, demaskuodamas jūsų tėvą! O aš jį tikrai demaskuosiu, jeigu jūs mane priversite!

Mergina pažvelgė piratui tiesiai į akis. Kad ir koks baisus buvo kapitono žvilgsnis, ji nenuleido savo išdidžių ir garbingų akių.

– Nikolai Starkai, – vėl prabilo Hadžina, – aš galėčiau jus nuginkluoti vienu žodžiu, nes ne meilė, ne simpatija ragina jus mane vesti! Jūs tik trokštate užvaldyti mano tėvo milijonus! Štai jie!.. Imkite juos! Ir nešdinkitės iš čia, kad niekada daugiau jūsų nebematyčiau! Bet aš šitaip nepasakysiu, Nikolai Starkai!.. Paveldėti mano turtai jums neatiteks!.. Aš juos pasiliksiu!.. Ir tvarkysiu taip, kaip man šaus į galvą!.. O jūs niekada jų nematysite!.. O dabar lauk iš šio kambario! Lauk iš mano namų!.. Lauk!..

Aukštai iškėlusi galvą, ištiesusi pirmyn ranką, Hadžina, atrodė, prakeikė kapitoną, kaip prieš keletą savaičių prie tėvo namų

slenksčio jį prakeikė Andronika. Bet jeigu anądien Starkas atšlijo nuo rūstaus motinos gesto, tai šį sykį jis ryžtingai žengė prie merginos.

– Hadžina Elizundo, – tyliai tarė kapitonas,– man reikia tų milijonų!.. Jų man labai reikia, ir aš juos gausiu... bet kuria kaina.

– Ne!.. Greičiau aš juos sunaikinsiu, greičiau juos išmesiu į jūrą! – atkirto Hadžina.

– O aš sakau, kad gausiu juos!.. Aš to noriu!

Nikolas Starkas griebė merginą už rankos. Iš pasiutimo nebejuto, ką darąs. Jam aptemo akys. Jis buvo pasirengęs ją užmušti!

Tą pačią akimirką Hadžina suprato, kas jai gresia. Mirti! Ak, ar ne vis vien dabar! Mirtis merginos nė kiek negąsdino! Bet stiprus charakteris įsakė jai kitaip pasukti savo likimą... Hadžina pasmerkė save gyventi.

– Ksari! – riktelėjo ji.

Durys bemat atsivėrė. Ant slenksčio stovėjo Ksaris.

– Išmesk šį žmogų!

Starkas nespėjo net susivokti, kaip pajuto patekęs į geležinį vyro glėbį. Net priduso. Mėgino dar kažką pasakyti, riktelėti... Bet nieko nebepajėgė išspausti, kaip ir išsivaduoti iš gniaužtų. Ir štai visas sulamdytas, pusiau pridusęs, nepajėgdamas net sustaugti iš nuoskaudos, buvo išmestas už durų.

Ksaris dar pasilenkęs sušnypštė:

– Nudėčiau čia pat tave, jeigu būtų mano valia! Bet taip padarysiu, kai tik ji įsakys.

Ir užrakino duris.

Gatvė tuo metu jau niūksojo lyg išmirusi. Niekas nematė, kaip Nikolas Starkas buvo išmestas iš bankininko Elizundo namų. Užtat visi regėjo, kaip jis ten įžengė, ir to visiškai pakako. Kai Anri d'Albarė pasiekė žinia, kad jo varžovas buvo priimtas ten, kur jis pats negalėjo užeiti, karininkas pagalvojo kaip ir visi kiti, jog „Karistos" kapitonas, naudodamasis jaunikio teise, aplankė Hadžiną.

Koks tai buvo jaunajam prancūzui smūgis! Starką priėmė ten,

kur jam nevalia nė slenksčio peržengti! Pirmą akimirką jis vos neprakeikė Hadžinos; beje, kas jo vietoje galėtų kitaip pasielgti! Tačiau karininkas šiaip ne taip susitvardė, ir nors visos aplinkybės, regis, atsigręžė prieš merginą, meilė vis dėlto nugalėjo įniršį.

– Ne! Ne!.. – suriko jaunuolis. – Neįmanoma!.. Ji ir tasai žmogus! Negali būti!.. Neįsivaizduojama!

Beje, gerokai pagalvojęs, Starkas, nepaisydamas savo grasinimų, nutarė tylėti. Jis suvokė, jog kol kas neverta atskleisti velionio bankininko paslapties. Taigi šitaip elgdamasis jis laikys savo rankose Hadžiną: juk visada spės apjuodinti Elizundo atminimą, jeigu to pareikalaus aplinkybės.

Šitaip kartu nutarė Starkas ir Skopelas. Kapitonas nieko neslėpdamas papasakojo savo padėjėjui, kuo baigėsi jo vizitas pas Hadžiną. Skopelas pritarė kapitono nuomonei ir pareiškė, jog jeigu reikalai šitaip kvailai susiklostė, tai dabar geriausia laukti ir nieko nedemaskuoti. Labiausiai bendrininkus trikdė tai, kad mergina net nepagalvojo nupirkti jų tylėjimą. Kaip suprasti jos elgesį? Nesuvokiama!

Po to keletą dienų iki pat lapkričio 12 dienos Nikolas Starkas neiškėlė kojos iš savo sakolevos. Jis ieškojo ir kūrė priemones, galinčias jį nuvesti į tikslą. Kita vertus, kapitonas labiausiai pasikliovė sėkme, nė sykio neapšovusia niekingame pirato kelyje... Bet dabar veltui jis vylėsi.

Anri d'Albarė irgi užsidarė nuo visų. Jis daugiau nebemėgino susitikti su buvusia savo sužadėtine, manydamas, kad nieko dora iš to neišeis. Ir vis dėlto viltis jo nepaliko.

Lapkričio dvyliktosios vakare tarnas padavė karininkui laišką. Širdis bylojo Anri, kad jį parašė Hadžina. Atplėšęs pirmiausia metė žvilgsnį į parašą: nuojauta jaunuolio neapgavo:

Anri!

Tėvo mirtis grąžino man laisvę, bet vis dėlto jūs turite manęs atsisakyti! Bankininko Elizundo duktė neverta jūsų! Aš niekada

neištekėsiu už niekšo Nikolo Starko, bet negaliu tapti ir jūsų žmona, garbingo žmogaus žmona! Atleiskite ir sudie!

Hadžina Elizundo

Perskaitęs laišką, Anri d'Albarė tą pačią akimirką puolė į Strada Reale...

Namai stūksojo užrakinti, palikti ir tušti, tarsi Hadžina ir jos ištikimasis Ksaris visiems laikams juos apleido.

Devintasis skyrius

Liepsnojantis Archipelagas

Skijo, arba kaip ją jau kuris laikas vadina, Chijo sala stūkso Egėjo jūroje į vakarus nuo Smirno įlankos Mažosios Azijos pakrantėje. Kartu su Lesbo sala šiaurėje ir Samo sala pietuose ji priklauso Sporadų saloms, išsidriekusioms rytinėje Archipelago dalyje. Jos perimetras neviršija keturiasdešimties ljė. Chijo saloje kyla Pilinėjaus kalnas, dabar vadinamas Elijo kalnu, siekiantis dviejų tūkstančių penkių šimtų pėdų aukštį virš jūros lygio.

Svarbiausi salos miestai – Volisas, Pitis, Delfiniumas, Leukonija, Kaukasa, bet pats didžiausias – sostinė Chijas. Čia 1827 metų spalio 30 dieną išsilaipino pulkininkas Favjė su nedideliu ekspediciniu korpusu, kuris turėjo septynis šimtus reguliariosios kariuomenės kareivių ir du šimtus raitelių, taip pat pusantro tūkstančio gyventojų išlaikomų kareivių; korpusas gabenosi dešimt haubicų ir dešimt patrankų.

Europos valstybių įsikišimas po Navarino mūšio vis dėlto dar nepadėjo galutinai išspręsti Graikijos klausimo. Iš esmės Anglija, Prancūzija ir Rusija stengėsi įkurti naująją karalystę tik toje teritorijoje, kur vyko sukilimas. Tačiau Graikijos vyriausybė negalėjo su tuo sutikti. Be žemyninės Graikijos, ji reikalavo Kretos ir Chijo salų, kurios galėjo užtikrinti šalies nepriklausomybę. Todėl tuo metu, kai Miaulis kovojo Kretoje, o Diuka – žemyne, Favjė nurodytą jam dieną išsilaipino Maurolimene, Chijo saloje.

Nesunku suprasti, kodėl graikai taip stengėsi atimti iš turkų

šią nuostabią salą – tikrą Sporadų perlą. Jos įstabus klimatas – žydro dangaus dovana, dangaus, su kuriuo nepajėgė varžytis visa Mažosios Azijos padangė, – čia žmonės nejaučia nei didžiulės kaitros, nei stiprių šalčių. Lengvas brizas neša į Chiją vėsą, darydamas jos klimatą patį maloniausią iš visų Archipelago salų. Himne, kuris priskiriamas Homerui, – o Chijo sala jį laiko vienu iš savo sūnų, – poetas salą vadina „labai derlinga". Vakarinė jos dalis garsėja subtiliausiais vynais, galinčiais pasivaržyti su geriausiais senovės gėrimais, ir medumi, nenusileidžiančiu Himeto medui. Rytų pusėje noksta apelsinai ir citrinos, kurie labai vertinami visoje Vakarų Europoje. Pietuose auga įvairios atmainos mastikmedžių, teikiančių šaliai jos brangiausią turtą – puikiuosius lipus, mastiką, plačiai vartojamą dailėje ir net medicinoje. Pagaliau šiame dievų palaimintame krašte auga finikinės palmės, figmedžiai, migdolmedžiai, granatmedžiai ir alyvmedžiai – puikios rūšys vaismedžių, sutinkamų pietinėse Europos srityse.

Taigi Graikijos vyriausybė stengėsi įjungti šias salas į naujosios karalystės sudėtį. Štai kodėl narsusis Favjė, nepaisydamas visų nemalonumų, kuriuos jam darė net tie, už kuriuos jis liejo kraują, nutarė ją išlaisvinti.

Beje, paskutiniais tų metų mėnesiais turkai kaip ir anksčiau žiauriai ir negailestingai siautėjo visame helenų pusiasalyje; visa tai darė prieš pat atvykstant Kapodistrijai į Nauplioną. Šio politinio veikėjo atvykimas turėjo užbaigti graikų tarpusavio kivirčus ir sutelkti valdžią į vienas rankas. Po pusmečio Rusija turėjo paskelbti karą sultonui, šitaip paremdama ir padėdama stiprinti naująją karalystę, bet kol kas Ibrahimas savo rankose laikė Peloponeso viduriniąją dalį ir pajūrio miestus. Po aštuonių mėnesių, 1828 metų liepos šeštąją, jam vis dėlto teko išvesti savo kariuomenę iš nuniokotos šalies, todėl tų pačių metų rugsėjo pradžioje Graikijos žemėje jau nebebuvo nė vieno egiptiečio; bet kol kas jų laukinės ordos niokojo Morėją.

Kadangi turkai ir jų sąjungininkai dar valdė kai kuriuos Peloponeso ir Kretos salos pakrančių miestus, todėl nenuostabu, kad

gretimose jūrose knibždėte knibždėjo piratų. Jeigu jie dažnai puldinėjo prekybos laivus, kurie plaukiojo tarp salų, tai darė toli gražu ne todėl, kad juos liovėsi persekioti graikų flotilių vadai Miaulis, Kanaris ir Camadas; tiesiog įsiveisė daugybė piratų, kurie dieną naktį plėšikavo, todėl plaukioti prie šių krantų pasidarė labai pavojinga. Visą Archipelagą – nuo Kretos iki Mitilenės ir nuo Rodo iki Negreponto – apėmė ugnis.

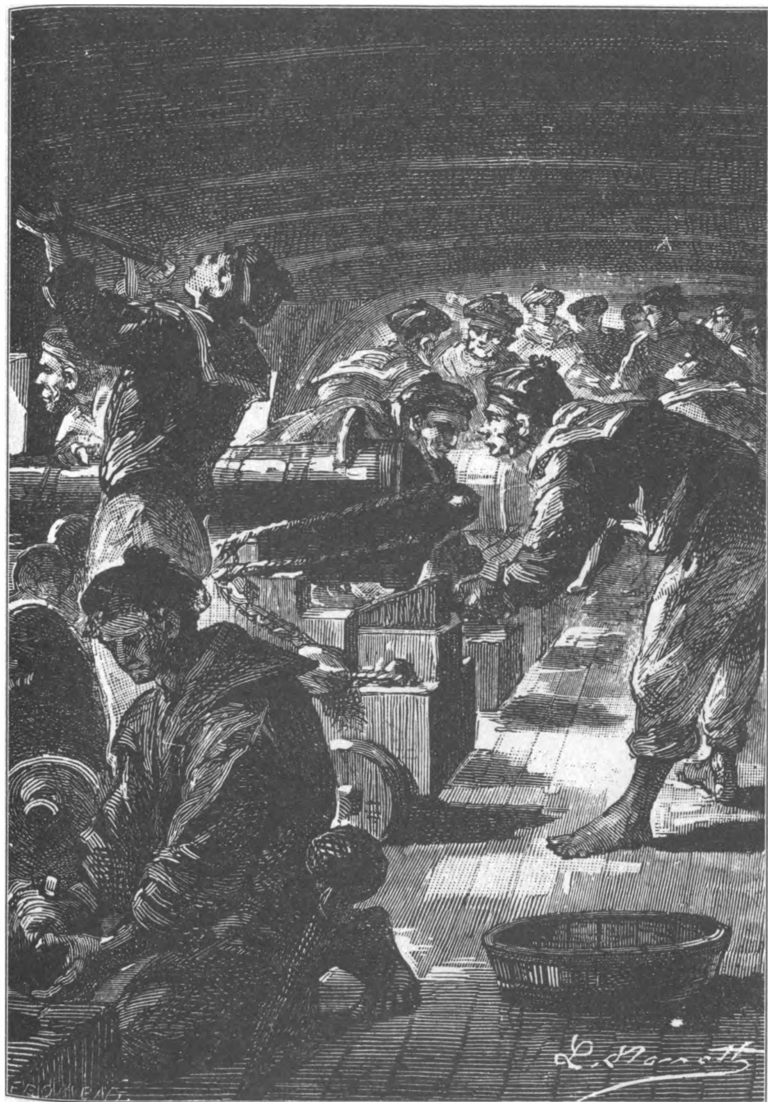
Piratų gaujos, sudarytos iš visų tautų atmatų, trainiojosi ir apie Chijo salą, padėdamos pašai, apsuptam tvirtovėje, kurios apgultį pačiomis nepalankiausiomis sąlygomis rengėsi pradėti pulkininkas Favjė.

Skaitytojas prisimena, kad Jonijos salų stambieji pirkliai, išgąsdinti susiklosčiusios padėties visoje Levanto pakrantėje, susivienijo ir apginklavo korvetę, kurios paskirtis – persekioti piratus. Štai kodėl prieš penkias savaites „Sifanta" ir išplaukė iš Korfu į Archipelago jūras. Du ar trys laimėti mūšiai, paimti keli įtartini laivai gerokai padrąsino korvetės įgulą ir padidino jos ryžtą atkakliai siekti savo tikslo. Korvetė ne sykį pasirodė prie Psaros, Skyro, Kėjos, Limno, Paro, Santorino krantų, jos kapitonas Stradena vykdė savo misiją taip pat narsiai, kaip ir sėkmingai. Tačiau jam kol kas nepasisekė susitikti su nepagaunamuoju Sakratifu, kurio pasirodymą visada lydėdavo kruviniausi susidorojimai. Apie šį piratą visi nuolatos kalbėjo, tačiau niekas jo nematė.

Taigi ne daugiau kaip prieš dvi savaites, t.y. lapkričio tryliktąją, „Sifanta" buvo pastebėta netoli nuo Chijo. Tą pačią dieną į jo uostą korvetė atplukdė vieną iš paimtų piratų laivų, todėl Favjė surengė greitą plėšikų įgulos teismą.

Bet nuo to laiko apie korvetę nebebuvo jokių žinių. Niekas negalėjo pasakyti, prie kurių krantų ji dabar persekioja piratus. Net buvo pagrindo manyti, kad ją ištiko nelaimė. Iš tikrųjų iki šiol šiose ankštose jūrose, ištisai nusėtose salų ir, be abejonės, daugybės užutėkių, kur lengva išmesti inkarą, retai pasitaikydavo, kad koks nors laivas ilgam dingtų iš akių.

Štai tokiomis aplinkybėmis lapkričio 27 dieną, prabėgus sa-

vaitei po to, kai išvyko iš Korfu, Anri d'Albarė pasiekė Chiją. Jis norėjo prisidėti prie savo ankstesniojo kapitono ir tęsti kovą su turkais.

Hadžindos Elizundo dingimas lyg perkūnas pritrenkė jaunąjį karininką. Mergina atstūmė Starką kaip niekingą ir nevertą jos žmogų; deja, ji atsisakė ir nepanoro savo išrinktojo, laikydama, kad neverta jo! Kokia gi paslaptis šitaip viską pakeitė? Kaip ir kur ją įminti? Nejaugi ji glūdi pačios Hadžinos gyvenime, kuris iki šiol buvo toks tyras ir aiškus? Ne, be abejo! Galbūt viską lėmė jos tėvo gyvenimas? Bet kas galėjo sieti bankininką Elizundą ir kapitoną Starką?

Kas pajėgtų atsakyti į šiuos klausimus? Bankininko namai ištuštėjo. Matyt, Ksaris irgi išvyko kartu su Hadžina. Niekas negalėjo padėti Anri d'Albarė prasiskverbti prie Elizundų šeimos paslapčių, – teko jaunuoliui pasikliauti tik savimi.

Tada jam šovė mintis merginos ieškoti Korfu mieste, o vėliau ir visoje saloje. Galbūt Hadžina rado prieglobstį kokiame nors nuošaliame kaimelyje? Iš tikrųjų Korfu saloje yra daugybė kaimų ir šiaip sodybų, kur nesunku patikimai pasislėpti. Benica, Santa Deka, Leukimnas ir dar dvi dešimtys gyvenviečių gali patikimai priglobti, atskirti nuo žmonių ir priversti visus pamiršti apie save. Anri d'Albarė klajojo visais įmanomais salos keliais, stengdamasis net mažiausiuose kaimeliuose rasti jaunosios merginos pėdsakus. Deja, niekur nieko nerado.

Beje, kai kurios neaiškios žinios leido manyti, kad Hadžina Elizundo paliko Korfu. Nedideliame Alipos uoste, stūkstančiame prie salos šiaurės vakarų kyšulio, jam buvo pranešta, kad neseniai į jūrą išplaukė nedidelė speronara su dviem keleiviais, kurie slapta ją buvo nusisamdę.

Bet ši žinia, šiaip ar taip, buvo labai jau nekonkreti. Beje, kai kurių faktų ir datų sutapimas davė jaunuoliui pagrindą dar labiau nerimauti.

Sugrįžęs į Korfu miestą, jis sužinojo, kad ir sakoleva išplaukė iš uosto. Nemaloniausia buvo tai, kad ji išplaukė iš Korfu tą pa-

čią dieną, kai dingo ir Hadžina Elizundo. Ar reikėtų ieškoti kokio nors ryšio tarp šių dviejų įvykių? Ar tik jaunoji mergina kartu su Ksariu nebuvo kur nors užklupta ir išgabenta jėga? Ar ji dabar ne „Karistos" kapitono valdžioje?

Ši mintis tiesiog draskė Anri d'Albarė širdį. Bet ko griebtis? Kur ieškoti Starko? Kas jis, šis avantiūristas? Nežinia iš kur pasirodžiusi ir nežinia kur išplaukusi, „Karista" iš tiesų galėjo kelti rimtus įtarimus! Tačiau šiaip ne taip susitvardęs jaunasis karininkas ryžtingai atmetė šią mintį. Kadangi Hadžina Elizundo pareiškė esanti jo, Anri, neverta, kadangi ji nenorėjo su juo pasimatyti, natūraliausia manyti, jog mergina, globojama Ksario, savanoriškai pasislėpė.

Jeigu iš tikrųjų yra šitaip, tai jis gebės ją surasti! Galbūt patriotiniai jausmai paskatino Hadžiną stoti į kovą, kur buvo lemiamas jos tėvynės likimas. Galbūt mergina panoro paaukoti kovos už nepriklausomybę dalyviams savo milžiniškąjį turtą, kurį paveldėjo iš tėvo? Kodėl gi ji negalėtų sekti Bobolinos, Modenos, Andronikos ir daugelio kitų herojų, kurios ją be galo žavėjo, pavyzdžiu?

Galutinai įsitikinęs, kad Hadžinos Elizundo jau nebėra Korfu, Anri d'Albarė nutarė vėl grįžti į filhelenų korpusą. Pulkininkas Favjė su savo kariais jau buvo Chijo saloje. Anri sumanė prie jų prisidėti. Palikęs Jonijos salas, jaunasis karininkas perkirto Šiaurės Graikiją, aplenkė Patrų ir Lepanto įlankas, o Egino įlankoje įlipo į laivą ir, vargais negalais paspruko nuo gausybės piratų, vagojusių jūrą apie Kikladų salas, netrukus pasiekė Chiją.

Favjė nuoširdžiausiai priėmė jaunąjį karininką, o tai rodė, kaip labai jis vertino Anri d'Albarė. Drąsusis karys laikė jį ne tik ištikimu ginklo broliu, bet ir patikimu bičiuliu, kuriam galėjo atskleisti savo nusivylimą ir kartėlį, kamavusius jo širdį. Prasta samdinių, sudariusių didelę ekspedicinio korpuso dalį, drausmė, menkos algos, kurios mokėtos labai jau nereguliariai, visokie sunkumai, kuriuos nuolat kėlė patys Chijo gyventojai, – visa tai sunkino ir lėtino jo karines operacijas.

Tačiau Chijo tvirtovė vis dėlto buvo apgulta. Anri d'Albarė atvyko kaip tik pačiu laiku, nes galėjo dalyvauti apgultyje. Sąjungininkės valstybės du sykius siūlė pulkininkui Favjė nutraukti pasirengimą apgulčiai, tačiau, naudodamasis atvira Graikijos vyriausybės parama, jis ignoravo šiuos nurodymus ir kuo ramiausiai vykdė savo pareigas.

Netrukus apgultis virto kažkuo panašiu į blokadą, tačiau taip prastai organizuotą, jog apgultieji visą laiką galėjo gauti maisto produktų ir amunicijos. Nepaisydamas visų šių nesklandumų, Favjė tikriausiai būtų gebėjęs užimti tvirtovę, jeigu jo kariuomenė, diena po dienos silpnėjusi iš bado, nebūtų išsisklaidžiusi po salą ir nepradėjusi plėšikauti. Kaip tik tuo laiku otomanų laivynui, susidedančiam iš penkių laivų, pavyko prasibrauti į Chijo uostą ir atgabenti apsuptiems turkams dviejų su puse tūkstančio kareivių pastiprinimą. Tiesa, po kurio laiko Favjė paramą suteikė Miaulis su savo eskadra, bet jau buvo pernelyg vėlu, todėl pulkininkas turėjo atsitraukti.

Graikų admirolą lydėjo keli laivai, kuriais atplaukę savanoriai papildė ekspedicinį korpusą Chijo saloje.

Tarp jų buvo ir moteris.

Andronika, kovojusi iki paskutinės akimirkos su Ibrahimo kareiviais Peloponese, tautos sukilime dalyvavo nuo pirmųjų jo dienų, todėl norėjo grumtis ir iki karo pabaigos. Štai kodėl ji ir atplaukė į Chiją, kupina ryžto žūti, jeigu reikės, šioje saloje, kurią graikai stengėsi prijungti prie savo naujosios karalystės. Andronikai atrodė, kad šitaip ji atperka tą blogį, kurį jos niekingasis sūnus padarė šiam kraštui baisiųjų 1822 metų skerdynių metu.

... Tai atsitiko tomis dienomis, kai sultonas paskelbė Chijo salai savo baisųjį nuosprendį: ugnis, kardas, vergija. Įvykdyti jį sultonas pavedė kapitanpašai Kara-Ali. Paša padarė savo darbą. Jo kraugeriškos ordos užplūdo salą. Turkai negailestingai išžudė visus vyrus virš dvylikos metų ir visas moteris virš keturiasdešimties metų. Likusieji gyvi buvo paversti vergais; juos reikėjo nugabenti į Smirnos ir Berberijos turgus. Taigi trisdešimt tūks-

tančių turkų paskandino visą salą ugnyje ir kraujuje. Žuvo dvidešimt trys tūkstančiai Chijo gyventojų. Keturiasdešimt septyni tūkstančiai tapo vergais.

Štai tada čia ir pasirodė Nikolas Starkas. Jis ir jo bendrininkai, iki kaklo prisisotinę žudynių ir grobimų, tapo svarbiausiais gėdingojo amato tarpininkais; jie turėjo pasotinti turkų godulį, parduodami visos salos gyventojus. Šio išdaviko laivai nugabeno daugybę tūkstančių nelaimingųjų prie Mažosios Azijos ir Afrikos krantų. Kaip tik šių šlykščiųjų operacijų metu Nikolas Starkas ir užmezgė ryšius su bankininku Elizundu. Iš čia ir sruvo tie didžiuliai pelnai, kurių liūto dalis atiteko Hadžinos tėvui.

Andronika pernelyg gerai žinojo, kokį vaidmenį jos sūnus Nikolas Starkas vaidino Chijo skerdynėse, dėl ko dalyvavo baisiojoje tragedijoje. Štai kodėl ji jautė nenugalimą norą atvykti čia, kur ją būtų apipylę baisiausiais prakeiksmais, jeigu būtų žinoję, kad ji yra to niekšo motina. Moteriai atrodė, kad kovodama šioje saloje, liedama savo kraują už Chijo gyventojus, ji tarsi atperka savo sūnaus nusikaltimus.

Atplaukusi į Chiją, Andronika vieną gražią dieną neišvengiamai turėjo susitikti su Anri d'Albarė. Ir iš tikrųjų po kurio laiko, sausio penkioliktąją, moteris netikėtai susidūrė su jaunuoju karininku, išgelbėjusiu jai gyvybę mūšyje prie Chaidario.

Moteris puolė prie karininko ir, išskėtusi rankas, sušuko:

– Anri d'Albarė!

– Andronika! Čia jūs! – savo ruožtu šūktelėjo ir jaunasis prancūzas. – Ir jūs čia?

– Taip! – atsakė moteris. – Argi mano vieta ne ten, kur dar tęsiasi kova prieš pavergėjus?

– Andronika, – nusišypsojo Anri d'Albarė, – jūs galite didžiuotis savo šalimi! Galite didžiuotis Graikijos sūnumis ir dukterimis, gynusiais ją kartu su jumis! Dar truputį, ir Graikijos žemėje nebeliks nė vieno Turkijos kareivio!

– Aš be galo to trokštu, Anri d'Albarė, ir meldžiu Dievą, kad jis leistų man sulaukti tos dienos.

Ir Andronika papasakojo karininkui apie savo gyvenimą nuo tos dienos, kai juodu išsiskyrė po mūšio prie Chaidario, apie savo kelionę į gimtinę – Mani kraštą, kurį panoro išvysti dar sykį, paskui apie grįžimą į kariuomenę, kovojusią Peloponese, ir pagaliau apie atvykimą į Chiją.

Savo ruožtu Anri d'Albarė išdėstė moteriai, kokiomis aplinkybėmis grįžo į Korfu, papasakojo apie savo santykius su bankininku Elizundu, apie savo iširusias vedybas, apie dingusią Hadžiną, kurią vis dėlto tikėjosi rasti.

– Anri d'Albarė, – tarė Andronika, – nors jūs ir nežinote, kokia paslaptis gaubia šios jaunos merginos gyvenimą ir gyvybę, patikėkite, Hadžina tikrai jūsų verta! Taip! Jūs vėl susitiksite ir būsite laimingi, kaip to abu nusipelnėte.

– Pasakykite man, Andronika, – paklausė jaunasis karininkas, – ar kartais nepažinojote bankininko Elizundo?

– Ne, – atsakė Andronika. – Iš kur galėčiau jį pažinoti? Ir kodėl to manęs klausiate?

– Todėl, kad man ne sykį jo akivaizdoje paminėjus jūsų vardą, – tarė Anri d'Albarė, – bankininkas kas kartą labai keistai reaguodavo. Kartą jis manęs paklausė, ar aš nežinąs, kaip jums sekasi po to, kai mudu išsiskyrėme.

– Ne, aš nepažinojau jo, Anri d'Albarė, niekada net negirdėjau bankininko Elizundo pavardės!

– Čia kažkur slypi, man regis, paslaptis, kurios negaliu įspėti ir kurios tikriausiai niekada neatskleisiu, nes Elizundas jau aname pasaulyje!

Anri d'Albarė nutilo. Jį užplūdo Korfu prisiminimai. Jaunuolis vėl ėmė galvoti, kiek jis kentėjo ir kiek dar turės kentėti šitaip ūmai išsiskyręs su Hadžina!

Po valandėlės jaunuolis kreipėsi į Androniką.

– Ką rengiatės veikti, kai baigsis karas? – paklausė.

– Tada Dievas pasigailės manęs ir pagaliau paims iš šio pasaulio, kur mane graužia sąžinė dėl to, kad vis dar gyvenu, – atsakė moteris.

– Graužia sąžinė? Jums, Andronika?

– Taip!

Nikolo Starko motina norėjo dar pasakyti, kad pats jos gyvenimas yra nusikaltimas, nes ji pagimdė tokį sūnų!

Tačiau nuginusi šias mintis ji tęsė:

– Kai dėl jūsų, Anri d'Albarė, tai jūs esate jaunas, ir tegu Dievas leidžia jums ilgai gyventi! Pasistenkite surasti tą, kurią praradote, tą, kuri jus myli!

– Taip, Andronika, aš jos visur ieškosiu, kaip ir to nekenčiamojo varžovo, kuris pasirodė, kad atsistotų tarp mudviejų!

– Kas tas žmogus? – paklausė Andronika.

– Kažkokio įtartino laivo kapitonas, – atsakė Anri d'Albarė, – tas laivas išplaukė iš Korfu tuoj pat, kai dingo Hadžina.

– Koks to vyro vardas?

– Nikolas Starkas!

– Jis!..

Dar vienas žodis, ir Andronikai būtų išsprūdusi baisioji paslaptis – moteris būtų prisipažinusi, kad Nikolas Starkas – jos sūnus.

Šis vardas, taip netikėtai ištartas Anri d'Albarė, sukėlė jai siaubą. Kad ir kokia stipri buvo Andronika, vis dėlto baisiai išblyško. Taigi, blogį, ištikusį jaunąjį karininką, kuris ją išgelbėjo rizikuodamas savo gyvybe, – tą blogį pasėjo Nikolas Starkas!

Tačiau Anri d'Albarė pastebėjo įspūdį, kurį Andronikai padarė Starko pavardė. Savaime aišku, jaunuolis panoro sužinoti pašnekovės susijaudinimo priežastį.

– Kas atsitiko?.. Kas jums?.. – sušuko prancūzas. – Kodėl išgirdusi „Karistos" kapitono pavardę šitaip sutrikote? Sakykite!.. Sakykite!.. Ar pažįstate tą vyriškį?

– Ne... Anri d'Albarė, ne! – išspaudė Andronika nutrūkstančiu balsu.

– Bet aš matau!.. Jūs jį pažįstate!.. Andronika, maldauju, pasakykite man, kas tas žmogus... ką jis veikia... kur šiuo laiku yra... kur galiu su juo susitikti?

– Nežinau!

– Ne, žinote!.. Jūs jį pažįstate, Andronika, bet nežinia kodėl atsisakote prisipažinti... ir kam... man! Galbūt vienu vieninteliu žodžiu jūs galite man padėti rasti jo pėdsakus... galbūt ir Hadžinos pėdsakus... bet jūs atsisakote jį ištarti!

– Anri d'Albarė, – tvirtai atsakė Andronika, – aš tikrai nieko nežinau!.. Tikrai nenumanau, kur dabar tas kapitonas!.. Aš nepažįstu Nikolo Starko!

Ištarusi šiuos žodžius, moteris nuėjo palikdama jaunąjį karininką be galo susijaudinusį. Bet nuo tos dienos visi jo mėginimai susitikti su Andronika nuėjo veltui. Be abejonės, moteris paliko Chiją ir grįžo į žemyną. Taigi Anri d'Albarė turėjo atsisakyti bet kokios minties ją rasti.

Tuo tarpu pulkininko Favjė organizuota kampanija, nedavusi jokių rezultatų, artėjo prie pabaigos.

Bėda buvo ta, kad po kurio laiko ekspedicinio korpuso vyrai ėmė dezertyruoti. Nepaisydami karininkų įkalbinėjimų, kareiviai spruko kas kur ir, sulipę į laivus, danginosi iš salos. Net artileristai, kuriais Favjė labiausiai pasitikėjo, metė savo patrankas. Šitaip pairus drausmei, apėmusiai net geriausius žmones, Favjė nusviro rankos!

Teko nutraukti apgultį ir grįžti į Syrą, iš kur ir buvo pradėta ši nelaiminga ekspedicija. Čia vietoj apdovanojimo už didvyrišką kovą Favjė susilaukė priekaištų ir paties bjauriausio nedėkingumo.

Jaunasis Anri d'Albarė nutarė palikti Chijo salą kartu su savo vadu. Bet kurioje Archipelago vietoje tęsti savo paieškas? Jaunuolis kol kas to nežinojo, kol neįtikėtinas įvykis nutraukė jo dvejones.

Kai jau pasirengė plaukti į Graikiją, išvakarėse gavo laišką. Laiškas buvo antspauduotas Korinte, adresuotas kapitonui Anri d'Albarė; jame jaunuolis rado tokį pranešimą:

Korfu uoste prirašyta korvetė „Sifanta" kol kas neturi kapitono. Ar kapitonas Anri d'Albarė nemalonėtų užimti vakuojančią

vietą ir tęsti kampaniją prieš Sakratifą ir Archipelago piratus?

Kovo pradžioje „Sifanta" priplauks prie Anapomero kyšulio šiaurinėje salos dalyje, o jos valtis visą laiką lūkuriuos Oro užutėkyje prie kyšulio pagrindo.

Tegu kapitonas Anri d'Albarė pasielgia taip, kaip jam liepia pareiga.

Jokio parašo nebuvo. Braižas nepažįstamas. Niekas negalėjo jaunajam karininkui padėti įspėti, kas parašė laišką.

Šiaip ar taip, laiškas informavo apie korvetę, apie kurią ilgą laiką nebuvo jokių žinių. Anri d'Albarė pasitaikė proga grįžti į jūrą. Jis gaus galimybę persekioti Sakratifą ir, jeigu pasiseks, išvaduos nuo šio pirato Archipelagą; kartu atgyja ir viltis, – kuri gerokai paveikė jaunuolio sprendimą, – susitikti šiose jūrose Nikolą Starką ir jo sakolevą.

Anri d'Albarė nedelsdamas nutarė priimti pasiūlymą, kurį jam pateikė paslaptingasis laiškas. Jaunuolis atsisveikino su Favjė, išplaukusiu į Syrą, paskui nusisamdė nedidelį laivelį ir nusigavo prie šiaurinio salos kyšulio.

Plaukti reikėjo ne per ilgiausiai, ypač dėl to, kad iš sausumos pūtė pietvakarių vėjas. Laivelis praplaukė pro Kolokinto uostą tarp Anosajo salos ir Pampako kyšulio. Aplenkęs šį kyšulį, jis pasuko prie Oro kyšulio ir nuplaukė palei krantą, ketindamas patekti į to paties pavadinimo užutėkį.

Kovo pirmąją po vidurdienio Anri d'Albarė ir išlipo į šio užutėkio krantą.

Prie aukštos uolos papėdės jo laukė nuleidusi inkarą didoka valtis. Atviroje jūroje dreifavo korvetė.

– Aš esu kapitonas Anri d'Albarė, – tarė jaunasis karininkas vairininkui, vadovavusiam valčiai.

– Ar kapitonas Anri d'Albarė malonės plaukti į korvetę? – paklausė vyriškis.

– Tuojau pat.

Valtis atsišvartavo. Varoma trijų porų irklų, ji greitai nuplau-

kė vieną mylią, skyrusią pakrantę nuo laivo.

Vos tik Anri d'Albarė pasirodė „Sifantos" denyje, pasigirdo ilgas švilpukas, paskui viena paskui kitą nugriaudėjo trys patrankos. Tą valandėlę, kai jaunasis karininkas žengė ant denio, visa įgula, išrikiuota tarsi paradui, atidavė jam pagarbą, o ant bizanstiebio gafelio suplevėsavo Korfu vėliava.

„Sifantos" kapitono padėjėjas išėjo į priekį ir skardžiu balsu, aiškiai nuaidėjusiu tyloje, tarė:

– „Sifantos" karininkai ir jūreiviai yra laimingi galėdami korvetėje pasveikinti savo kapitoną Anri d'Albarė!

Dešimtasis skyrius

Kampanija Archipelage

„Sifanta" – antrojo rango korvetė – savo baterijoje turėjo dvidešimt dvi dvidešimt keturių svarų patrankas, o denyje, nors tais laikais jos tipo laivams tai ir buvo neįprasta, – šešias dvylikos svarų patrankėles. Išdidžiai išsikišęs į priekį forštevenis ir grakštus laivagalis, aukšta korpuso antvandeninė dalis leido korvetei lenktyniauti su geriausiais anų laikų laivais. Nesunkiai pasiekdama patį didžiausią greitį, „Sifanta", turėjusi lengvą šoninį supimą, kaip ir visi geri burlaiviai puikiai plaukė stačiu beidevindu, o pučiant stipriam vėjui galėjo lėkti iškėlusi visas bures, net bombramselius. Jeigu korvetės kapitonas pasižymėjo narsumu, tai galėjo kelti jos bures be jokios rizikos. „Sifanta" buvo stabili kaip ir fregatos. Ji greičiau prarastų visą rangautą, negu iškėlusi bures apvirstų. Todėl ji galėjo netgi siaučiant štormui plaukti didžiausiu greičiu, vadinasi, turėjo gana rimtų šansų, persekiodama Archipelago piratus; o tai ir buvo svarbiausia jos užduotis.

Nors korvetė ir nebuvo laikoma karo laivu, nes priklausė ne vyriausybei, o privatiems asmenims, tačiau pakluso karinei vadovybei. Jos karininkai ir jūreiviai būtų darę garbę geriausiai Prancūzijos arba Jungtinės Karalystės korvetei. Jie lygiai taip pat gebėjo tiksliai manevruoti, buvo itin drausmingi, laikėsi griežtos tvarkos ir jūroje, ir uostuose. Laive nesimatė jokio aplaidumo, būdingo skubiai parengtiems ir apginkluotiems laivams, kurių įgulos, pasižymėdamos narsumu, ne visada atitinka reikalavimus,

keliamus karinio laivyno laivams.

Korvetės įgulą sudarė du šimtai penkiasdešimt žmonių; iš jų gerą pusę sudarė prancūzai – bretonai ir provansiečiai; kai dėl likusių, tai dauguma jų buvo anglai, graikai ir korfujiečiai. Visi jie puikiai išmanė jūreivystę, buvo patikimi mūšyje – žodžiu, jūrininkai iki kaulų smegenų, kuriais galima visiškai pasikliauti: jie nevengė jokių išmėginimų. Kvartirmeisteriai, bocmanmatai ir bocmanai gerai ėjo tarnybą ir sumaniai tarpininkavo tarp karininkų ir jūreivių. Korvetei vadovavo vyresnysis kapitonas, keturi leitenantai ir aštuoni mičmanai, irgi korfujiečiai, anglai ir prancūzai. Vyresnysis karininkas, patyręs jūrininkas kapitonas Todras puikiausiai pažinojo Archipelago jūras, kurias korvetė turėjo apžiūrėti iki nuošaliausių vietų. Sunku buvo rasti salą, kurios jis nepažinotų iki smulkmenų – su visais jos užutėkiais ir vingiuotais krantais. Dar sunkiau rasti salelę, kurios jis nebūtų aplankęs per ankstesnius žygius. Vargu ar buvo tokių farvaterių, kurių gylis taip įsirėžė į jo atmintį, kad kuo tiksliausiai juos prisiminė.

Šis penkiasdešimtmetis karininkas, graikas iš Idros salos, anksčiau tarnavęs kapitonams Kanariui ir Tomaziui, turėjo tapti puikiausiu „Sifantos" kapitono padėjėju.

Pirmąją savo ekspedicijos po Archipelago jūras pusę korvetė plaukiojo vadovaujama kapitono Stradenos. Kaip jau sakėme, iš pradžių korvetei neblogai sekėsi. Nuskandinti laivai ir paimti į nelaisvę piratai – tokia buvo sėkminga pradžia. Tačiau vėliau laivo įgula patyrė gana skaudžių nuostolių – ir tarp jūreivių, ir tarp karininkų. Jeigu ilgą laiką apie „Sifantą" nebuvo jokių žinių, tai šią padėtį galima paaiškinti tuo, kad vasario 27 dieną prie Limno salos korvetei teko susigrumti su ištisa piratų flotile.

Šiame mūšyje „Sifanta" prarado ne tik keturiadešimt užmuštųjų ir sužeistųjų, bet ir savo kapitoną Stradeną, kurį ant juto mirtinai sužeidė sviedinys.

Tada korvetei pradėjo vadovauti kapitonas Todras; pasiekęs šiame mūšyje pergalę, jis nuplaukė į Eginos uostą, nes būtinai reikėjo tvarkyti korvetės korpusą ir rangautą.

Čia po kelių dienų, prabėgusių po „Sifantos" atplaukimo, visų nuostabai paaiškėjo, kad korvetę už labai stambią pinigų sumą įsigijo kažkoks bankininkas iš Raguzos, jo įgaliotinis atvyko į Eginą apiforminti laivo dokumentų. Visa tai vyko taip sklandžiai, kad nekilo jokių ginčų; laikantis visų formalumų, buvo konstatuota, kad korvetė nebepriklauso ankstesniems savo šeimininkams – laivų savininkams korfujiečiams, kurių pelnas pardavus korvetę buvo tikrai didelis.

Nors „Sifanta" ir pakeitė savininką, jos paskirtis liko ta pati. Išvalyti Archipelago vandenis nuo knibždėte knibždančių banditų, grąžinti kiek įmanoma į tėvynę tuos vergus, kuriuos pasiseks išlaisvinti, nesudėti ginklų tol, kol nebus sunaikintas pats baisiausias jūrų plėšikas Sakratifas, – tokia kaip ir anksčiau buvo „Sifantai" skirta misija. Baigus remonto darbus, kapitono padėjėjas gavo įsakymą plaukti prie šiaurinės Chijo pakrantės; ten turėjo pasirodyti naujasis kapitonas, kuriam buvo lemta tapti „pirmuoju po Dievo".

Tuo metu Anri d'Albarė ir gavo minėtą lakonišką laišką, kuriuo jam pranešta, kad „Sifantos" korvetėje yra laisva vieta.

Skaitytojas jau žino, kad jaunuolis priėmė pasiūlymą net neįtardamas, kad toji laisva vieta – laivo vado. Tačiau vos tik jis žengė ant denio, karininkai ir jūreiviai atsidavė jo nuožiūrai, o patrankų saliutas pranešė, kad turi būti iškelta Korfu vėliava.

Visus duomenis apie korvetę Anri d'Albarė gavo iš kapitono Todro. Aktas, kuriuo jis patvirtintas vadovauti korvetei, buvo visiškai sutvarkytas. Taigi niekas negalėjo prieštarauti jaunojo karininko paskyrimui, beje, niekas ir neprieštaravo. Dauguma korvetės karininkų jau pažinojo savo vadą. Jie žinojo, kad, turėdamas kapitono leitenanto laipsnį, jis buvo vienas iš jauniausių ir kartu pačių talentingiausių šio rango karininkų prancūzų laivyne. Dalyvavimas kare už nepriklausomybę pelnė jam didelį populiarumą. Todėl jau po pirmosios apžiūros, įvykdytos „Sifantos" laive, jo pavardė skambėjo visos įgulos lūpose.

– Karininkai ir jūreiviai, – paprastai tarė Anri d'Albarė, – ži-

J.GUILLAUME

nau, kokia misija patikėta „Sifantai". Mes ją įvykdysime iki galo, jeigu panorės Dievas! Amžina šlovė jūsų ankstesniam kapitonui, garbingai žuvusiam savo poste! Pasitikėkite manimi, kaip aš pasitikiu jumis! Laisvai!

Kitą dieną, kovo antrąją, korvetė, plaukdama iškėlusi visas bures, nutolo nuo Chijo krantų, paskui jos įgulai iš akių dingo Elijo kalnas, kuris aukštai dunksojo salos centre, ir pasuko į Archipelago šiaurę.

Rimtam jūrininkui pakanka vieno žvilgsnio ir kelių plaukimo valandų, kad įvertintų savo laivo pranašumus. Pūtė gaivus šiaurės vakarų vėjas, todėl nebuvo reikalo mažinti burių. Anri d'Albarė jau pirmąją dieną galėjo susipažinti su puikiomis korvetės plaukiojimo ypatybėmis.

– Ji gali atiduoti savo bramselius bet kuriam laivui ir gali juos iškelti pučiant bet kokiam vėjui, kai reikia suimti du žemutinių burių rifus, – tarė jam kapitonas Todras.

Šio šaunaus jūrininko kalba tai reiškė du dalykus: pirmiausia, kad joks kitas burlaivis negali lenktyniauti su „Sifanta", antra, kad patikimas rangautas ir stabilumas leidžia jai iškelti bures tokiu oru, kuris priverstų bet kurį kitą laivą jas nuleisti, kad tik neapvirstų.

Plaukdama kairiojo halso beidevindu, „Sifanta" lėkė į šiaurę, palikdama rytuose Mitilino, arba Lesbo, salą, vieną iš pačių didžiausių Archipelage.

Kitą dieną korvetė praplaukė pro pat šią salą, prie kurios jau pačioje karo už nepriklausomybę pradžioje, 1821 metais, graikai pasiekė didelį pranašumą prieš turkų laivyną.

– Aš ten buvau, – tarė kapitonas Todras vadui d'Albarė. – Tai atsitiko gegužės mėnesį. Septyniasdešimt mūsų brigų persekiojo penkis turkų laivus, keturias fregatas ir keturias korvetes, kurie pasislėpė Mitilino uoste. Vienas iš jų, turintis septyniasdešimt keturias patrankas, išplaukė į Konstantinopolį pagalbos, bet mes jau davėme garo, ir jis išlėkė į orą, o kartu su juo devyni šimtai penkiasdešimt jūreivių. Taip! Aš ten buvau, tai aš ir padegiau tą

sierą ir degutą, kuriais apmėtėme tą laivą! Puikus ir šiltas „apsiaustas", kapitone! Rekomenduoju jį pasitaikius progai... žodžiu, ponams piratams!

Reikėjo tik pasiklausyti kapitono Todro, kai jis jūreiviams ant bako pasakodavo apie savo žygius, pridėdamas geroką humoro dozę! Tačiau „Sifantos" vado padėjėjas sakė gryną teisybę: jis ir iš tikrųjų darė tai, apie ką pasakojo, ir darė kuo puikiausiai.

Pradėjęs vadovauti korvetei, Anri d'Albarė ne be priežasties nuplaukė į šiaurę. Likus kelioms dienoms iki jo išvykimo iš Chijo, prie Limno ir Samotrakės buvo pastebėti įtartini laivai. Keli Levanto kabotažiniai laivai buvo užgrobti ir apiplėšti prie pat Europinės Turkijos krantų. Galimas daiktas, piratai, atkakliai persekiojami „Sifantos", nutarė laikinai pasislėpti šiauriniuose Archipelago vandenyse. Be abejonės, šitaip padarę, jie būtų protingai pasielgę.

Prie Mitilino krantų nieko nepasisekė rasti. Čia plaukiojo tik keli prekybos laivai, pasikeitę signalais su korvete, kurios pasirodymas labai padrąsino jų įgulas.

Per dvi savaites, grumdamasi su be galo prastais orais, paprastai čia nusistovinčiais lygiadienio laiku, „Sifanta" sąžiningai vykdė savo misiją ir užduotį. Kai stiprus škvalas keletą sykių pagrečiui užgriuvo laivą, Anri d'Albarė buvo priverstas sumažinti burių skaičių; dabar jis galėjo aiškiai įvertinti ir korvetės savybes, ir jos įgulos sumanumą. Savo ruožtu ir jaunasis karininkas turėjo progą pasirodyti, taip sakant, pateisinti prancūzų laivyno karininkų, garsėjančių itin sumaniu manevravimu, reputaciją. Jo puikus jūrų mūšio taktikos išmanymas išaiškėjo vėliau. Kai dėl asmeninės kapitono drąsos, tai ja niekas neabejojo.

Šiomis sunkiomis aplinkybėmis jaunasis karininkas pasirodė kaip itin gabus vadas. Jaunuolis turėjo tvirtą charakterį, pasižymėjo didele dvasios galia, nuolatos elgėsi šaltakraujiškai, gebėjo ne tik numatyti įvykius, bet ir daryti teisingus sprendimus. Trumpai kalbant, Anri buvo tikras jūrininkas, ir tuo viskas pasakyta.

Antrojoje kovo pusėje korvetė ištyrė Limno salos pakrantes.

Ši sala, pati didžiausia šioje Egėjo jūros dalyje, siekia penkiolika ljė ilgio ir penkis ar šešis pločio. Kaip ir gretima Imbrozo sala, ir ji visiškai nenukentėjo per karą dėl nepriklausomybės, tačiau piratai ne sykį įsiverždavo į patį jos reidą ir grobdavo prekybos laivus. Norėdama papildyti savo atsargas, korvetė išmetė inkarą Limno uoste, kur tuo metu stovėjo daugybė laivų. Anuo metu Limne buvo statoma nemažai laivų; jeigu čia naujų laivų neužbaigdavo statyti dėl piratų grėsmės, tai dėl tos pačios priežasties ir baigtieji nepalikdavo uosto. Todėl čia ir grūdosi tokia gausybė laivų.

Duomenys, kuriuos saloje gavo Anri d'Albarė, galėjo tik sustiprinti jo ketinimus toliau traukti į Archipelago šiaurę. Jis pats ir jo karininkai ne sykį girdėjo minint Sakratifo vardą.

– Ak! – šūktelėjo kapitonas Todras. – Tiesiog nekantrauju susidurti akis į akį su tuo niekšu, kuris atrodo bemaž legendinis! Šiaip ar taip, bent jau įsitikinčiau, jog jis tikrai egzistuoja!

– Nejaugi tuo abejojate? – guviai paklausė Anri d'Albarė.

– Tiesą sakant, vade, – atsakė Todras, – jeigu norite žinoti mano nuomonę, aš beveik netikiu Sakratifo egzistavimu. Kas gali pasigirti, jog kada nors jį matė? Galbūt tai tiesiog kovinė pravardė, kurią paeiliui prisiima piratų vadeivos! Matote, aš manau, kad daug tų, kurie savinosi šį vardą, jau kabo ant fokstiebio rėjų. Beje, tai visai nesvarbu! Svarbiausia juk buvo pakarti šiuos niekšus, ir tai padaryta!

– Visiškai pritariu, kapitone Todrai, – tarė Anri d'Albarė. – Jūsų prielaida galėtų paaiškinti, kodėl jo visur pilna!

– Sakote teisybę, vade, – pridūrė vienas prancūzas karininkas. – Jeigu, kaip pasakojama, vienu metu Sakratifą matė skirtingose vietose, vadinasi, šiuo vardu prisidengia net keli piratų vadeivos.

– Ir šitaip daro dėl to, kad suklaidintų padorius žmones, kurie juos medžioja! – palaikė jo mintį ir kapitonas Todras. – Bet aš pareiškiu dar kartą: yra tik vienas būdas pasiekti, kad šis vardas galutinai išnyktų, – sučiupti ir pakarti tuos, kurie juo naudojasi... ir net tuos, kurie juo nesinaudoja! Tada jau ir tikrajam Sakratifui,

jeigu jis egzistuoja, nebepavyks išvengti virvės, kuri senų seniausiai jo pasiilgo!

Kapitonas Todras sakė teisybę, bet didžiausia bėda buvo ta, kaip sugauti tuos vikriuosius piktadarius.

– Kapitone Todrai, – vėliau paklausė Anri d'Albarė, – ar jums plaukiojant pirmaisiais mėnesiais „Sifanta" arba ankstesnių jūsų kampanijų metu nepasitaikė susidurti su šimto tonų vandentalpos sakoleva, pavadinta „Karista"?

– Nė karto, – atsakė vyriškis.

– O jums, ponai? – pridūrė vadas, atsigręžęs į karininkus.

Tačiau nė vienas iš jų nieko negirdėjo apie sakolevą, nors beveik visi plaukiojo Archipelago jūromis nuo pat karo už nepriklausomybę pradžios.

– Ar neteko jums girdėti „Karistos" kapitono Starko pavardės? – atkakliai toliau klausinėjo Anri d'Albarė.

Ir šios pavardės nė vienas karininkas nebuvo girdėjęs. Beje, nieko čia nuostabaus, nes buvo kalbama viso labo apie paprasto prekybos laivo, kokių Levanto uostuose šimtai, savininką.

Tačiau Todras gan miglotai prisiminė, jog tarsi kažkur buvo girdėjęs Starko pavardę, tikriausiai, kai stovėjo Arkadijos uoste Mesenėje. Šia pavarde vadintas kapitonas vieno iš tų besiverčiančių kontrabanda laivų, kurie gabeno prie Berberijos pakrančių vergus, parduotus turkų valdžios.

– Beje, tai tikriausiai kitas Starkas, – pridūrė jis. – Šis, kaip sakote, yra sakolevos savininkas, o sakoleva netinka tokiai prekybai.

– Iš tikrųjų, – sutiko Anri d'Albarė ir liovėsi klausinėti.

Tačiau Anri negalėjo negalvoti apie Starką, nes jo mintys nuolatos sukosi apie nesuvokiamą dviejų moterų – Hadžinos Elizundo ir Andronikos – dingimo paslaptį. Dabar šie du vardai glaudžiai siejosi jaunuolio atsiminimuose.

Kovo dvidešimt penktąją „Sifanta" atsidūrė prie Samotrakės salos, už šešiasdešimties ljė nuo Chijo. Jeigu turėsime galvoje, kiek laiko korvetė sugaišo šitam neilgam keliui, tai pasidarys aiš-

ku, kad šiose vietose ji atidžiai apžiūrinėjo kiekvieną kampą. Ir iš tikrųjų ten, kur dėl seklumo negalėjo praplaukti korvetė, žvalgybą vykdė jos valtys. Bet kol kas visos paieškos buvo bergždžios.

Samotrakės sala karo metu labai smarkiai nukentėjo, bet turkai vis dar ją laikė savo rankose. Buvo galima manyti, jog dėl to, kad čia nėra patogios įlankos, korsarai rado patikimą prieglobstį daugybėje užutėkių. Saloje stūksojo Saoso kalnas, siekęs penkis šešis tūkstančius pėdų aukščio; iš tokio aukščio sargybiniai nesunkiai galėjo pastebėti bet kokį laivą ir duoti apie jį žinią, jeigu jis pasirodytų įtartinas. Šitaip iš anksto įspėti piratai galėjo kuo ramiausiai pasislėpti anksčiau, negu jiems būtų užkirstas kelias. Tikriausiai taip ir buvo, nes šiuose bemaž tuščiuose vandenyse „Sifanta" nesutiko nė vieno laivo.

Tada Anri d'Albarė pasuko į šiaurės vakarus, norėdamas praplaukti pro Taso salą, stūksančią apytikriai dvidešimt ljė nuo Samotrakės. Korvetei teko gerokai laviruoti grumiantis su stipriu priešiniu vėju; bet netrukus ji atsidūrė netoli nuo kranto, kur jūra mažiau bangavo, o plaukimo sąlygos pasidarė kur kas palankesnės.

Kaip skirtingai susiklostė įvairių Archipelago salų likimai! Tuo metu, kai Chijui ir Samotrakei teko labai skaudžiai nukentėti nuo turkų, Tasas, kaip ir Limnas arba Imbrozas, nepatyrė karo baisumų. Visi Taso gyventojai yra graikai; jų papročiai itin patriarchališki; vyrai ir moterys iki pat šių laikų išlaikė antikinio meno grakštumą ir nešiodami drabužius, ir šukuodami plaukus, ir tvarkydami savo gyvenamuosius būstus. Turkų valdžia, kuriai ši sala priklausė nuo penkioliktojo amžiaus pradžios, galėjo be kliūčių ją apiplėšti, nepatirdama nė menkiausio pasipriešinimo. Tačiau veikiant nežinia kokiai privilegijai ir nepaisant to, kad salos gyventojų turtai savaime galėjo žadinti šių tikrai įžūlių barbarų godulį, Tasas iki šiol liko nenuniokotas.

Ir vis dėlto, jeigu čia nebūtų pasirodžiusi „Sifanta", salai tikriausiai būtų tekę patirti visus plėšikų antpuolio baisumus.

Mat balandžio antrąją uostui, kuris stūkso Taso šiaurėje ir mūsų

laikais vadinamas Pirgu, grėsė piratų antpuolis. Prie salos prisiartino penki ar šeši piratų laivai, pagal savo tipą – mistikos ir žermos, lydimi brigantinos, ginkluotos tuzinu patrankų. Jeigu banditai būtų išsilaipinę saloje, ją būtų ištikusi katastrofa, nes gyventojai visai nemokėjo kautis, be to, neturėjo jokių pajėgų atmušti užpuolikams.

Bet vos reide pasirodė korvetė, kai brigantinos grotstiebyje suplevėsavo vėliava, ir visi piratų laivai išsirikiavo kovos linija; tai, be abejo, buvo įžūlus piratų iššūkis.

– Ar tik jie nesirengia mūsų atakuoti? – sušuko kapitonas Todras, stovėjęs ant juto šalia vado.

– Atakuoti... ar gintis? – šyptelėjo Anri d'Albarė, nors ir gerokai nustebęs dėl šitokio piratų elgesio.

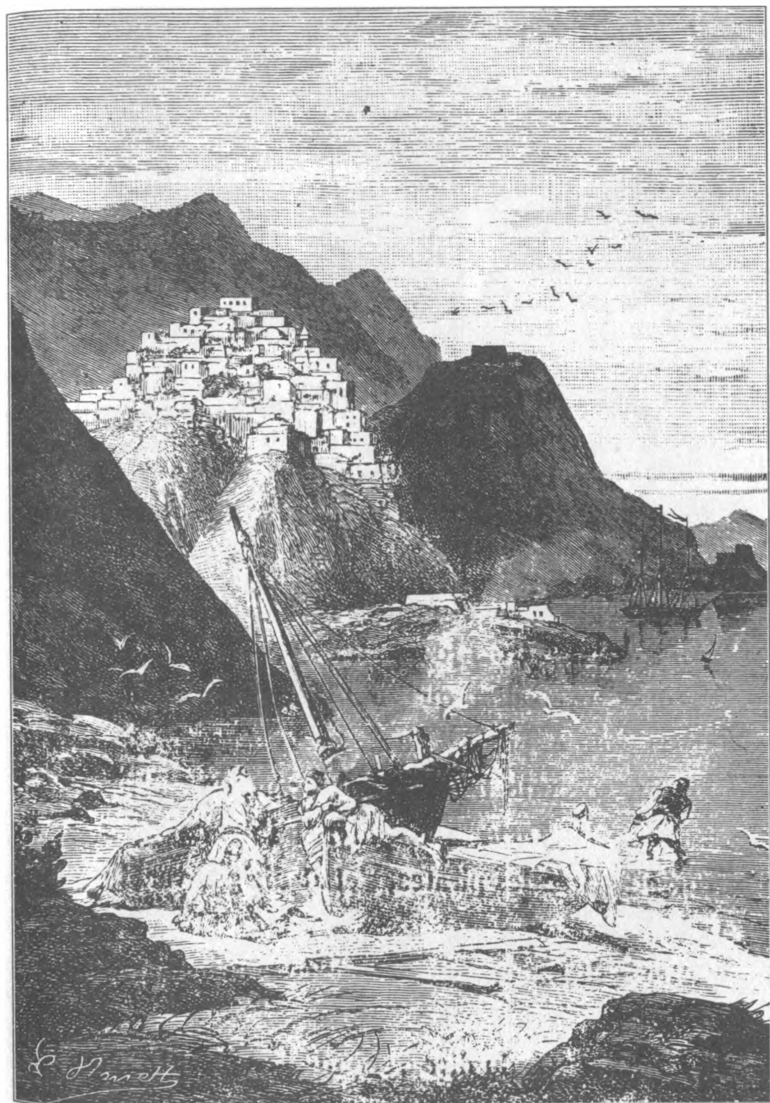
– Velniai rautų! Aš tikėjausi, jog šie niekšai spruks iškėlę visas bures!

– Priešingai, kapitone Todrai, tegu priešinasi! Tegu net atakuoja! Jeigu jie sumanytų bėgti, kai kuriems iš jų, be abejonės, pavyktų išnešti kudašių! Įsakykite skelbti kovos parengtį!

Vado įsakymas buvo bemat įvykdytas. Jūreiviai užtaisė patrankas, o sviedinius sukrovė šalia; mažąsias patrankėles irgi parengė mūšiui; jūreiviai apsiginklavo muškietomis, pistoletais, kardais ir abordažiniais kirviais. Stiebų aikštelėse esantys vyrai irgi pasiruošė manevruoti – vienaip, kai mūšis vyks vietoje, kitaip – kai reikės vytis bėglius. Visa tai įgula padarė taip sparčiai ir tiksliai tarsi tikrame karo laive.

O tuo metu korvetė prisiartino prie flotilės, vienodai pasiruošusios ir pulti, ir pasipriešinti. „Sifantos" vadas ketino paleisti ugnį į brigantiną ir pavaišinti salve, galinčia išvesti ją iš rikiuotės, o paskui, priplaukus prie pat jos borto, pasiųsti jūreivius abordažui.

Bet buvo visiškai įtikėtina, jog piratai, vaizduodami, kad rengiasi mūšiui, iš tikrųjų galvoja tik apie bėgimą. To padaryti nepavyko anksčiau todėl, kad atplaukusi korvetė užklupo juos netyčia, o dabar štai užtvėrė išėjimą į atvirą jūrą. Vienintelė nūnai jų

išeitis – kaip nors apšauti „Sifantą” ir pasprukti.

Pirmoji salvę paleido brigantina. Jos pabūklai buvo taip nutaikyti, kad sunaikintų korvetės rangautą ir geriausiu atveju numuštų bent vieną stiebą. Jeigu piratams būtų pasisekę, tai brigantina galėtų kur kas lengviau pasprukti nuo priešo.

Sviediniai prašvilpė virš „Sifantos” denio per septynias ar aštuonias pėdas, kai kur nukirto lynus, apgadino brasus, sudaužė į šipulius medinį klojinį tarp grotstiebio ir fokstiebio ir lengvai sužeidė tris ar keturis jūreivius. (*Brasas – laivavirvė, naudojama burei kartu su rėja pasukti.*) Apskritai piratai nepadarė rimtos žalos.

Anri d'Albarė atsakė ne iš karto. Jis įsakė šauti į brigantiną tiesiu taikymu, tačiau salvė nuo dešiniojo borto trenkė tik tada, kai išsisklaidė pirmųjų šūvių dūmai.

Brigantinos laimei, jos kapitonas, pasinaudodamas vėju, sugebėjo taip manevruoti, jog tik keletas sviedinių pataikė į korpusą virš vaterlinijos. Nors brigantinoje ir buvo nemažai nukautų, ji vis dėlto neišėjo iš rikiuotės.

Tačiau korvetės sviediniai, nepataikę į brigantiną, nenuėjo veltui. Beveik visi jie smogė į kairįjį vienos mistikos bortą, kurį atidengė manevruodama brigantina; į laivą tuoj pat ėmė plūsti vanduo.

– Pataikėme! Jei ne į brigantiną, tai į jos palydovą, tą seną kaliošą! – rėkavo jūreiviai ant „Sifantos” bako.

– Statau savo vyno davinį, kad po penkių minučių mistika nugrims į dugną!

– Po trijų!

– Sutinku! Tegu tavo vynas taip liejasi į mano gerklę, kaip antai vanduo į to piratų laivo borto pralaužą!

– Skęsta!.. Skęsta!..

– Žiūrėkite! Ji jau perpus nuskendo... Tuoj vanduo ją visą užlies!

– Ir visus tuos velnio vaikus, kurie antai puola į jūrą ir mėgina plaukti!

– Na ką gi! Kadangi jie pasirinko vandenį vietoj virvės, netrukdysime!

Iš tikrųjų mistika palengva skendo. Todėl, kol dar vanduo nepasiekė falšborto, jos įgula šoko į jūrą, kad nusikastų iki kurio nors kito flotilės laivo.

Tačiau kiti piratų laivai nesuko sau galvos dėl skęstančių mistikos žmonių. Dabar visi jie turėjo vienintelį norą – bėgti. Štai kodėl nelaimingieji nuskendo, taip ir nesulaukę, kad kas nors išmestų bent virvę, kuria galėtų įsiropšti į denį.

Tuo metu „Sifanta" iššovė antrą salvę, sugadinusią vieną žermą, kuri neatsargiai atsuko bortą. Tos salvės ir pakako: gana greitai žerma dingo už ištisinės ugnies sienos, iškilusios jos denyje, kurį uždegė gal pusė tuzino įkaitusių sviedinių.

Išvydusios, koks likimas ištiko žermą, dviejų kitų nedidelių laivų įgulos suprato, kad ir jos nepasislėps nuo korvetės patrankų. Pasidarė aišku, kad pamėginę sprukti vis vien bus pavyti greitaeigės korvetės.

Todėl brigantinos kapitonas priėmė vienintelį teisingą sprendimą, kaip išgelbėti savo žmones. Jis davė signalą susirinkti visiems į vieną vietą. Po kelių minučių piratai bemat sušoko į brigantiną, palikę mistiką ir žermą, kurios netrukus sprogo.

Brigantinos įgula, šitaip netikėtai gavusi gal šimto vyrų pastiprinimą, dabar atsidūrė kur kas palankesnėmis sąlygomis, jeigu stotų į abordažinį mūšį tuo atveju, kai nepasisektų pabėgti.

Nors brigantinos įgula dabar skaičiumi ir prilygo korvetės įgulai, vis dėlto jai geriausia išeitis – kuo greičiau dumti. Todėl brigantinos kapitonas nedvejodamas nutarė pasinaudoti savo laivo greitumu ir plaukti prie turkų kranto. Ten brigantina galėtų sumaniai pasislėpti tarp pakrantės uolų, todėl korvetė vargu ar ją ten rastų ir pasiektų.

Vėjas pastebimai stiprėjo. Tačiau brigantina iškėlė visas bures, net ir triumselį ir, rizikuodama sugadinti savo rangautą, pradėjo tolti nuo „Sifantos".

– Ką gi! – sušuko kapitonas Todras. – Labai nustebsiu, jeigu ji

turės tokias pat ilgas kojas kaip ir mūsų korvetė!

Ir jis atsigręžė į Anri d'Albarė laukdamas įsakymų.

Tačiau tą akimirką jaunojo prancūzo akys buvo nukrypusios visai į kitą pusę. Jis daugiau nebežiūrėjo į brigantiną. Atsukęs žiūroną į Taso salą, vadas sekė lengvą laivą, kuris kėlė bures, rengdamasis palikti uostą.

Tai buvo sakoleva. Genama stiproko šiaurės vakarų vėjo, leidusio jai iškelti visas bures, sakoleva pasuko prie pietinio įlankos išėjimo, kuriuo dėl savo nedidelės vandentalpos galėjo nesunkiai išplaukti.

Gerai apžiūrėjęs laivą, Anri d'Albarė ūmai nuleido žiūroną.

– „Karista"! – šūktelėjo jis.

– Kaip, ta pati sakoleva, apie kurią mums pasakojote? – sukluso kapitonas Todras.

– Taip, tai ji! Aš pasivysiu ir užimsiu ją...

Bet Anri d'Albarė nebaigė sakinio. Pareiga neleido jam rinktis tarp brigantinos su gausybe piratų ir „Karistos", nors pastarajai, be jokių abejonių, vadovavo Nikolas Starkas. Atsisakęs persekioti brigantiną ir plaukdamas pačiu didžiausiu greičiu, jis tikriausiai spėtų užkirsti kelią sakolevai, galėtų pasivyti ir užimti ją. Bet tai reikštų paaukoti bendrą tikslą dėl asmeninių interesų. Anri d'Albarė neturėjo tokios teisės. Pareiga liepė jam nė sekundės negaišti ir tuoj pat persekioti brigantiną,padaryti viską, kad ji būtų paimta ir sunaikinta; taip jis ir padarė. Anri sviedė paskutinį žvilgsnį į „Karistą", kuri neįtikėtinai sparčiai tolo laisvu išėjimu, ir įsakė persekioti piratų laivą, sprunkantį į priešingą pusę.

Netrukus „Sifanta", iškėlusi visas bures, spėriai nulėkė įkandin brigantinos. Jos priekinės patrankos buvo nutaikytos į piratų laivą, o kadangi abu laivus vieną nuo kito kol kas skyrė ne daugiau kaip pusė mylios, korvetė prabilo.

Jos šneka, matyt, labai nepatiko brigantinai. Todėl pasukusi per du rumbus prieš vėją, ji pamėgino pasprukti nuo priešo.

Bet, deja, jai nepasisekė.

„Sifantos" vairininkas irgi truputį pasuko šturvalą, ir korvetė

savo ruožtu dar stačiau nuplaukė prieš vėją.

Persekiojimas tęsėsi gerą valandą. Korvetė aiškiai priartėjo prie piratų, todėl neliko abejonių, kad ji pasivys brigantiną dar iki sutemų. Bet dviejų laivų dvikovai buvo lemta baigtis kitaip.

Vienas iš „Sifantos" sviedinių nukirto brigantinos fokstiebį. Laivas bemat pradėjo dreifuoti, todėl korvetei reikėjo tik plaukti ankstesne kryptimi, kad po ketvirčio valandos atsidurtų brigantinos traverse.

Ir tada pasigirdo baisus dundesys. Priartėjusi per pusę kabeltovo, „Sifanta" paleido ugnį iš visų dešiniojo borto pabūklų. Atrodė, ši įkaitusio metalo lavina mestelėjo brigantiną aukštyn, tačiau salvė sunaikino tik jos antvandeninę dalį, todėl laivas nenuskendo.

Vis dėlto laivo, kurio įgula gerokai išretėjo po šios salvės, kapitonas suprato, kad nebepajėgs ilgiau priešintis, ir nuleido vėliavą.

Tą pačią valandėlę korvetės valtys priplaukė prie brigantinos ir paėmė nedaugelį likusių gyvų piratų. Padegta brigantina liepsnojo tol, kol ugnis pasiekė vaterliniją. Po to ji nuskendo.

„Sifanta" padarė gerą ir naudingą darbą. Kas vadovavo piratų flotilei, kaip jis vadinosi, kur jis gimė, kas buvo jo protėviai, – viso to taip ir nepavyko sužinoti, nes piratų vadeiva kuo griežčiausiai atsisakė atsakinėti į klausimus. Jo draugeliai irgi tylėjo; galimas daiktas, jog jie ir iš tikrųjų nieko nežinojo apie ankstesnį savo vadeivos gyvenimą, kaip dažnai pasitaikydavo tarp piratų. Tačiau, kad jie visi piratai, nebuvo ko abejoti, todėl netrukus įvyko teisingas ir greitas teismas.

Tuo tarpu netikėtai pasirodžiusi ir taip pat netikėtai dingusi sakoleva privertė Anri d'Albarė giliai susimąstyti. Juk aplinkybės, kuriomis ji skubiai paliko Tasą, nejučiomis vertė lengvai nenumoti ranka. Ar sakoleva norėjo pasinaudoti jūrų mūšiu, kurį korvetė pradėjo su piratų flotile, kad laiku pasislėptų? Ar baiminosi susidurti akis į akį su „Sifanta", kurią turbūt atpažino? Garbingas prekybos laivas kuo ramiausiai liktų uoste, nes juk piratai

nieko kita nenorėjo, kaip iš ten pasprukti! Vietoj to „Karista" paskubėjo pakelti inkarą ir lėkti į atvirą jūrą, rizikuodama pakliūti korvetei į nagus! Nieko įtartinesnio nesugalvosi už šitokį elgesį, todėl savaime kilo klausimas, ar sakoleva ne kartu su piratais? Tiesą sakant, jaunasis Anri d'Albarė nė kiek nebūtų nustebęs, sužinojęs, kad Nikolas Starkas yra korsaras. Deja, dabar tik atsitiktinumas gali padėti korvetei užtikti sakolevos pėdsakus.

Atėjo naktis, ir „Sifanta" plaukdama į pietus nebeturėjo jokių šansų susidurti su „Karista". Taigi, nepaisant visų apgailestavimų, kuriuos jautė Anri d'Albarė, praleidęs progą sučiupti Nikolą Starką, turėjo susitaikyti su padėtimi; užtat jis įvykdė savo priedermę. Mūšio prie Taso rezultatas – penki sunaikinti piratų laivai, o pačios korvetės įgula beveik nepatyrė nuostolių. Po šio susirėmimo šiaurinėse Archipelago jūrose kuriam laikui turėjo įsiviešpatauti ramybė.

Vienuoliktasis skyrius

Signalai be atsako

Prabėgus aštuonioms dienoms po mūšio prie Taso, „Sifanta", apieškodama visus turkų pakrantės užutėkius nuo Kavalos iki Orfano, perkirto Kontesino įlanką; paskui, nuplaukusi nuo Depranono kyšulio iki Paliuros kyšulio, paliko užpakalyje Monte Santo ir Kasandros įlankas, kol pagaliau balandžio 15 dieną išleido iš akių Ato kalno viršūnes, kurios siekia beveik du tūkstančius metrų virš jūros lygio.

Šiose vietose korvetė nesutiko nė vieno įtartino laivo. Keletą sykių matė turkų eskadras; tačiau „Sifanta", plaukusi su Korfu vėliava, nė negalvojo atsakyti į signalus šių laivų, kuriuos jos vadas būtų mieliau sutikęs patrankų salve negu mandagiu sveikinimu. Kitaip jis žiūrėjo į graikų kabotažinius laivus, perdavusius jam kai kuriuos gana vertingus duomenis.

Šiomis aplinkybėmis balandžio 26 dieną Anri d'Albarė sužinojo vieną didelės svarbos įvykį. Sąjunginės valstybės nutarė sulaikyti visus pastiprinimus, siunčiamus Ibrahimui jūrų keliais. Dar daugiau – Rusija oficialiai paskelbė karą sultonui. Taigi Graikijos padėtis pamažu gerėjo; nepaisydama visų sunkumų, kuriuos dar turėjo įveikti, ji pasitikėdama žengė nepriklausomybės atgavimo keliu.

Balandžio trisdešimtąją korvetė įplaukė gilyn į Salonikų įlanką, pasiekdama pačias tolimiausias jos pakrantes – galinį savo maršruto punktą šiaurės vakarų Archipelage. Čia ji turėjo progą

sumedžioti dar kelis piratų laivus – šebekas, šniavas ir polakras, – kuriems pavyko pasprukti nuo persekiojimo tik iššokus į krantą. Nors jų įgulos ir nebuvo sunaikintos iki paskutinio žmogaus, patys laivai, šiaip ar taip, išėjo iš rikiuotės.

Paskui „Sifanta" vėl pasuko į pietryčius, kad kruopščiai apieškotų pietinį Salonikų įlankos krantą. Bet, matyt, piratai jau pakėlė aliarmą, nes korvetė nebesutiko nė vieno plėšikų laivo, kuriam reikėtų įvykdyti teisingumą.

Tada laive ir atsitiko gan keistas ir nepaaiškinamas įvykis.

Gegužės 10 dieną apie septintą valandą vakaro įžengęs į kajutkompaniją, užėmusią visą „Sifantos" laivagalį, Andri d'Albarė išvydo ant stalo kažkokį laišką. Paėmė jį ir, prikišęs prie lempos, besisiūbuojančios palubėje, perskaitė adresą ant voko.

Ten buvo parašyta:

Kapitonui Anri d'Albarė, „Sifantos" korvetės vadui, atviroje jūroje.

Braižas jaunajam karininkui pasirodė pažįstamas. Jis priminė laišką, kurį gavo Chijo saloje ir kuriame buvo pranešta, kad laivo vadovybėje esanti laisva vieta.

Štai kas buvo parašyta šiame laiške, atėjusiame taip neįtikėtinai ir be pašto pagalbos:

Jeigu vadas d'Albarė panorės parengti savo kampanijos Archipelage planą taip, kad pirmąją rugsėjo savaitę galėtų atplaukti prie Skarpanto krantų, jis padarys puikų darbą, taip pat pasitarnaus jam patikėtam reikalui.

Nei datos, nei parašo, kaip ir laiške, gautame Chijo saloje. Sulyginęs abu laiškus, Anri d'Albarė įsitikino, jog abu juos rašė ta pati ranka.

Ką tai reiškia? Pirmąjį laišką jaunuoliui pristatė paštas. Kai dėl antrojo, tai jį galėjo padėti ant stalo tik žmogus, plaukiojantis

šiuo laivu. Matyt, jis saugojo pastarąjį laišką nuo pat kelionės pradžios arba gavo neseniai, kai „Sifanta" buvo nuleidusi inkarą kažkuriame uoste. Dar daugiau – laiško dar nebūta prieš valandą, kai jis išėjo iš kajutkompanijos ir patraukė į denį duoti nurodymų nakčiai. Taigi laiškas, be jokių abejonių, padėtas ant stalo vėliau negu prieš valandą.

Anri d'Albarė paskambino.

Įėjo budintysis.

– Ar kas nors čia buvo įėjęs, kai aš daviau nurodymus denyje? – paklausė vadas.

– Ne, pone kapitone, – atsakė jūreivis.

– Ne?.. O ar niekas negalėjo čia įeiti taip, kad tu jo nepastebėtum?

– Ne, pone kapitone, juk aš nė akimirkos nepasitraukiau nuo durų.

– Gerai.

Pridėjęs ranką prie beretės, jūreivis pasišalino.

„Ir iš tikrųjų atrodo neįtikėtina, – tarė sau Anri d'Albarė, – kad kas nors galėtų įeiti pro šias duris nepastebėtas. Tačiau galbūt įmanoma prisidengus sutemomis nusėlinti iki išorinės galerijos ir įlįsti pro vieną iš kajutkompanijos langų?"

Anri d'Albarė patikrino iliuminatorius, atsiveriančius į denį. Tačiau čia jie, kaip ir jo kajutėje, uždaromi iš vidaus, todėl tikrai neįmanoma iš išorės įlįsti per vieną iš šių angų.

Visa tai, žinia, negalėjo sukelti Anri d'Albarė nė mažiausio nerimo; jaunuolis jautė tik nuostabą ir tą nepatenkintą smalsumą, kurį žmogus patiria susidūręs su nepaaiškinamu faktu. Aiškus buvo tik vienas dalykas: šiaip ar taip, anoniminis laiškas pasiekė adresatą, o tas adresatas ne kas kitas, o jis pats – „Sifantos" vadas.

Pasvarstęs Anri d'Albarė nutarė niekam nesakyti apie šį įvykį, netgi vyresniajam karininkui. Ką tai jam duotų? Jo paslaptingasis korespondentas, kad ir kas jis būtų, tikriausiai neprisipažintų.

Bet ar priims kapitonas patarimą, išdėstytą laiške? „Be abejonės! – tarė sau jaunuolis. – Tas, kuris nešė man pirmąjį kartą,

neapgavo teigdamas, kad „Sifantos" vadovybėje esanti laisva vieta. Kodėl jis dabar turėtų mane apgaudinėti antrajame laiške, kviesdamas atplaukti prie Skarpanto salos pirmąją rugsėjo savaitę? Taip! Aš pakeisiu kampanijos planą ir tiksliai, nevėluodamas atvyksiu ten, kur man nurodyta!"

Anri d'Albarė rūpestingai sulankstė laišką su naujuoju nurodymu; paskui, pasiėmęs žemėlapius, ėmė sudarinėti naujos kelionės planą, stengdamasis kuo naudingiau praleisti tuos keturis mėnesius, likusius iki rugpjūčio pabaigos.

Skarpanto sala dunkso pietryčiuose, priešingoje Archipelago pusėje, tai yra apytikriai už šimto ljė tiesia linija nuo tos vietos, kur plaukė „Sifanta". Šiaip ar taip, Anri d'Albarė turėjo pakankamai laiko, kad galėtų ištirti Morėjos pakrantes, kur gana dažnai slapstydavosi piratai, taip pat visą grupę Kikladų salų, išsibarsčiusių Egino įlankos prieigose iki pat Kretos salos.

Reikia pasakyti, kad kvietimas atvykti nurodytu laiku prie Skarpanto salos tik truputį keitė maršrutą, kurį jau anksčiau buvo numatęs Anri d'Albarė. Jis galėjo gana ramiai įgyvendinti visa tai, ką buvo numatęs, ir nė kiek nesutrumpinti savo programos. Todėl gegužės 20 dieną, apžiūrėjusi nedideles Pelerio, Piperio, Sarakinono ir Skandzūros salas į šiaurę nuo Negrepontės, „Sifanta" nuplaukė žvalgytis prie Skyro krantų.

Skyras – pati žymiausia iš devynių sudarančių grupę salų, kurią senovės graikai visiškai teisėtai būtų galėję paversti devynių mūzų buveine. Jos puikiai apsaugotoje ir plačioje šv. Georgijo įlankoje, kur gausu gilių vietų nuleisti inkarams, korvetės įgula galėjo be didelio vargo apsirūpinti maisto produktais – aviena, kviečiais, miežiais, taip pat nusipirkti puikaus vyno – vieno iš svarbiausių krašto turtų. Ši sala, glaudžiai susijusi su pusiau legendiniais Trojos karo įvykiais, išgarsinta Likomedo, Achilo ir Odisėjo, netrukus turėjo įeiti į naujosios graikų karalystės sudėtį, į Eubojos vyskupiją.

Skyro pakrantes giliai išraižė daugybė įlankų ir užutėkių, kur lengvai sau prieglobstį galėjo rasti piratai; todėl Anri d'Albarė

įsakė visas pakrantes itin kruopščiai apžiūrėti. Kol korvetė dreifavo už kelių kabeltovų nuo salos, jos valtys šniukštinėjo po visą pakrantę iki nuošaliausių užkampių.

Ši žvalgyba nedavė jokių rezultatų. Visos vietos, kur galima pasislėpti, stūksojo tuščios. Vienintelės žinios, kurias Anri d'Albarė pasisekė išpešti iš salos valdžios, buvo tokios: prieš mėnesį laivas, plaukęs su piratų vėliava, atakavo, užgrobė ir sunaikino prie šių krantų kelis prekybos laivus. Plėšikiškąjį antpuolį saliečiai priskyrė pagarsėjusiam Sakratifui. Tik vieno dalyko niekas negalėjo pasakyti – kuo pagrįstas šis teiginys, nes garsųjį piratą gaubė neperregima ir mistinė skraistė, netgi abejota jo egzistavimo faktu.

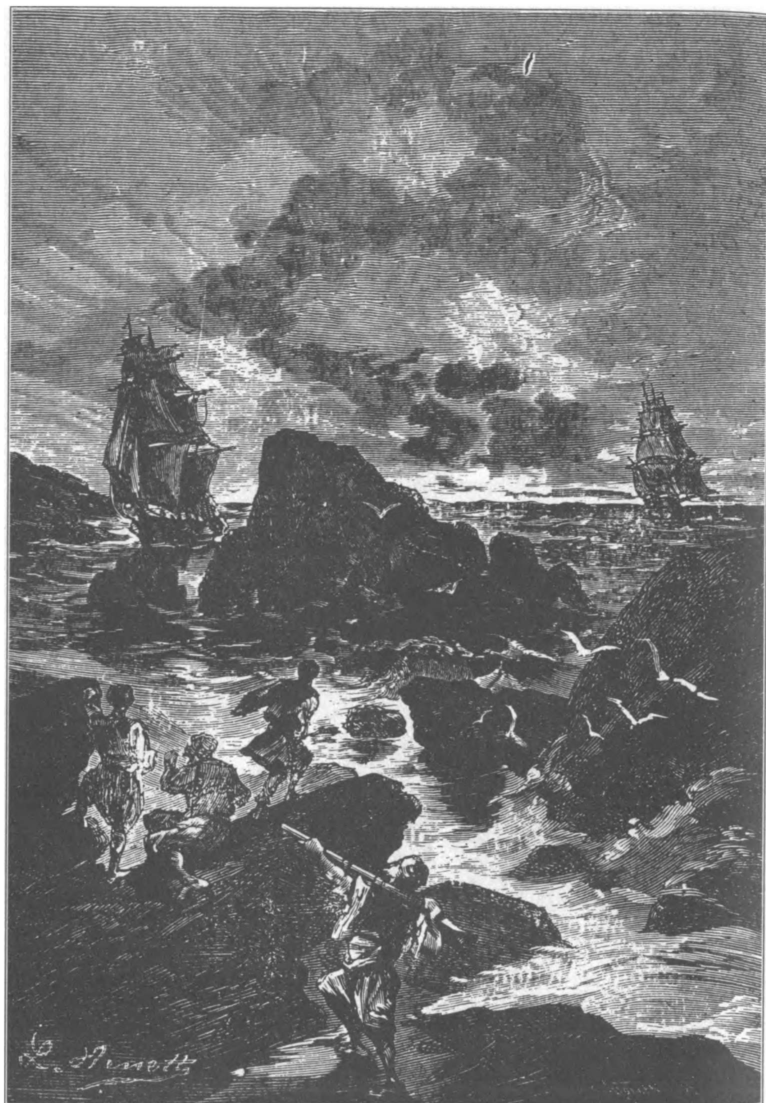
Po penkių dienų stovėjimo korvetė paliko Skyro vandenis. Gegužės pabaigoje ji pasiekė didelės Eubojos salos, taip pat vadinamos ir Negreponte, pakrantę ir atidžiai ištyrinėjo visas jos prieigas daugiau negu per keturiasdešimt ljė.

Žinoma, kad ši sala sukilo viena iš pirmųjų pačioje karo pradžioje – 1821 metais; bet turkai, įsitaisę Negrepontės citadelėje ir sykiu įsitvirtinę Karisto tvirtovėje, atkakliai priešinosi. Vėliau gavę pašos Jusufo kariuomenės pastiprinimą, jie pasklido po visą salą ir pradėjo daryti sau įprastus žvėriškumus, kol galiausiai vienas iš graikų vadų, Diamantis, nesustabdė jų 1823 metų rugsėjo mėnesį. Netikėtai atakavęs turkų kareivius, jis didžiumą jų sunaikino, o likusieji gyvi buvo priversti persikelti per įlanką ir slėptis Tesalijoje.

Tačiau galiausiai pranašumą vis dėlto išlaikė turkai, kurių čia gyveno kur kas daugiau. Po nesėkmingo mėginimo juos sutriuškinti, kurio 1826 metais ėmėsi pulkininkas Favjė ir eskadrono vadas Renjo de Sen Žanas d'Anželis, turkai galutinai pradėjo šeimininkauti saloje.

Kai „Sifanta" plaukė pro Negrepontės krantus, sala vis dar tebebuvo turkų valdžioje. Nuo korvetės denio Anri d'Albarė vėl galėjo matyti kruvinos kovos, kurioje jis pats dalyvavo, areną. Dabar susirėmimų čia nebepasitaikė, o po naujosios karalystės

pripažinimo Eubojos sala su šešiasdešimčia tūkstančių gyventojų turėjo sudaryti vieną iš Graikijos provincijų.

Kad ir kaip pavojinga patruliuoti šiuose vandenyse tiesiog turkų pakrantės baterijų panosėje, korvetė toliau tęsė savo misiją ir sunaikino dar apie dvidešimt piratų laivų, šmirinėjusių apie Euboją.

Ekspedicija prie Eubojos tęsėsi beveik visą birželio mėnesį. Paskui „Sifanta" pasuko į pietryčius. Paskutinėmis šio mėnesio dienomis ji pasiekė Andrą, pirmąją iš Kikladų salų, stūkstančią netoli nuo Eubojos; šios didvyriškos salos gyventojai sukilo prieš turkų viešpatavimą vienu metu su Psaros graikais.

Čia vadas d'Albarė nutarė pakeisti korvetės kursą ir pasuko tiesiai į pietvakarius, norėdamas priartėti prie Peloponeso krantų. Liepos 2 dieną korvetė išvydo Zėjos salą, kažkada vadintą Kėja arba Kos, virš kurios kyla didinga Elio kalno viršūnė.

Kelias dienas korvetė stovėjo nuleidusi inkarą Zėjos uoste, viename iš geriausių šioje pakrantėje. Anri d'Albarė ir jo karininkai sutiko čia nemažai narsių zėjiečių, kurie pirmomis karo dienomis buvo jų ginklo broliai. Štai kodėl korvetė susilaukė labai džiaugsmingo sutikimo. O kadangi nė vienam piratui neateitų į galvą mintis slapstytis šios salos užutėkiuose, tai „Sifanta" netrukus vėl patraukė į kelionę ir liepos penktąją aplenkė Kolono kyšulį Atikos pietrytiniame pakraštyje.

Baigiantis savaitei atsidūrė prie pat Egino įlankos, giliai įsirėžusios į Graikijos žemę iki pat Korinto sąsmaukos; čia korvetė vos slinko pirmyn, nes nusilpo vėjas. Teko itin atidžiai laive budėti. Prasidėjo visiškas štilis, todėl „Sifanta" stovėjo nejudėdama ir subliuškusiomis burėmis. Jeigu šiuose tuščiuose vandenyse prie korvetės būtų priplaukusios šimtas ar du šimtai valčių, jai būtų buvę striuka. Todėl „Sifantos" įgula budėjo, nuolatos pasirengusi atremti antpuolį; ji elgėsi visiškai teisingai.

Ir iš tikrųjų prie korvetės kelis sykius prisiartino valtys, kurių karingi ketinimai nekėlė jokių abejonių, tačiau vis dėlto jos nerizikavo iš arčiau mesti iššūkį laivo patrankoms ir muškietoms.

Liepos dešimtąją vėl papūtė šiaurės vėjas, ir kaip tik laiku, todėl „Sifanta", praplaukusi pro pat nedidelį Damalos miestelį, sparčiai aplenkė Skylos kyšulį šalia Nafplio įlankos.

Vienuoliktąją ji pasirodė prie Idros salos, o dar po dienos – netoli nuo Specės salos. Nėra reikalo priminti, kaip nepriklausomybės kovose dalyvavo šių dviejų salų gyventojai. Karo pradžioje Idros, Specės ir Psaro salų gyventojai turėjo daugiau kaip tris šimtus prekybos laivų. Pavertę juos karo laivais, jie gana sėkmingai grūmėsi su turkų laivynu. Šiose salose gimė Konduriotis, Tombazis, Miaulis, Orlandas ir kiti aukštos kilmės vyrai, atlikę pareigą tėvynei ir sumokėję už jos laisvę iš pradžių savo turtu, o vėliau ir savo krauju. Iš čia išplaukė tie baisūs branderiai, kurie netrukus tapo turkų siaubu. (*Branderis –sprogmenų prikrautas laivas.*) Todėl nepaisydamos vidinių nesklandumų šios salos niekada negyveno po engėjo padu.

Tuo laiku, kai jas aplankė Anri d'Albarė, jos pamažu traukėsi iš kovos, jau silpnėjančios ir iš vienos,ir iš kitos pusės. Artėjo valanda, kai joms bus lemta įeiti į naujosios karalystės sudėtį ir sudaryti dvi vyskupijas Korinto ir Argolidės provincijose.

Liepos dvidešimtąją korvetė nuleido inkarą Hermopolio uoste, Syro saloje – ištikimojo Eumajaus tėvynėje, kurį itin poetiškai apdainavo Homeras. Tuo metu sala buvo ta vieta, kur slėpėsi visi tie, kuriuos turkai išvarė iš žemyno. Syro sala, kurios katalikų vyskupą nuolatos gynė Prancūzija, pasiūlė Anri d'Albarė visus savo resursus. Nė viename savo tėvynės uoste jaunasis vadas nebūtų radęs nuoširdesnio priėmimo.

Tik viena aplinkybė aptemdė jo džiaugsmą, kurį jaunuolis jautė ryšium su tokiu šiltu sutikimu: tai, kad jis neatplaukė čia prieš tris dienas.

Iš pokalbio su prancūzų konsulu laivo vadas sužinojo, jog prieš šešiasdešimt valandų „Karistos" sakoleva, plaukusi su Graikijos vėliava, paliko uostą. Tai leido padaryti išvadą, kad, pasprukusi iš Taso salos uosto korvetei besikaunant su piratais, ji nuplaukė prie pietinių Archipelago pakrančių.

– Bet galbūt kas nors žino, kur ji nuplaukė? – gyvai paklausė Anri d'Albarė.

– Sprendžiant iš to, ką girdėjau, sakoleva, matyt, keliauja prie pietrytinių salų, jeigu tik nepatraukė į kurį nors Kretos uostą.

– Ar jums neteko susitikti su jos kapitonu? – vėl klausė Anri.

– Ne, kapitone.

– O gal girdėjote, kaip jį vadina? Nikolas Starkas?

– Deja, nežinau.

– Ar esama kokio nors pagrindo įtarti, kad sakoleva priklauso piratų, kurių knibždėte knibžda šioje Archipelago dalyje, flotilei?

– Ne. Bet jeigu taip būtų iš tikrųjų, – atsakė konsulas, – tai nieko nuostabaus, kad sakoleva nuplaukė į Kretą, kurios daugumoje uostų šie niekšai vis dar randa prieglobstį!

Naujiena negalėjo nesujaudinti „Sifantos" vado, kaip ir visa, kas tiesiogiai ar netiesiogiai siejosi su dingusia Hadžina Elizundo. Kokia bjauri nesėkmė – atplaukti čia po tokio trumpo laiko tarpo, praslinkusio po „Karistos" išplaukimo! Kadangi ji pasuko į pietus, galimas daiktas, korvetei, kuri irgi turi lėkti ta pačia kryptimi, pasiseks ją pasivyti? Todėl Anri d'Albarė, be galo troškęs susitikti akis į akį su Nikolu Starku, tą patį liepos 21 dienos vakarą paliko Syrą; „Sifanta" pakėlė inkarą pučiant silpnam vėjui, kuris, sprendžiant iš barometro parodymų, netrukus turėjo sustiprėti.

Reikia pripažinti, kad per dvi savaites kapitonas Anri d'Albarė ieškojo sakolevos taip pat nuoširdžiai kaip ir piratų. Mat jis aiškiai matė, kad „Karista" nusipelnė tokio pat elgesio kaip ir korsarai ir dėl tų pačių priežasčių. Jeigu tik jam nusišypsotų sėkmė, jaunuolis žinotų, kaip elgtis!

Ir vis dėlto, nepaisant visų paieškų, korvetei nepasisekė aptikti sakolevos pėdsakų. Nakso saloje, kur „Sifanta" aplankė visus uostus, „Karista" nepasirodė. Tarp salelių ir rifų, supusių šią salą, irgi pasisekė ne ką geriau. Be to, čia visiškai nesimatė jokių piratų laivų, nors šiaip jie gana mielai lankydavosi šiose vietose.

Juk tarp turtingų Kikladų salų vyksta gyva prekyba, todėl šansai pasinaudoti svetimu geru, regis, turėtų čia privilioti jūrų plėšikus.

Tokia pat nesėkmė laukė korvetės ir prie Paro salos: ją nuo Nakso skiria paprastas sąsiauris, kurio plotis – tik septynios mylios. Parkio, Navo, šv. Marijos, Agulo, Diko uostai neturėjo malonumo priimti Nikolą Starką. Be abejonės, Syro konsulas sakė teisybę: sakoleva patraukė į kurį nors Kretos pakrantės uostą.

Rugpjūčio devintąją „Sifanta" nuleido inkarą Milo salos uoste. Ši sala, klestėjusi iki pat XVIII amžiaus vidurio, nuskurdo dėl ugnikalnio išsiveržimų; dabar jos gyvūniją ir augaliją nuodija kenksmingi garai, todėl Milo gyventojų vis mažėja.

Ir čia visos paieškos pasirodė bergždžios. „Karista" nė nemanė čia svečiuotis; negana to, nepasisekė išvysti nė vieno piratų laivo, paprastai vagojančių jūrą apie Kikladus. Nejučiomis kilo įtarimas, kad, laiku pastebėję pasirodžius „Sifantą", jie spėjo pasislėpti. Korvetė padarė didelių nuostolių piratams Archipelago šiaurėje, todėl nieko nuostabaus, kad plėšikai nepanoro jos susitikti pietuose. Šiaip ar taip, niekada prie šių krantų nevyravo tokia ramybė. Atrodė, kad nuo šiol prekybos laivai čia gali visiškai saugiai plaukioti. Kai kurie stambūs kabotažiniai laivai, – šebekos, šniavos, polakros, tartanai, feliugos ir karavelės, – kuriuos sutiko korvetė, buvo apiplėšti, bet iš jų savininkų ir kapitonų atsakymų Anri d'Albarė nieko nauja nesužinojo, kas padėtų jam aiškiau suvokti padėtį.

Netrukus išaušo rugpjūčio 14 diena. Liko tik dvi savaitės iki to laiko, kai pirmąją rugsėjo savaitę reikėjo nusigauti iki Skarpanto salos. Palikusi Kikladų salas, „Sifanta" turėjo nuplaukti septyniasdešimt ar aštuoniasdešimt ljė į pietus. Kaip žinia, Egėjo jūrą pietuose uždaro pailga Kretos sala; ir štai horizonte pasirodė aukšti šios salos kalnai, apdengti amžinojo sniego.

Anri d'Albarė nutarė ir toliau plaukti šia kryptimi. Priplaukęs prie Kretos, jis turės pasukti į rytus, kad pasiektų Skarpantą.

Palikusi Milą, „Sifanta" nuplaukė toliau į pietryčius, pasiekė Santorino salą ir apieškojo visus jos niūrias ir uolėtas pakrantes.

Plaukioti šiuose vandenyse gana pavojinga, nes kiekvieną valandėlę, veikiamas ugnikalnio jėgų, čia gali iškilti naujas rifas. Paskui pasirinkusi orientyru senovinį Idės kalną, dabartinį Psilantį, kuris kyla virš Kretos daugiau kaip septynis tūkstančius pėdų, korvetė nuskubėjo į savo tikslą, genama stipraus vest nordvesto, leidusio iškelti visas bures.

Kitą dieną, rugpjūčio penkioliktąją, giedrame horizonte sušmėžavo vaizdingai išraižyti Kretos krantai – nuo Spados kyšulio iki Stavros kyšulio. Staigus pakrantės įlinkis dar ilgai slėpė nuo korvetės tą gilų užutėkį, kurio gale dunksojo Kandija, šios didžiausios Archipelago salos sostinė.

– Ar ketinate, mano vade, – paklausė kapitonas Todras, – nuleisti inkarą kuriame nors uoste?

– Kreta kaip ir anksčiau priklauso turkams, – atsakė Anri d'Albarė, – todėl manau, kad mums čia nėra ko veikti. Jeigu tikėtume žiniomis, kurias gavau Syro saloje, Mustafos kareiviai, užėmę Retimnoną, tapo visos salos šeimininkais, nepaisydami sfakioniečių didvyriškumo.

– Narsūs kalniečiai tie sfakioniečiai, – atsakė kapitonas Todras, – savo drąsa jie visiškai teisėtai pelnė sau šlovę nuo pat karo pradžios...

– Taip, savo drąsa... ir godumu, Todrai, – šyptelėjo Anri d'Albarė. – Viso labo dar prieš porą mėnesių Kretos likimas buvo jų rankose. Mustafa ir jo kariuomenė vos nežuvo, kai kretiečiai juos netikėtai užklupo; tačiau Mustafos įsakymu turkų kareiviai ėmė mėtyti brangenybes, papuošalus, brangius ginklus – viską, ką turėjo vertingiausia, o kai sfakioniečiai puolė rinkti šiuos daiktus, turkams pavyko išsprūsti iš tarpeklio, kuriame turėjo rasti sau galą!

– Tai labai liūdnas faktas, bet galų gale, mano vade, Kretos gyventojai nėra tikri graikai!

Nereikia stebėtis girdint tokius žodžius iš vyresniojo „Sifantos" karininko, heleno iš prigimties, lūpų. Kretos gyventojai, pridėjus visą jų patriotiškumą, nebuvo graikai ne tik kapitono Todro

akyse; jiems nebuvo reikalo jais tapti, net kai galutinai susikūrė naujoji karalystė. Kaip ir Samo sala, Kreta liko turkų valdžioje geriausiu atveju iki 1832 metų, kai sultonas buvo priverstas atiduoti savo teisę į šią salą Muchamedui Ali.

Kaip matote, esant tokiai padėčiai, Anri d'Albarė nebuvo ko užsukti į įvairius Kretos uostus. Kandija tapo svarbiausiu egiptiečių arsenalu, todėl kaip tik iš čia paša metė į Graikiją sužvėrėjusius savo kareivius. Kai dėl Kandijos, tai pakurstyti turkų valdžios jos gyventojai galėjo, kas be ko, gana prastai sutikti Korfu vėliavą, plevėsavusią ant „Sifantos" gafelio. Žodžiu, niekur – nei Jerapetroje, nei Sude, nei Kisame – Anri d'Albarė negautų žinių, kurios padėtų jam vainikuoti savo ekspediciją kokio nors stambaus piratų laivo užgrobimu.

– Ne, – atsakė jis kapitonui Todrui, – man regis, bergždžia tyrinėti šiaurinį krantą, bet mes galėtume apiplaukti salą iš šiaurės vakarų, aplenkdami Spados kyšulį, ir dieną ar dvi patruliuoti prie Grabūzos.

Matyt, šis sprendimas buvo geriausias. Grabūzos vandenyse, garsėjusiuose prasta šlove, „Sifantai" galbūt pasitaikytų proga iššauti keletą salvių į piratus, kurių ji jau nebesutiko daugiau kaip mėnesį.

Be to, kadangi sakoleva tikriausiai atplaukė prie Kretos, nebūtų didelė staigmena, jeigu ji nuleistų inkarą Grabūze. Tai dar labiau sustiprino Anri d'Albarė ketinimus apžiūrėti šios įlankos prieigas.

Tais laikais Grabūza buvo tikras piratų lizdas. Prieš septynis mėnesius, norėdama išardyti šią plėšikų lindynę, čia atplaukė visa anglų-prancūzų eskadra ir reguliariosios graikų kariuomenės dalinys, vadovaujamas Maurokordato. Ir nuostabiausia, Kretos valdžia atsisakė perduoti anglų eskadros vadui tuziną nusikaltėlių, kurių jis reikalavo. Norėdamas pasiekti savo, jis turėjo apšaudyti tvirtovę, sudeginti kelis laivus ir išlaipinti į salą savo jūreivius.

Taigi natūralu buvo manyti, kad pasitraukus sąjungininkų es-

kadrai piratai mielai gali slapstytis Grabūze, kur rastų netikėtus sąjungininkus. Todėl Anri d'Albarė nutarė plaukti į Skarpantą palei pietinę Kretos pakrantę, kad iš arčiau žvilgtelėtų į Grabūzą. Jis davė atitinkamus nurodymus, o kapitonas Todras pasiskubino juos vykdyti.

Oras buvo nuostabus. Beje, šiuose palaiminguose kraštuose žiema prasideda gruodžio mėnesį, o baigiasi sausio. Laimingoji Kretos sala, karaliaus Mino ir pirmojo senovės inžinieriaus Dedalo tėvynė! Čia Hipokratas siųsdavo iš Graikijos savo turtinguosius pacientus, čia jis pats keliaudavo, mokydamas gydymo meno!

Plaukdama tiesiai prieš vėją, „Sifanta" laviravo, norėdama aplenkti Spados kyšulį, kuris išlenda į jūrą lyg koks sausumos liežuvis tarp Kandijos ir Kisamo įlankų. Kyšulį korvetė apiplaukė vakare, o naktį, skaidrią Rytų naktį, ji aplenkė tolimiausią žemės tašką vakaruose. Todėl pakako „Sifantai" pakeisti halsą, kad vėl laikytų kursą į pietus; rytą iškėlusi tik mažąsiais bures, ji jau laviravo priešais Grabūzos uostą.

Šešias dienas vadas d'Albarė nesiliovė apžiūrinėti vakarinę salos pakrantę, besidriekiančią tarp Grabūzos ir Kisamo. Iš uosto slinko daugiausia prekybos laivai – feliugos ir šebekos. Kai kuriuos korvetė „apklausė", neabejodama jų atsakymais. Tačiau į klausimus apie piratus, kurie galbūt rado prieglobstį Grabūze, jie atsakinėjo labai atsargiai. Jautėsi, kad prekeiviai baiminasi pernelyg daug pasakyti. Anri d'Albarė netgi nepasisekė sužinoti, ar šiuo metu uoste yra „Karistos" sakoleva.

Tada korvetė išplėtė savo stebėjimų zoną. Ji praslinko palei krantą, tysantį tarp Grabūzos ir Krijo kyšulio. Paskui 22 dieną pučiant stipriam vėjui, kuris stiprėjo dieną, o silpnėjo naktį, apiplaukė šį kyšulį ir pradėjo lėtai slinkti Libijos jūra, kiek galėdama arčiau salos pakrantės, kuri čia buvo kur kas lygesnė, ne taip raižyta ir turėjo mažiau kyšulių negu Kretos jūra. Šiaurės horizonte driekėsi Asprovunės kalnų grandinė, iškeldama rytų pusėje poetiškąją Idos viršūnę, kurios amžinas sniegas atkakliai priešį-

nosi kaitriai Archipelago saulei.

Neužsukusi nė į vieną nedidelį uostą, kurių pilna šioje pakrantėje, korvetė vis dėlto ne sykį stoviniavo per pusę mylios nuo Rumelio, Anopolio ir Sfakio uostų, tačiau jos budintieji šiuose vandenyse neišvydo nė vieno piratų laivo.

Rugpjūčio dvidešimt septintąją, išnaršiusi didelę Mesaros įlanką, „Sifanta" apiplaukė Matalo kyšulį – patį piečiausią tašką Kretos, kurios plotis šioje vietoje neviršija dešimties ar vienuolikos ljė. Buvo sunku tikėtis, kad ši apžiūra duos kokių nors rezultatų, praversiančių ekspedicijai. Iš tikrųjų tik nedaug laivų kerta Libijos jūrą šioje platumoje. Paprastai jie plaukia arba šiauriau – per Archipelagą, arba piečiau, labai nenutoldami nuo Egipto krantų. Štai kodėl korvetė regėjo bemaž visur tik žvejų laivelius, nuleidusius inkarus prie uolų, ir retsykiais ilgus barkasus, prikrautus jūrų sraigių, šių gana retų moliuskų, kuriuos Kreta milžiniškomis partijomis pristato į kitas Archipelago salas.

Nieko nesutikusi šioje pakrantėje, pasibaigiančioje Matalo kyšuliu, kur tarp gausybės salelių gali pasislėpti daug nedidelių laivų, „Sifanta" turėjo mažai šansų ką nors pešti, plaukiodama palei kitą Kretos pietų pakrantės dalį. Anri d'Albarė nutarė plaukti tiesiai į Skarpantą, rizikuodamas ten atsidurti anksčiau laiko, nurodyto paslaptingajame laiške. Tačiau rugpjūčio 29 dienos vakare jo ketinimai netikėtai pasikeitė.

Buvo šešios valandos. Susirinkę ant juto – vadas, vyresnysis karininkas ir keli kiti karininkai – visi apžiūrinėjo Matalo kyšulį. Tą akimirką pasigirdo budėjusio marse jūreivio balsas:

– Priekyje už kairiojo borto laivas!

Visi žiūronai tuoj pat nukrypo į nurodytą tašką, esantį už kelių mylių nuo korvetės.

– Iš tikrųjų, – tarė Anri d'Albarė, – antai laivas, plaukiantis palei pačią pakrantę.

– Matyt, jis gerai pažįsta šią žemę, jeigu laikosi taip arti kranto, – pridūrė kapitonas Todras.

– Ar jis iškėlęs vėliavą?

– Ne, mano vade, – atsakė vienas karininkas.

– Paklauskite budinčiųjų, ar negalima sužinoti šio laivo nacionalinės priklausomybės?

Įsakymas tuoj pat buvo įvykdytas. Atsakymas, gautas po kelių sekundžių, teigė, kad nei ant gafelio, nei ant stiebų nematyti jokios vėliavos.

Tačiau dar buvo pakankamai šviesu, todėl korvetės karininkai galėjo nustatyti jeigu ne nacionalinę priklausomybę, tai blogiausiu atveju bent laivo vandentalpą ir tipą.

Ten plaukė laivas, kurio grotstiebis buvo stipriai pasviręs atgal. Labai ilgas, itin grakščios formos, įsitaisęs neįprastai aukštus stiebus ir plačias bures, brigas, kiek buvo galima spręsti iš tokio nuotolio, turėjo gal šešis ar septynis šimtus tonų vandentalpos ir, matyt, pasižymėjo didžiuliu greičiu. Bet ar jis ginkluotas? Ar jo denyje stūkso pabūklai? Ar jo falšborte yra angos patrankų vamzdžiams, žinia, dabar užmaskuotos nuimamais skydais? Viso šito niekas korvetėje negalėjo nustatyti, nors ir turėjo tikrai puikius žiūronus.

Šiaip ar taip, brigą nuo „Sifantos" skyrė geriausiu atveju keturios mylios. Be to, vos tik saulė pasislėpė už Asprovunės viršūnių, tuo pat ėmė tirštėti sutemos, o pakrantės uolų papėdes bemat užliejo sunki tamsa.

– Keistas laivas! – pareiškė kapitonas Todras.

– Galima pagalvoti, kad jis stengiasi praslysti tarp Platano salos ir pakrantės! – pridūrė vienas karininkas.

– Iš tiesų! Atrodo, jog laivas baiminasi būti pastebėtas ir stengiasi pasislėpti, – pakraipė galvą d'Albarė padėjėjas.

Anri d'Albarė neišspaudė nė žodžio, bet, matyt, pritarė savo karininkų nuomonei. Brigo manevras tą valandą ir jam pasirodė įtartinas.

– Kapitone Todrai, – pagaliau jis prabilo, – mes šiąnakt turėtume nepamesti šio laivo pėdsakų. Manau, kad mums dabar protingiausia iki aušros slinkti paskui jį. Tačiau brigas neturi mūsų pamatyti, todėl įsakykite korvetėje užgesinti visus žibintus.

Vyresnysis karininkas davė reikalingus nurodymus. Brigas buvo stebimas tol, kol jūreiviai jį įžiūrėjo pakibusių virš jo uolų fone. Kai atėjo naktis, brigas visiškai dingo iš akių, neįžiebęs nė vieno žibinto.

Kitą dieną su pirmaisiais aušros spinduliais Anri d'Albarė jau stovėjo „Sifantos" priekyje, laukdamas, kol jūros paviršiuje išsisklaidys rūkas.

Septintą valandą toji migla ištirpo, ir visi žiūronai bemat nukrypo į rytus.

Brigas kaip ir pirma plaukė palei pat krantą; dabar jis buvo priešais Alikaporito kyšulį, apytikriai per šešias mylias nuo „Sifantos". Per naktį vis dėlto jis gebėjo šiek tiek nutolti, nors visiškai nepridėjo burių prie tų, kurias buvo iškėlęs išvakarėse, – tai yra foką, for ir grotmarselį, taip pat forbramselį; o grotas ir įstrižasis grotas buvo priglausti gitovais.

– Jis nelabai panašus į laivą, kuris nori pasislėpti, – tarė padėjėjas Todras.

– Nesvarbu! – atkirto vadas. – Pasistengsime žvilgtelėti į jį iš arčiau! Kapitone Todrai, įsakykite sekti įkandin brigo!

Bocmanui švilpčiojant bemat jūreiviai iškėlė aukštutines bures, ir korvetės greitis aiškiai padidėjo.

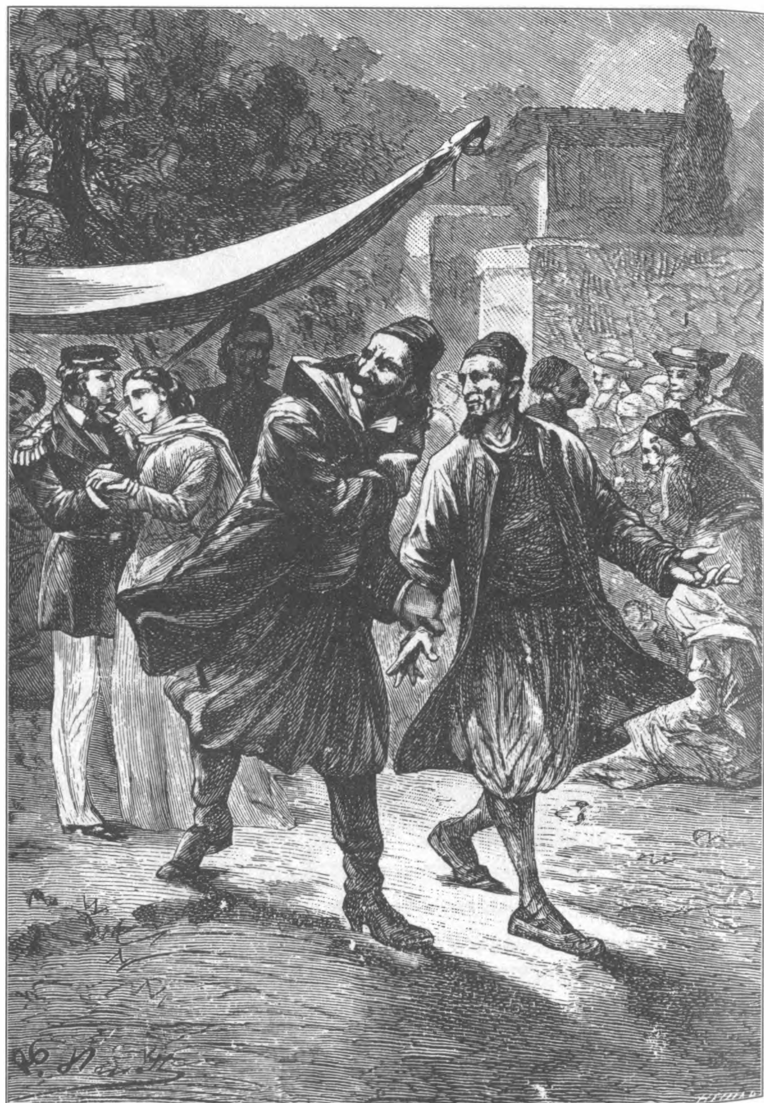
Bet brigas, aišku, irgi stengėsi išlaikyti ankstesnį atstumą, nes savo ruožtu iškėlė įstrižąjį grotą ir didįjį bramselį. Ir viskas. Nors brigas nepageidavo prisileisti arčiau „Sifantos", bet, matyt, ir nesistengė nuo jos paspruktI. Kaip ir pirma jis laikėsi palei pakrantę, glausdamasis prie jos kiek galėdamas arčiau.

Dešimtą valandą ryto ar dėl to, kad korvetei pūtė palankesnis vėjas, ar dėl to, kad nepažįstamasis laivas nutarė leisti korvetei truputį priartėti, atstumas tarp laivų sutrumpėjo iki keturių mylių.

Dabar brigas kuo puikiausiai atsivėrė korvetės karininkams. Jis buvo apsiginklavęs dvidešimčia patrankėlių ir, galimas daiktas, turėjo nemenką tarpdenį, nors turėjo gana nemažą grimzlę.

– Iškelti vėliavą! – įsakė Anri d'Albarė.

P. Louis

Nuaidėjo patrankos šūvis, ant gafelio suplevėsavo vėliava. Tai reiškė, kad korvetė nori sužinoti sutikto laivo nacionalinę priklausomybę. Tačiau į šį signalą brigas nereagavo. Be to, laivas nepakeitė nei kurso, nei greičio ir tik trumpam nukrypo per vieną rumbą, norėdamas aplenkti Keratono užutėkį.

– Bernelis nelabai jau mandagus! – supyko jūreiviai.

– Bet, matyt, jis sau patinka! – pritarė jiems senas marso budėtojas. – Su savo palenktu grotstiebiu jis atrodo taip, tarsi nešiotų kepurę ant šalies ir sveikindamasis labai jau nemėgtų jos nusiimti!

Antrasis korvetės šūvis irgi nepasiekė tikslo. Brigas nesustojo, o ramiausiai tęsė savo kelionę, į korvetės reikalavimus kreipdamas ne daugiau dėmesio, negu į kokį nors tik miražą.

Netrukus tarp abiejų laivų prasidėjo tikros lenktynės. „Sifanta" iškėlė visas bures – liselius, triumselius, bombramselius, – visas, net ir blindą. Tačiau savo ruožtu ir brigas išskleidė daugiau burių ir gebėjo išlaikyti distanciją.

– Galimas daiktas, kad jo triume velnias tupi! – sušuko senasis marso budėtojas.

Tiesą sakant, korvetėje pradėjo niršti ne tik jūreiviai, bet ir karininkai, o labiausiai – nekantrusis kapitonas Todras. Viešpatie aukščiausias! Jis mielai atiduotų savo dalį grobio, kad tik galėtų sučiupti šį brigą, kad ir kokiai nacijai jis priklausytų!

„Sifantos" priekyje stovėjo toliašaudė patranka, kuri galėjo pasiųsti trisdešimties svarų sviedinį beveik dviejų mylių atstumu.

Vadas d'Albarė, šiaip ar taip, išlaikęs išorinį šaltakraujiškumą, įsakė šauti.

Pasigirdo šūvis, bet sviedinys, atšokęs rikošetu nuo vandens, nukrito per dvidešimt sieksnių nuo brigo.

Vietoj kokio nors atsakymo brigas padarė tik tiek, jog iškėlė liselius ir netrukus vėl šiek tiek nutolo nuo korvetės.

Nejaugi jo negalima pasivyti neiškeliant daugiau burių, pagaliau neapšaudant? Tai labai žemino tokį greitaeigį laivą kaip „Si-

fanta"!

Tuo tarpu atėjo ir naktis. Korvetė dar plaukė netoli nuo Peristero kyšulio. Vėjas taip aiškiai sustiprėjo, kad teko nuleisti liselius, o nakčiai palikti tinkamesnes bures.

„Sifantos" vadas manė, kad išaušus rytmečiui daugiau jau nebepamatys net brigo stiebų viršūnių, kurios dings arba rytuose, už horizonto linijos, arba už kokio nors kyšulio.

Jis apsiriko.

Pakilus saulei, brigas vis dar buvo aiškiai matomas, nes plaukė ankstesniu greičiu ir išlaikė tą patį atstumą. Galėjai pagalvoti, kad jis lygino savo greitį su korvetės greičiu.

– Jeigu taip bus toliau, atrodys, kad jis mus buksyruoja! – juokavo jūreiviai ant bako.

Kas teisybė, tai teisybė!

Tuo metu brigas, įsukęs į Kufonio įlanką tarp to paties pavadinimo salos ir Kretos, aplenkė Kakialičio kyšulį, norėdamas pasiekti rytinę Kretos dalį.

Ar tik nesirengė jis pasislėpti kokiame nors uoste arba dingti kokiame siaurame pakrantės užutėkyje?

Nieko panašaus neatsitiko.

Apie septintą valandą ryto brigas ryžtingai pasuko į šiaurės rytus ir nutolo į atvirą jūrą.

– Nejaugi jis plaukia į Skarpantą? – gerokai nustebęs savęs paklausė Anri d'Albarė.

Ir vis stiprėjant vėjui, rizikuodamas sugadinti dalį savo rangauto, jaunasis prancūzas tęsė šias nepabaigiamas gaudynes, kurias nutraukti jam neleido nei misija, nei laivo garbė.

Čia, šioje Archipelago dalyje, atviroje visomis kryptimis, bekraštėse jūros platybėse, neribojamose Kretos salos, „Sifanta" iš pradžių įstengė šiek tiek priartėti prie brigo. Vidurdienį atstumas tarp laivų sutrumpėjo geriausiu atveju iki trijų mylių. Korvetė paleido dar keletą sviedinių, tačiau jie nepasiekė tikslo ir nė kiek nepakeitė brigo elgesio.

Horizonte jau pasirodė Skarpanto kalvos, kurias buvo galima

įžvelgti iš už Kaso salos, kuri stūkso šalia Skarpanto panašiai kaip Sicilija dunkso šalia Italijos.

Vadas d'Albarė, jo karininkai ir įgula dabar galėjo tikėtis galų gale užmegzti pažintį su šiuo paslaptingu laivu, kuris buvo toks nemandagus, jog neatsakė nei į signalus, nei į sviedinius.

Tačiau penktą valandą vakaro, kai aptyko vėjas, brigas vėl įsiveržė pirmyn.

– Ak, tu šunsnuki!.. Pats velnias jam padeda!.. Žiū, jis paspruks nuo mūsų! – suriko kapitonas Todras.

Ir tada korvetėje buvo griebtasi visko, ką tik gali sugalvoti patyrę jūreiviai, norintys padidinti savo laivo greitį, – jie sušlapino bures, kad geriau išsitemptų, pakabino hamakus, kurių sūpavimasis galėjo palankiai paveikti korvetės greitį; visa tai laidavo tam tikrą sėkmę. Iš tikrųjų septintą valandą, netrukus po saulėlydžio, abu laivus jau skyrė ne daugiau kaip dvi mylios.

Bet šiose platumose naktis ateina labai staiga. Sutemos čia tęsiasi neilgai. Norėdama pavyti brigą iki nakties, korvetė turėjo dar labiau padidinti greitį.

Tuo metu brigas plaukė tarp Kaso Pulo salelių ir Kaso salos. Netrukus jis dingo siaurame sąsiauryje, skiriančiame Kaso salą nuo Skarpanto.

Po pusvalandžio „Sifanta" irgi pasiekė tą pačią vietą, glausdamasi prie kranto, kad neprarastų vėjo. Buvo dar gana šviesu, todėl korvetės jūreiviai galėjo įžvelgti net nedidelį laivą kelių mylių atstumu.

Bet brigas dingo.

Dvyliktasis skyrius

Aukcionas Skarpanto saloje

Jeigu Kreta, kaip skelbia mitai, kažkada buvo dievų gimtinė, tai senasis Karpatas, dabar vadinamas Skarpantu, tarnavo titanams – drąsiesiems tų dievų priešininkams. Nors mūsų laikų piratai puola tik paprastus mirtinguosius, jie nėra menkesni palikuonys tų mitologinių piktadarių, drįsusių anuomet šturmuoti Olimpą. Tais laikais, kuriems priklauso mūsų pasakojimas, įvairiausi korsarai, atrodo, įrengė šioje saloje savo štabą, čia, kur gimė keturi Japeto sūnūs, Titano ir Žemės vaikaičiai.

Ir iš tikrųjų Skarpanto sala kuo puikiausiai pritaikyta tiems manevrams, kurių reikalauja piratų amatas. Ji stūkso gana nuošaliai Archipelago pietryčių dalyje daugiau kaip už keturiasdešimties mylių nuo Rodo salos; Skarpanto kalnų viršūnės matyti iš toli. Salos kranto linija tęsiasi dvidešimt ljė ir yra išraižyta, išdraskyta, iškramtyta, pilna šukių, kurias saugo begalybė rifų. Senovės jūrininkams sala buvo dar baisesnė negu mūsų laikų vyrams, todėl dėl šios priežasties krantus skalaujantys vandenys irgi pavadinti jos vardu. Manyta, o ir dabar dar manoma, kad pavojinga plaukioti po Karpato jūrą, nuosekliai ir visapusiškai jos neišstudijavus.

Ir vis dėlto šioje saloje, sudarančioje ilgos Sporadų grandinės paskutinę grandį, esama gerų vietų, kur patogu nuleisti inkarą. Pradedant nuo Sidro ir Pernio kyšulių iki Bonandrio ir Andremo kyšulių, jos šiaurinėje pakrantėje galima rasti ne vieną uostą. Ke-

turis uostus – Agato, Porto di Tristano, Porto Grato ir Porto Malo Nato – anais laikais ypač dažnai lankydavo kabotažiniai Levanto laivai, kol šių uostų neužtemdė Rodas, atėmęs iš jų bet kokią prekybos reikšmę. Dabar gi retai pamatysi laivą, norintį nuleisti inkarą šiose vietose.

Skarpantas – Graikijos sala arba blogiausiu atveju graikų apgyventa vieta, tačiau priklauso Otomanų imperijai. Galutinai susiformavus Graikijos karalystei, salai vis dėlto buvo lemta likti Turkijos valdžioje; ją valdė kadis, gyvenęs stiprioje pilyje, stūksančioje virš Arko miestelio.

Tais laikais saloje galėjai sutikti daugybę turkų, o graikų gyventojai, nedalyvavę nepriklausomybės kare, reikia pasakyti, elgėsi su jais visiškai draugiškai. Tapęs didžiausių nusikalstamų komercinių operacijų centru, Skarpantas vienodai palankiai priėmė ir turkų, ir piratų laivus, gabenusius čia vergus. Pelninguose turguose, kur pardavinėtos gyvos prekės, grūdosi Mažosios Azijos ir Berberijos pakrantės pirkliai. Čia vyko turgūs, čia buvo nustatomos kainos už vergus, nuolat kintančios priklausomai nuo paklausos ir pasiūlos. Reikia pripažinti, kadis irgi buvo gan suinteresuotas šiomis operacijomis, daromomis jo akivaizdoje, nes pirkliai laikė savo pareiga jam atiduoti tam tikrą pelno dalį.

Kai dėl šių nelaimėlių gabenimo į Smirnos arba Afrikos turgus, tai jie buvo plukdomi laivais, kurie paprastai paimdavo krovinį Arko uoste, vakarinėje salos pakrantėje. Jeigu šie laivai nesutalpindavo visų vergų, tai į priešingą krantą siųsdavo žygūną, ir piratai mielai atplukdydavo savo laivus padėti šiai gėdingai prekybai.

Tuo laiku prie rytinio salos kranto, giliuose užutėkiuose slapstydavosi iki dvidešimties didelių ir mažų laivų, kurių įgulos bendrai sudėjus turėjo tūkstantį du šimtus ar tūkstantį tris šimtus vyrų. Ši flotilė laukdavo tik pasirodant savo vadeivos, kad vėl pultų į naują nusikalstamą avantiūrą.

Rugsėjo antrosios vakare „Sifanta" nuleido inkarą Arko uoste dešimties sieksnių gilumoje per vieną kabeltovą nuo molo. Išli-

pęs į salą, Anri d'Albarė neabejojo, jog ekspedicijos aplinkybės atvedė jį į patį vergų prekybos centrą.

– Ar ilgai būsime Arke, vade? – paklausė kapitonas Todras, kai „Sifanta" nuleido inkarą.

– Nežinau, – atsakė Anri d'Albarė. – Kai kurios aplinkybės gali mus priversti labai greitai palikti šį uostą, o kitos, priešingai, gali čia sulaikyti!

– Ar leisti jūreivius į krantą?

– Taip, bet tiktai grupėmis. Bet žiūrėkite, kad pusė įgulos nuolatos būtų „Sifantoje".

– Savaime aišku, vade, – atsakė kapitonas Todras. – Mes dabar esame greičiau turkų, o ne graikų žemėje, todėl atsarga gėdos nedaro!

Skaitytojas prisimena, jog Anri d'Albarė nieko nepasakojo savo padėjėjui ir karininkams nei apie motyvus, dėl kurių jie atplaukė į Skarpantą, nei apie tai, jog anoniminiame laiške, nežinia kaip atsidūrusiame laive, jam šioje saloje buvo paskirtas pasimatymas pirmąją rugsėjo savaitę. Beje, Anri vylėsi čia gauti kokių nors naujų žinių, kurios atskleistų, ko paslaptingasis korespondentas tikėjosi iš to, jog korvetė pasirodytų Karpato jūros vandenyse.

Jaunasis karininkas nesiliovė galvoti apie mįslingą dingimą brigo, netikėtai pasislėpusio išplaukiant iš Kaso sąsiaurio, kai visi „Sifantoje" buvo įsitikinę, kad netrukus jį prisivys.

Tačiau Anri d'Albarė nemanė pralaimėjęs. Prisiartinęs prie kranto tiek, kiek leido korvetės grimzlė, jis įsakė įdėmiai ištirti visus pakrantės vingius. Tačiau laivas, toks kaip brigas, nesunkiai galėjo pasislėpti tarp daugybės rifų, saugojusių salos prieigas arba siauras praeigas tarp uolėtų krantų. Kapitonas, pažįstantis šias vietas, be galo lengvai galėjo paklaidinti tuos, kurie jį vijosi, paprasčiausiai šmurkštelėjęs štai už šio povandenininių uolų barjero, prie kurio „Sifanta" nedrįso net artintis, baimindamasi, kad nesudužtų. Jeigu brigas pasislėpė viename iš šių slaptingų užutėkių, jį rasti bus taip pat sunku, kaip ir aptikti kitus

piratų laivus, radusius užuobėgą slaptose salos vietose.

Korvetė ieškojo dvi dienas, tačiau visiškai nesėkmingai. Galėjai pagalvoti, kad praplaukęs Kasą brigas paniro į vandenį, – šitaip be pėdsakų dingo. Kad ir kaip apmaudavo vadas d'Albarė, turėjo atsisakyti vilties galų gale rasti tą laivą. Tada ir nutarė nuleisti inkarą Arko uoste. Dabar liko tik viena išeitis: laukti.

Kitą dieną tarp trečios ir penktos valandos po pietų Arko miestelyje turėjo susirinkti visi arba beveik visi salos gyventojai, jau nekalbant apie svetimšalius, europiečius ir azijatus, tokiais atvejais nemėgstančius vėluoti. Mat tą dieną buvo paskirtas didelis turgus parduoti nelaimingiems visų amžiaus tarpsnių ir padėčių žmonėms, neseniai turkų paimtiems į nelaisvę.

Tuo laiku Arke egzistavo „batistanas" – specialus turgus, skirtas šios rūšies prekybai, vergų turgus, panašus į tuos, kokių netrūko kai kuriuose Berberijos pakrantės miestuose. Šį sykį turguje matėsi gal koks šimtas vergų – vyrų, moterų, vaikų, pagautų per paskutiniuosius turkų antpuolius į Peloponesą. Jie netvarkingai būriavosi atvirame kieme, po pliekste plieskiančios saulės spinduliais; jų suplyšę drabužiai, liūdnos pozos, veidai, kupini nevilties, bylojo, kiek daug šiems nelaimėliams teko iškentėti. Šie bedaliai, malšinę alkį skurdžiu ir bjauriu maistu, o troškulį – nešvariu vandeniu, stoviniavo šeimomis, bet tik tol, kol pirkėjo užgaida negailestingai neatplėšdavo vyrų nuo žmonų, vaikų nuo tėvų. Jie galėjo sukelti didžiausią užuojautą visų, išskyrus savo sargybinius – žiaurius „baši", nepažįstančius gailesčio. Bet ką reiškė šios kančios palyginti su tomis, kurios laukė jų daugybėje Alžyro, Tuniso ir Tripolio katorgose, kur mirtis taip sparčiai retindavo vergų gretas, jog tekdavo nuolatos jas papildyti! Ir vis dėlto išsilaisvinimo viltis nepalikdavo belaisvių. Jeigu vergus nusipirkę pirkėjai padarydavo vykusį sandėrį, tai labai nesipriešindavo juos ir grąžinti už gana didelę išpirką; ypač už tuos, kurių kainą itin padidindavo reikšminga visuomeninė padėtis tėvynėje. Šitaip nemažai žmonių buvo išplėšti iš vergijos grandinių arba oficialiai, kai belaisvius išpirkdavo valstybė dar iki išsiuntimo į svetimus

kraštus, arba kai savininkai susitardavo tiesiogiai su vergų šeimomis, arba pagaliau kai Gailestingumo ordino vienuoliai, praturtėję iš rinkliavų, vykstančių visoje Europoje, atplaukdavo dėl jų į didžiausius Berberijos miestus. Pasitaikydavo, kad ir privatūs asmenys, įkvėpti gailestingumo idėjų, šiems kilniems tikslams paaukodavo dalį savo turtų. Neseniai vergų išpirkai pradėjo plaukti didelės sumos iš nežinomo šaltinio; tačiau šios sumos buvo skiriamos išpirkti tik išimtinai vergams, gimusiems Graikijoje, kuriuos karo negandos per pastaruosius šešerius metus atidavė į Afrikos ir Mažosios Azijos pirklių rankas.

Arko turguje vyko viešas pardavimas. Jame galėjo dalyvauti visi – ir vietos gyventojai, ir svetimšaliai; kadangi tą dieną pirkliai supirkinėjo vergus tik dėl Berberijos turgų, tai buvo pasiūlyta viso labo viena belaisvių partija. Priklausomai nuo to, kuriam pirkliui pavyktų ją nupirkti, belaisviai būtų išsiųsti į Alžyrą, Tripolį arba Tunisą.

Vis dėlto čia galėjai išskirti dvi belaisvių grupes. Vieni – jų dauguma – atvyko iš Peloponeso. Kiti neseniai buvo sučiupti graikų laive, gabenusiame juos iš Tuniso į Skarpantą, iš kur jiems reikėjo grįžti į tėvynę.

Visų šių nelaimėlių, kurių laukė daugybė vargų, likimą lėmė paskutinis kainos padidinimas, o kainą kelti buvo galima tik tol, kol neišmuš penktos valandos. Patrankos šūvis iš Arko tvirtovės, pranešantis apie uosto uždarymą, kartu užbaigdavo ir turgų.

Taigi tą dieną, rugsėjo trečiąją, apie batistaną irgi būriavosi pirkliai. Čia matėsi dauguma agentų, atvykusių iš Smirnos ir kitų artimų Mažosios Azijos miestų, ir visi jie, kaip jau sakyta, atstovavo Berberijos valstybių interesams.

Visą šią sumaištį galima gan nesunkiai paaiškinti: mat paskutinieji įvykiai pranašavo greitą nepriklausomybės karo pabaigą. Ibrahimas buvo stipriai aptalžytas Peloponese, o Morėjoje ką tik išsilaipino maršalas Mezonas su dviejų tūkstančių prancūzų ekspediciniu korpusu. Taigi artimiausiu laiku belaisvių labai sumažės, o jų pardavimo kaina, didžiam kadžio pasitenkinimui, padi-

dės.

Visą rytmetį pirkliai šniukštinėjo po batistaną ir jau susidarė vaizdą apie vergų kiekį, kokybę ir apie tai, jog jie, be abejonės, bus parduodami už labai aukštą kainą.

– Prisiekiu Mahometu! – teigė agentas iš Smirnos, postringaudamas savo bendrų būrelyje. – Naudingų sandėrių laikas praėjo! Ar prisimenate tuos laikus, kai laivai čia atgabendavo ne šimtus, o tūkstančius belaisvių?

– Žinoma! Kaip tai atsitiko po Chijo skerdynių! – pritarė kitas pirklys. – Vienu ypu daugiau kaip keturiasdešimt tūkstančių vergų! Visi triumai buvo grūste prigrūsti!

– Ką ir kalbėti, – pareiškė trečiasis pirklys, kuris darė veiklaus žmogėno įspūdį. – Bet vergų perteklius labai padidina pasiūlą, o padidėjusi pasiūla labai numuša kainas! Geriau jau atvežti mažiau, bet parduoti naudingiau, – kad ir kaip didėja išlaidos, rinkliavos nemažėja!

– Va, va! Ypač Berberijoje... Dvidešimt procentų įplaukų atiduok pašai, kadžiui ar valdytojui! Neskaičiuojant dar vieno procento molo ir pakrantės baterijų išlaikymui.

– Ir dar vienas procentas iš mūsų kišenės pereina į marabutų kišenę. (*Marabutas – musulmonų šventikas.*)

– Iš tikrųjų visų laukia nuskurdinimas – ir korsarų, ir pirklių!

Šitaip šnekučiavosi agentai, net nesuvokdami savo prekybos viso niekšingumo. Jie amžinai skundėsi esą neteisingai skriaudžiami! Be abejonės, kaltinimai ir toliau būtų plūdę iš jų lūpų, jeigu šnekõs nebūtų nutraukęs varpas, pranešantis apie turgaus pradžią.

Savaime aišku, turguje dalyvavo ir pats kadis. Pasirodyti jį skatino ne tik turkų vyriausybės atstovo priedermė, bet ir asmeninis interesas. Įsitaisęs ant tentu dengtos pakylos, virš kurios plevėsavo raudona vėliava su pusmėnuliu, jis drybsojo ant didelių pagalvių su tikru rytietišku tingumu.

Šalia jo stovėjo aukciono vedėjas, kuris, vykdydamas savo priedermes, pernelyg neplėšė gerklės! Anaiptol! Šios rūšies pre-

kyboje pirkliai niekada nesiskubindavo didinti kainos. Daugiau ar mažiau varžytinės dėl galutinės sumos prasidėdavo iš esmės per paskutinės valandos ketvirtį.

Pirmąją kainą – tūkstantį turkiškų lirų – pasiūlė vienas iš Smirnos pirklių.

– Tūkstantis turkiškų lirų! – pakartojo aukciono vedėjas ir užsimerkė, tarsi rengdamasis užsnūsti, kol sulauks kito pasiūlymo.

Per pirmąją valandą kaina pakilo viso labo nuo tūkstančio iki dviejų tūkstančių turkiškų lirų, tai yra apytikriai iki keturiasdešimt septynių tūkstančių prancūziškų frankų. Pirkliai žvilgčiojo vienas į kitą, susipažino, plepėjo apie visokius reikalus. Kiekvienas iš anksto buvo apmąstęs, ką jis pasiūlys. Jie drįs rikteléti savo didžiausią kainą tik paskutinėmis minutėmis, prieš pat baigiamąjį patrankos šūvį...

Tačiau pasirodęs naujas konkurentas greitai pakeitė jų planus ir sukėlė netikėtą azartą.

Apie ketvirtą valandą Arko turguje visi išvydo du naujus žmones. Iš kur jie atvyko? Be jokios abejonės, iš rytinės salos dalies, – sprendžiant iš to, iš kur pasirodė arba, atvežusi juos tiesiai prie batistano vartų.

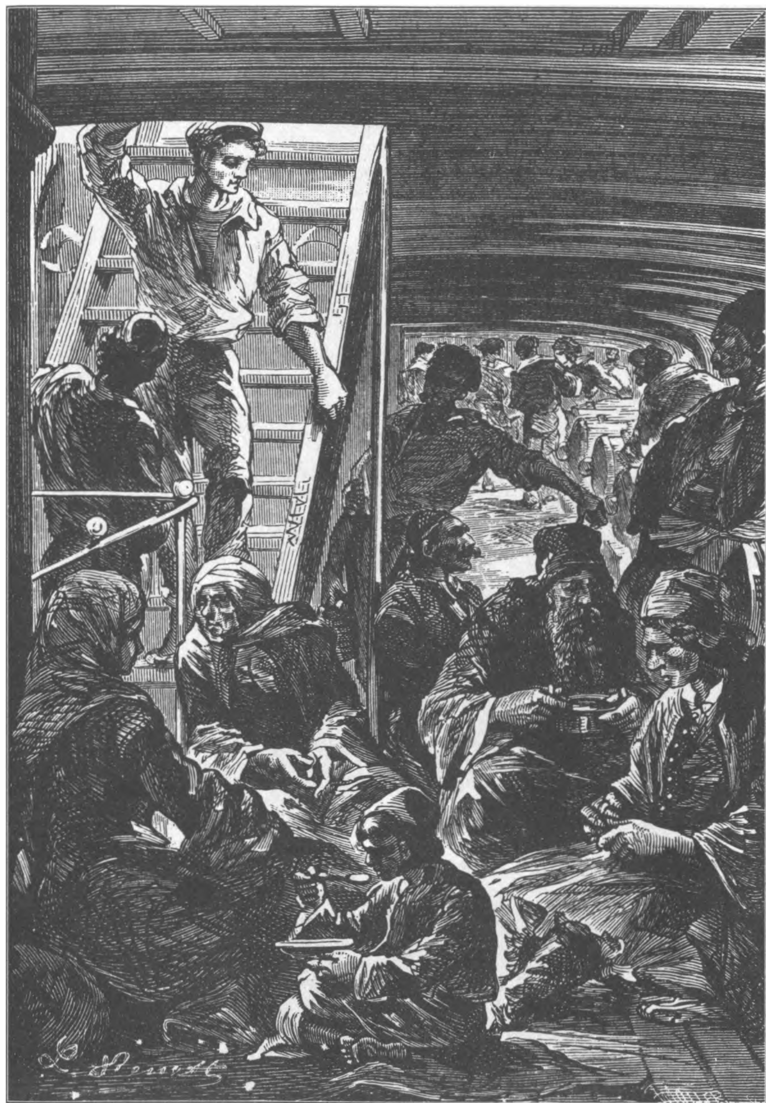
Jų atvykimas sukėlė nuostabą ir nerimą. Žinia, pirkliai nesitikėjo, jog atsiras asmuo, su kuriuo reikės varžytis.

– Prisiekiu Alachu! – šūktelėjo vienas iš jų. – Juk tai pats Nikolas Starkas!

– Ir jo nelabasis Skopelas! – pritarė jam kitas. – O mes juk manėme, kad juodu prasmego į pragarą!

Atvykėlius puikiai pažinojo Arko turgininkai. Jau ne sykį juodu čia sudarė stambius sandėrius, pirkdami belaisvius Afrikos vergų pirkliams. Jiems niekada netrūko pinigų, nors niekas nežinojo, iš kur jų ima; tai buvo jų pačių reikalas. Kai dėl kadžio, tai jis tik džiaugėsi, pasirodžius tokiems pavojingiems pirklių konkurentams.

Skopelui, savo amato žinovui, pakako mesti žvilgsnį, kad bematą nustatytų tikrąją vergų partijos vertę. Tačiau jis garsiai ne-

prabilo, o pasilenkęs prie Starko ausies sušnibždėjo kelis žodžius; pastarasis pritariamai linktelėjo.

Kad ir labai įžvalgus buvo „Karistos" kapitono padėjėjas, bet nepastebėjo to siaubo, kurį Nikolo Starko pasirodymas sukėlė vienai belaisvei.

Tai buvo aukšta pagyvenusi moteris, sėdėjusi nuošaliame batistano kampe. Ji ūmai atsistojo tarsi pakylėta nenugalimos jėgos, žengė keletą žingsnių, o riksmas jau vos neišsprūdo iš jos lūpų... Tačiau moteriai pakako valios susitvardyti. Paskui lėtai atsitraukusi ji susisupo nuo galvos iki kojų į nudryžusį apsiaustą ir vėl atsisėdo į savo vietą už belaisvių, stengdamasi neatkreipti niekieno dėmesio. Matyt, moteris troško paslėpti nuo Nikolo Starko žvilgsnio ne tik veidą, bet ir visą varganą savo kūną.

Tuo tarpu nemėgindami kalbinti „Karistos" kapitono, pirkliai vis dėlto nenuleido nuo jo akių. O jis, regėjos, apskritai nekreipė į juos dėmesio. Ar Starkas čia pasirodė, kad paveržtų iš jų šią vergų partiją? Žinodami apie Starko ryšius su Berberijos valstybių pašomis ir bėjais, pirkliai visiškai pagrįstai galėjo to baimintis.

Netrukus ši mintis užvaldė visus. Tuo tarpu aukciono vedėjas pakilo ir garsiu balsu pakartojo paskutinį siūlymą:

– Du tūkstančiai lirų!

– Du tūkstančiai penki šimtai, – pareiškė Skopelas, kuris tokiais atvejais veikė savo kapitono vardu.

– Du tūkstančiai penki šimtai lirų! – garsiai pakartojo aukciono vedėjas.

Ir vėl atskirai susibūrusios pirklių grupės, atsargiai stebėjusios vienos kitas, ėmė gyvai šnekėtis.

Praslinko ketvirtis valandos. Po Skopelo kol kas niekas nepasiūlė didesnės kainos. Starkas, abejingas ir išdidus, vaikščiojo apie batistaną. Niekas neabejojo, kad galų gale jis nupirks šią partiją, ir net be rimtesnės kovos.

Tuo laiku pirklys iš Smirnos, preliminariai pasitaręs su dviem ar trim savo amato broliais, pasiūlė naują priedą – iki dviejų tūkstančių septynių šimtų lirų.

– Du tūkstančiai septyni šimtai lirų, – pakartojo aukciono vedėjas.

– Trys tūkstančiai!

Šį sykį tai buvo paties Nikolo Starko balsas.

Kas čia atsitiko? Kodėl jis pats asmeniškai įsikišo į kovą? Kodėl jo balse, visada tokiame šaltame, pasigirdo stiprus jaudulys, nustebinęs netgi Skopelą? Skaitytojas greitai sužinos.

Prieš keletą minučių Starkas, įžengęs į batistano aptvarą, vaikščiojo tarp vergų grupelių. Senoji moteris, pamačiusi jį artėjant, dar stipriau įsikniaubė į savo apsiaustą. Starkas taip jos ir nepažino.

Netikėtai kapitono dėmesį patraukė du belaisviai, sėdėję nuošaliai nuo kitų. Starkas sustojo taip, tarsi pačios kojos priaugo prie žemės.

Priešais jį šalia augaloto vyriškio tiesiog ant žemės gulėjo nuovargio iškamuota mergina.

Išvydęs stovintį Nikolą Starką, vyriškis ūmai atsitiesė. Mergina irgi bemat atsimerkė. Tačiau, pamačiusi „Karistos" kapitoną, atšlijo.

– Hadžina! – riktelėjo Starkas.

Taip, tai buvo Hadžina Elizundo, kurią Ksaris apglėbė, tarsi stengdamasis apsaugoti nuo pavojaus.

– Ji! – pakartojo kapitonas.

Hadžina išsilaisvino iš Ksario glėbio ir pažvelgė tiesiai į buvusio savo tėvo kliento akis.

Kaip tik tą akimirką, net nepamėginęs sužinoti, kaip bankininko Elizundo paveldėtoja atsidūrė Arko turguje tarp vergų, Nikolas Starkas iš susijaudinimo pasikeitusiu balsu pasiūlė naują – trijų tūkstančių lirų – kainą.

– Trys tūkstančiai lirų! – pakartojo aukciono vedėjas.

Jau buvo šiek tiek po pusės penkių. Po dvidešimt penkių minučių nuaidės patrankos šūvis, ir vergų partija atiteks tam, kas brangiau sumokės.

Pasitarę tarpusavyje, pirkliai jau rengėsi keliauti iš turgaus,

tvirtai nusprendę nebesiūlyti didesnės kainos. Jau neabejotinai atrodė, jog nesant varžovų „Karistos" kapitonas paims viršų, kai staiga pirklys iš Smirnos susigalvojo dar sykį įsikišti į kovą.

– Trys tūkstančiai penki šimtai lirų! – riktelėjo jis.

– Keturi tūkstančiai! – bemat atsakė Nikolas Starkas.

Skopelas, nepastebėjęs Hadžinos, nežinojo, kaip suprasti šį gan keistą savo šeimininko įkarštį. Jo galva, keturių tūkstančių lirų suma jau gerokai viršijo partijos vertę. Jis tiesiog nesusigaudė, kas galėjo paskatinti Nikolą Starką šitaip pulti į neprotingą kovą.

Po paskutinio aukciono vedėjo sumos paskelbimo stojo ilga tyla. Net pirklys iš Smirnos, išvydęs savo draugužių ženklą, pasitraukė iš žaidimo. Tai, kad paskutinis žodis priklausys Starkui, kuriam reikėjo viso labo dar kelių minučių, kad sutvirtintų savo pergalę, niekam nebekėlė abejonių.

Ksaris tai suprato. Jis dar stipriau suspaudė glėbyje Hadžiną. Ją atims iš jo tik kartu su gyvybe!

Tą akimirką spengiančioje tyloje nuskambėjo susijaudinęs balsas, riktelėjęs aukciono vedėjui tris žodžius:

– Penki tūkstančiai lirų!

Starkas atsigręžė.

Prie batistano vartų ką tik priėjo jūreivių grupė. Jos priešakyje stovėjo karininkas.

– Anri d'Albarė! – sušuko Nikolas Starkas. – Anri d'Albarė... Čia... Skarpante!

Grynas atsitiktinumas atvedė „Sifantos" kapitoną į turgaus aikštę. Jis netgi nežinojo, kad tą dieną – tai yra po paros, kai korvetė atplaukė į Skarpantą – salos sostinėje bus parduodami vergai. Jis uoste nematė sakolevos, todėl dabar Arke išvydęs Starką buvo nustebęs ne mažiau už savo varžovą.

Nikolas Starkas savo ruožtu nežinojo, kad „Sifantai" vadovauja Anri d'Albarė, nors tikrai žinojo, jog korvetė nuleido inkarą Arke.

Paliekame skaitytojui spręsti apie jausmus, apėmusius abu prie-

šininkus, kai juodu susidūrė akis į akį.

Anri d'Albarė netikėtai paskelbė naują priedą, nes ką tik pastebėjo tarp batistano vergų Hadžiną ir Ksarį, – Hadžiną, kuri tuoj pat gali atsidurti Nikolo Starko valdžioje! Hadžina irgi išgirdo jo balsą, pažino jaunąjį karininką ir buvo pasirengusi pulti prie jo, jeigu nebūtų sustabdžiusi sargyba.

Vienu vieninteliu judesiu Anri d'Albarė nuramino jaunąją merginą ir grąžino jai pasitikėjimą. Nors jį apėmė apmaudas ir pyktis, šitaip arti išvydus bjaurųjį varžovą, Anri neprarado savitvardos. Jis gebės išplėšti iš Nikolo Starko rankų šiuos vergus, suvarytus į Arko turgų, o sykių su jais ir tą, kurios šitaip ilgai ieškojo ir nebesitikėjo daugiau pamatyti. Taip! Jis tai padarys, o jeigu reikės, net savo viso turto kaina!

Šiaip ar taip, laukė įnirtinga kova. Nors Nikolas Starkas ir negalėjo suprasti, kaip Hadžina Elizundo atsidūrė tarp belaisvių, ji kaip ir anksčiau jam atrodė esanti turtinga Korfu bankininko paveldėtoja. Juk negalėjo merginos milijonai dingti kartu su ja! Jie tuoj pat vėl pasirodys, kad išpirktų Hadžiną iš to, kurio verge ji taps. Taigi keldamas kainą jis niekuo nerizikavo. Ir Nikolas Starkas nutarė toliau varžytis su dar didesniu azartu, nes likimas lėmė grumtis su varžovu, negana to – su laimingu varžovu!

– Šeši tūkstančiai lirų! – riktelėjo Starkas.

– Septyni tūkstančiai! – atsakė „Sifantos" vadas, net neatsisukęs į Starką.

Kadis galėjo tik džiūgauti, kad šitaip pasisuko reikalai. Valdininkas ir nesistengė nuo šių dviejų konkurentų slėpti savo pasitenkinimo, prasimušančio net pro rytietišką pompastiškumą.

Šis godus valdininkas jau sumetė, kiek lirų sudarys jo dalį. Tuo tarpu Skopelas pradėjo nebesitvardyti. Jis pažino Anri d'Albarė, o paskui ir Hadžiną Elizundo. Jeigu neapykantos pagautas Nikolas Starkas pradės spyriotis, tai sandėris, iš pradžių galėjęs duoti nemenką naudą taps visiškai nuostolingas, ypač jeigu mergina prarado savo turtus taip kaip laisvę; o juk taip gali būti!

Todėl pasikvietęs Nikolą Starką į šalį be galo nuolankiai pa-

mėgino jam pasakyti keletą protingų minčių. Tačiau Starkas savo padėjėjo patarimus priėmė taip, jog pastarasis daugiau nebedrįso rizikuoti. Dabar „Karistos" kapitonas pats skelbė pasiūlymus tonu, įžeidžiančiu savo varžovą.

Nesunku suprasti, kad pirkliai, matydami, kaip įsiplieskia varžybos, sustojo ir sekė visos tos kovos peripetijas. Smalsuolių minia, stebėjusi šią dvikovą, kurios smūgiai buvo matuojami tūkstančiais lirų, savo susidomėjimą reiškė garsiais šūksniais. Jeigu dauguma dalyvių pažinojo sakolevos kapitoną, tai „Sifantos" vadas jiems buvo visai nežinomas žmogus. Niekas net neįtarė, kokiu tikslu į Skarpantą atplaukė korvetė, plaukiojusi su Korfu vėliava. Tačiau karo metu vergų gabenimu užsiėmė tokia daugybė įvairių tautų laivų, jog nesunku buvo įtarti ir „Sifantą". Todėl visi galvojo, kad ir kuriam iš jų – Anri d'Albarė ar Starkui – atiteks vergai, vis tiek nelaimingųjų laukia ta pati dalia.

Šiaip ar taip, po penkių minučių šis reikalas turėjo būti galutinai baigtas.

Po paskutinės kainos, kurią pakartojo aukciono vedėjas, Starkas atsakė:

– Aštuoni tūkstančiai lirų!

– Devyni tūkstančiai! – nenusileido Anri d'Albarė.

Stojo gūdi tyla. „Sifantos" vadas kaip ir pirma šaltakraujiškai sekė akimis Nikolą Starką, kuris įsiutęs žingsniavo pirmyn ir atgal, visiškai nekreipdamas dėmesio į išsigandusį Skopelą. Beje, jokie blaivūs samprotavimai dabar nebegalėtų suvaldyti įsiliepsnojusių aistrų!

– Dešimt tūkstančių lirų! – sukliko Starkas.

– Vienuolika tūkstančių! – atkirto Anri d'Albarė.

– Dvylika tūkstančių! – sviedė nesusimąstydamas Starkas.

Anri d'Albarė atsakė ne iš karto. Ne todėl, kad abejotų, bet pastebėjo, kaip Skopelas puolė prie Nikolo Starko, matyt, mėgindamas jį perkalbėti, kad nutrauktų beprotiškas varžybas, ir tai akimirką atitraukė „Karistos" kapitono dėmesį.

Tuo laiku pagyvenusioji vergė, iki šiol atkakliai slėpusi savo

veidą, atsitiesė tarsi norėtų pasirodyti Starkui...

Tą akimirką virš Arko tvirtovės plykstelėjo liepsna, kurią bemat apsupo baltų dūmų kamuoliukai; bet anksčiau negu šūvio garsas pasiekė batistaną, skambus balsas ištarė naują sumą:

– Trylika tūkstančių lirų!

Tada pasigirdo šūvis, po kurio ėmė skardėti ilgai nenutylantys šūksniai „valio"!

Starkas taip stipriai atstūmė Skopelą, jog tas nugriuvo ir nusirito žeme... Bet jau buvo per vėlu!

„Karistos" kapitonas nebeturėjo teisės kelti kainos! Hadžina Elizundo išslydo iš jo rankų, ir, matyt, visam laikui!

– Eime! – kimiu balsu riktelėjo Skopelui.

Paskui nesunku buvo išgirsti, kaip jis sumurmėjo: „Šitaip bus ir patikimiau, ir pigiau!"

Abu įsiropštė į arbą ir dingo už kelio, vedančio salos gilumon, posūkio.

Štai pagaliau Hadžina Elizundo, palaikoma Ksario, išėjo iš batistano užtvaros. Ji puolė Anri d'Albarė į glėbį, kuris, glausdamas merginą prie krūtinės, kalbėjo:

– Hadžina! Hadžina! Atiduočiau visą savo turtą, kad tik jus išpirkčiau...

– Kaip ir aš atidaviau savo turtus, kad išpirkčiau savo gerą vardą! – atsakė mergina. – Taip, Anri!.. Hadžina Elizundo dabar neturtinga, užtat verta jūsų!

Tryliktasis skyrius

„Sifantoje"

Kitą dieną, dešimtą valandą ryto, papūtus palankiam vėjui, „Sifanta" pakėlė inkarą ir, kelių burių genama, ėmė slinkti iš Skarpanto uosto.

Anri d'Albarė išpirkti belaisviai išsisklaidė – dalis ant tvindeko, dalis ant baterijos denio. (*Tvindekas – laivo patalpos tarp denių kroviniams ir kajutėms.*) Nors perplaukti Archipelagą reikėjo kelių dienų, karininkai ir jūreiviai stengėsi kiek galima patogiau įtaisyti nukamuotus žmones.

Vadas d'Albarė dar išvakarėse pasirengė išplaukti į jūrą. Kai dėl trylikos tūkstančių lirų, tai jis kadžiui pateikė tokias tvirtas garantijas, dėl kurių pastarasis liko visai patenkintas. Ką tik buvusieji belaisviai tyliai ir tvarkingai sulipo į korvetę; ką gi, po trijų dienų šie nelaimėliai, dar neseniai buvę pasmerkti kentėti berberų katorgos siaubą, galės išlipti bet kuriame Šiaurės Graikijos uoste, kur jiems daugiau nebereikės baimintis dėl savo laisvės.

Bet už išvadavimą jie buvo dėkingi tam, kuris išplėšė juos iš Nikolo Starko rankų! Todėl vos sulipę į korvetę jie be galo nuoširdžiai puolė reikšti savo dėkingumą.

Tarp belaisvių buvo ir senas šventikas iš Leondario. Kartu su savo nelaimės draugais jis prisiartino prie juto, kur kelių karininkų apsupta įsitaisė Hadžina Elizundo, o šalia jos Anri d'Albarė. Paskui visi, vadovaujami šventiko, atsiklaupė; ištiesęs rankas į

vadą, senis tarė:

– Anri d'Albarė, visi tie, kuriems grąžinote laisvę, jums dėkoja!

– Bičiuliai mano, aš tik įvykdžiau savo pareigą! – atsakė labai susijaudinęs „Sifantos" vadas.

– Taip!.. Visi jus laimina... visi... aš irgi, Anri! – pritarė ir Hadžina, taip pat atsiklaupdama prieš jaunuolį.

Anri d'Albarė skubiai ją pakėlė; tada nuo juto iki bako, nuo baterijos iki žemutinių rėjų, ant kurių užsiropštė gal penkiasdešimt jūreivių, garsiai šaukusių valio, nusirito šūksniai: „Tegyvuoja Anri d'Albarė! Tegyvuoja Hadžina Elizundo!"

Tiktai viena belaisvė, ta pati, kuri vakar dieną be galo atkakliai slėpėsi batistane, – nedalyvavo šioje ceremonijoje. Įlipusi į laivą, ji rūpinosi tik tuo, kad kaip nors neatkreiptų dėmesio. Tai jai pavyko, ir nuo pat tos valandėlės, kai ji įsitaisė tamsiausiame vidurinio denio kampe, jos niekas nepasigedo. Matyt, ji vylėsi likti niekieno nepastebėta iki kelionės galo. Bet kodėl ši moteris griebėsi tokių atsargumo priemonių? Ar kas nors ją pažinojo iš korvetės karininkų ar jūreivių? Šiaip ar taip, tik svarbios priežastys galėjo versti moterį taip atkakliai vengti žmonių per tas tris ar keturias dienas, kurių reikės perplaukti Archipelagą.

Beje, jeigu Anrė d'Albarė tikrai nusipelnė korvetės keleivių dėkingumo, tai už ką šie varguoliai nuoširdžiai dėkoja ir Hadžinai? Ką ji nuveikė nuo to laiko, kai dingo Korfu saloje?

– Anri, – pasakė ji vakar batistane, – Hadžina Elizundo dabar neturtinga, užtat verta jūsų!

Ji iš tikrųjų buvo neturtinga! Bet ar verta jaunojo karininko?.. Tegu apie tai sprendžia pats skaitytojas.

Jeigu Anri d'Albarė mylėjo Hadžiną, nepaisydamas juos išskyrusių skaudžių aplinkybių, tai kaip turėjo sustiprėti jo meilė, kai sužinojo, kas užpildė merginos gyvenimą per šį ilgą išsiskyrimo laiką!

Vos tik Hadžina Elizundo sužinojo, iš kur radosi turtai, kuriuos jai paliko tėvas, tuoj pat nutarė juos visus paskirti išpirkti vergams, nuo kurių pardavimo tėvas ėmė didelę dalį. Ji nenorėjo

išsaugoti nė grašio iš tų dvidešimties milijonų, pelnytų tokiu gėdingu būdu! Apie savo planą papasakojo tik Ksariui. Vyriškis nuoširdžiai pritarė, todėl netrukus visi Elizundo banko vertybiniai popieriai buvo realizuoti.

Anri d'Albarė gavo laišką, kuriame jaunoji mergina atsiėmė jam duotąjį žodį ir atsisveikino. Paskui, lydima garbingojo ir ištikimojo Ksario, Hadžina slapta paliko Korfu ir išvyko į Peloponesą.

Tuo laiku Ibrahimo kareiviai vis dar negailestingai persekiojo Centrinės Morėjos gyventojus, jau ir taip patyrusius daugybę sunkių išmėginimų. Nelaiminguosius, kuriems pavykdavo išvengti žūties, siuntė į didžiausius Mesenės, Patrų arba Navarino uostus. Ir čia laivai, nusamdyti turkų vyriausybės arba pateikti Archipelago piratų, tūkstančiais gabeno juos arba į Skarpantą, arba į Smirną, kur be pertrūkio veikė vergų turgūs.

Per du mėnesius, praėjusius po išvykimo iš Korfu, Hadžinai Elizundo ir Ksariui, kurių niekada nesulaikydavo kaina, pasisekė išpirkti daugybę vergų, kurių pirkliai dar nebuvo spėję išsiųsti iš Mesenės. Jie padarė viską, ką tik galėjo, apgyvendindami šiuos žmones saugiose vietose: vienus – Jonijos salose, kitus – išlaisvintose Šiaurės Graikijos srityse.

Čia baigę kilnų darbą, juodu išvyko į Mažąją Aziją – į Smirną, kur tuo metu vergų prekyba klestėte klestėjo. Ištisi laivų karavanai gabeno čia daugiausia graikų belaisvius, kuriuos išlaisvinti ypač stengėsi Hadžina. Ji siūlė kainas, gerokai viršijusias Berberijos ir Mažosios Azijos pakrančių pirklių pasiūlymus, todėl turkų valdžia mielu noru tvarkė su ja reikalus, laikydama juos sau labai naudingus. Nesunku suprasti, kaip visi tie gobšuoliai piktnaudžiavo kilniais merginos siekiais; tačiau tūkstančiai belaisvių išvengė katorginio darbo pas Afrikos bėjus.

Ir vis dėlto reikėjo dar labai daug nuveikti; tada Hadžina ir sugalvojo siekti tikslo dviem skirtingais būdais.

Iš tikrųjų buvo per maža išpirkti belaisvius, pardavinėjamus viešuosiuose turguose, arba už auksą išvaduoti juos iš katorgos. Reikėjo sunaikinti piratus, grobusius laivus visose Archipelago

jūrose.

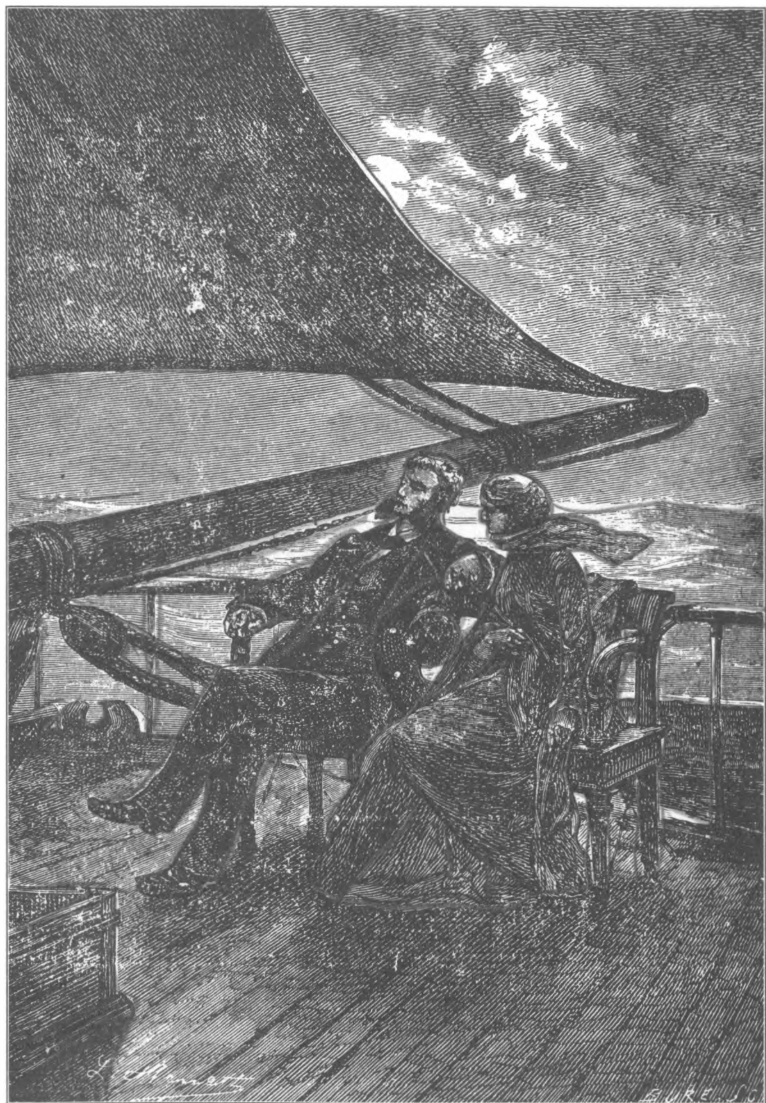
Hadžina Elizundo dar buvo Smirne, kai ten atėjo žinios apie nelinksmą „Sifantos" likimą, kuris užklupo laivą po pirmųjų plaukiojimo mėnesių. Mergina puikiai žinojo, kad ši korvetė pastatyta ir apginkluota už Korfu laivų statytojų lėšas, kad ji skirta kovoti su piratais. Ji taip pat žinojo, kad kampanijos pradžia buvo sėkminga; bet vėliau atėjo žinia, kad kaudamasi su piratų flotile, kuriai, kaip kalbėta, vadovavo pats Sakratifas, „Sifanta" neteko savo vado, daug karininkų ir dalies įgulos.

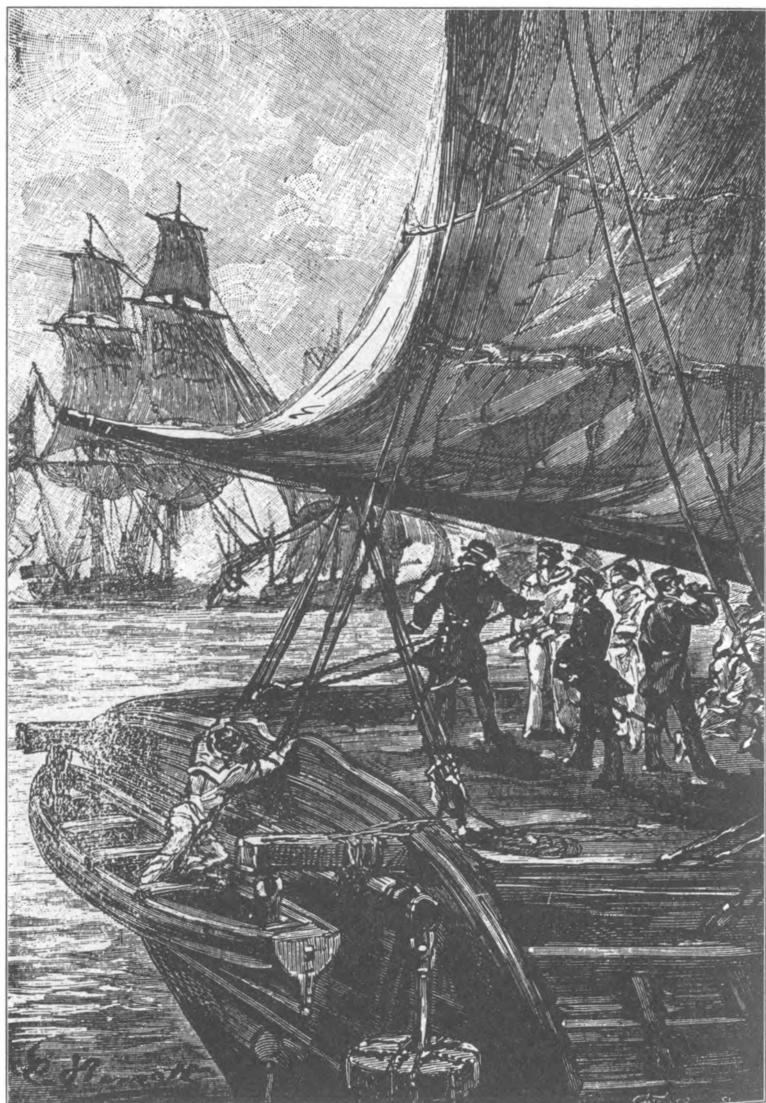
Hadžina Elizundo bemat užmezgė ryšius ir pradėjo derybas su patikėtiniu, atstovavusiu „Sifantos" savininkų Korfu saloje interesams. Per jį mergina pasiūlė jiems tokią sumą už korvetę, jog korfujiečiai nutarė parduoti. Nors korvetę nupirko kažkoks bankininkas iš Raguzos, iš tikrųjų ji priklausė Elizundo paveldėtojai, kuri žengė pėdomis Bobolinos, Modenos, Zacharijos ir kitų įžymiųjų patriočių, kurių laivai, įrengti ir apginkluoti už jų lėšas nepriklausomybės karo pradžioje, padarė didžiulę žalą turkų laivynui.

Hadžina nupirko korvetę jau žinodama, kad pasiūlys Anri d'Albarė vadovauti šiam laivui. Ištikimas vyriškis, Ksario giminaitis, jūreivis ir graikas pagal kilmę kaip ir jo dėdė, slapta sekė įkandin jaunojo karininko ir Korfu saloje, kur pastarasis ilgai ir bergždžiai ieškojo merginos, ir Chijo saloje, kur vėliau iškeliavo, norėdamas prisidėti prie pulkininko Favjė.

Hadžinos įsakymu, šis vyriškis stojo tarnauti jūreiviu korvetėje, kai jos įgula buvo papildoma po mūšio prie Limno. Jis ir pristatė Anri d'Albarė tuos du laiškus, parašytus Ksario; pirmąjį, pranešusį, kad „Sifantos" vadovybėje yra laisva vieta, jis išsiuntė į Chiją paštu, antrąjį, kuriame buvo pranešama apie skiriamą pasimatymą rugsėjo pirmąją savaitę prie Skarpanto krantų, padėjo ant kajutkompanijos stalo, kai šalia jos ėjo sargybą.

Čia į Skarpanto salą Hadžina kaip tik tuo laiku irgi planavo atvykti, atlikusi savo kilnumo ir mielaširdingumo priedermę. Mergina norėjo, kad „Sifanta" pargabentų atgal į tėvynę paskutinę vergų partiją, jos išpirktą už turto likučius.

Bet kiek sunkumų jai teko pakelti per tuos šešis išsiskyrimo mėnesius, kokius pavojus ji turėjo išgyventi!

Norėdama įgyvendinti savo misiją, narsioji mergina, neabejodama ir Ksario lydima, išvykò į pačią Berberijos širdį, į jos uostus, prisigrūdusius piratų, į Afrikos pakrantės gilumą, kur iki Alžyro nukariavimo šeimininkavo rinktiniai banditai. Hadžina rizikavo savo laisve, savo gyvybe, bet vis dėlto nugalėjo visus pavojus, kuriuos kėlė jaunystė ir grožis.

Tačiau niekas negalėjo jos sustabdyti: ji vykdė savo misiją.

Vilkinčią Gailestingumo ordino vienuolės drabužiais ją tada galėjai sutikti Tripolyje, Alžyre, Tunise, pačiuose mažiausiuose Berberijos pakrantės turguose. Visur, kur tik buvo parduodami graikai vergai, ji išpirkdavo nelaimėlius, duodama didelę naudą jų savininkams. Su paruoštais mokėti pinigais Hadžina rodėsi visur, kur vergų pirkliai tarsi gyvulius iš varžytinių pardavinėjo žmonių minias. Štai kada ji galėjo savo akimis regėti visą vergystės siaubą šalyje, kur aistrų netramdo jokie žąslai.

Tuo laiku Alžyrą valdė kariniai būriai, sudaryti iš musulmonų ir renegatų – trijų žemynų, supančių Viduržemio jūrą, paskutinių atmatų; jie vertėsi vien tik iš vergų prekybos – pirko vergus iš piratų ir parduodavo juos krikščionims. Jau septynioliktajame amžiuje Afrikos žemėje gyveno iki keturiasdešimties tūkstančių abiejų lyčių vergų – prancūzų, italų, anglų, vokiečių, flamandų, olandų, graikų, vengrų, rusų, lenkų, ispanų, sugautų įvairiose Europos jūrose.

Pašos katorgos kalėjimuose Alžyre, Ali Mami, Kulugio ir Sidi Hasano Tunise, Jusif Dėjaus, Galere Patrono ir Čikalos kankyklose, Tripolio katorgoje Hadžina Elizundo be galo rūpestingai ieškojo tų, kurie tapo vergais per helenų nepriklausomybės karą. Tarsi saugojama kokio nors talismano, ji sveika ir gyva prasiskverbdavo pro galybę pavojų ir lengvino belaisvių kančias. Kažkaip stebuklingai mergina gebėjo išsisukti iš visų jai gresiančių bėdų. Per šešis mėnesius, plaukiodama lengvais kabotažiniais laivais, Hadžina aplankė pačius tolimiausios šios pakrantės punk-

tus – nuo Tripolio iki pat nuošaliausių Maroko vietovių, iki Tetuano, kažkada buvusio gerai organizuota piratų respublika, iki Tanžero, kurio uoste mėgo žiemoti visi tie jūrų plėšikai, iki Salo Afrikos vakarų krante, kur nelaimingieji vergai gyvi puvo dvylikos penkiolikos pėdų gylio duobėse.

Pagaliau, kai Hadžinos misija baigėsi ir jai nebeliko nė menkiausio grašio iš tėvo milijonų, mergina nutarė kartu su Ksariu grįžti į Europą. Ji įlipo į graikų laivą, priėmusi paskutinę jos išpirktų vergų partiją ir plaukiantį į Skarpantą. Čia ji tikėjosi susitikti su Anri d'Albarė. Iš salos Hadžina vylėsi grįžti į Graikiją jau „Sifanta". Bet praėjus trims dienoms po išplaukimo iš Tuniso, laivą užgrobė turkai,paskui atgabeno į Arką, kad parduotų į vergiją kartu su tais, kuriuos ką tik ji išlaisvino!..

Taigi Hadžinos Elizundo pastangomis daug tūkstančių vergų buvo išpirkti už pinigus, kažkada gautus juos pardavus.

Atsisakiusi šių turtų, mergina kiek tik galėdama atpirko blogį, padarytą jos tėvo.

Štai ką sužinojo Anri d'Albarė! Taip! Neturtėlė Hadžina dabar buvo verta jo; norėdamas ją išplėšti iš Nikolo Starko nagų, jis irgi tapo toks pat vargšas!

Tuo tarpu kitos dienos apyaušriu „Sifanta" priartėjo prie Kretos krantų. Korvetė dabar pasuko į Archipelago šiaurės vakarus. Vadas Anri d'Albarė ketino plaukti palei rytinę Graikijos pakrantę, pro Eubojos salą. Ten, Negreponte arba Egine, bus galima išlaipinti keleivius saugioje vietoje, kur nebėra turkų, tuo metu nublokštų į Peloponeso gilumą. Beje, tada helenų pusiasalyje nebegalėjai sutikti nė vieno Ibrahimo kareivio.

Nelaimingieji vergai, su kuriais „Sifantos" įgula elgėsi kuo nuoširdžiausiai, palengva tiesėsi po patirtų siaubingų kančių. Dieną jie būriavosi ant denio, kvėpuodami gaiviu Archipelago oru; čia buvo moterys su vaikais, žmonos su vyrais, kuriuos turkai ir pirkliai vos neatskyrė amžiams, bet dabar vėl visi susijungė, kad niekada nebeišsiskirtų. Jie žinojo, kokį žygdarbį atliko Hadžina Elizundo, todėl, kai ji praeidavo pro šalį, remdamasi į Anri d'Al-

barė ranką, iš visų pusių pasigirsdavo jautriausios ir nuoširdžiausios padėkos.

Po kelių valandų „Sifantai" dingo iš akių Kretos kalnų viršūnės, bet kadangi vėjas ėmė silpnėti, ji tą dieną toli nenuplaukė, nors ir buvo iškėlusi visas bures. Tačiau kokią reikšmę dabar galėjo turėti sugaišta para arba net dvi? Ar vertėjo dėl to nerimauti? Lygutėlis jūros paviršius žvilgėte žvilgėjo, danguje – nė debesėlio. Niekas nepranašavo, kad oras greitai keisis. Beliko tik „atsiduoti bangų valiai", kaip sako jūreiviai; kelionė, šiaip ar taip, baigsis, kai panorės Dievas.

Ramus plaukimas labai tiko pašnekesiams, nes laive bemaž nebuvo ko veikti. Budintys karininkai ir jūreiviai ant bako kaip paprastai stebėjo jūrą, kad praneštų apie pasirodžiusią žemę arba laivus.

Hadžina ir Anri d'Albarė labai pamėgo vietelę ant juto, kur specialiai jiems buvo skirtas suoliukas. Čia juodu paprastai šnekėdavosi ne apie praeitį, o apie ateitį, kuri, regis, dabar jiems visiškai priklausė. Jaunuoliai kūrė planus artimiausiai ateičiai, nepamiršdami apie juos pasakyti šauniajam Ksariui, tapusiam tarsi šeimos nariu. Vestuves nutarė iškelti, vos tik sugrįš į Graikiją. Toks buvo jų sprendimas. Hadžinos Elizundo padėtis dabar nebeturėjo kokių nors sąlyginumų ir dviprasmybių. Vienut vieneri metai, kuriuos ji paskyrė labdaringai veiklai, viską supaprastino! Paskui, jau po vestuvių, Anri d'Albarė perduos korvetės vadovavimą kapitonui Todrui ir išsiveš jaunąją žmoną į Prancūziją, iš kur po kurio laiko tikriausiai sugrįš į Hadžinos tėvynę.

Tą vakarą juodu kaip tik apie tai ir kalbėjosi. Švelniai dvelkiantis vėjelis vos ištempė aukštutines korvetės bures. Besileidžianti saulė apšvietė horizontą, jos auksiniai spinduliai dar klajojo po dangų, vakarų pusėje aptrauktą lengvų debesų. Rytuose jau sužibo pirmosios žvaigždės. Jūra žiburiavo fosforescuojančiais blyksniais. Naktis žadėjo būti nuostabi.

Anri d'Albarė ir Hadžina gerėjosi šio žavingo vakaro kerais. Jie žvelgė į srovę už laivagalio, vos įžiūrimą pagal lengvų putų

vėrinį, kurį paliko korvetė. Tylą drumstė tik pliaukšinti bizanburė, kurios klostės plakėsi vėjyje. Jaunuoliai nugrimzdo į savo mintis, nieko aplinkui nebepastebėdami. Ir tiktai balsas, atkakliai šaukęs Anri d'Albarė, pažadino juodu iš malonaus apsvaigimo.

Priešais juos stovėjo Ksaris.

– Vade!.. – pašaukė vyriškis jau trečiąjį kartą.

– Ko norėtumėte, mano drauge? – paklausė Anri d'Albarė, kuriam pasidingojo, jog Ksaris lyg ir sutriko, nesiryžta prabilti.

– Ko gi tu nori, mano gerasis Ksari? – nusišypsojo ir Hadžina.

– Turiu jums šį bei tą pranešti, vade.

– Ką konkrečiai?

– Mat korvetės keleiviams... šiems geriesiems žmonėms, kuriuos vežate į tėvynę, nejučiomis šovė mintis, ir jie paprašė manęs ją jums pasakyti.

– Na, ką gi, klausau jūsų, Ksari.

– Tai štai, vade. Jie žino, kad jūs rengiatės vesti Hadžiną...

– Žinoma, – su šypsena atsakė Anri d'Albarė. – Tai niekam ne paslaptis!

– Taigi šie gerieji žmonės būtų labai laimingi, jei galėtų dalyvauti jūsų vestuvėse!

– Ir jie tikrai jose dalyvaus, Ksari, būtiniausiai, ką ir kalbėti. Jeigu būtų galima surinkti apie Hadžiną visus tuos, kuriuos ji išplėšė iš vergovės pančių, ji turėtų svitą, kokios dar nė viena jaunoji pasaulyje nesugebėjo surinkti!

– Anri!.. – šūktelėjo šiek tiek priekaištingai mergina.

– Vadas sako teisybę, – pritarė ir Ksaris. – Vienaip ar kitaip, bet korvetės keleiviai ten bus ir...

– Kai tik pasieksime Graikijos žemę, – patvirtino Anri d'Albarė, – aš juos visus pakviesiu į vestuves!

– Puiku! – apsidžiaugė Ksaris. – Bet pirmoji mintis neliko vieniša – ji prisišaukė ir antrąją!

– Tokią pat gerą?

– Dar geresnę. Jie prašo jus vestuves iškelti „Sifantoje"! Argi ši šaunioji korvetė, gabenanti mus į Graikiją, nėra jų gimtosios

žemės dalelė?

– Tebūnie taip, Ksari, – atsakė Anri d'Albarė. – Ar sutinkate su tuo, brangioji Hadžina?

Užuot atsakiusi, Hadžina ištiesė jaunuoliui ranką.

– Puikus atsakymas, – pareiškė Ksaris.

– Galite paskelbti „Sifantos" keleiviams, – pridūrė Anri d'Albarė, – kad jų noras bus įvykdytas.

– Labai puiku, vade. Bet, – tęsė Ksaris kažko lyg delsdamas, – dar ne viskas!

– Sakyk, Ksari, – pakėlė akis Hadžina.

– Taigi. Šiems geriesiems žmonėms po pirmosios džiugios minties į galvas atėjo dar geresnė antroji, pagaliau juos aplankė ir trečioji, kurią jie laiko tiesiog nuostabia!

– Tu tik pagalvok, dar ir trečia! – nustebo Anri d'Albarė. – Ir kokia gi ta trečioji mintis?

– Kad vestuvės turi įvykti ne tiktai korvetėje, bet ir atviroje jūroje... jau rytoj! Laive plaukia senas šventikas...

Netikėtai Ksario kalbą nutraukė marso budėtojo, stovinčio ant forsalingo (*Salingas – rėmai iš tašų viršutiniame stengos gale viršutinėms virvėms geriau pritvirtinti.*), riksmas:

– Laivai iš priešvėjinės pusės!

Anri d'Albarė bemat pašoko ir nužingsniavo prie kapitono Todro, kuris jau žiūrėjo nurodyta kryptimi.

Arčiau negu už šešių mylių rytuose pasirodė flotilė, susidedanti iš tuzino įvairios vandentalpos laivų. Tuo metu, kai „Sifanta", patekusi į štilį, bemaž visai nejudėjo, flotilė, genama paskutinių vėjo gūsių, deja, nepasiekusių korvetės, nenukrypstamai artėjo.

Paėmęs žiūroną, Anri d'Albarė įdėmiai sekė anų laivų manevrą:

– Kapitone Todrai, – atsigręžė į savo padėjėją, – flotilė kol kas dar pernelyg toli, kad galėtume nustatyti jos ketinimus ir ginkluotę.

– Teisingai, vade, – atsakė vyresnysis karininkas, – be to, šią

tamsią naktį, kuri vis labiau artėja, mes nieko negalėsime nustatyti! Reikės laukti rytmečio.

– Taip, reikės, – pakartojo Anri d'Albarė. – Kadangi šie vandenys gana pavojingi, įsakykite itin budriai stovėti sargyboje. Taip pat imkitės visų būtinų atsargumo priemonių, jeigu tie laivai priplauktų prie „Sifantos".

Kapitonas Todras davė būtinus nurodymus, kurie bemat buvo įvykdyti. Korvetėje nustatytas atidus flotilės stebėjimas turi būti tęsiamas iki aušros.

Savaime suprantama, kad atsiradus tokioms nenumatytoms aplinkybėms vestuvių klausimas, kurį iškėlė Ksaris, dabar buvo atidėtas. Paprašyta Anri d'Albarė, Hadžina nuėjo į savo kajutę.

Visą naktį nei korvetės įgula, nei karininkai beveik nemiegojo. Artėjanti anksčiau pastebėta flotilė galėjo kelti tik nerimą. Nenuleisdami akių „Sifantos" jūreiviai sekė jos manevrus. Bet devintą valandą pakilo gana tirštas rūkas ir paslėpė flotilę.

Kito ryto apyaušriu lengvas rūkas vis dar dengė rytų horizontą. Kadangi visiškai nebuvo vėjo, tai tas rūkas galėjo išsisklaidyti ne anksčiau kaip dešimtą valandą ryto. Per šią uždangą karininkai negalėjo įžvelgti nieko įtartina. Tačiau, kai jis išsisklaidė, ana flotilė jau plaukė mažiau kaip už keturių mylių nuo korvetės. Nuo vakar vakaro ji priartėjo per dvi mylias; matyt galėjo dar labiau priartėti, jeigu ne rūkas, trukdęs jai manevruoti. Flotilę sudarė dvylika laivų, draugiškai judančių pirmyn, nes įgulos juos varė ilgais galeriniais irklais; reikia pasakyti, kad sunkiai korvetei tie irklai nebūtų padėję. „Sifanta" kaip ir pirma stovėjo nejudėdama. Jai liko tik laukti.

Kita vertus, jau nebebuvo ko svarstyti, kokie artėjančios flotilės ketinimai.

– Kad ir ką sakytum, bet čia gana įtartinų laivų sambūris, – sumurmėjo sau kapitonas Todras.

– Tuo įtartinesnių, – pritarė Anri d'Albarė, – kad aš atpažįstu tarp jų brigą, kurį mes nesėkmingai persekiojome prie Kretos krantų!

„Sifantos" vadas neapsiriko. Brigas, tąsyk paslaptingai din-

gęs pakeliui į Skarpantą, dabar plaukė flotilės priešakyje. Jis taip manevravo, kad toli nepaliktų kitų laivų, slinkusių įkandin jo.

Tuo metu iš rytų papūtė švelnus vėjelis. Jis padėjo judėti flotilei, tačiau jo gūsiai, sukėlę jūros paviršiaus raibuliavimą, už vieno ar dviejų kabeltovų iki korvetės vėl nurimo.

Netikėtai Anri d'Albarė nuleido žiūroną, kurio visą laiką neatitraukė nuo akių.

– Skelbti kovinę parengtį! – sušuko jis.

„Sifantos" vadas ką tik išvydo, kaip brigo priekyje pasirodė baltų dūmų debesėlis, ir tą akimirką, kai patrankos šūvio garsas pasiekė korvetę, ant brigo gafelio suplevėsavo vėliava.

Jos juodoje drobėje liepsnojo ugnies raudonumo raidė „S".

Tai buvo pirato Sakratifo vėliava.

Keturioliktasis skyrius

Sakratifas

Dvylikos laivų flotilė, vakar vakare paliko piratų lizdą netoli nuo Skarpanto. Ji norėjo primesti nelygų mūšį korvetei, atakuodama ją tiesiai arba apsupusi iš visų pusių. Tai buvo visiškai aišku. Kadangi vėjo dar nebuvo, teko stoti į mūšį. Beje, jeigu Anri d'Albarė ir būtų turėjęs galimybę išvengti susirėmimo, būtų ja nepasinaudojęs. „Sifantos" vėliava užsitrauktų didžią gėdą, jeigu bėgtų nuo piratų vėliavos.

Iš dvylikos flotilės laivų keturi buvo brigai, turėję nuo šešiolikos iki aštuoniolikos patrankų. Likusieji aštuoni laivai turėjo mažesnį tonažą, tačiau vis dėlto ginkluoti lengvąja artilerija; tai didelės dvistiebės saikos, šniavos su stačiais stiebais, feliugos ir sakolevos, – visos neblogai ginkluotos. Kiek galėjo spręsti „Sifantos" karininkai, flotilės laivuose stovėjo daugiau kaip šimtas pabūklų, į kurių šūvius korvetė galėjo atsakyti tik iš dvidešimt dviejų patrankų ir šešių patrankėlių. Prieš septynias ar aštuonias piratų šimtines „Sifanta" galėjo priešpastatyti viso labo tik du šimtus penkiasdešimt vyrų. Ką ir sakyti, laukė labai nelygus mūšis. Ir vis dėlto kokybinis „Sifantos" artilerijos pranašumas jai teikė tam tikrų šansų, bet tik tada, jeigu ji neprisileis priešininko pernelyg arti. Būtinai reikėjo šią flotilę laikyti tam tikru atstumu ir palengva tiksliais šūviais išvesti iš rikiuotės jos laivus. Žodžiu, reikėjo nieko nepaisant išvengti abordažo, tai yra susirėmimo šaltaisiais ginklais. Juk tokiu atveju kiekybinė persvara neišvengia-

mai lemtų mūšio baigtį, nes ši aplinkybė turi dar didesnę reikšmę jūroje negu sausumoje: kadangi nėra kur trauktis, lieka vienintelė dilema – susprogdinti laivą arba pasiduoti.

Praėjus valandai po to, kai išsisklaidė rūkas, flotilė aiškiai priartėjo prie korvetės, kuri stūksojo taip sustingusi vietoje, lyg būtų nuleidusi inkarą vidury reido.

Tuo tarpu Anri d'Albarė nesiliovė sekti, kaip slenka ir manevruoja piratai. Korvetės įgula sparčiai pasirengė mūšiui: karininkai ir jūreiviai užėmė savo kovos postus. Galintys kautis keleiviai panoro prisidėti prie įgulos, todėl jiems buvo išduoti ginklai. Baterijoje ir ant denio viešpatavo visiška tyla. Ją sudrumstė tik keli žodžiai, kuriais vadas pasikeitė su kapitonu Todru.

– Neleisime mūsų paimti abordažu, – tarė d'Albarė. – Palauksime, kol pirmieji laivai priartės per patrankos šūvį, ir paleisime ugnį iš dešiniojo borto pabūklų.

– Ar stengsimės juos skandinti, ar tik sugadinti jų rangautą? – paklausė padėjėjas.

– Skandinsime, – atsakė Anri d'Albarė.

Tai buvo geriausias būdas duoti atkirtį piratams, kurie be galo klastingai elgiasi puldami abordažu, ir konkrečiai Sakratifui, kuris įžūliai iškėlė savo juodąją vėliavą. Kadangi nedelsdamas ją iškėlė, vadinasi, yra visiškai įsitikinęs, kad korvetėje neliks nė vieno gyvo žmogaus, kuris galėtų vėliau girtis, kad regėjo patį Sakratifą.

Per patį vidurdienį flotilė jau suposi ant bangelių truputį daugiau kaip už mylios iš priešvėjinės pusės. Piratų irkluojami laivai slinko vis artyn ir artyn. „Sifanta", atgręžusi priekį į šiaurės vakarus, sunkiai išlaikė šią padėtį. Piratai plaukė kovine rikiuote – du brigai vidury ir po vieną flanguose. Jie artėjo, aiškiai ketindami apsupti iš visų pusių korvetę ir suimti ją į žiedą, kurį vėliau pamažu siaurins. Aišku, jų tikslas – iš pradžių sugniuždyti „Sifantą" kryžmine ugnimi, o vėliau paimti abordažu.

Anri d'Albarė bemat atspėjo šį pavojingą piratų manevrą, bet negalėjo jam sutrukdyti, nes korvetė nepajėgė pajudėti nė per pėdą. Tačiau vadas vylėsi suardyti priešų rikiuotę patrankų šūviais

anksčiau, negu jie spės apsupti iš visų pusių. Karininkai patys savęs klausė, kodėl jų vadas iki šiol nepradėjo komanduoti savo ramiu ir pasitikinčiu balsu: „Ugnis!"

Bet ne! Anri d'Albarė nutarė šaudyti tiksliai, be rizikos nepataikyti, todėl norėjo prisileisti piratus kuo arčiau.

Praėjo dešimt minučių. Visi sustingo įtemptai laukdami: taikytojai prigludo prie savo pabūklų, baterijos karininkai pasirengė pakartoti vado įsakymą, denio jūreiviai atidžiai žvalgėsi per falšbortą. Ar tik pirmiau neprabils priešo patrankos, kai atstumas leidžia šaudyti prisitaikius?

Andrė d'Albarė vis dar tylėjo. Jis atidžiai žvelgė į priešo laivų rikiuotę; piratai pradėjo supti korvetę. Brigai, plaukę centre, – virš vieno iš jų plevėsavo juodoji Sakratifo vėliava, – dabar atsidūrė arčiau negu už mylios.

Kadangi „Sifantos" vadas nesiskubino pradėti šaudyti, tai, regis, ir flotilės vadovas nejautė noro jį aplenkti. Galbūt jis net tikėjosi priplaukti prie pat korvetės neiššovęs nė vieno patrankos šūvio ir nedelsdamas mesti savo šimtines į abordažinę kovą.

Pagaliau Anri d'Albarė nutarė, kad nebegalima ilgiau delsti. Paskutinis vėjo gūsis, pasiekęs korvetę, leido ją pasukti per vieną rumbą. Pasukęs „Sifantą" taip, kad abu brigai atsidūrė jos traverse už pusmylio, vadas šūktelėjo:

– Dėmesio visiems ant denio ir baterijoje!

Korvetėje kilo nedidelis šurmulys, bet netrukus vėl įsivyravo tyla.

– Ugnis! – sukomandavo Anri d'Albarė.

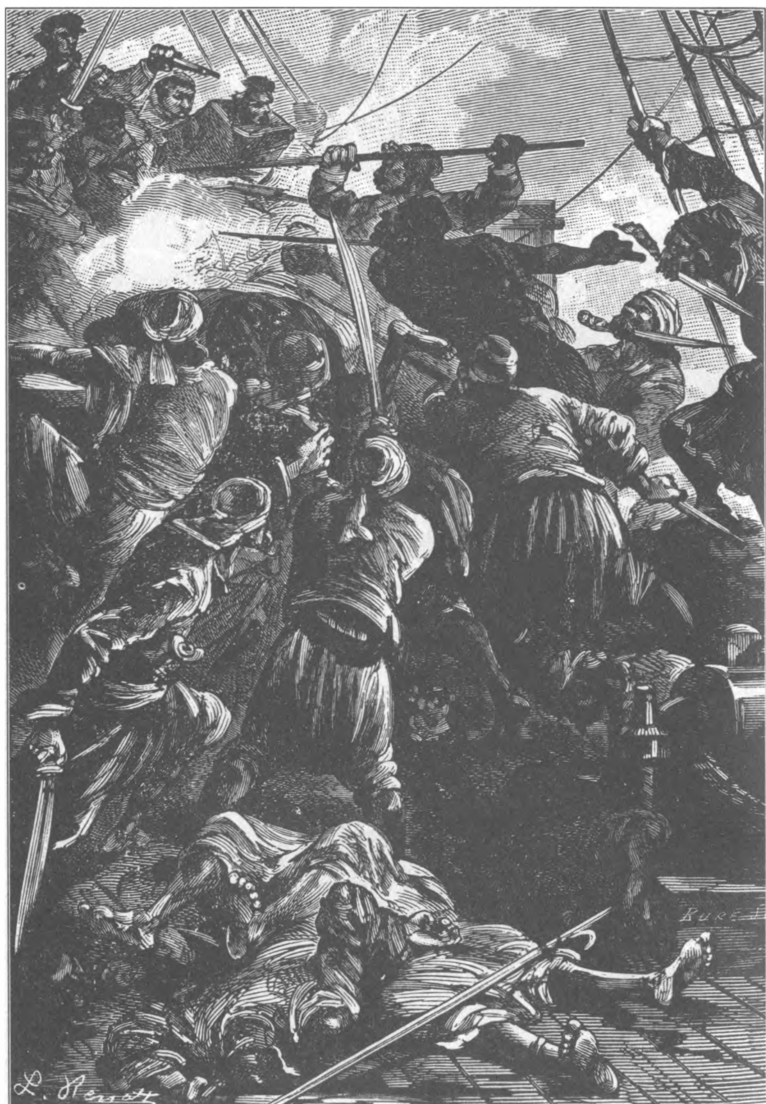
Karininkai tuoj pat pakartojo vado įsakymą, baterijos taikytojai rūpestingai nutaikė pabūklus į abiejų brigų korpusus, o denio patrankėlės taikėsi į jų rangautus.

– Ugnis!

Nuaidėjo salvė nuo korvetės dešiniojo borto. Vienuolika patrankų ir trys patrankėlės, šovusios iš baterijos ir nuo denio, paleido sviedinius, tarp jų keletą porinių su grandinėmis, pritaikytomis nukirsti stiebus.

Kai horizonte išsisklaidė parako dūmai, iš sykio buvo galima

išvysti rezultatą, kurį pasiekė pirmoji salvė. Ne visi sviediniai pataikė į taikinį, tačiau efektas buvo gan ryškus.

Vienas iš dviejų centre plaukusių brigų buvo pramuštas virš vaterlinijos. Be to, matėsi, kad nutraukti daugelis jo vantų ir bakštagų, o fokstiebis, nukirstas per kelias pėdas virš denio, nuvirto pirmyn, kartu nulauždamas grotstiebio viršūnę. Taigi brigui kurį laiką teks šalinti sužalojimus, tačiau jis vis dar galėjo atakuoti korvetę. Net ir po tokios mūšio pradžios „Sifantai" rimtai tebegrėsė apsupimo pavojus.

Iš tikrųjų kiti du brigai, plaukiantys dešiniajame ir kairiajame flanguose, dabar susilygino su korvete. Netrukus jie pradėjo suktis, nepraleisdami progos pavaišinti „Sifantą" išilginės ugnies salve, nuo kurios ji negalėjo pasitraukti.

Ši salvė buvo ypač skaudi. Sviediniai nukirto korvetės bizanstiebį prie pat čiksų. Nuvirto visos laivagalio burės, laimei, nenutempdamos paskui save grotstiebio takelažo. Be to, sviediniai sudaužė plaustus ir vieną valtį. Bet liūdniausias rezultatas – pakirsti vietoje žuvo karininkas ir du jūreiviai, neskaitant trijų ar keturių sunkiai sužeistų, kurie tuoj pat buvo nunešti į apatinį denį.

Anri d'Albarė įsakė nedelsiant sutvarkyti jutą. Nuvirtusias bures, takelažą, rėjos nuolaužą – viską jūreiviai sutvarkė per kelias minutes. Denis vėl pasidarė laisvas. Visi suprato, kad negalima prarasti nė sekundės. Tuoj pat su nauja jėga turėjo prasidėti artilerijos dvikova. Korvetė, atsidūrusi tarp dviejų ugnių, rengėsi atremti ataką nuo abiejų bortų.

Tą akimirką nuaidėjo nauja „Sifantos" salvė, šį sykį labai tiksliai nutaikyta, todėl du flotilės laivai – šniava ir saika, – kurioms sviediniai pataikė tiesiog į korpusus žemiau vaterlinijos, po kelių minučių nugrimzdo į dugną. Jų įgulos vis dėlto spėjo sėsti į valtis ir pasukti prie centre esančių brigų, kurie tuoj pat juos priėmė.

– Valio! Valio!

Tai šūkavo korvetės jūreiviai po sėkmingo dvigubo smūgio, suteikusio didelę garbę pabūklo tarnybos vadui.

– Jau dviem mažiau! – prašneko kapitonas Todras.

– Taip, – atsakė Anri d'Albarė, – bet jais plaukę niekšai sugebėjo susiropšti į brigus, todėl aš visą laiką baiminuosi abordažo; juk tokiu atveju vyrų persvara bus jų pusėje!

Susišaudymas tęsėsi dar ketvirtį valandos. Korvetė ir piratų laivai nuolatos slėpėsi už baltų parako dūmų uždangos, todėl teko laukti, kol ji išsisklaidys, kad galėtum nustatyti, kiek žalos padaryta laivams. Nelaimei, „Sifantos" nuostoliai buvo gana dideli. Žuvo nemažai jūreivių, dar daugiau gulėjo sunkiai sužeistų. Vienam prancūzui karininkui skeveldra pataikė tiesiai į krūtinę tą akimirką, kai vadas davė jam įsakymą.

Užmuštuosius ir sužeistuosius jūreiviai nedelsdami nešė į apatinį denį. Chirurgas ir jo padėjėjai nespėjo operuoti ir perrišinėti tų, kuriuos ant viršutinio denio arba baterijoje sužeidė sviediniai ar net medžio nuolaužos. Nors laivai, dabar atsidūrę per pusę patrankos šūvio atstumą, dar nepradėjo šaudyti iš šautuvų, o gydytojams kol kas neteko išiminėti iš kūnų kulkų, žaizdos vis dėlto buvo itin rimtos ir pavojingos.

Reikia pasakyti, kad mūšio pradžioje pasislėpusios triume moterys nepamiršo savo pareigų. Hadžina Elizundo rodė joms pavyzdį. Visos jos skubiai teikė pagalbą nukentiejusiems, guodė ir drąsino.

Kaip tik tada pagyvenusioji moteris iš Skarpanto nutarė nebesislapstyti. Kraujas nė kiek jos negąsdino; aiškiai matėsi, kad likimo vingiai jau ne sykį buvo ją atvedę į mūšio lauką. Dulsvoje žibintų šviesoje ji vaikščiojo tarp gultų, ant kurių gulėjo sužeistieji, padėjo gydytojams, darantiems sunkiausias operacijas, o kai eilinė salvė sukrėtė korvetę iki pačių kilsonų, jos veide nešmėkštelėjo net baimės šešėlio. (*Kilsonas – viendugnio laivo išilginė sija viršum špantų, lygiagreti su kiliu.*)

Tuo tarpu artėjo valandėlė, kai „Sifantos" įgulai norom nenorom teks stoti į durtynes su piratais vyras prieš vyrą. Piratų laivų apsiausties žiedas vis siaurėjo ir kietėjo. Korvetę užgriuvo ugnies lavina.

Tačiau „Sifanta" deramai gynė savo vėliavos, kuri vis dar plevėsavo gafelyje, garbę. Korvetės artilerija tiesiog šluote šlavė flotilės laivų denius ir jų įrangą. Dar stipriai sužalojo du piratų lai-

vus – saiką ir feliugą. Viena iš jų nuskendo, kita, nusėta įkaitusių sviedinių, netrukus dingo tarp ugnies liežuvių.

Ir vis dėlto korvetė nebegalėjo išvengti abordažo. Ji galėtų išsisukti nuo šio antpuolio tik pralaužusi siaurėjantį priešo laivų žiedą. Deja, štilis nesuteikė jai tokio šanso, o piratų laivai, varomi galerinių irklų, slinko vis arčiau ir arčiau.

Kai brigas su juoda vėliava atsidūrė viso labo per pistoleto šūvį, smogė į korvetę iš visų savo patrankų. Vienas sviedinys pataikė į „Sifantos" achterštevenį ir į šipulius sudaužė jos vairą. (*Achterštevenis – laivagalio števenis.*)

Anri d'Albarė pasirengė sutikti piratų ataką ir įsakė pakelti abordažinius tinklus. Dabar abi kovojančios pusės jau pliekė iš šautuvų. Karabinai ir muškietonai, šautuvai ir pistoletai apipylė „Sifantos" denį kulkų kruša. (*Muškietonas – XVIII–XIXa. negraižtvuotas trumpavamzdis šautuvas, užtaisomas iš laibagalio, įskeliamas titnago skiltuvu.*) Vėl krito daugybė žmonių, ir beveik visi mirtinai. Apie Anri d'Albarė švilpte švilpė kulkos, bet jis stovėjo ant juto nejudėdamas ir ramus, įsakinėdamas taip šaltakraujiškai, tarsi vadovautų artilerijos saliutui eskadros apžiūros metu.

Tuo laiku pro tarpus, atsiradusius dūmų uždangoje, priešai gavo progą geriau vieni kitus apžiūrėti. Anri d'Albarė bergždžiai stengėsi įžvelgti ant brigo, plaukusio su juoda vėliava, denio Sakratifą, kurio vardas kėlė siaubą visam Archipelagui.

Netrukus du brigai – vienas iš centro, o kitas iš flango, – lydimi truputį atsilikusių kitų laivų, iš abiejų pusių priplaukė taip arti prie korvetės, kad net jos apkala sutraškėjo. Tą pačią akimirką piratų sviesti kabliai užsikabino už korvetės takelažo ir sujungė visus tris laivus. Patrankos turėjo nutilti; kadangi „Sifantos" pabūklų angos galėjo praversti piratams kaip pralandos, artilerijos tarnybos liko savo vietose, kad jas gintų alebardomis, pistoletais ir ietimis. Toks buvo vado įsakymas, kuris pasiekė bateriją tą akimirką, kai abu brigai priartėjo prie korvetės.

Netikėtai iš visų pusių nuaidėjo tokie skardūs riksmai, jog kurį laiką net užgožė šautuvų šūvių tratėjimą.

– Abordažas! Abordažas!

Prasidėjo kruvinos kirstynės vyras prieš vyrą. Nei karabinų, muškietonų ir šautuvų šūviai, nei alebardų ir iečių smūgiai nebegalėjo sutrukdyti įniršusiems, girtiems iki pamišimo ir kraujo trokštantiems piratams įsiveržti į korvetę. Nuo savo laivų marsų piratai apipylė „Sifantą" granatų lietumi, kuris neleido ginti korvetės denio; korvetės jūreiviai nuo savo marsų irgi atsakė tuo pačiu; Anri d'Albarė apsidairęs išvydo, kad jis apsuptas iš visų pusių. Korvetės bortų užtvaras, nors jos buvo aukštesnės už brigų užtvaras, nubloškė atakuojantys piratai. Priešai kabarojosi pirmyn nuo rėjos ant rėjos ir, praplėšę abordažinius tinklus, šokinėjo ant denio. Kokią dabar galėjo turėti reikšmę tai, jog kai kuriuos iš jų korvetės gynėjai užmušė dar nepasiekusius „Sifantos"! Piratų buvo tiek daug, kad žuvusieji nė kiek nesumažino jų galios.

Korvetės įgulai, tuo laiku turėjusiai ne daugiau kaip du šimtus vyrų, teko grumtis su šešiais šimtais piratų.

Abu brigai pasidarė tarsi tiltai naujai puolantiesiems, kuriuos arčiau plukdė flotilės valtys. Jų buvo tiek, jog priešintis atrodė tiesiog nebeįmanoma. Kraujas upeliais sruvo ant korvetės denio. Sužeistieji, tampomi agonijos traukulių, stojosi iš paskutiniųjų jėgų, kad dar kartą iššautų iš pistoleto arba smogtų priešui durklu. Viskas skendo parako dūmuose. Bet Korfu vėliava nebus nuleista tol, kol bent vienas jūreivis dar galės grumtis ir ją ginti!

Pačioje šių baisių grumtynių tirštumoje kaip liūtas kovėsi Ksaris. Jis nepaliko juto. Gal dvidešimt sykių kirvis, kurio kotą jis gniaužė savo galinga ranka, leidosi ant kurio nors pirato galvos ir šitaip gelbėjo nuo žūties Anri d'Albarė.

„Sifantos" vadas, būdamas bejėgis dėl didelės priešo persvaros, vis dėlto šioje sumaištyje išlaikė įprastą šaltakraujiškumą. Apie ką jis dabar galvojo? Gal manė pasiduoti? Ne. Prancūzas karininkas nepasiduos piratams! Tai ko gali imtis tokiu atveju? Gal pasekti didvyrišku pavyzdžiu Bisono, kuris prieš dešimtį mėnesių tokiomis pat aplinkybėmis susprogdino savo laivą, kad tik nepakliūtų į turkų nagus? Ar kartu su korvete sunaikins ir abu

brigus, prisišliejusius prie jos bortų? Bet tai reikštų, kad vadas pasmerkia žūčiai sužeistus jūreivius, buvusius vergus, išplėštus iš Nikolo Starko, moteris, vaikus!.. Tai reikštų, kad jis paaukoja ir Hadžiną!.. Ir kaip šį sykį išvengtų vergijos siaubo tie, kurie liktų gyvi po sprogimo, net jeigu Sakratifas jų ir pasigailėtų?

– Saugokitės, vade! – riktelėjo Ksaris puldamas pirmyn.

Dar akimirka, ir Anri d'Albarė būtų užmuštas. Tačiau Ksaris abiem rankom griebė piratą, besirengiantį smogti „Sifantos" kapitonui, ir sviedė jį į jūrą. Dar tris kartus kiti piratai mėgino prasibrauti prie Anri d'Albarė, bet kas sykį juos vieną po kito sudorojo Ksaris.

Tuo metu beveik visą korvetės denį užplūdo puolančiųjų minia. Tik vienur kitur dar aidėjo šūviai. Priešininkai daugiausia kovėsi šaltaisiais ginklais, o besigrumiančiųjų riksmai gožė retus šautuvų šūvius.

Piratai, jau užėmę baką, bemat pasklido iki pat grotstiebio. Palengva jie vis stūmė korvetės įgulą prie juto. Geriausiu atveju jų buvo gal dešimt vyrų prieš vieną gynėją. Apie kokį pasipriešinimą dar verta kalbėti? Jeigu vadas d'Albarė dabar ir panorėtų susprogdinti laivą, jau nebegalėtų to padaryti, nes puolantieji jau užėmė liukų, vedančių į laivo vidų, įėjimus. Jie prasiskverbė ir į bateriją bei apatinį denį, kur mūšis taip pat atkakliai tebesitęsė. Todėl nebuvo ko ir galvoti prasibrauti iki sprogmenų patalpos.

Beje, puolantieji visur laimėjo dėl savo didesnio skaičiaus; tiktai sužeistų ir užmuštų piratų kūnų barjeras juos dar skyrė nuo „Sifantos" laivagalio. Pirmosios gretos, stumiamos užpakalinių, lipo per šį barjerą, vis paaukštindamos jį naujais kūnais. Bet kruvinomis kojomis peržengę šią kliūtį, jie stengėsi užimti jutą.

Ant juto susirinko gal penkiasdešimt jūreivių ir penki ar šeši karininkai kartu su kapitonu Todru. Jie apsupo laivo vadą, kupini ryžto kautis iki pabaigos.

Šioje siauroje erdvėje grumtynės dar sustiprėjo. Kažkuris jūreivis pagriebė ir vėl iškėlė vėliavą, kuri nukrito nuo gafelio kartu su nuvirtusiu bizanstiebiu. Ji buvo paskutinė atrama, todėl gar-

bė reikalavo ją ginti iki paskutinio žmogaus.

Bet ką gi galėjo padaryti (nors ir be galo ryžtingai nusiteikęs) šis mažas būrys prieš penkis ar šešis šimtus piratų, jau užėmusių baką, denio vidurį, marsus, iš kur be perstojo lėkė granatos? Flotilės laivų įgulos kaip ir anksčiau siuntė pastiprinimus puolantiesiems. Plėšikų gretos tankėjo, tačiau mūšis vis dar tęsėsi, nors juto gynėjų būrelis kas valandėlę tirpo.

Vis dėlto jutas laikėsi kaip kokia tvirtovė! Piratams teko jį atakuoti net keletą sykių. Sunku pasakyti, kiek dėl jo buvo pralieta kraujo. Štai pagaliau jutas paimtas! Puolančiųjų spaudžiami, „Sifantos" žmonės turėjo atsitraukti iki pat hakaborto. Čia jie susispietė apie vėliavą, pridengdami ją savo kūnais. Grupės centre Anri d'Albarė su durklu vienoje rankoje, o su pistoletu kitoje smogė ir atrėmė paskutinius smūgius.

Ne! Korvetės vadas nepasiduos, nors ir bejėgis priešintis prieš daugybę puolikų!

Ir tada jis nusprendė mirti! Bet veltui! Atrodo, puolantiesiems buvo duotas slaptas įsakymas nieko nepaisant paimti jį gyvą, įsakymas, kainavęs gyvybes dvidešimčiai pačių baisiausių galvažudžių, kritusių nuo Ksario rankos.

Galų gale Anri d'Albarė buvo suimtas kartu su šalia likusiais gyvais karininkais. Ksarį ir kitus jūreivius piratai nuginklavo. „Sifantos" vėliava daugiau nebeplevėsavo virš laivagalio!

Netrukus iš visų pusių pasigirdo laukiniai riksmai ir skandavimai „valio"! Tai šaukė nugalėtojai, garsiai sveikindami savo vadeivą:

– Sakratifas!.. Sakratifas!

Korsarų galva žengė ant „Sifantos" denio. Minia prasiskyrė, duodama jam kelią. Vyriškis lėtai pėdino link laivagalio, abejingai mindžiodamas savo bendrininkų lavonus. Paskui, užlipęs kruvinais juto laiptais, pasuko prie Anri d'Albarė.

Pagaliau „Sifantos" vadas gavo galimybę pamatyti paslaptingąjį Sakratifą, kurį piratų gauja audringai sveikino.

Tai buvo Nikolas Starkas.

Penkioliktasis skyrius

Atomazga

Mūšis tarp piratų flotilės ir korvetės tęsėsi daugiau kaip dvi su puse valandos. Puolantieji geriausiu atveju prarado apie šimtą penkiasdešimt užmuštų ir sužeistų vyrų, beveik tokius pat nuostolius patyrė ir „Sifantos" įgula, anksčiau turėjusi du šimtus penkiasdešimt jūreivių. Šie skaičiai rodo, kaip įnirtingai kovėsi abi pusės. Bet galų gale narsa turėjo nusileisti jėgai. Pergalę laimėjo piratai ne pagal teisybę. Anri d'Albarė, karininkai, jūreiviai ir keleiviai dabar atsidūrė negailestingojo Sakratifo naguose.

Tikra teisybė – Sakratifas ir Nikolas Starkas buvo tas pats asmuo. Iki šiolei niekas nežinojo, kad šia pravarde prisidengia graikas, kilęs iš Mani, išdavikas, perėjęs į engėjų pusę. Taip! Šiai flotilei, kurios baisios žiaurybės sėjo čionykštėse jūrose siaubą, vadovavo Nikolas Starkas! Jis sujungė šlykštų pirato amatą su dar bjauresniu užsiėmimu – vergų prekyba! Jis pardavinėjo barbarams ir kitatikiams savo tėvynainius, išvengusius turkų skerdynių! Jis, Sakratifas! Šią karinę, arba tiksliau, piratišką pravardę susigalvojo Andronikos Starkas sūnus!

Sakratifas – taip dabar jau turėsime jį vadinti – prieš daugelį metų savo operacijų centru pasirinko Skarpanto salą. Ten, rytų pakrantės slaptų užutėkių gilumoje, buvo įrengtos jo laivų stovėjimo vietos. Ten jo bendrininkai, žmonės be garbės ir sąžinės, aklai jam paklusę, pasirengę pagal jo įsakymą griebtis bet kokios prievartos, pačios įžūliausios avantiūros, sudarė dviejų dešimčių

laivų įgulas, o joms be jokių ginčų vadovavo pats Sakratifas.

Išplaukęs iš Korfu „Karistos" sakoleva, Sakratifas patraukė tiesiai į Skarpantą. Čia jis ketino atnaujinti savo operacijas Archipelago jūrose, vildamasis susitikti su korvete, kurios paskirtį žinojo ir kuri jo akyse pakėlė inkarą. Tačiau persekiodamas „Sifantą" jis neatsisakė minties surasti Hadžiną Elizundo ir užvaldyti jos milijonus, taip pat nepamiršo, jog privalo atkeršyti Anri d'Albarė.

Piratų flotilė puolė ieškoti „Sifantos"; nors Sakratifą dažnai pasiekdavo žinios apie ją ir apie jos baudžiamąsias operacijas prieš šiaurinės Archipelago dalies piratus, jam vis nesisekė užklupti šios korvetės pėdsakų. Priešingai, negu teigiama, Sakratifas nevadovavo piratams mūšyje prie Limno, kur žuvo kapitonas Stradena; bet tai jis spruko su sakoleva iš Taso uosto, pasinaudodamas kautynėmis, kurias pradėjo korvetė uoste su piratais. Tiktai tuo metu jis dar net nenumanė, kad korvetei pradėjo vadovauti Anri d'Albarė: apie tai piratas sužinojo, tik išvydęs jaunąjį karininką Skarpanto turguje.

Palikęs Tasą, Sakratifas vėliau nuleido inkarą prie Syro salos, iš kur išsinešdino tik prieš dvi dienas iki korvetės atvykimo. Spėjimas, kad sakoleva patraukė prie Kretos, buvo teisingas. Ten, Grabūzos uoste, jos laukė brigas, kuris turėjo nuplukdyti Sakratifą į Skarpantą ruoštis naujai kampanijai. Korvetė pastebėjo šį brigą netrukus po to, kai jis išplaukė iš Grabūzos uosto, bet, mėgindama jį pasivyti, nesugebėjo priartėti, nes piratų laivas plaukė pašėlusiu greičiu.

Sakratifas kuo puikiausiai atpažino „Sifantą". Pirmiausia jis norėjo ją atakuoti, pamėginti paimti abordažu ir nuskandinti, pagaliau šitaip numalšindamas savo neapykantą. Bet pagalvojęs nutarė geriau leisti korvetei save persekioti palei Kretos pakrantę, nuvilioti „Sifantą" prie Skarpanto krantų, o paskui dingti vienoje iš slaptaviečių, kurias žinojo tik jis vienas.

Taip ir padarė. Paskui piratų vadeiva neskubėdamas ėmė rengti savo flotilę, kad užpultų korvetę, bet aplinkybės privertė pagrei-

tinti šios dramos atomazgą.

Skaitytojas jau žino, kas atsitiko, dėl ko Sakratifas atvyko į Arko turgų, kaip, iš pradžių išvydęs tarp batistano vergų Hadžiną Elizundo, vėliau susidūrė akis į akį su „Sifantos" vadu Anri d'Albarė.

Vildamasis, kad Hadžina Elizundo vis dar tebėra turtinga Korfu salos bankininko paveldėtoja, jis panoro, nieko nepaisydamas, pasišildyti rankas tais jos milijonais... Tačiau Anri d'Albarė įsikišimas suardė jo planus.

Pajutęs didesnį negu kada nors anksčiau ryžtą pajungti savo valiai Hadžiną Elizundo, atkeršyti savo varžovui ir paskandinti jo korvetę, Sakratifas pasišaukė Skopelą ir grįžo į rytinę salos pakrantę. Negalėjo būti jokių abejonių, jog Anri d'Albarė skubiai išplauks iš Skarpanto, norėdamas kuo greičiau pargabenti buvusius vergus į tėvynę. Todėl kitą dieną beveik visa flotilė išplaukė į jūrą. Aplinkybės buvo jai palankios, todėl, kaip žinome, „Sifanta" netrukus atsidūrė korsarų valdžioje.

Sakratifas žengė ant korvetės denio trečią valandą po pietų. Vėjas sustiprėjo, ir tai leido kitiems flotilės laivams užimti tokią poziciją, iš kurios jie galėtų laikyti „Sifantą" po savo patrankų ugnimi. Kai dėl dviejų brigų, prigludusių prie korvetės bortų, tai jiems teks laukti, kol vadeiva pagaliau malonės persikelti į vieną iš jų.

O kol kas Sakratifas dėl to visiškai nesuko sau galvos; kartu su juo korvetėje pasiliko apie šimtas piratų.

Sakratifas kol kas netarė nė žodžio Anri d'Albarė. Jis pasitenkino tik tuo, kad pasikeitė keliais žodžiais su Skopelu, įsakiusiu nuvesti žemyn buvusius vergus, karininkus ir jūreivius. Ten juos privarė prie tų, kurie buvo sučiupti baterijoje ir apatiniame denyje, paskui visus privertė nusileisti į triumą; negaišdami tuoj pat užtrenkė visus liukų dangčius. Kas jų laukė? Be abejonės, siaubinga mirtis sunaikins juos kartu su „Sifanta"!

Dabar ant juto liko tik Anri d'Albarė ir kapitonas Todras – nuginkluoti, surišti, saugomi sargybos.

Sakratifas, apsuptas dešimties pačių klastingiausių piratų, žengė prie jų.

– Man net į galvą nešovė, – tarė jis, – kad „Sifantai" vadovauja Anri d'Albarė. Būčiau apie tai anksčiau žinojęs, būčiau paskubėjęs stoti į mūšį Kretos vandenyse, ir jam nebūtų buvę progos Skarpanto turguje suvaidinti Gailestingumo ordino tėvą!

– Jeigu Starkas būtų malonėjęs palaukti mūsų prie Kretos, – atsakė vadas Anri d'Albarė, – jis jau seniausiai būtų kabojęs ant „Sifantos" grotstiebio rėjos.

– Iš tikrųjų? – paklausė Sakratifas. – Koks greitas ir ryžtingas teismas!

– Taip, piratų vadeivos vertas teismas!

– Saugokis, Anri d'Albarė, – supyko Sakratifas, – saugokis! Jūsų fokstiebio rėja dar sveika! Tereikia man tik duoti ženklą...

– Ką gi, duokite!

– Karininko negalima karti! – garsiai pareiškė kapitonas Todras. – Jis sušaudomas! O ši žeminanti bausmė...

– Kaip tik tokia, kokią ir tegali sugalvoti žemas žmogus! – pritarė jam Anri d'Albarė.

Išgirdęs šiuos žodžius, Sakratifas mostelėjo; šio mosto reikšmę puikiausiai išmanė piratai. Tai buvo mirties nuosprendis.

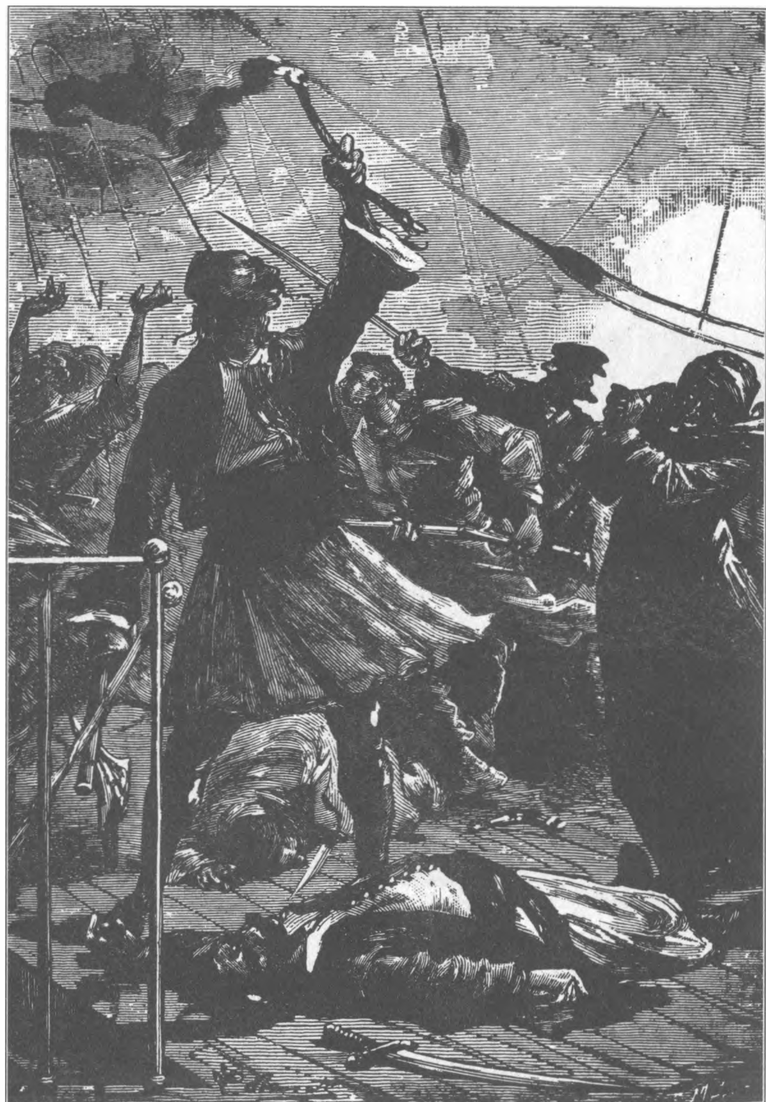
Penki ar šeši piratai puolė prie Anri d'Albarė, o tuo metu kiti laikė kapitoną Todrą, besistengiantį nutraukti savo virves.

Bjauriai stūgaujant piratams, „Sifantos" vadas buvo nutemptas į korvetės priekį. Nuo rėjos vienas piratas nuleido gordenį; dar keletas sekundžių, ir su prancūzų karininku būtų buvę niekšiškai susidorota. (*Gordenis – virvė burei pritraukti prie rėjos.*) Bet tą akimirką ant denio pasirodė Hadžina Elizundo.

Jaunąją merginą čia atvedė piratai, vykdydami Sakratifo įsakymą. Ji jau žinojo, jog piratų vadeiva yra Nikolas Starkas. Tačiau narsioji belaisvė neprarado nei ramybės, nei išdidumo.

Akimis ji ieškojo Anri d'Albarė. Mergina nežinojo, ar jis liko gyvas, ar žuvo kartu su kitais „Sifantos" gynėjais. Ir štai jį išvydo! Anri buvo gyvas... gyvas, bet rengėsi paskutiniam gyvenime

žingsniui!

Hadžina Elizundo puolė prie jo šaukdama:

– Anri!.. Anri!

Piratai jau norėjo ją atplėšti nuo jaunojo karininko, bet tą valandėlę Sakratifas, irgi atžingsniavęs į laivo priekį, sustojo už kelių žingsnių nuo Hadžinos ir Anri d'Albarė. Jis įsispoksojo į juodu, žiauriai ir pašaipiai išsiviepęs.

– Ką gi, štai Hadžina Elizundo ir atsidūrė Nikolo Starko rankose! – tarė jis, sukryžiavęs rankas ant krūtinės. – Taigi turtingoji Korfu bankininko paveldėtoja mano valdžioje!

– Paveldėtoja, bet ne paveldėjimas! – šaltai atšovė Hadžina.

Šio atsakymo prasmės Sakratifas nepajėgė suvokti. Todėl ramiai tęsė:

– Labai noriu manyti, jog Starko sužadėtinė neatsakys jam savo rankos, kad ir sutikusi jį dabar vadinamą Sakratifu!

– Ar aš? – klyktelėjo Hadžina.

– Jūs! – atkirto Sakratifas su dar didesne pašaipa. – Jūs jaučiate palankumą kilniajam „Sifantos" vadui, kuris jus išpirko, ir tai labai pagirtina. Bet juk ir aš stengiausi tą patį padaryti! Dėl jūsų vienos, o ne iš meilės tiems vergams, dėl kurių man visai neskauda galvos! Dėl jūsų vienos aš buvau pasirengęs paaukoti visą savo turtą! Dar akimirka, puikioji Hadžina, ir aš būčiau tapęs jūsų šeimininku... tiksliau, jūsų vergu!

Tai pasakęs Sakratifas žengė žingsnį pirmyn. Mergina dar stipriau prisiglaudė prie Anri d'Albarė.

– Menkysta! – sušuko ji.

– O taip! Žinoma, menkysta, Hadžina, – atsakė Sakratifas. – O kad daugiau nebebūčiau menkysta, man ir reikia jūsų milijonų!

Po šių žodžių jaunoji mergina žengė prie Sakratifo.

– Starkai, – tarė ji ramiu balsu, – Hadžina Elizundo daugiau nieko nebeturi iš tų turtų, kurių taip trokštate! Ji išleido juos, kad išpirktų blogį, kurį padarė jos tėvas vaikydamasis pinigų! Nikolai Starkai, Hadžina Elizundo dabar kur kas didesnė vargšė net už

tuos nelaiminguosius, kuriuos „Sifanta" gabeno į tėvynę!

Ši netikėta naujiena tiesiog sukrėtė Sakratifą. Jo elgesys bemat pasikeitė. Akyse plykstelėjo įniršis. Taip! Jis vis dar tikėjosi milijonų, kuriuos Hadžina Elizundo mielai atiduotų, kad tik išgelbėtų Anri d'Albarė gyvybę! Bet štai, pasirodo, iš tų milijonų, – mergina apie tai ką tik pasakė taip nuoširdžiai, jog negalėjo likti net šešėlio abejonių dėl jos žodžių, – jam, deja, nieko neteks!

Sakratifas nukreipė akis nuo Hadžinos į Anri d'Albarė. Skopelas, atidžiai sekęs savo vadeivą, gana gerai jį pažinojo, kad nuspėtų šios dramos atomazgą. Beje, įsakymas po visko susprogdinti korvetę jam jau buvo duotas, todėl padėjėjas laukė tik ženklo, kad galėtų griebtis darbo.

Sakratifas atsisuko į jį.

– Eik, Skopelai! – iškošė pro dantis.

Lydimas kelių piratų, Skopelas nusileido trapu, vedančiu prie baterijos, ir patraukė prie parako rūsio, įrengto „Sifantos" užpakalyje.

Tuo metu Sakratifas įsakė piratams grįžti į brigus, vis dar prisikabinusius prie korvetės bortų.

Anri d'Albarė suprato: kad patenkintų savo kerštą, Sakratifui nepakako jo vieno žūties. Šimtai nelaimingųjų buvo pasmerkti pražūčiai kartu su juo, kad galutinai numalšintų šio pabaisos neapykantą!

Abu brigai netrukus nuėmė savo abordažinius kablius ir pamažu ėmė tolti nuo korvetės, prie galerinių irklų pridėję kelias bures. Korvetėje pasiliko ne daugiau kaip dvidešimt piratų. Prie „Sifantos" vandenyje suposi valtys, laukdamos, kol Sakratifas įsakys piratams lipti į jas kartu su juo.

Tą valandėlę ant denio vėl pasirodė Skopelas ir jo vyrai.

– Į valtis! – riktelėjo Skopelas.

– Į valtis! – baisiu balsu pakartojo Sakratifas. – Po kelių minučių iš šio prakeikto laivo nieko nebeliks! Ak, tu, Anri d'Albarė, nenorėjai žeminančios mirties! Tebus tavo valia! Sprogimas

nepagailės nei buvusių belaisvių, nei įgulos, nei „Sifantos" karininkų! Pasakyk man ačiū, kad atiduodu tave mirčiai tokioje šaunioje kompanijoje!

– Taip, Anri, padėkok jam, – sušuko ir Hadžina, – padėkok! Šiaip ar taip, abudu mirsime kartu!

– Tau negalima mirti, Hadžina! – paprieštaravo Sakratifas. – Ne! Tu gyvensi ir tapsi mano verge... mano verge, ar girdi?

– Niekše! – suriko Anri d'Albarė.

Jaunoji mergina dar stipriau prisiglaudė prie laivo vado. Nejaugi ji atsidurs pirato valioje?

– Suimkite ją! – įsakė Sakratifas.

– Ir kuo greičiau į valtis! – subliuvo ir Skopelas. – Pats laikas!

Du piratai griebė Hadžiną ir nutempė ją prie išorinio trapo.

– O dabar, – riktelėjo Sakratifas, – tegu „Sifantoje" žūna visi, visi...

– Taip!.. Visi... ir tavo motina kartu su visais!

Tai prabilo senoji belaisvė, ką tik pasirodžiusi ant denio, šį sykį atidengusi savo veidą.

– Mano motina!.. Šiame laive! – apstulbo Sakratifas.

– Taip, tavo motina, Starkai! – atsakė Andronika. – Ir žūsiu nuo tavo rankos!

– Išvesti ją! Išvesti ją!.. – suriaumojo Sakratifas.

Keletas jo bendrininkų prišoko prie Andronikos.

Bet tą valandėlę į denį pasipylė likę gyvi „Sifantos" jūreiviai ir keleiviai. Jiems pasisekė pralaužti triumo liukų dangčius ir prasiveržti ant bako.

– Pas mane!.. Pas mane! – suriko Sakratifas.

Piratai, dar buvę ant denio kartu su Skopelu, mėgino prasibrauti jam į pagalbą. Bet jūreiviai, apsiginklavę kirviais ir durklais, sunaikino visus iki vieno.

Sakratifas suprato, kad nebeišsigelbės. Bet, šiaip ar taip, ir visi, kurių jis nekentė, taip pat žus sykiu su juo!

– Išlėk pagaliau į orą, prakeikta korvete! – subliuvo jis. – Išlėk greičiau!

– Išlėkti į orą!.. Mūsų „Sifantai"!.. Niekada!

Tai suriko Ksaris, kuris pasirodė rankose laikydamas uždegtą deglą, ištrauktą iš parako statinės parako rūsyje. Paskui prišokęs prie Sakratifo paklojo jį kirvio smūgiu.

Andronika tik beviltiškai sudejavo. Paskutinės motiniškos meilės kibirkštys, vis dar rusenusios jos širdyje, nepaisant visų sūnaus nusikaltimų, ūmai suliepsnojo. Ji nenorėjo tikėti savo akimis ir tuo realiu smūgiu, kuris ką tik nugalabijo Sakratifą...

Visų akivaizdoje ji prisiartino prie Nikolo Starko kūno, atsiklaupė tarytum norėdama prieš amžinąjį išsiskyrimą jam padovanoti savo motinišką atleidimą... Paskui ir pati sukniubo.

Anri d'Albarė puolė prie Andronikos...

– Ji numirė! – sušuko nustebęs. – Teatleidžia Dievas jos sūnui iš gailestingumo motinai!

Tuo laiku keli piratai, sėdėję valtyse, skubiai nusiyrė prie vieno brigo. Žinia apie Sakratifo mirtį bemat pasklido po flotilę.

Piratai nutarė atkeršyti už vadeivą, todėl flotilės laivai vėl paleido ugnį į „Sifantą".

Bet šį kartą jie nieko gera nelaimėjo. Anri d'Albarė vėl ėmė vadovauti korvetei. Visi, kurie dar buvo gyvi, – apie šimtas jūreivių, – puolė prie patrankų bei denio patrankėlių ir sėkmingai atsakė į korsarų salves.

Greitai vienas brigas – tas pats, kuriame Sakratifas buvo iškėlęs savo juodąją vėliavą, – buvo pramuštas prie vaterlinijos ir bemat nuskendo, aidint siaubingiems prakeiksmams, kuriuos pasauliui siuntė jame buvę piratai.

– Drąsiau, bičiuliai, drąsiau! – šaukė Anri d'Albarė. – Išgelbėkime savo „Sifantą"!

Mūšis atsinaujino, bet jau nebebuvo nesutramdomojo Sakratifo, gebėjusio patraukti paskui save piratus, todėl plėšikai nebedrįso pakartoti abordažo.

Netrukus iš visos flotilės liko tik penki laivai. „Sifantos" patrankos, šaudydamos iš gana nedidelio atstumo, galėjo juos nuskandinti.

Todėl, vos tik sustiprėjo vėjas, korsarai nebegaišo ir paspruko.

– Tegyvuoja Graikija! – sušuko Anri d'Albarė, kai „Sifantos" vėliava pakilo į grotstiebio viršūnę.

– Tegyvuoja Prancūzija! – atsakė visa įgula, šitaip sujungdama abi šalis, labai glaudžiai bendradarbiavusias Elados nepriklausomybės karo metu.

Buvo penkta valanda vakaro. Nepaisydamas nuovargio, nė vienas žmogus nepanoro ilsėtis tol, kol korvetė nebus sutvarkyta ir vėl galės leistis į kelionę. Įgula iškėlė atsargines bures, sutvirtino stiebus atramomis, pastatė vieną laikiną stiebą vietoj bizanstiebio, pririšo naujus falus ir įtempė vantus, sutaisė vairą; tą patį vakarą „Sifanta" vėl leidosi į kelionę, pasukusi į šiaurės vakarus.

Andronikos Starkas kūnas, pašarvotas laivagalyje, saugotas su pagarba, verta jos didelio patriotizmo. Anri d'Albarė norėjo palaidoti šią narsiąją moterį jos tėvynėje.

Kai dėl Starko kūno, tai su sviediniu, pririštu prie kojų, jis dingo vandenyse to paties Archipelago, kuriam piratas Sakratifas savo negarbingais nusikaltimais padarė daugybę skriaudų.

Po paros, rugsėjo 7 dieną, apie šeštą valandą vakaro „Sifanta" priplaukė prie Egino salos ir nuleido inkarą jos uoste, šitaip užbaigdama kampaniją, besitęsusią visus metus ir grąžinusią ramybę Graikijos jūroms.

Čia „Sifantos" keleiviai sudrebino orą daugkartiniais „valio". Paskui Anri d'Albarė atsisveikino su savo laivo karininkais ir jūreiviais ir perdavė korvetės vadovavimą kapitonui Todrui; Hadžina Elizundo „Sifantą" padovanojo naujajai vyriausybei.

Po kelių dienų, gausiai dalyvaujant daugybei žmonių, karininkams, jūreiviams ir dar ką tik buvusiems belaisviams, kuriuos „Sifanta" pargabeno į tėvynę, buvo atšvęstos Hadžinos Elizundo ir Anri d'Albarė vestuvės. Kitą rytmetį jaunavedžiai išvyko į Prancūziją, juos lydėjo Ksaris, kuris nepanoro išsiskirti; o jie patys planavo grįžti į Graikiją, kai tik leis aplinkybės.

Tuo tarpu Archipelago jūrose palengva įsigalėjo ilgai laukta ramybė. Dingo paskutinieji piratai, o „Sifanta", dabar vadovau-

jama kapitono Todro, jau niekur nebesutiko juodos vėliavos, tarsi pragaišusios kartu su Sakratifu. Liepsnojantis Archipelagas dabar virto Archipelagu, kuriame užgeso paskutiniai ugnies blyksniai, Archipelagu, vėl atviru prekybai su Rytais.

Graikijos karalystė, dėkinga savo sūnų didvyriškai kovai už nepriklausomybę, netrukus užėmė prideramą vietą tarp nepriklausomų Europos valstybių. 1829 metų kovo 22 dieną sultonas pasirašė taikos sutartį su sąjungininkėmis valstybėmis. Rugsėjo 22 dienos mūšis prie Patrų sutvirtino graikų pergalę. 1832 metų Londono konferencijos nutarimu, Graikijos karūna buvo suteikta princui Otonui Bavariečiui. Šitaip galutinai susikūrė Graikijos karalystė.

Maždaug tuo laiku į Graikiją grįžo Anri ir Hadžina d'Albarė, kad visiems laikams apsigyventų šioje šalyje. Tiesa, juodu dabar turėjo gana kuklias lėšas; bet ko gi daugiau reikėjo jų laimei, jeigu ji buvo jų pačių širdyse!

Pabaiga

1884 m.

TURINYS

Žiulis Vernas
ARCHIPELAGAS UGNYJE
Romanas

Serijos redaktorius **A. Kutkus**
Vertėjas **V. Venclovas**
Dailininkas **V. Oržekauskas**
Tech. redaktorius **A. Kutkus**

SL 1467. 1999 08 09. 7 leid. apsk. l.
Užsak. Nr. 794
"ANBO" leidykla, Servitutų 3a-2, 3002 Kaunas.
Tel. (8-27) 740216
"Spindulio" spaustuvė, Gedimino 10, 3000 Kaunas.

Kaina 12,75 Lt

Numatomų išleisti Žiulio Verno kūrinių sąrašas

Pirmoji serija:

Penkios savaitės oro balionu
Tėvynės vėliava
Drama ore
Žiemojimas ledynuose
Plaukiojanti sala
Kailių šalyje
Hektoras Servadakas
Meteorą besivejant
Drama Livonijoje
Kelionė į Žemės centrą
Vilhelmo Štorico paslaptis
Nukentėjusieji iš paskendusio "Džonatano"

Jau išleista:

1. ROBŪRAS UŽKARIAUTOJAS
2. PASAULIO VALDOVAS
3. JUODOJI INDIJA
4. PENKI ŠIMTAI BEGUMOS MILIJONŲ
5. KARPATŲ PILIS
6. "ČENSLERIS"
7. PIETŲ ŽVAIGŽDĖ
8. ARCHIPELAGAS UGNYJE

LEIDYKLA "ANBO" Leidimo eigoje galimi pakeitimai bei papildymai

KAINA 12,75 Lt

ISBN 9986-507-10-3